

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE KALESIJA

Godina: LXI

Srijeda 06.05.2026. godine
KALESIJA

Broj: 4A

77

STRATEGIJA PREMA MLADIMA OPĆINE KALESIJA 2026-2031.

Kalesija, 2026. g.

Sadržaj

Popis tabela	369
Popis grafika	369
1. Uvod.....	370
Metodologija izrade strategije prema mladima Općine Kalesija i pristup izradi dokumenta	371
Koordinaciono tijelo i Radne grupe	371
Istraživanje o položaju i potrebama mladih.....	372
Usklađenost dokumenta.....	375
Strateško djelovanje prema mladima u Bosni i Hercegovini	376
Pravni okvir za donošenje Strategije prema mladima Općine Kalesija	376
Principi na kojima počiva strategija prema mladima Općine Kalesija	376
Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini	378
Lokalni nivo i dodatni zakonski okvir	379
2. STRATEŠKA PLATFORMA.....	380
Izvod iz SWOT analize	380
2.1. Situaciona analiza.....	386
2.1.1. Obrazovanje mladih.....	388
2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir	388
2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	390
2.1.2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo	397
2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir.....	397
2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	399
2.1.2.3. Zaposlenost mladih na području općine Kalesija.....	402
2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih	405
2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir.....	405
2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	407
2.1.3.3. Zdravstvena zaštita na području općine Kalesija	410
2.1.4. Socijalna briga mladih.....	412
2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir.....	412
2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	413
2.1.4.3. Socijalna zaštita na području općine Kalesija	414
2.1.5. Aktivno učešće mladih, kultura i sport, volonterizam i informisanje.....	417
2.1.5.1. Pravni i institucionalni okvir.....	417
2.1.5.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	421
2.1.5.3. Aktivno učešće mladih, kultura, sport i volonterizam u Kalesiji	423
2.1.6. Informisanje i mobilnost mladih	429
2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir.....	429

2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	430
2.1.6.3. Informisanje i mobilnost mladih na području općine Kalesija	432
2.1.7. Sigurnost mladih	435
2.1.7.1. Pravni i institucionalni okvir.....	435
2.1.7.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih	437
2.1.7.3. Stanje sigurnosti na području općine Kalesija	439
2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Kalesija	440
3. STRATEŠKI CILJEVI I OPIS.....	442
3.1. PREGLED STRATEŠKIH CILJEVA SA INDIKATORIMA	444
3.2. OPIS STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I MJERA	446
<i>Strateški cilj 1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.</i>	446
Prioritet 1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja.....	448
Mjera 1.1.1. Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade	448
Mjera 1.1.2. Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja	449
Mjera 1.1.3. Poboljšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza	449
Prioritet 1.2. Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede	450
Mjera 1.2.1. Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede	450
Mjera 1.2.2. Poboljšati uvjete izvođenja praktične nastave	451
Prioritet 1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima	451
Mjera 1.3.1. Podrška zapošljivosti i razvoju poduzetništva mladih kroz aktivne politike i mehanizme podrške.....	451
Mjera 1.3.2. Poduzimati aktivnosti na zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja	452
Mjera 1.3.3. Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih ..	453
<i>STRATEŠKI CILJ 2 Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade</i>	454
Prioritet 2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe ..	456
Mjera 2.1.1. Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih	456
Mjera 2.1.2. Uspostaviti podršku za mlade kroz novi program u oblasti stambenog zbrinjavanja	457
Mjera 2.1.3. Osigurati jednaku uključenost i socijalnu podršku mladima kroz različite aspekte života u zajednici	457
Prioritet 2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema	458
Mjera 2.2.1. Unaprjeđenje dostupnosti psihosocijalne podrške za mlade	458
Mjera 2.2.2. Povećati informisanost i svijest mladih o dostupnim zdravstvenim uslugama, pravima i važnosti brige o zdravlju.....	458
Prioritet 2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici.....	459
Mjera 2.3.1. Pružanje podrške upostavljanja i razvoja programa prevencije i suzbijanja različitih oblika nasilja i devijantnih ponašanja.....	459
Mjera 2.3.2. Pružati podršku PU Kalesija i raditi na razvijanju saobraćajne kulture kod mladih	459

<i>Strateški cilj 3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.</i>	<i>460</i>
Prioritet 3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine.....	461
Mjera 3.1.1. Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima	461
Prioritet 3.2. Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice	462
Mjera 3.2.1. Uspostaviti održive mehanizme podrške i promocije volontiranja	463
Prioritet 3.3. Razviti i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale	463
Mjera 3.3.1. Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih	464
Prioritet 3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku	464
Mjera 3.4.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje sportskih terena i objekata	464
Mjera 3.4.2. Sistemski podrška sportskim klubovima i organizacija kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade	465
Mjera 3.4.3. Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i novih kulturnih programa	465
4. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR	466
5. OKVIR EVALUACIJE, IMPLEMENTACIJE, MONITORINGA I IZVJEŠTAVANJA	469
6. SAŽETI PRIKAZ STRATEŠKOG DOKUMENTA	473
7. USAGLAŠENOST DOKUMENTA	486
8. DETALJAN PREGLED MJERA	488
9. Prilozi	508
Akcioni plan Strategije prema mladima Općine Kalesija 2026-2031.	508
Analiza istraživanja položaja i potreba mladih općine Kalesija	508

Popis tabela

Tabela 1. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji	373
Tabela 2. Demografske karakteristike uzorka.....	373
Tabela 3. SWOT analiza.....	380
Tabela 4. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK	390
Tabela 5. Studenti prema mjestu prebivališta	391
Tabela 6. Broj stipendiranih studenata u referentnom periodu.....	393
Tabela 7. Finansijska izdvajanja za učenike i studente	394
Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama	399
Tabela 9. Izdvajanja Općine za Centar za socijalni rad.....	415
Tabela 10. Izdaci iz Budžeta Općine Kalesija za oblast kulture	425
Tabela 11. Izdaci iz Budžeta Općine za oblast sporta	425
Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija.....	432

Popis grafika

Grafik 1. Stipendiranje mladih	391
Grafik 2. Pohađanje kurseva	392
Grafikon 3. Praktična nastava	393
Grafik 4. Radni status.....	400
Grafikon 5. Gdje bi mladi najviše voljeli raditi	401
Grafik 6. Potrebna podrška za pokretanje biznisa	401
Grafikon 7. Vladini programi zapošljavanja	402
Grafik 8. Obavljanje sistematskih pregleda	407
Grafikon 9. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja	408
Grafikon 10. Pomoć psihologa	409
Grafikon 11. Bavljenje sportom i rekreacijom	410
Grafikon 12. Doprinos kućnom budžetu.....	414
Grafikon 13. Utjecaj mladih na donošenje odluka.....	421
Grafikon 14. Članstvo u organizacijama	422
Grafikon 15. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti.....	422
Grafikon 16. Posjećivanje sportskih događaja	423
Grafik 17. Svakodnevno korištenje interneta	431
Grafikon 18. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom.....	437
Grafikon 19. Zadovoljstvo radom policije	438

1.Uvod

Mladi ljudi predstavljaju vitalni i značajan segment stanovništva Općine Kalesija, čija energija, kreativnost, inventivnost i spremnost na prihvatanje promjena su nezaobilazni temelji za definiranje i oblikovanje njenog dugoročnog razvoja. Prepoznavajući ključnu činjenicu da budućnost lokalne zajednice u velikoj mjeri zavisi od sposobnosti da se mladi zadrže, podrže, inspirišu i aktivno uključe, Općina Kalesija donosi Strategiju prema mladima kao svoj ključni strateški i programski dokument. Ovom se Strategijom definišu osnovni pravci i prioriteti u razvoju cjelokupne omladinske politike u narednom petogodišnjem periodu (2026–2031).

Usvajanje Strategije prema mladima nije samo pitanje političke volje, već i direktna zakonska obaveza na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Naime, usvajanjem Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine 2010. godine, obaveza kreiranja i implementacije ovakvih dokumenata proširena je na lokalne, kantonalne i entitetske nivoe. "Strategija prema mladima" se, u tom smislu, definiše kao programski orijentiran dokument lokalne uprave koji mora jasno uključiti detaljno definirane probleme i potrebe mladih, uspostaviti strateške pravce djelovanja te precizno odrediti ciljeve i prateće mjere za realizaciju tih ciljeva. Za Općinu Kalesija, ova Strategija je stoga izraz stvarne i mjerljive namjere da se izgradi održiv i sistemski okvir koji mladima omogućava kvalitetniji život i aktivniju ulogu u društvu.

U savremenom društvenom kontekstu, obilježenom izuzetno brzim tehnološkim promjenama, sve prisutnijim globalnim izazovima, složenim migracijskim kretanjima i novim oblicima digitalne komunikacije, mladi se suočavaju s brojnim, kompleksnim izazovima. Ti izazovi sežu od pronalaženja adekvatnog zaposlenja i kvalitetnog obrazovanja, preko aktivnog učešća u procesima donošenja odluka, do osiguranja smislenih prilika za razvoj u vlastitoj zajednici. Upravo zbog toga, potreba za strateškim, dugoročnim i sistematskim pristupom djelovanju prema mladima postaje neizostavna.

Strategija prema mladima Općine Kalesija razvijena je na principima participacije, partnerstva i jednakih mogućnosti za sve. Proces njenog kreiranja podrazumijevao je širok i sveobuhvatan konsultativni pristup, pri čemu su u izradi učestvovali predstavnici mladih, članovi omladinskih organizacija, javne ustanove, predstavnici privrednog sektora, nevladinog sektora, te predstavnici lokalne vlasti. Kroz različite participativne mehanizme kao što su fokus grupe, radionice, ankete i javne rasprave, prikupljene su informacije o stvarnim potrebama mladih, njihovim prioritetima, ključnim preprekama i konkretnim idejama za unapređenje života u Kalesiji. Dokument je time postao rezultat zajedničkog rada i konstruktivnog dijaloga, nadilazeći puki administrativni proces.

Fokus Strategije usmjeren je na sedam ključnih tematskih oblasti koje su od najveće važnosti za mladu populaciju: obrazovanje, zapošljavanje, participacija, zdravlje, kultura, sport, slobodno vrijeme, informisanje i sigurnost. Svaka od ovih oblasti analizirana je uzimajući u obzir lokalne specifičnosti, s krajnjim ciljem da se utvrde konkretne i ostvarive mjere koje će doprinijeti stvaranju boljih uslova za život i rad mladih ljudi. Poseban naglasak stavljen je na jačanje lokalnih kapaciteta, na podršku omladinskim inicijativama i na uspostavljanje održivih mehanizama kroz koje mladi mogu biti aktivni sukreatori, a ne samo korisnici programa i politika.

Općina Kalesija ovom Strategijom potvrđuje svoju snažnu opredijeljenost ka izgradnji zajednice koja mladima omogućava da ostanu, napreduju i svojim znanjem i energijom doprinesu razvoju svog kraja. Kroz jasno definirane ciljeve, mjere i aktivnosti, ovaj dokument postavlja temelje za koordinisano djelovanje svih relevantnih aktera. Svrha Strategije je da usmjeri sve lokalne politike prema stvarnim potrebama mladih, pruži im neophodnu podršku u ključnim životnim fazama i podstakne njihov puni doprinos razvoju općine Kalesija kao zajednice koja vjeruje u svoje mlade i ulaže u njih kao svoj najvrijedniji potencijal.

Metodologija izrade strategije prema mladima Općine Kalesija i pristup izradi dokumenta

Općina Kalesija se prijavila na Javni poziv, broj 23.05.0-N2.1-520 otvoren u okviru programa Smislino, kreirajmo i usvojimo politike prema mladima, kojim Institut u partnerstvu sa Vijećem mladih Federacije BiH i Mrežom omladinskih centara za animiranje, razvoj i trening Republike Srpske (M.O.C.A.R.T.) podržavaju institucije vlasti u izradi i provedbi politika prema mladima i mehanizama koji osiguravaju institucionalnu brigu o mladima u BiH. Nakon završene komisijske procjene Općina Kalesija i Institut potpisali su Ugovor o saradnji i pristupili izradi strateškog dokumenta prema mladima sa područja općine Kalesija koji se odnosi na period 2026-2031. godine. Nositelj ovog procesa u ime Općine je Služba za opću upravu i društvene djelatnosti.

Koordinaciono tijelo i Radne grupe

Za potrebe izrade strategije prema mladima općinski načelnik je imenovao Koordinaciono tijelo i radne grupe koje je sa Institutom za razvoj mladih KULT saradivalo u svim fazama izrade strategije a sukladno ključnim principima izrade strateških dokumenata, kako je definisano članom 3 Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH¹.

Koordinaciono tijelo za izradu Strategije prema mladima Općine Kalesija sa akcionim planom za period 2026-2031. g. činili su:

1. **Hata Mujčinović, predsjednik**
2. **Suvada Alić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za obrazovanje**
3. **Samra Valjevac, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za zapošljavanje**
4. **Ibrahim Hadžić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za socijalnu brigu**
5. **Jasmina Rizvić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za zdravstvo**
6. **Senaid Tupajić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za sigurnost**
7. **Admir Karić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za aktivno učešće mladih u društvu i slobodno vrijeme (kultura, sport, volonterizam)**
8. **Hajrija Šehić, potpredsjednik/rukovodilac Radne grupe za informisanje**

Zadatak potpredsjednika/rukovodioca radne grupe je da koordiniše i rukovodi Radnom grupom iz Rješenja o imenovanju Koordinacionog tijela i radnih grupa za izradu Strategije prema mladima na području općine Kalesija sa akcionim planom za period 2025-2029. godina u saradnji sa Predsjednikom.

Radna grupa oblast obrazovanja	Suvada Alić, rukovodilac (JU Mješovita srednja škola Kalesija) Zlatan Paloš, član (JU Osnovna škola „Kalesija“) Marizela Smajić, član (Predškolska ustanova „VEDI PRINC“)
Radna grupa za zapošljavanje	Samra Valjevac, rukovodilac (Biro za zapošljavanje Kalesija) Mirela Sakić, član (Služba za privredu i budžet Općine Kalesija) Ferid Hodžić, član (Općinsko vijeće Kalesija)
Radna grupa za socijalnu brigu	Ibrahim Hodžić, rukovodilac (JU Centar za socijalni rad Kalesija) Muharem Ibrić, član (Crveni križ Općine Kalesija) Miralem Huremović, član (Udruženje građana „Može bolje“)
Radna grupa za zdravstvo	Jasmina Rizvić, rukovodilac (JZU Dom zdravlja Kalesija) Mahir Huremović, član (Biciklistički klub Kalesija) Edis Sakić, član (Udruženje građana Alfa)

¹ Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH; dostupno na:

<https://fzpr.gov.ba/files/Uredbe/Uredba%20o%20izradi%20strateskih%20dokumenata%20.pdf>, datum pristupa: 4.11.2025.

Radna grupa za sigurnost	Senaïd Tupajić, rukovodilac (Služba civilne zaštite Općine Kalesija) Edin Hasanović, član (Poliçijska uprava Kalesija) Mirsad Imamović (Udruženje Gorska služba spašavanja Kalesija)
Radna grupa za aktivno učešće mladih u društvu i slobodno vrijeme (kultura, sport, volonterizam)	Admir Karić, rukovodilac (Općinsko vijeće Kalesija) Dženita Kurtić, član (Komisija za mlade Općine Kalesija) Merima Jašarević, član (Udruženje mladih „TRIK“) Muarem Tubić (Općina Kalesija)
Radna grupa za informisanje:	Hajrija Šehić, rukovodilac (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Kalesija) Ramo Abidović, član (Stručna služba općinskog načelnika) Nermin Hodžić, član (JU BKC „Alija Izetbegović“ Kalesija)

Koordinaciono tijelo i radne grupe su u procesu izrade strateškog dokumenta radili na utvrđivanju sistemskih odgovora na potrebe mladih i uspostavljenih mehanizama brige o mladima a zatim kreiranju strateških ciljeva u okviru kojih će se razvijati mehanizmi i mjere podrške u oblastima od interesa za mlade a što su:

1. Obrazovanje i nauka mladih
2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
3. Socijalna briga mladih
4. Zdravstvena zaštita mladih
5. Kultura i sport
6. Aktivizam (učešće, volontiranje, migracije) mladih
7. Mobilnost mladih
8. Informisanje mladih
9. Slobodno vrijeme
10. Identitet mladih
11. Sigurnost mladih

Gore pomenute oblasti su takođe bile predmetom istraživanja o položaju i potrebama mladih a u svrhu kreiranja strateškog djelovanja prema mladima koje se utvrđuje strategijom prema mladima Općine Kalesija.

Istraživanje o položaju i potrebama mladih

Kvalitetno istraživanje o položaju i stvarnim potrebama mladih općine Kalesija predstavlja nezaobilaznu polaznu tačku i važan korak u metodološkom procesu izrade Strategije prema mladima. Ovaj empirijski pristup osigurava da strateški dokument bude utemeljen na dokazima, a ne na pretpostavkama.

Samo istraživanje, koje obuhvata demografske, socio-ekonomske i psihološke aspekte života mladih, dopunjuje se detaljnim mapiranjem postojećih institucionalnih i nevladinih odgovora. Mapiranje podrazumijeva analizu svih trenutno aktivnih programa, politika, organizacija i resursa koji su namijenjeni mladima u lokalnoj zajednici.

Prikupljanje podataka sa terena realizirano je od 27. maja do 17. jula 2025. godine. Anketari su za potrebe prikupljanja podataka sa terena koristili standardizirani upitnik koji Institut koristi za potrebe istraživanja položaja i potreba mladih u BiH. Za potrebe provedbe ovog istraživanja na terenu je metodom slučajnog uzorka anketirano 377 osoba u dobi između 15 i 30 godina, a koje žive na području općine Kalesija. Broj ispitanika i metoda slučajnog uzorka osiguravaju reprezentativnost uzorka za populaciju mladih iz Kalesije. Teoretski, svaka mlada osoba sa područja općine Kalesija imala je jednaku vjerovatnoću da bude anketirana i da njeni odgovori budu analizirani u okviru uzorka.

Za potrebe dobijanja više podataka i šire slike o položaju mladih u Kalesiji korišteni su podaci i drugih institucija, ali i publikacija. U okviru metodološkog okvira provedbe istraživanja, pored terenskog prikupljanja podataka, održana je fokusna grupa sa mladima sa područja općine Kalesija, a na kojima je učestvovalo 13 osoba.

Po okončanom istraživanju, sačinjena je Analiza položaja i potreba mladih na području općine Kalesija sa ključnim nalazima i preporukama u pravcu unapređenja položaja mladih.

Referentni period koji je obuhvaćen analizom stanja u institucijama vlasti je 2022., 2023. i 2024. i dio 2025. godine.

Uzorak koji je određen za ovo istraživanje je kreiran na osnovu podataka dostupnih iz Popisa stanovništva BiH provedenog 2013 . Iako je od popisa prošlo više od 12 godina, u ovom trenutku ne postoji precizniji i pouzdaniji podatak na osnovu kojeg se mogao odrediti uzorak.

Prema podacima iz Federalnog zavoda za statistiku, mladi čine 25,36% populacije Kalesije.

Tabela 1. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji

	UKUPNO STANOVNIŠTVO	UKUPNO STANOVNIŠTVO							%	UKUPNO ISPITANIH	UKUPNO ISPITANIH	
		M	Ž	15–19	20–24	25–29	15–30	M			Ž	
Kalesija	33.053	4.100	3.825	2.670	2.617	3.102	8.389	25,38	377	50,13%	49,86%	
		51,74%	48,26%	31,83%	31,20%	36,98%						

Izvor: Federalni zavod za statistiku²

Tabela 2. Demografske karakteristike uzorka

	Broj ispitanika		Cijeli uzorak	
	Muškarci	Žene	Gradsko	Vangradsko
Spol	Muškarci	50,1%	8,99%	91%
	Žene	49,9%	10,63%	89,36%
Bračni status	Neudata/neoženjen, ne živi s partnerom	84,1%	9,1%	90,9%
	Razvedena/razveden	0,5%	50%	50%
	Udata/oženjen	14,3%	13%	87%
	Zajednički život; Nisu u braku, ali žive s partnerom	0,5%	0%	100%
	Ne želi odgovoriti	0,3%	0%	100%
	Radni status	Nezaposlen	52,5%	8,1%

² [Federalni zavod za statistiku – Popis 2013.](#)

	Povremeno zaposlen – freelancer	1,3%	20%	80%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,3%	0%	100%
	Samozaposlen	1,1%	0%	100%
	Volonter	3,4%	23,1%	76,9%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	37,1%	10,7%	89,3%
	Zaposlen na pola radnog vremena	2,1%	12,5%	87,5%
	Ne želi odgovoriti	1,1%	25%	75%
Broj članova u domaćinstvu	1	1,9%	42,9%	57,1%
	2	6,4%	41,7%	58,3%
	3	27,3%	9,7%	90,3%
	4	40,6%	4,6%	95,4%
	5	13%	6,1%	93,9%
	6+	10,9%	11,8%	88,2%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nakon provedene ankete među mladima, analiza bračnog statusa pokazuje da je najviše neoženjenih/neudatih mladih osoba, odnosno 84,1%, dok je mladih koji su u braku 14,3%. Osim toga, 8,8% mladih je odgovorilo da ima djecu, dok ih je 91% odgovorilo da nemaju.

Kad je u pitanju radni status, nezaposleno je više od polovine mladih, odnosno 52,5%. Prema vlastitoj procjeni, skoro trećina mladih zaposlena je na puno radno vrijeme, odnosno njih 37,1%. Mladih koji su tokom istraživanja odgovorili da volontiraju ima 3,4%, a zaposlenih na pola radnog vremena je 2,1%.

Podatak o nezaposlenosti mladih treba uzeti s rezervom jer je prikazani procent (ne)zaposlenosti izračunat na osnovu vlastite procjene mlade osobe da li ona sebe definira kao zaposlenu, nezaposlenu ili po nekoj drugoj ponuđenoj kategoriji.

Prema broju članova u domaćinstvu, najviše mladih u Kalesiji živi u četveročlanim domaćinstvima, odnosno 40,6%, dok je 27,3% u domaćinstvima s tri člana. U domaćinstvima s pet članova živi 13% ispitanika, a sa šest i više živi njih 10,9%.

Proces izrade dokumenta odvijao se u nekoliko faza koje su imale za cilj osigurati izradu dokumenta uz učešće svih neophodnih aktera iz zajednice, a posebno mladih.

Faza pripreme

- Ova faza je uključivala iniciranje procesa izrade strateškog dokumenta sa Općinom Kalesija putem saradnje sa Službom za opću upravu i društvene djelatnosti u pravcu priprema za formiranje Koordinacionog i radnog tijela (Radnih grupa) te pripremu metodologije za istraživanje o položaju i potrebama mladih.

Faza istraživanja

- U ovoj fazi je uspostavljena saradnja sa omladinskim udruženjem "Trik" iz Kalesije u cilju okupljanja tima mladih anketara koji su nakon završene obuke provodili terensko istraživanje s mladima sa područja Kalesija. Prikupljanje podataka provedeno je u periodu maj-juli 2025. godine putem standardiziranog upitnika koji Institut za razvoj mladih KULT koristi za istraživanje položaja i potreba mladih na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Kroz terensko istraživanje anketirano je 377 mladih osoba.

Faza izrade strateške platforme

- Faza je započela nakon završenog istraživanja, a po formiranju Koordinacionog i radnog tijela a obuhvatila je saradnju s nadležnom službom te Koordinacionim tijelom i radnim grupama. Analizirane su postojeće mjere i programi za mlade, mapirani najznačajniji problemi i potrebe mladih u svrhu izrade situacione analize te su predloženi strateški ciljevi za unapređenje položaja mladih u svim identifikovanim oblastima, sa definisanim indikatorima. Metodologija u pristupu izrade dokumenta je kreirana od strane Instituta za razvoj mladih KULT, a usklađena sa pravnim okvirom za strateško planiranje u Federaciji BiH.
- Strateška platforma: biće dostupna za konsultacije 30 dana, a komentari i preporuke se uzimaju u obzir u izradi nacrtu strategije prema mladima.

Usklađenost dokumenta

Sukladno Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH obavezna je međusobna usklađenost strateških dokumenata na lokalnom nivou te je proces izrade strategije prema mladima Općine Kalesija za period 2026–2031. u svim fazama usmjeravan osiguravajući tako usklađenost s relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021–2027. godine³, Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona 2021–2027.⁴, te Strategijom lokalnog razvoja Općine Kalesija 2018–2027⁵.

Izrada Strategije prema mladima Općine Kalesija rađena je na način da je u skladu i sa dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim međunarodno preuzetim obavezama Bosne i Hercegovine što uključuje Strategiju Evropske unije za mlade za period 2019–2027. godina, Strategiju omladinskog sektora Savjeta Evrope do 2030. godine, Strategiju Ujedinjenih nacija za mlade 2018–2030. godine, Agendu Ujedinjenih nacija za održivi razvoj 2015–2030. godina, odnosno Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH. Ovakav pristup osigurava usklađenost strategije prema mladima općine Kalesija i sa svim relevantnim međunarodnim strateškim dokumentima od važnosti za mlade.

³ Federacija Bosne i Hercegovine. *Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine, 2021–2027*. Dostupno na: [Strategija razvoja FBiH 2021-2027_bos.pdf](#) [Pristupljeno: 4.11.2025.]

⁴ Vlada Tuzlanskog kantona. *Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021–2027*. Tuzla, 2021. Dostupno na: https://tk.gov.ba/media/dokumenti/STRATEGIJA_RAZVOJA_TUZLANSKOG_KANTONA_ZA_PERIOD_2021.-2027.pdf. [Pristupljeno: 4.11.2025.]

⁵ Općina Kalesija. *Strategija lokalnog razvoja Općine Kalesija 2018–2027*. Kalesija, 2017. Dostupno na: [Sl. glasnik 1A-2018.pdf](#). [Pristupljeno: 4.11.2025.]

Strateško djelovanje prema mladima u Bosni i Hercegovini

Na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji jedinstvena zakonska regulativa koja uređuje oblast omladinskog organizovanja i pitanja mladih, budući da su te nadležnosti većim dijelom ustavno prenesene na niže nivoe vlasti. Zbog toga BiH trenutno nema strateški dokument ni institucionalni okvir koji bi definisao brigu o mladima, njihova prava i obaveze.

U Republici Srpskoj je na snazi Zakon o omladinskom organizovanju RS, a implementira se i Omladinska politika Republike Srpske 2023–2027, treći strateški dokument ovog tipa u tom entitetu.

U Brčko distriktu BiH omladinska politika je regulisana Zakonom o mladima BD BiH, dok se strateško djelovanje prema mladima provodi kroz Strategiju za mlade Brčko distrikta BiH 2022–2026.

S druge strane, Federacija BiH do novembra 2025. godine još uvijek nije usvojila nijedan strateški dokument za mlade, iako je to predviđeno važećim Zakonom o mladima Federacije BiH. Trenutno se većina strategija i inicijativa za mlade razvija i usvaja na nivou kantona i jedinica lokalne samouprave.

Pravni okvir za donošenje Strategije prema mladima Općine Kalesija

Metodološki pristup strateškom planiranju u Federaciji BiH temelji se na Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 32/17), Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19) i Uredbi o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“, broj: 74/19).

Glavni cilj donošenja navedenih zakonskih i podzakonskih akata je uspostavljanje koherentnog zakonodavnog i institucionalnog okvira razvojnog planiranja. Novouspostavljeni pravni okvir za donošenje strateških dokumenata nalaže da se prilikom izrade sektorskih strategija mora voditi računa o njihovom posebnom kvalitetu, što znači da sektorski strateški ciljevi moraju biti jasno definirani i koherentni s razvojnim ciljevima Bosne i Hercegovine, da moraju sadržavati akcioni plan s finansijskim i vremenskim okvirom provedbe i nosiocima aktivnosti, te da postoji dovoljna podrška ključnih institucija u provedbi strateških dokumenata. Osim toga, kako bi se prioriteta i ciljevi transformirali u provedive aktivnosti, strateški dokumenti na entitetskom, kantonalnom i lokalnim nivoima vlasti u Federaciji BiH moraju biti povezani i usklađeni u pogledu relevantnih finansijskih i budžetskih okvira.

Jedan od ciljeva Zakona o mladima Federacije je stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Prema Zakonu o mladima Federacije BiH, strategija prema mladima, u skladu sa članom 4. stav 7. i članom 11. stav 2. definira se, usvaja i provodi na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih. Na nivou kantona i Federacije, u skladu sa ustavnim nadležnostima i zakonom, strategija iz stava 1. obavezno sadrži programe djelovanja za mlade u pojedinim oblastima omladinskog sektora. Zakonom se definira da svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju u skladu sa nadležnostima održati javne rasprave i konzultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja strategije prema mladima. Članom 11. se obavezuju se svi nivoe vlasti u Federaciji za definiranje, usvajanje i provedbu strategija prema mladima.

Principi na kojima počiva strategija prema mladima Općine Kalesija

Dva su ključna principa kojima se vodi ovaj strateški dokument i odnose se na **uključivanje mladih u procese odlučivanja te kreiranje jednakih šansi za sve mlade**. Ovi principi su zastupljeni u procesu planiranja strategije, analize položaja i potreba mladih te uspostavljanja ciljeva, prioriteta i mjera za sve oblasti.

Pristup u kreiranju posebnih programa u okviru politike prema mladima kao ukupnog mehanizma djelovanja prema mladima posebno je važno istaći elemente koji prethodili prijedlozima u strategiji:

zasnovane na pravima – osmišljene i implementirane unutar okvira zasnovanog na ljudskim pravima, u skladu s globalnim i regionalnim obavezama države;

uključive – osiguravaju jednake prilike za ostvarivanje punog životnog potencijala, uključujući uklanjanje prepreka inkluzivnosti, pogotovo za ranjive skupine, te omogućavaju građansko učestvovanje svim mladima;

participativne – kreirane, razvijane, primijenjene, nadzirane i procijenjene uz značajnu participaciju mladih i uz učestvovanje svih interesnih strana, na svim nivoima, i u ruralnoj i u urbanoj sredini i u svim kontekstima razvoja, uključujući okolnosti nakon sukoba i tokom tranzicije;

rodno osjetljive – potiču određene aktivnosti koje bi promovirale jednakost spolova, osigurale da mlade žene budu jednaki partneri mladim muškarcima i pozabavile se rodnim razlikama u svim okolnostima, od političkih do društveno-ekonomskih i kulturnih;

razumljive – da usvajaju cjelovit pristup razvoju mladih, kroz pojačanu saradnju među političkim sektorima, ministarstvima i drugim značajnim tijelima, i pružaju integrirani strateški okvir koji bi usmjerio zakone i mjere koje se tiču mladih;

zasnovane na znanju i u skladu s dokazima – razvijane i redovno održavane, zasnovane na skupu, analizi i raspodjeli kvantitativnih ili kvalitativnih informacija o trenutnoj situaciji, potrebama, izazovima i prilikama za mlade žene i muškarce u nekom datom kontekstu;

s potpunim sredstvima – da imaju prikladna, transparentna i namjenska sredstva za implementaciju, nadzor i evaluaciju i da maksimalno povećavaju raspoloživa sredstva kroz koordinaciju te da omogućavaju formiranja partnerstava između više interesnih strana i zajedničko vlasništvo;

odgovorne – u vlasništvu i pod rukovodstvom nacionalnih i lokalnih organizacija, redovno nadzirane i procjenjivane u odnosu na određene ciljeve i indikatore o razvoju mladih, uz aktivno učešće mladih.

Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini

Pitanja mladih na državnom nivou su pod nadležnošću Ministarstva civilnih poslova BiH koje koordinira aktivnosti u oblastima obrazovanja, rada i zapošljavanja, zdravstva, kulture i sporta, te međunarodne saradnje, uključujući i učešće u evropskim programima poput Erasmus+. Uloga državnog nivoa ogleda se prije svega u usklađivanju i povezivanju entitetskih i kantonalnih politika prema mladima, kao i u predstavljanju interesa mladih BiH na međunarodnoj sceni. Međutim, na državnom nivou Bosna i Hercegovina nema poseban zakon koji uređuje pitanja mladih, niti postoji institucionaliziran mehanizam isključivo zadužen za omladinsku politiku.

Briga o mladima u Bosni i Hercegovini podijeljena je između različitih nivoa vlasti, s obzirom na to da Ustav BiH entitetima daje nadležnost nad pitanjima mladih, jer nisu izričito dodijeljena državnim institucijama. Na teritoriji BiH trenutno se primjenjuju tri zakona koji uređuju prava i položaj mladih i to Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine⁶ (u daljem tekstu: Zakon o mladima FBiH), Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske⁷ (u daljem tekstu: Zakon o omladinskom organizovanju RS-a) te Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁸ (u daljem tekstu: Zakon o mladima BD BiH). Sva tri zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštovanja ljudskih i građanskih prava mladih, definiraju dodatna prava za mlade u društvu. Mladi imaju pravo na podršku i unapređivanje svog razvoja bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

Zakon o mladima FBiH propisuje da su svi nivoi vlasti u Federaciji BiH obavezni pružiti podršku mladima kroz izradu, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Prema članu 12. ovog Zakona, općinski/gradski i kantonalni nivoi vlasti dužni su imenovati službenika/icu za pitanja mladih ili formirati odgovarajući odjel unutar nadležnog ministarstva.

Također, zakon propisuje da općine i gradovi moraju osigurati minimalne mjere i mehanizme podrške mladima, koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
- osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine;
- određivanje nadležne općinske/gradske službe za pitanja mladih;
- osiguranje službenika/ce za mlade
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade;
- osnivanje komisija za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela;
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima;
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima;
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Zakon također naglašava da mladi moraju biti pravovremeno i istinito informisani o svim pitanjima od njihovog interesa. Svi nivoi vlasti u Federaciji BiH obavezni su da, u skladu sa svojim nadležnostima, organizuju javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih tokom izrade i usvajanja strategija, programa i budžeta koji se tiču mladih. Nadležne službe vode spisak omladinskih udruženja i neformalnih grupa koje djeluju na području općine ili grada i imaju mogućnost predlaganja projekata za mlade.

⁶ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, 36/10).

⁷ Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske (Službeni glasnik RS, 98/04, 119/08, 1/12).

⁸ Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, 18/17).

Lokalni nivo i dodatni zakonski okvir

Oblast mladih u jedinicama lokalne samouprave u FBiH dodatno je uređena i Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine⁹ (u daljem tekstu: Zakon o principima lokalne samouprave FBiH). Ovaj zakon, koji se temelji na Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi i Ustavu FBiH, definiše da se lokalna samouprava ostvaruje kroz općine i gradove kao osnovne jedinice lokalne vlasti. Prema članu 3, organi lokalne samouprave, zajedno s građanima, ostvaruju svoja prava u skladu sa zakonima i statutom jedinice lokalne samouprave.

U članu 8. Zakona taksativno su navedene nadležnosti lokalnih vlasti koje se direktno ili indirektno odnose na mlade, među kojima su:

- osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu s Ustavom;
- donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvoja jedinice i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
- utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
- organizovanje unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
- utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja (osnivanje predškolskih obrazovno-odgojnih ustanova, dječijih vrtića/obdaništa);
- osnivanje, upravljanje, finansiranje i unapređenje ustanova osnovnog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta (centri za kulturu općina, razni sportski klubovi i dr.);
- ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu s potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice;
- poduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
- osiguravanje uvjeta rada lokalnih radijskih i televizijskih stanica u skladu sa zakonom.

Ovim zakonima i politikama postavljen je temelj institucionalne brige o mladima u Bosni i Hercegovini, iako je sistem u velikoj mjeri decentraliziran. Zbog toga su saradnja, koordinacija i razmjena dobrih praksi između različitih nivoa vlasti od presudnog značaja za unapređenje položaja mladih i njihovo aktivno uključivanje u društveni život.

⁹ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 49/2006).

2. STRATEŠKA PLATFORMA

Strateška platforma u glavnim crtama prikazuje mapirano stanje i položaj mladih u referentnim oblastima života od značaja za mlade koji su predstavljeni u vidu situacione analize, sačinjene SWOT analize, analize o položaju i potrebama mladih te određivanjem fokusa i prioriteta pravaca strateškog djelovanja u narednom periodu za ostvarenje vizije i strateških ciljeva razvoja.

Izvod iz SWOT analize

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju drugih metoda i koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti u općini.

Kod izrade SWOT analize nastojalo se da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na posmatranje stvari iz ugla učesnika u strateškom procesu. Tablica je nastala kao rezultat analize matrica koje su popunjavale radne grupe i time ukazale na trenutnu situaciju unutar svog sektora i na osnovnu provedenog istraživanja na uzorku mladih. Koristeći SWOT analizu određujemo trenutne faktore u gradu i izvan njega koji imaju utjecaj na provedbu Strategije prema mladima.

Tabela predstavlja SWOT analizu Koordinacionog i radnog tijela Općine Kalesija za izradu Strategije prema mladima i njene primjene za predloženi period. Svaka stavka analize predstavljena u tabeli obrađena je kroz matrice na kojima su radili

Tabela 3. SWOT analiza

SNAGE– interni faktori Nešto u čemu smo uspješni; Npr. pozitivni primjeri postojećih programa	SLABOSTI – interni faktori Nešto što nam nedostaje ili nismo uspješni u tome; Npr. ne radi se monitoring postojećeg programa
<p>OBRAZOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> -Postojeće obrazovne ustanove (osnovne i srednje škole) koje djeluju u zajednici; -Postoji interes mladih za dodatna znanja, kurseve i obuke; -Nastavnici i profesori koji su voljni uključiti se u dodatne obrazovne programe i sticati nova znanja i vještine; -Osnovna digitalna pismenost mladih; -Postoje nevladine organizacije i pojedinci koji su provodili edukativne aktivnosti; -Velik broj mladih koji su uključeni u sistem formalnog obrazovanja; -Postojanje biblioteke (i knjižnog fonda u školama); -Postojanje organizacija koje promovišu cjeloživotno učenje; -Postojanje programa profesionalne orijentacije (uključenost J.U. Zavod za zapošljavanje u programe profesionalne orijentacije). <p>RAD I ZAPOŠLJAVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> -Uspješno realizovani projekti kroz FZZZ programe; 	<p>OBRAZOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> -Nedovoljna finansijska sredstva za modernizaciju opreme u školama i kvaliteti nastavnog procesa i sadržaja za mlade. -Nedostatak kontinuiranih i strukturiranih programa neformalnog obrazovanja; -Ograničen broj edukatora za savremene vještine (npr. programiranje, poduzetništvo, medijska pismenost); -Nedostatak kvalitetnih i uređenih sportskih poligona (u vangradskom području); - Prijevoz učenika koji putuju do obrazovnih ustanova ne odgovara njihovim potrebama (potrebno je usklađivanje reda vožnje sa satnicom nastave, slaba povezanost ruralnih sredina (linije i učestalost javnog prijevoza), -Zastarjeli tehnički kapaciteti u obrazovnim ustanovama za provođenje praktične nastave; -Nedovoljan broj raznovrsnih programa neformalnog obrazovanja u skladu sa potrebama mladih; -Nedovoljno priznavanje značaja neformalnog obrazovanja u zajednici;

<p>-Saradnja sa nevladinim sektorom i USAID programom;</p> <p>-Angažman pojedinaca iz zajednice kao i određenih javnih institucija u savjetodavnom radu i mentorstvu;</p> <p>-Lokalna prepoznatljivost uspješnih primjera samozapošljavanja mladih;</p> <p>-Aktivno učešće mladih u projektima samozapošljavanja i zapošljavanja.</p> <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <p>- Profesionalnost, stručnost i obučenost radnika JU Centar za socijalni rad Kalesija;</p> <p>- Postojeća infrastruktura i resursi – kao Centar za socijalni rad, postoji pristup određenim resursima, mrežama podrške i prostorijama koje se mogu koristiti za aktivnosti rada na strateškim dokumentima koji se tiču mladih.</p> <p>-Poznavanje lokalne zajednice što se odnosi na dubinsko razumijevanje društvenih, ekonomskih i kulturnih specifičnosti Kalesije, što omogućava da se strategija prilagodi stvarnim potrebama mladih;</p> <p>-Postojanje programa podrške rješavanju stambenog pitanja socijalno ugroženih kategorija (korisnici su i mladi).</p> <p>ZDRAVSTVO</p> <p>-Mladi su zadovoljni uslugama u Domu zdravlja.</p> <p>-Provedba projekata udruženja koji su usmjereni prema očuvanju mentalnog zdravlja.</p> <p>-Rade se i preventivni skriningi za mlade kroz službu ginekologije poput papa testa i preventivnih pregeleda i specijalističkih konsultacija i edukacija za polno prenosive bolesti i rane trudnoće.</p> <p>- Dom zdravlja Kalesija nudi usluge porodične medicine.</p> <p>-Preventivni školski pregledi.</p> <p>-Dom zdravlja aktivno provodi edukacije što individualno što grupno usmjerene na mlade.</p> <p>KULTURA I SPORT</p> <p>- Uključenost BKC-a „Alija Izetbegović“ u aktivnosti KUD-ova i drugih Udruženja mladih, je pozitivan primjer jer nudi svoje kapacitete i resurse, stavljajući im sve svoje prostorije na raspolaganje za različite aktivnosti, kao što su igra, gluma, ples, muzika, slikanje i dr. ;</p> <p>-Saradnja sa srednjom i osnovnim školom na području Općine Kalesija;</p> <p>- Prostorije za realizaciju aktivnosti iz oblasti kulture.</p>	<p>- Nerazvijena kultura učenja i svijesti o cjeloživotnom obrazovanju.</p> <p>-Nedostatak edukacija o poduzetništvu u školama.</p> <p>- Stipendije su dostupne samo za studente.</p> <p>- Nedovoljna saradnja između obrazovnih ustanova i poslodavaca;</p> <p>- Nedostatak sajmova znanja, inovacija i zanimanja</p> <p>RAD I ZAPOS LJAVANJE</p> <p>- Ne postoji fond za zapošljavanje mladih ili podršku biznisima;</p> <p>-Nedovoljna informisanost i pristup informacijama mladih. -Neujednačen pristup informacijama o programima podrške -posebno za žene i ranjive kategorije;</p> <p>-Nema podrške za biznise koji se razvijaju u ruralnim zajednicama;</p> <p>- Slaba povezanost institucija i obrazovnog sistema s tržištem rada.</p> <p>- Nizak stepen digitalnih i praktičnih vještina kod mladih u ruralnim područjima što utječe na prilike za njihovu zapošljivost;</p> <p>-Nedostatak systemske podrške za održivost pokrenutih biznisa;</p> <p>-Prisutni su izazovi u subvencioniranju pripravničkog stažiranja.</p> <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <p>-Percepcija u javnosti o Centru za socijalni rad isključivo kao institucije za rješavanje problema, što može otežati proaktivan pristup mladima i njihovo uključivanje u preventivne programe.</p> <p>-Nedostatak budžetskih stavki za provođenje direktnih projekata i programa za mlade.</p> <p>ZDRAVSTVO</p> <p>-Mladi ne vode brigu o vlastitom zdravlju;</p> <p>-Mladi ne obavljaju redovno sistematske preglede;</p> <p>-Mlade žene ne rade redovno ginekološke preglede što ugrožava zdravlje;</p> <p>-Korištenje droge i opojnih sredstava.</p> <p>-Mladi se ne bave rekreativnim aktivnostima.</p> <p>Mentalno i seksualno-reproduktivno zdravlje su još uvijek tabu teme.</p> <p>-Dom zdravlja Kalesija nema redovno uposlenog psihologa.</p> <p>KULTURA I SPORT</p>
---	---

<p>-Kadar koji pruža usluge za realizaciju aktivnosti iz muzike, glume... (profesore Muzičke kulture, diplomirani glumac);</p> <p>-Postojanje redovnog budžeta za sportsku i kulturnu infrastrukturu (gradska dvorana, stadioni, igrališta);</p> <p>- Aktivna saradnja sa omladinskim klubovima;</p> <p>-Veliki broj mladih koji su uključeni u sportske aktivnosti;</p> <p>-Održavanje tradicionalnih manifestacija koje okupljaju veliki broj posjetilaca (Kalesijsko ljetovanje, Dani otvorenih vrata..);</p> <p>AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH DUŠTVU</p> <p>-Formirana je Komisija za mlade kao radno tijelo pri Općini koja je aktivna u svom radu.</p> <p>-Na području općine djeluje Udruženje mladih Trik koje okuplja značajan broj mladih.</p> <p>INFORMISANJE MLADIH</p> <p>- Postojanje službe i saradnika za mlade unutar Općine koji kreiraju sadržaje prilagođene mladima.</p> <p>-Aktivna upotreba zvanične web stranice i Facebook stranice Općine za objavu informacija relevantnih za mlade.</p> <p>-Podrška lokalnih medija i kulturnih ustanova u promociji aktivnosti za mlade.</p> <p>SIGURNOST</p> <p>-Na području općine formiran je multidisciplinarni tim za prevenciju maloljetničkog prestupništva i promociju alternativnih mjera za maloljetnike.</p> <p>-Organizuju se edukativne aktivnosti koje su usmjerene na prevenciju nasilja i promociju sigurnosti mladih.</p>	<p>-Nedostatak filmskih projekcija, koje bi se obzirom na kapacitet dvorane mogle realizirati, ali nedostaje filmski projektor koji bi to omogućio, te je mnogo mladih uskraćeno za projekcije novijih filmova, te su prinuđeni odlaziti u druge gradove.</p> <p>-Opremljenost prostorija za aktivnosti iz oblasti kulture i sporta koje organiziraju mladi;</p> <p>-Nedostatak sistemskog monitoringa efekata programa kulture i sporta koji se odnosi na mlade;</p> <p>-Nedovoljna promocija postojećih programa prema mladima (mladi često nisu informisani);</p> <p>-Nedovoljna institucionalna saradnja između sektora kulture, sporta i obrazovanja;</p> <p>-Ograničeni kadrovski kapaciteti za rad s mladima u institucijama kulture i sporta.</p> <p>-Nedostatak dvorane koja bi pružila adekvatne uslove za aktivnosti.</p> <p>AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU</p> <p>-Niska motivacija i pasivnost (iako postoje neke prilike za uključivanje u društveni život, mnogi mladi ne pokazuju inicijativu, ne učestvuju aktivno u zajednici i često izražavaju osjećaj da "ništa ne mogu promijeniti);</p> <p>- Ograničena finansijska sredstva (kroz budžet Općine Kalesija ograničena su finansijska sredstva namijenjena isključivo omladinskim organizacijama, jer kroz transfer od 40.000 KM mogu da se prijave sve organizacije civilnog društva);</p> <p>-Nedostatak sistema koji bi podržao volontiranje;</p> <p>-Loša komunikacija između mladih sa službenicima iz Općine Kalesija.</p> <p>-Nepostojanje systemske podrške mladima: nedostatak omladinskog centra, kluba, savjetovališta ili sigurnog mjesta za mlade, ne postoji priznat i podržan sistem volontiranja, nedovoljna finansijska podrška omladinskim organizacijama i projektima, slaba institucionalna povezanost, manja podrške aktivnim omladinskim organizacijama, stalne promjene službenika za mlade.</p> <p>-Nepostojanje registra omladinskih organizacija na nivou Općine.</p> <p>-Mladi nisu uključeni u procese odlučivanja u zajednici.</p> <p>INFORMISANJE MLADIH</p> <p>-Nedovoljna prisutnost na društvenim mrežama poput Instagrama koje mladi najviše koriste.</p>
--	---

	<p>-Slaba interakcija i neposredna komunikacija Općine sa mladima, bez redovnih informativnih sesija ili konsultacija.</p> <p>-Mladi rijetko prate web stranicu Općine i ne dolaze lično po informacije, što smanjuje efikasnost komunikacije.</p> <p>SIGURNOST</p> <p>-Prisustvo različitih oblika nasilja: vršnjačko, verbalno, fizičko te nasilje putem interneta.</p>
<p>PRILIKE – eksterni faktori</p> <p>Povoljan trend/situacija u okolini koji otvara prostor za nove prilike; Npr. nevladine organizacije dodjeljuju grantove za samozapošljavanje mladih.</p> <p>OBRAZOVANJE</p> <p>-Pristup grantovima EU i domaćih fondova za projekte mladih i obrazovanja;</p> <p>-Rastuća potražnja za digitalnim i praktičnim vještinama;</p> <p>-Spremnost nekih lokalnih firmi da sarađuju kroz praksu i mentorski rad;</p> <p>- Postojanje kapaciteta za pokretanje novih obrazovnih smjerova u skladu sa tržištem rada;</p> <p>- Veliki broj privrednih subjekata koji mogu bit uključeni u poboljšanje praktične nastave u cilju poboljšanja ishoda obrazovanja.</p> <p>RAD I ZAPOŠLJAVANJE</p> <p>-Prisutnost lokalnih udruženja spremnih da realizuju projekte za mlade;</p> <p>-Mogućnost saradnje s obrazovnim ustanovama za razvoj praktične obuke;</p> <p>-Rast interesovanja mladih za samozapošljavanje i freelancing.</p> <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <p>-Federalno ministarstvo rada i socijalne politike unapređuje zakonska rješenja koja će rezultirati većim obimom korisnika prava;</p> <p>-Podrška federalnog nivoa vlasti radu i razvoju centra za socijalni rad;</p> <p>-Redovno finansiranje od strane osnivača;</p> <p>-Dostupnost različitih fondova: Mogućnost apliciranja za projekte putem domaćih i međunarodnih fondova (EU fondovi, grantovi nevladinih organizacija) namijenjenih podršci mladima i socijalnoj inkluziji.</p> <p>-Saradnja s nevladinim sektorom: Jačanje partnerstva s aktivnim omladinskim organizacijama i nevladinim sektorom na lokalnom, kantonalnom i državnom</p>	<p>PRIJETNJE – eksterni faktori</p> <p>Nepovoljan trend/situacija u okolini koji umanjuje prostor za napredak. Npr. nadležno ministarstvo nije donijelo odluku</p> <p>OBRAZOVANJE</p> <p>-Slaba povezanost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada (posebno u IT i zanatskim zanimanjima);</p> <p>-Nema sistemskog praćenja napretka i uspjehnosti mladih izvan školskog sistema (formalnog obrazovanja);</p> <p>-Odlazak mladih prema većim centrima i inostranstvu;</p> <p>-Nizak nivo motivacije dijela mladih za neformalnim obrazovanjem zbog ekonomske situacije i nedostatka perspektive;</p> <p>-Otpornost formalnog sistema obrazovanja prema inovacijama i savremenijim metodama.</p> <p>-Korupcija u obrazovanju te utjecaj politike na obrazovni sistem;</p> <p>- Otežan pristup obrazovanju za djecu s poteškoćama u razvoju;</p> <p>-Neprikladno nastavni plan i program sa modernim potrebama tržišta rada;</p> <p>-Nedovoljna finansijska sredstva za modernizaciju obrazovnog sadržaja i opreme na području općine Kalesija</p> <p>RAD I ZAPOŠLJAVANJE</p> <p>-Nedostatak dugoročnih strategija zapošljavanja mladih na višim nivoima;</p> <p>-Neusklađenost obrazovnog sistema s potrebama tržišta rada;</p> <p>-Neizvjesnost u budžetskom planiranju i kasna realizacija sredstava.</p> <p>SOCIJALNA BRIGA</p> <p>-Nedovoljna informisanost mladih o uslugama socijalne zaštite.</p> <p>-Pasivnost dijela mladih: Dio mladih može ostati pasivan i nezainteresovan za učešće u aktivnostima.</p>

<p>nivou, što može donijeti nove ideje, resurse i volontere.</p> <p>-Pristup edukativnim programima i obukama: Mogućnost učešća u obukama i seminarima iz oblasti omladinskog rada, socijalne politike i razvoja zajednice.</p> <p>-Podrška Općine Kalesija i Švicarskog Crvenog križa u održavanju i implementaciji programa „Njega i pomoć u kući“.</p> <p>KULTURA I SPORT</p> <p>-Saradnja Općine sa srednjom i osnovnim školama na području općine Kalesija.</p> <p>-Rad i aktivnosti Kulturno-umjetničkih i drugih udruženja;</p> <p>-Povećan interes međunarodnih donatora za projekte mladih (grantovi za neformalne grupe);</p> <p>-Mogućnost prekogranične i regionalne saradnje u kulturi i sportu (EU programi, IPA fondovi);</p> <p>-Povećanje broja mladih koji su uključeni u nevladine organizacije i volonterske aktivnosti;</p> <p>-Tehnološki napredak i digitalni alati omogućavaju kreativniji pristup promociji kulture među mladima.</p> <p>AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU</p> <p>-Rastući interes mladih za društveno korisne teme (mentalno zdravlje, sigurnost, nasilje);</p> <p>-Tehnologija i digitalne platforme omogućavaju lakšu organizaciju i informisanje mladih;</p> <p>-Mogućnost za razvoj školskog i lokalnog volonterizma;</p> <p>-Pristup regionalnim i međunarodnim fondovima koji utječu na razvoj aktivizma mladih na području općine;</p> <p>-Mogućnost proširenja kapaciteta postojećeg centra u kojem se okupljaju mladi;</p> <p>-Osnivanje Vijeća mladih općine Kalesija;</p> <p>-Uspostava mehanizma za koordinaciju između lokalnih vlasti i omladinskih organizacija.</p> <p>INFORMISANJE MLADIH</p> <p>-Mogućnost proširenja komunikacije na popularne društvene mreže i video-formate prilagođene mladima.</p> <p>-Uključivanje mladih direktno u kreiranje i dijeljenje informativnih sadržaja uz pomoć omladinskih organizacija.</p> <p>- Jačanje saradnje s lokalnim medijima i školama za širu i efektivniju promociju programa i događaja koji su namijenjeni mladima.</p>	<p>-Nezainteresovanost mladih za aktivno volontiranje i obavljanje misije Crvenog križa;</p> <p>-Odustajanje donatora od programa „Njega i pomoć u kući“.</p> <p>-Mladi kao kategorija, različito definisani u Zakonu o mladima a različito u propisima koji se odnose na oblast socijalne, dječije i porodične zaštite.</p> <p>KULTURA I SPORT</p> <p>-Migracije stanovništva, naročito mladih što utiče na njihovu neaktivnost u polju kulture, nisu zainteresovani za kulturu te su njihovi ciljevi drugačiji u odnosu na ono što im se može omogućiti u zajednici.</p> <p>-Brza promjena tehnologije koja zahtijeva konstantno učenje i promjenu opreme u ustanovama kulture, što iziskuje dodatne troškove.</p> <p>-Opadanje interesovanja mladih za fizičke aktivnosti uslijed povećavanja korištenja društvenih mreža i drugih online platformi;</p> <p>-Moguće smanjenje budžetskih sredstava uslijed ekonomske nestabilnosti.</p> <p>AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU</p> <p>-Niska motivacija i pasivnost mladih;</p> <p>-Ograničena finansijska sredstva u budžetu Općine kojim se podržava aktivizam mladih i dostupnost sredstava za projekte mladih.</p> <p>INFORMISANJE MLADIH</p> <p>-Brza promjena navika mladih u konzumiranju informacija može smanjiti uticaj tradicionalnih i postojećih kanala informisanja.</p> <p>- Nedovoljna koordinacija između institucija u zajednici može dovesti do dupliciranja informacija ili njihovog gubitka.</p> <p>-Oslanjanje na usmene preporuke i neformalnu komunikaciju može rezultirati nejednakim pristupom informacijama među mladima.</p> <p>SIGURNOST</p> <p>- Loša koordinacija između viših nivoa vlasti i Općine Kalesija.</p> <p>-</p>
--	---

SIGURNOST

- Dostupnost sredstava i fondova koji bi se mogli koristiti za projekte zaštite i spašavanja;
- Jačanje NVO i realizacija zajedničkih projekata u oblasti zaštite i spašavanja kroz programe, projekte i realizaciju aktivnosti.
- Potpisani sporazumi i memorandum sa susjednim i drugim državama i međunarodnim organizacijama, općinama;
- Postoji uspostavljena saradnja PS Kalesija sa školama, drugim ustanovama kao i nevladinim organizacijama.

Izvor: Koordinaciono tijelo i radne grupe.

2.1. Situaciona analiza

Općina Kalesija je smještena u Tuzlanskom kantonu u sjeveroistočnoj BiH, te graniči sa gradom Tuzla i općinama Živinice i Sapna u Federaciji BiH te opštinama Šekovići, Zvornik i Lopare iz entiteta Republika Srpska.

Ukupna površina općine je 201 km², a prema Federalnom zavodu za statistiku, u općini Kalesija je prema popisu iz 2013. živjelo 33.053 stanovnika, od toga je mladih bilo 8.389. S gustom naseljenosti od 164 stanovnika/km², Kalesija spada u grupu gusto naseljenih općina u Tuzlanskom kantonu.

Općinu Kalesija čini 28 naseljenih mjesta organiziranih u 24 mjesne zajednice: Kalesija Centar, Kalesija Gornja, Memići, Prnjavor, Gojčin, Jajići, Bulatovci, Tojšići, Petrovice, Kikači, Vukovije Gornje, Vukovije Donje, Dubnica, Rainci Gornji, Rainci Donji, Seljublje, Miljanovci, Hrasno Donje, Hrasno Gornje, Sarači-Lipovice, Zukići, Brda, Jeginov Lug i Zates.¹⁰

Općina Kalesija nalazi se u sjeveroistočnoj Bosni, smještena otprilike na pola puta između Tuzle i Zvornika, u dolini gornjeg toka rijeke Spreče, okružena južnim padinama Majevice i sjevernim padinama Javornika. Kroz općinu prolaze važne saobraćajne veze, uključujući magistralni put Tuzla – Zvornik, regionalne puteve prema Živicama i Sapni, kao i željezničku dionicu Tuzla – Zvornik.

Ovo područje je prvobitno bilo obilježeno dominantnom poljoprivrednom proizvodnjom, pri čemu je poljoprivredno dobro "Spreča" bilo ključno sa svojom modernom farmom i razvijenom ratarskom proizvodnjom, uglavnom žitarica. Nakon gašenja te velike firme, uslijedila je transformacija i usitnjavanje proizvodnje, te je nastao čitav niz manjih proizvođača koji su diverzificirali poljoprivrednu ponudu uključujući proizvodnju mlijeka, junećeg, pilećeg i ovčijeg mesa, raznovrsne ratarske kulture, te nove zasade šljive, jabuke, kruške, jagode, kao i manju proizvodnju povrća.

U oblasti privrede danas dominira industrijska proizvodnja, posebno u sektorima metaloprerade, proizvodnje kartonske i plastične ambalaže, grafičke industrije, te proizvodnje drvene građe, namještaja, pvc, aluminijske i drvene stolarije, ukrasnog i drugog kamena, te betonskih cijevi i galanterije. Najznačajniji izvozni doprinos ostvaruje se izvozom čeličnih otkivaka na njemačko tržište, namještaja na zapadna tržišta, te plastične i najlon-folija ambalaže na tržišta Bliskog i Dalekog istoka. Uslužni sektor je također razvijen, sa najvažnijim uslugama kao što su trgovina, ugostiteljstvo, zanatske usluge, prevoz putnika i roba, sve vrste građevinskih usluga i drugo.¹¹

Općina Kalesija, osim prirodnih ljepota i geografskog položaja, posjeduje i bogato kulturno-povijesno nasljeđe koje svjedoči o dugoj i raznolikoj prošlosti ovog kraja. Najpoznatiji vjerski objekti na ovom području uključuju Atik džamiju, koja je izgrađena prije više od 400 godina, te stare džamije u Hemlijašima i Lipovicama, podignute u vrijeme turske vladavine na starom "Pašinom putu". U Dubnici se također nalazi pravoslavna crkva čija se izgradnja datira u 16. stoljeće. Najstariji kulturni spomenici su stećci. Na više od stotinu stećaka, smještenih na raznim lokacijama, mogu se pronaći najraznovrsniji simboli i gravure uklesane u kamenu.

Općina Kalesija je u prošlosti, prije rata, bila klasificirana kao nerazvijena općina. Međutim, prema rangiranju razvijenosti općina u Federaciji Bosne i Hercegovine, današnje stanje je značajno poboljšano, s obzirom na to da je Kalesija sada pozicionirana kao 40. po rangu razvijenosti.

¹⁰ Općina Kalesija. Strategija lokalnog razvoja Općine Kalesija 2018-2027. Kalesija, 2017. Dostupno na: [Sl. glasnik 1A-2018.pdf](#). [Pristupljeno: 17. 11.2025.]

¹¹ Općina Kalesija. [www.kalesija.ba](#). [Pristupljeno 17. novembar 2025.]

✓ Minimum mjera u radu s mladima

U procesu ispunjavanja minimuma mjera na planu rada s mladima Općina Kalesija postiže sljedeće rezultate:

1. U Općini Kalesija postoji **Centar za djecu i mlade**, kojim upravlja Udruženje mladih "TRIK". Svrha prostora je provođenje edukativnih radionica, neformalnog obrazovanja, psihosocijalne podrške, kulturnih aktivnosti, ali i slobodno provođenje vremena. Općina Kalesija se obavezala da će snositi troškove režija Centra u trajanju od pet godina, s mogućnošću produženja saradnje.
2. Budžet Općine Kalesija za 2025. godinu uključuje **direktne i indirektne stavke namijenjene podršci mladima**. Nominalna budžetska stavka za organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih (budžetski kod 614311) koja je u budžetu za 2025. g. iznosila 15.000 KM. Ovaj transfer se dodjeljuje direktno i njegov način utroška, kao i kriteriji za dodjelu, nisu transparentno definirani niti predstavljeni omladinskim organizacijama. Pored ove stavke, mladi u Kalesiji mogu aplicirati i na veći iznos od 40.000 KM namijenjen "Tekućim transferima neprofitnim organizacijama" iako on nije specifično usmjeren samo na omladinske organizacije. Ipak, značajna podrška mladima ostvaruje se kroz druge, indirektne ili direktne, stavke u budžetu poput stipendija, nagrada za učenike. U budžet za 2025. g. uvrštena je izrada "Strategije prema mladima" (kod 613915), za koju je rebalansom u aprilu 2025. godine izdvojeno 7.000 KM.
3. U Općini Kalesija nadležna služba za pitanja mladih je Služba za opću upravu i društvene djelatnosti.
4. U Općini Kalesija postoji imenovan službenik za mlade.
5. Općina Kalesija omogućava profesionalni razvoj i usavršavanje službenika za mlade.
6. Općina Kalesija ima Komisiju za mlade, međutim ne uključuje predstavnike mladih u njen rad.
7. Za potrebe izrade Strategije prema mladima Općine Kalesija imenovano je Koordinaciono tijelo i radne grupe. Predstavnica Udruženja mladih „TRIK“, uključena je u izradu strategije kroz imenovanje u radnu grupu.
8. Općina Kalesija je u partnerstvu sa Institutom uradila istraživanje o položaju i potrebama mladih. Analiza ovog istraživanja je predstavljala osnov za izradu Strategije prema mladima;
9. Općina Kalesija do 2025. godine nema formirano vijeće mladih.

Zakon o mladima FBiH u članu 14. propisuje minimum mjera na planu rada s mladima, a koji uključuju:

- „1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;
3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;
4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodjeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;
5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;
6. osnivanje komisije za mlade pri gradskom/općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona, koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;
7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima, u čijem će radu učestvovati predstavnici vijeća mladih ili omladinskih udruženja;
8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;
9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.“

2.1.1. Obrazovanje mladih

Obrazovanje predstavlja temelj razvoja svake zajednice i ključni faktor u oblikovanju društva zasnovanog na znanju, inovacijama i jednakim prilikama. Kroz formalne i neformalne oblike obrazovanja mladi u općini Kalesija stiču znanja, vještine i vrijednosti koje im omogućavaju da postanu aktivni učesnici u društvenom i ekonomskom životu. Ipak, savremeni izazovi, brze promjene na tržištu rada i potreba za cjeloživotnim učenjem zahtijevaju modernizaciju obrazovnog sistema i veće prepoznavanje neformalnog obrazovanja. Obrazovni sistem u Federaciji Bosne i Hercegovine, pa tako i u Kalesiji, suočava se s brojnim izazovima koji proizlaze iz složene administrativne strukture, neujednačenih nastavnih planova i programa te nedostatka systemske povezanosti između obrazovanja i tržišta rada. Mladi često ističu da formalno obrazovanje ne odgovara u potpunosti potrebama savremenog tržišta, zbog čega sve češće posežu za neformalnim programima kako bi unaprijedili svoje kompetencije i šanse za zapošljivost. Neformalno obrazovanje, kroz radionice, obuke, volonterske programe i projekte omladinskih organizacija, mladima u Kalesiji pruža priliku da razvijaju praktične i društvene vještine, jačaju samopouzdanje i preuzimaju aktivnu ulogu u zajednici. Međutim, ovaj oblik učenja još uvijek nije dovoljno institucionalno prepoznat niti integrisan u lokalne razvojne politike.

Stoga je neophodno osigurati usklađen i održiv pristup obrazovanju koji će povezati formalne institucije, lokalne vlasti i organizacije civilnog društva. Kroz modernizaciju obrazovnih sadržaja, unapređenje nastavnih uslova i afirmaciju neformalnog učenja, općina Kalesija može doprinijeti stvaranju obrazovnog okruženja koje podržava razvoj mladih, njihovu konkurentnost i dugoročni napredak lokalne zajednice.

2.1.1.1. Pravni i institucionalni okvir

Oblast obrazovanja je, shodno ustavnom uređenju u Bosni i Hercegovini, u isključivoj nadležnosti entiteta Republika Srpska, deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Svaka administrativna jedinica ima ministarstvo obrazovanja, zakone iz oblasti obrazovanja i budžet za obrazovanje. Pored toga, svaka jedinica zasebno utvrđuje obrazovnu i udžbeničku politiku.

Zakonsku regulativu koja regulira pitanje formalnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine čine:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini;
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini i
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Isključivu i nepodijeljenu nadležnost za obrazovanje imaju kantonalna ministarstva obrazovanja. Propisima u oblasti obrazovanja različito se reguliraju nadležnosti lokalnog nivoa u obrazovnom sektoru. To se odnosi na organiziranje obrazovnog procesa, održavanje školskih objekata, učešće u kreiranju dijela nastavnog plana i programa bitnog za lokalnu zajednicu, pa i finansiranje obrazovanja. Iako su nekim općinama date šire nadležnosti, zbog nedostatka finansijskih sredstava one se često i ne izvršavaju.

Ustavom FBiH propisano je da su kantoni administrativne jedinice nadležne za donošenje svojih zakonskih akata iz oblasti obrazovanja. Shodno navedenom, u Tuzlanskom kantonu na snazi su sljedeći zakonski akti koji reguliraju oblast obrazovanja:

- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju – prečišćeni tekst (“Službene novine TK”, broj: 10/20 i 5/22);
- Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju – prečišćeni tekst (“Službene novine TK”, broj: 10/20, 8/21, 11/21, 22/21, 5/22, 10/22 i 11/22);
- Zakon o srednjem obrazovanju i odgoju – prečišćeni tekst (“Službene novine TK”, broj: 10/20, 11/20, 8/21, 11/21, 22/21, 5/22, 10/22 i 11/22);
- Zakon o visokom obrazovanju-prečišćeni tekst (“Službene novine TK”, broj: 21/21, 5/22, 11/22 i 16/22);

- Zakon o obrazovanju odraslih ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 9/15 i 5/22);
- Zakon o Univerzitetu u Tuzli ("Službene novine TK", broj: 9/08, 8/10 i 7/11);
- Zakon o naučnoistraživačkom radu ("Službene novine TK", broj: 14/17, 8/21 i 16/22).

Osim navedenih zakona, oblast obrazovanja u Tuzlanskom kantonu uređena je i setom kantonalnih pravilnika, kodeksa, standarda i smjernica koje je propisala Vlada Kantona.

Iako je Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine nadležno, između ostalog, i za obrazovanje na nivou Bosne i Hercegovine, ono, kao i Ministarstvo obrazovanja i nauke Federacije Bosne i Hercegovine, ima isključivo koordinacijsku ulogu. Ministarstvo civilnih poslova BiH je od 2003. godine zaduženo za koordinacijske aktivnosti u sektoru obrazovanja u BiH, kao i na planu evropskih integracija i međunarodne saradnje. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke nema izvorne nadležnosti u oblasti obrazovanja, nego se bavi saradnjom i koordinacijom s kantonima.

Ustavom Federacije BiH predviđeno je da kantonalna ministarstva obrazovanja imaju isključivu i nedjeljivu nadležnost za obrazovanje u FBiH, koja, između ostalog, pripremaju, izrađuju i usvajaju obrazovnu politiku, relevantne zakonske i podzakonske akte te su odgovorna za finansiranje obrazovanja.

Oblast obrazovanja u Tuzlanskom kantonu u nadležnosti je Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona. Pored Sekretarijata ministarstva i Odjeljenja za ekonomsko-finansijske poslove, Ministarstvo se sastoji od Odjeljenja za obrazovanje, Odjeljenja za saobraćajnu edukaciju i Odjeljenja za visoko obrazovanje i nauku. Odjeljenje za obrazovanje djeluje kroz tri odsjeka: Odsjek za predškolsko i osnovno obrazovanje, Odsjek za srednje i obrazovanje odraslih te Odsjek za Informatizaciju i opće poslove. Pored navedenog u Kantonu djeluje i Komisija za obrazovanje i nauku Tuzlanskog kantona koja je nadležna da:

- a) razmatra pitanja iz oblasti uspostave i razvoja infrastrukture javnih obrazovnih institucija na svim nivoima obrazovanja u nadležnosti Kantona i o tome daje mišljenje i prijedloge rješenja Skupštini,
- b) razmatra pitanja politike finansiranja institucija javnog obrazovanja na nivou Kantona i o tome podnosi prijedloge Skupštini i resornom ministarstvu,
- c) razmatra pitanja iz oblasti politike odgoja i obrazovanja,
- d) vrši i druge poslove određene Poslovníkom i drugim aktom Skupštine.

Formalno obrazovanje se u Tuzlanskom kantonu provodi kroz nadležne obrazovne ustanove a temeljem zakonske regulative a kroz registrovane ukupno 24 privatne i javne predškolske ustanove, 90 osnovnih škola, uključujući i 2 osnovne muzičke škole, 34 srednje škole te 7 ustanova visokoškolskog obrazovanja.

Kada su u pitanju osnovne škole, u Kalesiji djeluje pet javnih ustanova koje su centralne škole¹²: OŠ "Kalesija", OŠ "Memići", OŠ "Rainci Gornji", OŠ "Tojšići" i OŠ "Vukovije".

Prema informacijama Federalnog zavoda za statistiku, u ovoj općini je 19 škola, a u koje su ubrajaju centralne i područne osnovnih škola¹³.

U Kalesiji se nalazi jedna srednja škola, i to Javna ustanova Mješovita srednja škola Kalesija. Kako je navedeno na zvaničnoj stranici pomenute škole, postoje sljedeći smjerovi i zanimanja: Gimnazija - opći smjer, Medicinska sestra - tehničar, Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, Mašinski tehničar operator za CNC mašine, Veterinarski tehničar, Ekonomski tehničar - smjer poslovna informatika, Automehaničar, Instalater centralnog grijanja, Zavarivač, Trgovac i Frizer – vlasuljar. Ne postoje visokoškolske ustanove u ovoj općini.

¹² Općina Kalesija – obrazovne institucije

¹³ Tuzlanski kanton u brojkama

2.1.1.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

U Kalesiji, prema Istraživanju o položaju i potrebama mladih, osnovnu školu završilo je 21,8% mladih, s tim da u pomenuti procenat ulaze i mladi koji pohađaju deveti razred osnovne škole i oni koji su još procesu srednjoškolskog obrazovanja.

Kad je u pitanju srednjoškolsko obrazovanje, prema odgovorima anketiranih, četverogodišnju školu u Kalesiji završilo je 58,9% mladih, dok je trogodišnju završilo 10,3%. Dakle, ukupno 69,2% ispitanih ima srednjoškolsko obrazovanje.

Prema odgovorima ispitanika, fakultet/bachelor je završilo 8% mladih, od toga 63,3% žena i 36,7% muškaraca. Magisterij je završilo 0,3% mladih Kalesijaca. Prema svim ovim podacima, visokobrazovanih ispitanika ima 8,3%.

Trendovi u obrazovanju na području Kalesije i Tuzlanskog kantona u periodu od školske/akademske 2021/2022. do 2024/2025. godine pokazuju značajno **smanjenje broja učenika u osnovnim školama**, što se ogleda u padu broja upisanih prvačića i ukupnog broja učenika, kako na kantonalnom nivou, tako i u Kalesiji, gdje je ukupan broj đaka osnovne škole smanjen. Za razliku od osnovnog, u **srednjem obrazovanju u Kalesiji prisutan je porast ukupnog broja učenika**, kao i značajan rast broja upisanih đaka u prvi razred, suprotno kantonalnom trendu koji bilježi blagi pad. Mladi u Kalesiji u srednjoj školi najviše biraju tehničke smjerove, iako je primjetan blagi pad u tom sektoru, dok istovremeno raste interes za strukovne škole, a u Gimnaziji u Kalesiji u posljednje tri školske godine nije bilo upisanih učenika.

Tabela 4. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK

Srednjoškolsko obrazovanje								
Školska godina	Broj upisanih učenika prema vrsti škole							
		Ukupno	Djevojke/ djevojčice	Gimnazije	Umjetničke škole	Tehničke škole	Stručne/ strukovne škole	Vjerske škole
2021/2022.	Kalesija	598	300	7	0	341	250	0
	Tuzlanski kanton	14.384	7.187	1.941	204	7.975	3.753	511
2022/2023.	Kalesija	581	296	0	0	327	254	0
	Tuzlanski kanton	14.128	7.080	1.853	218	7.843	3.691	523
2023/2024.	Kalesija	593	297	0	0	326	267	0
	Tuzlanski kanton	14.117	7.120	1.809	241	7.775	3.771	521
2024/2025.	Kalesija	615	300	0	0	328	287	0
	Tuzlanski kanton	14.091	7.083	1.742	227	6.665	3.076	531

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Konačno, trend smanjenja broja prisutan je i na **visokoškolskom nivou**, gdje je broj studenata porijeklom iz Kalesije, kao i ukupan broj studenata u Tuzlanskom kantonu, također smanjen.¹⁴

Tabela 5. Studenti prema mjestu prebivališta

Akademska godina	Broj upisanih studenata			2024/2025.
	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.	
Tuzlanski kanton	7.820	7.957	7.339	7.510
Kalesija	418	364	349	376

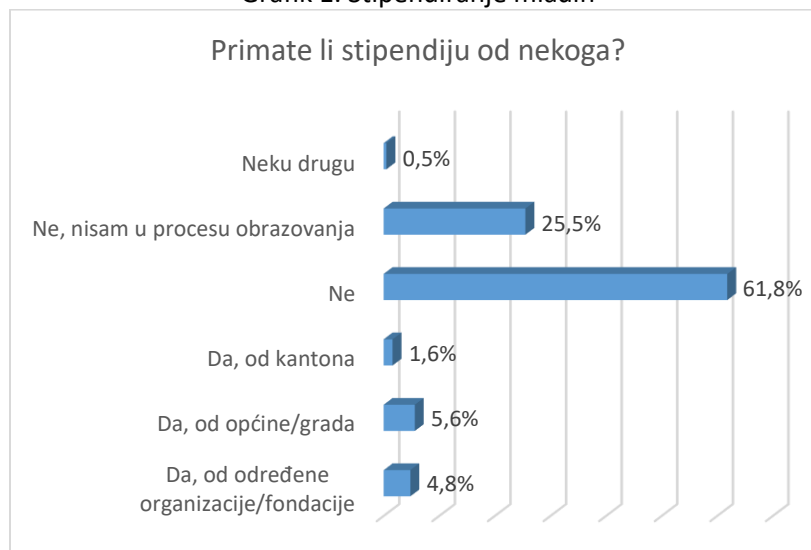
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Kada se govori o razlozima nenastavljanja daljeg obrazovanja, 39,3% mladih nije nastavilo jer su pronašli stalno zaposlenje, a da nisu vidjeli perspektivu u daljem obrazovanju odgovorilo je 50,3%. Treba imati u vidu da je zbog finansijskih razloga od daljeg obrazovanja odustalo 8,4% mladih. Osim toga, 6% mladih je odgovorilo da obrazovanje nije nastavilo zbog obaveza u domaćinstvu.

Kada je riječ o **formalnom obrazovanju**, mladi iz Kalesije jasno artikuliraju da je neophodno provesti značajne reforme kako bi se poboljšao kvalitet i osiguralo sticanje relevantnih znanja. Kao najveći i najkritičniji nedostatak ističe se manjak praktičnog rada u nastavi, što direktno ukazuje na raskorak između teorijskog učenja i potreba realnog svijeta. Ovo je, kako navode, dodatno pogoršano problemom preopširnih nastavnih planova i programa. Osim metodičkih problema, finansijska dimenzija obrazovanja je također pod kritikom, pri čemu se naglašava nedostatak adekvatnog sistema stipendiranja ili kreditiranja, posebno u oblasti visokog obrazovanja.

Od mladih koji su popunili upitnik u sklopu istraživanja, 5,6% je kazalo da prima stipendiju od Općine. Od tog procenta 95,2% živi u vangradskim sredinama, a 4,8% u gradskim. Od kantona stipendiju prima 1,6% mladih. Od određene organizacije ili fondacije stipendiju, prema njihovim tvrdnjama, prima 4,8% mladih. Nikakvu stipendiju ne prima 61,8% ispitanika. Da nisu u procesu obrazovanja da bi primali stipendiju odgovorilo je 25,5%.

Grafik 1. Stipendiranje mladih

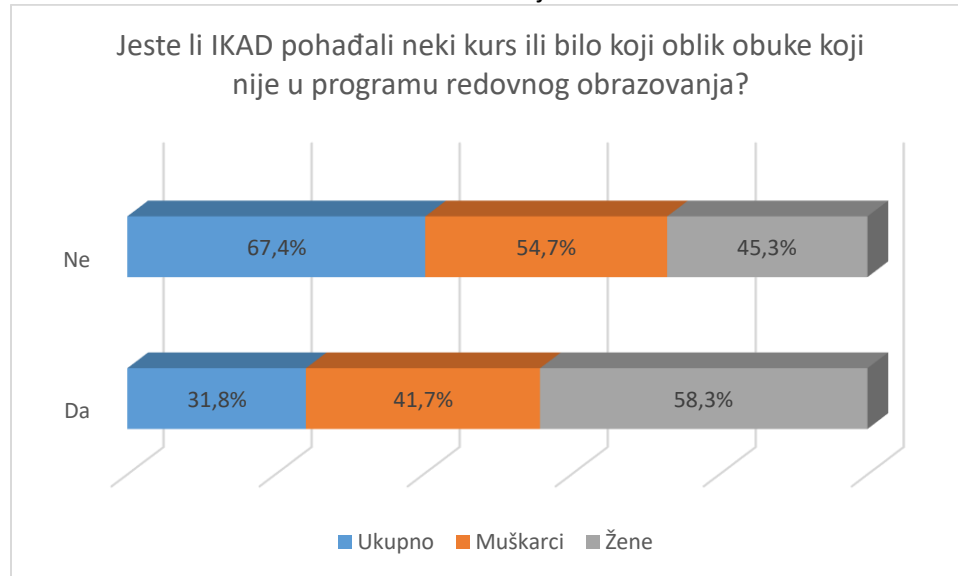

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

¹⁴ Analiza istraživanja položaja i potreba mladih u Općini Kalesija

Prema istraživanju Instituta za razvoj mladih KULT¹⁵, u Kalesiji 67,4% mladih nije pohađalo neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 31,8% ispitanih išlo na neku dodatnu edukaciju. Rezultati istraživanja pokazuju da su žene (58,3%) sklonije dodatnoj edukaciji od muškaraca (41,7%).

Grafik 2. Pohađanje kurseva

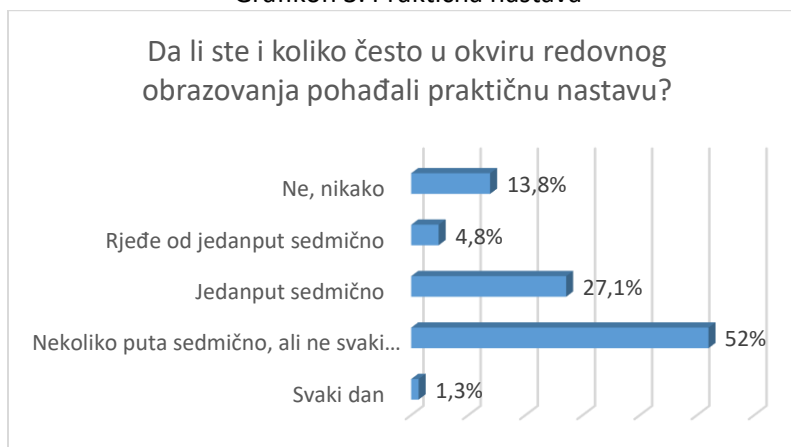
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi koji su pohađali kurseve/edukacije najviše su učili strane jezike, od toga najčešće engleski i njemački, te se usavršavali u polju poznavanja IT vještina (programiranje). Dodatnu edukaciju 25,8% mladih upisivalo je zbog jačanja kompetencija za izlazak na tržište rada, a 55,8% je željelo jačati znanje u određenoj oblasti. Osim toga, neformalnu edukaciju je odlučilo pohađati 30% mladih jer ih interesuje određena tema i smatraju to kvalitetnim načinom za provođenje slobodnog vremena.

Prema rezultatima anketiranja, 13,8% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo njih 4,8%. Jednom sedmično praksu je imalo 27,1% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 52%, što je dobar podatak. Rezultat je to prakse mladih u Kalesiji da upisuju usmjerene škole s obaveznom praktičnom nastavom. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 1,3% ispitanih.

¹⁵ Analiza istraživanja o položaju i potrebama mladih općine Kalesija

Grafikon 3. Praktična nastava

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

U Kalesiji više od polovine anektiranih mladih (59,4%) smatra da im znanje stečeno tokom formalnog obrazovanja u velikoj mjeri pomaže za nastavak školovanja, a 30% je mladih koji kažu da im pomaže u maloj mjeri. Da im znanje stečeno tokom školovanja nikako nije koristilo za nastavak obrazovanja ističe 9,3% ispitanih.

Kada se govori o zaposlenju, 55,2% mladih reklo je da im je prethodno stečeno znanje pomoglo u velikoj mjeri da se zaposle u struci, a 29,4% istaklo je da im je pomoglo, ali u maloj mjeri. Nikakvu korist od znanja stečenog tokom obrazovanja za zaposlenje u struci kazalo je da nema 14,9% ispitanih.

✓ Pregled finansijskih izdvajanja i aktivnosti Općine u oblasti obrazovanja

Općina Kalesija ulaže u sistem obrazovanja iako on nije u nadležnostima lokalnog nivoa vlasti. Važna je i podrška od Ministarstva obrazovanja i anuke TK. Značajno je izdvojiti da je JU Mješovita srednja škola kroz nekoliko projekata uspjela da obnovi određene dijelove škole. U 2022. godini u okviru projekta „Unaprjeđenje nastave iz informatike“ nabavljeno je 10 računara a finansirani su bili Ministarstvo obrazovanja i nauke TK te Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke. U sklopu drugih projekata urađena je rekonstrukcija mokrih čvorova i kanalizacije što je finansiralo Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica a sufinansirala je Vlada TK. Izdvaja se i rekonstrukcija krova škole što je finansiralo Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke a sufinansirala Vlada TK.

Općina Kalesija svake godine dodjeljuje stipendije studentima koji zadovoljavaju uslove konkursa. Posljednji konkurs za dodjelu stipendija objavljen je krajem januara 2025.¹⁶, a odnosio se na dodjelu stipendija redovnim studentima prvog ciklusa studija sa područja općine Kalesija u akademskoj 2024/2025. godini.

Tabela 6. Broj stipendiranih studenata u referentnom periodu

Godina	2022.	2023.	2024.
Broj stipendiranih studenata	146	146	120

Izvor: Radna grupa za obrazovanje

¹⁶ [Konkurs za dodjelu stipendija u Kalesiji](#)

JU Mješovita srednja škola Kalesija ostvaruje određene oblike saradnje s firmama i institucijama koje podržavaju obrazovanje i profesionalni razvoj učenika kroz programe stipendiranja. Ova saradnja ima za cilj povezivanje učenika s realnim sektorom i podsticanje razvoja karijera u skladu s potrebama tržišta rada. Primjeri takvih programa uključuju:

- SOLINA METALI d.o.o. Tuzla: stipendira jednog učenika zanimanja zavarivač u školskoj 2024/2025. godini;
- LAFAT Komerc Kalesij: Stipendirao 12 učenika zanimanja zavarivač u školskim godinama 2022/2023 godina
- Nije bilo stipendista u školskoj 2023/2024. godine, kao ni u 2024/2025.godine
- Ministarstvo obrazovanja TK: dodijelilo stipendiju jednom učeniku u školskoj 2023/2024.

Općina Kalesija nagrađuje i učenike završnih razreda osnovnih škola pod nazivom „Ponos Općine Kalesija“. Naime, riječ je o priznanjima koja se dodjeljuju učenicima završnog razreda osnovnog školovanja koji su tokom cijelog školovanja u svakom razredu osnovne na kraju školske godine imali odličan uspjeh. Pored priznanja koja se uručuju, svaki učenik dobija i novčanu nagradu u iznosu od 100 KM. Krajem 2024. godine dodijeljena su priznanja za 105 učenika. U 2025. godini uručena su priznanja za 84 učenika završnog razreda osnovnog školovanja koji su tokom cijelog školovanja u svakom razredu osnovne škole na kraju školske godine imali uspjeh odličan (5). Ovo priznanje se dodjeljuje od 2018. godine, a riječ je o inicijativi vijećnika koja je jednoglasno podržana od strane Općinskog vijeća i do sada je ovo priznanje dobilo preko 550 učenika.

Tabela 7. Finansijska izdvajanja za učenike i studente

	2022.	2023.	2024.
Stipendije	136.000 KM	136.000 KM	170.000 KM
Nagrade za učenike završnih razreda osnovnih škola	10.000 KM	10.000 KM	10.000 KM
Izdaci za volonterski rad	50.000,00	30.000,00	25.000,00
Predškolsko obrazovanje	25.000,00	25.000,00	25.000,00
Podrška obrazovanju romske i druge djece	5.000,00	5.000,00	5.000,00
Sufinansiranje prevoza djece	55.000,00	42.000,00	42.000,00

Izvor: Radna grupa za obrazovanje mladih

✓ **Neformalno obrazovanje i praktično iskustvo mladih u Općini Kalesija**

Uprkos ograničenim obukama, kursevima i radionicama koje organizuju lokalne vlasti ili škole, aktivnosti neformalnog obrazovanja za mlade se realizuju kroz intenzivnu saradnju obrazovnih ustanova sa vanjskim partnerima.

Osnovne škole aktivno saraduju sa subjektima poput Investicijske fondacije IMPAKT i Udruženja za prevenciju ovisnosti "Laboratorijum" iz Tuzle, fokusirajući se na edukativne radionice, seminare i projekte namijenjene razvoju poduzetničkih vještina, prevenciji ovisnosti i opštem osnaživanju mladih.

Slično tome, Javna ustanova Mješovita srednja škola Kalesija (JUMŠŠ) razvija širok spektar partnerstava koja direktno doprinose jačanju uključenosti učenika u društvene procese i razvoju njihovih ličnih i društvenih kompetencija. Značajna je saradnja sa Fondacijom tuzlanske zajednice, pri čemu se naglasak stavlja na promovisanje volonterizma, građanskog aktivizma, participacije mladih i neformalnog obrazovanja.

Ova ustanova također ostvaruje saradnju sa lokalnim udruženjem TRIK Kalesija, koje kroz sportske aktivnosti, edukativne radionice i društvene kampanje aktivno promoviše zdrav način života i podstiče angažman mladih u zajednici. Dodatno, saradnja sa Crvenim križem Kalesija usmjerena je na humanitarni rad, obuke iz prve pomoći i organizaciju volonterskih akcija, čime se jačaju solidarnost i humanost među učenicima. Ekološka svijest se razvija kroz partnerstvo sa organizacijom Eko zeleni Tuzla, gdje učenici aktivno učestvuju u akcijama zaštite okoliša, čišćenja i pošumljavanja.

S druge strane, kada je u pitanju **praktična nastava** JU Mješovita srednja škola Kalesija (JUMSŠ) razvija stratešku saradnju sa privrednim sektorom i relevantnim institucijama s ciljem podrške profesionalnom razvoju učenika i njihovom boljem povezivanju s tržištem rada, što se dijelom realizuje kroz programe stipendiranja.

U okviru praktične nastave, učenici određenih smjerova stiču dragocjena iskustva na terenu: učenici četvrtog razreda smjera veterinarski tehničar, kao i učenici drugih, trećih i četvrtih razreda smjera medicinska sestra-tehničar, dio nastave obavljaju u relevantnim ustanovama. Međutim, važno je napomenuti da učenici smjera mašinski tehničar trenutno ne realizuju praktičnu nastavu van školskih prostorija.

Unapređenje položaja učenika na praksi postignuto je izmjenama zakonskih i podzakonskih akata u 2024. godini (Zakon o radu i Pravilnik o praktičnoj nastavi u školama TK), koje poslodavcima omogućavaju isplatu mjesečne naknade učenicima, i to do 80,00 KM za trogodišnja i do 100,00 KM za četverogodišnja zanimanja, uz uslov da je poslodavac stariji.

Sigurnost učenika na praksi je obezbjeđena tako što su svi učenici JUMSŠ Kalesija koji izvode praktičnu nastavu van škole, kod privrednih subjekata, osigurani za vrijeme provedeno na praksi. Ova mjera osiguranja se odnosi i na učenike koji praktičnu nastavu izvode u školskim radionicama (za zanimanja mašinske i frizerske struke), a budžetska sredstva za ovu namjenu, prijavljena Poreznoj upravi FBiH, iznose 0,30 KM po danu. Prema evidenciji koordinacije, ukupan broj učenika obuhvaćen ovim aktivnostima je 253.

Facebook stranice obrazovnih ustanova predstavljaju dinamičan i lako dostupan alat za brzu i efikasnu komunikaciju s učenicima, roditeljima i lokalnom zajednicom. Putem društvenih mreža škole redovno objavljuju fotografije s događaja, najave školskih aktivnosti te važna saopštenja i obavještenja. Pored toga, sve škole imaju i vlastite web stranice na kojima objavljuju informacije od značaja za učenike i roditelje. Komunikacija roditelja s razrednicima i predmetnim profesorima odvija se i putem ličnih dolazaka u školu, kao i putem aplikacije Viber, što omogućava brzu razmjenu informacija i bolju saradnju između škole i roditelja. Lokalni mediji (radio stanice, portali, televizija) također prenose informacije o uspjesima učenika, organizaciji takmičenja, školskim manifestacijama i drugim relevantnim obrazovnim temama.

Identifikovani problemi:

1. Nedostatak stručnog kadra u oblasti formalnog ali i neformalnog obrazovanja.

Obrazovne ustanove i programi neformalnog obrazovanja suočavaju se s nedostatkom adekvatno obučenog nastavnog kadra, što utiče na kvalitet nastavnog procesa i mogućnosti uvođenja savremenih obrazovnih sadržaja.

2. Nedostatak saradnje između Općine, srednje škole i privrednika.

Izostaje sistemska saradnja između Općine, obrazovnih institucija i privrednika što im ograničava zajedničko planiranje dejlovanje, te prilagođavanje potrebama tržišta rada. Nedostaje inicijativa koje bi pokrenule poveivanje Općine sa lokalnim privrednicima a zatim i uključivanje obrazovnih institucija odnosno učenika kroz određene programe ili ponudu za sticanjem praktične nastave ili prvog radnog iskustva nakon završetka školovanja.

3. **Nepovezanost obrazovanja i tržišta rada**

Obrazovni programi u školama nisu dovoljno usklađeni s potrebama lokalnog tržišta rada, što dovodi do sticanja znanja i vještina koje ne povećavaju zapošljivost mladih na području općine.

4. **Praktična nastava slabo povezana s realnim sektorom**

Praktična nastava ne odgovara na potrebe učenika, zbog čega mladi nemaju dovoljno prilika za sticanje konkretnih radnih iskustava. Potrebno je razviti bolji sistem praktične nastave i uvezati škole sa lokalnim privrednicima da bi se provjerile mogućnosti i kapaciteti za realizaciju praktične nastave.

5. **Nedostatak adekvatne infrastrukture i digitalizacije u školama**

Obrazovne ustanove raspolažu ograničenim tehničkim kapacitetima i digitalnom opremom, što otežava primjenu savremenih metoda učenja i nastave.

6. **Nedostatak sistema praćenja napretka i motiviranosti mladih**

Ne postoji uspostavljen mehanizam za praćenje napretka, interesa i motivacije kod mladih, što otežava pravovremenu podršku i intervencije.

7. **Ograničene mogućnosti finansiranja obrazovanja kroz stipendije, subvencija prijevoza, te subvencioniranja mladih roditelja**

Potrebno je daljnje razvijanje programa i modela stipendija, subvencija prijevoza i podrške mladim roditeljima koji utječu na smanjenje pristupačnosti obrazovanja, posebno za socijalno osjetljive grupe.

8. **Nedostatak sadržaja iz neformalnog obrazovanja**

Ponuda neformalnih edukativnih programa je ograničena i nedovoljno raznovrsna, što mladima smanjuje mogućnosti za dodatno usavršavanje i razvoj vještina. Potrebno je prije svega prepoznati interese i zanimanja mladih da bi se moglo adekvatno djelovati i obogatiti ponudu u neformalnom obrazovanju.

9. **Ne postoje kontinuirani programi za razvoj savremenih vještina (programiranje, poduzetništvo, medijska pismenost).**

U općini još uvijek ne postoje sistemski i dugoročni programi usmjereni na razvoj savremenih vještina poput programiranja, poduzetništva i drugog, što je ključno za savremeno tržište rada.

2.1.2. Rad, zapošljavanje i preduzetništvo

Rad i zapošljavanje mladih predstavljaju temelj ekonomske stabilnosti i društvenog napretka svake zajednice. Za mlade u općini Kalesija, zaposlenje nije samo izvor prihoda, nego i prilika za lični razvoj, društveno uključivanje i dugoročno planiranje života u lokalnoj zajednici. Međutim, savremeno tržište rada karakterišu brze promjene, nestabilnost radnih mjesta i potreba za novim, digitalnim i preduzetničkim vještinama, što zahtijeva prilagođavanje obrazovnih i razvojnih politika na lokalnom nivou. Mladi se često nalaze između nedovoljno prilagođenog obrazovnog sistema i ograničenih mogućnosti zapošljavanja, što ih potiče na traženje prilika van lokalne zajednice ili zemlje. Pored nezaposlenosti, izazov predstavlja i nesigurno zapošljavanje, odnosno rad na određeno vrijeme, honorarni angažmani ili poslovi koji ne omogućavaju napredak i profesionalni razvoj. Takvi oblici rada smanjuju motivaciju mladih da dugoročno ostanu u zajednici i doprinesu njenom razvoju. U tom kontekstu, lokalna uprava ima važnu ulogu u stvaranju stimulativnog i inkluzivnog tržišta rada. To podrazumijeva jačanje saradnje s lokalnim poslodavcima, poticanje praktične obuke i pripravnčkih programa, razvoj mehanizama podrške samozapošljavanju i društvenom preduzetništvu mladih, te osiguravanje prostora za inovacije i razvoj karijere. Posebnu pažnju potrebno je usmjeriti na informisanje i savjetovanje mladih o mogućnostima zapošljavanja, finansiranja i razvoja poslovnih ideja. Integrisanim pristupom, koji povezuje obrazovanje, zapošljavanje i podršku preduzetništvu, općina Kalesija može doprinijeti smanjenju odlaska mladih, unapređenju njihove ekonomske sigurnosti i razvoju lokalne ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama.

2.1.2.1. Pravni i institucionalni okvir

Oblasti rada, zapošljavanja i samozapošljavanja u Bosni i Hercegovini uređena je zakonima o radu koji se primjenjuju u BiH i predstavljaju temeljne propise za navedene oblasti. Ustav Federacije BiH predviđa da su federalna vlast i kantoni nadležni za socijalnu politiku, te, u skladu s tim, Federacija BiH i kantoni imaju zajedničku nadležnost u oblasti radnih odnosa i zapošljavanja, pa se određena pitanja iz te oblasti mogu urediti propisima kantona.

Zakon o radu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16 , 89/18 i 44/2022) regulira oblast rada i radnih odnosa, dok oblast zapošljavanja uređuje Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 41/01, 22/05 i 10/08). Zakonom o radu Federacije BiH utvrđuju se osnovni pojmovi i principi te definiraju najznačajnija pitanja iz oblasti radnog zakonodavstva, poput zaključivanja ugovora o radu, radnog vremena, plate, prestanka ugovora o radu i ostvarivanja prava i obaveza iz radnog odnosa. Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba u Federaciji BiH uređena su prava i obaveze Federacije BiH u utvrđivanju i provođenju ukupnih mjera kojima se pospješuju i unaprjeđuju uvjeti za zapošljavanje, osnovni principi u posredovanju za zapošljavanje, materijalna i socijalna sigurnost nezaposlenih osoba za vrijeme privremene nezaposlenosti, finansiranje ukupne djelatnosti zapošljavanja i druga pitanja, poštujući nadležnosti kantona i njihove različitosti.

Oblast zapošljavanja mladih regulirana je, u određenom dijelu i Zakonom o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, gdje se propisuje obaveza nadležnog ministarstva u Federaciji Bosne i Hercegovine za kreiranje federalnih grantova i transfera s namjenom podrške zapošljavanju mladih i podrške omladinskom preduzetništvu, a posebno mladima bez iskustva.

Iz navedenog vidljivo je da, kada je u pitanju politika zapošljavanja, manje nadležnosti se nalazi u okviru djelovanja lokalnih zajednica. Ipak, saradnja lokalne zajednice i viših nivoa vlasti može dovesti do unapređenja i poboljšanja situacije na tržištu rada.

Institucije vlasti koje su na nivou BiH nadležne za oblast rada i zapošljavanja su Ministarstvo civilnih poslova BiH., u sklopu kojeg djeluje Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije i ima koordinirajuću ulogu u oblasti rada i zapošljavanja, i Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

U Federaciji BiH odgovornost za zapošljavanje dijele Vlada FBiH i kantoni.

Institucije nadležne za pitanja rada i zapošljavanja na entitetskom nivou su:

- Federalno ministarstvo rada i socijalne politike,
- Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta,
- Federalni zavod za zapošljavanje,
- Federalna uprava za inspekcijske poslove i
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

Institucija odgovorna za kreiranje i finansiranje Programa zapošljavanja mladih na nivou FBiH je Federalni zavod za zapošljavanje (FZZ). Cilj ovog programa je da se „omogući zapošljavanje mladih osoba do 30 godina starosti, bez radnog iskustva, sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH, koji se po prvi put zapošljavaju“.

Za oblast rada, zapošljavanja i samozapošljavanja na području Tuzlanskog kantona nadležni su:

- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona
- Komisija za rad i socijalnu politiku Skupštine Tuzlanskog kantona¹⁷
- JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona¹⁸

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona obavlja upravne, stručne i druge poslove koji se odnose na rad, zapošljavanje, radne odnose i prava iz radnih odnosa, provođenje politike i zakona u oblasti rada, radnih odnosa i zapošljavanja te stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za oblast rada i zapošljavanja.

Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba FBiH utvrđeno je da posrednici u zapošljavanju mogu biti javni zavodi za zapošljavanje (Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe zapošljavanja) te privatne agencije. Uslovi i način obavljanja djelatnosti posredovanja u zapošljavanju privatnih agencija utvrđeni su Uredbom o privatnim agencijama za posredovanje u zapošljavanju („Službene novine Federacije BiH“, br. 28/09, 43/11 i 36/18).

JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona svoju djelatnost obavlja kroz ispostave – biroe koji djeluju u Tuzli, Kalesiji, Lukavcu, Gradačcu, Banovićima, Srebreniku, Gračanicima, Teočaku, Sapni, Čeliću, Doboj-Istoku, Kladrju i Živinicama.

Djelatnost Službe za zapošljavanje, saglasno Zakonu o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i drugim propisima, opredijeljena je ciljevima koji treba da se realizuju u oblasti:

- ostvarivanja prava na rad,
- stvaranja uslova za radno angažovanje radno sposobnog stanovništva,
- zadovoljavanja potreba za radom organizacija i poslodavaca, novog zapošljavanja zaposlenika za čijim je radom prestala potreba,
- ostvarivanja prava po osnovu privremene nezaposlenosti i njihove socijalne, materijalne i pravne zaštite,
- utvrđivanja prava osobama za slučaj nezaposlenosti,
- donošenje i provođenje programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije nezaposlenih osoba i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima.

¹⁷ <https://skupstina.tk.gov.ba/radna-tijela> (pristupljeno 3.11.2025)

¹⁸ <http://szztk.ba/> (pristupljeno 3.11.2025)

2.1.2.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontroliranih i nekontroliranih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposleno (penzioneri, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno.

Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na biroe za zapošljavanje, pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Kako je 2023. godine objavio Federalni zavod za statistiku u biltenu „Tuzlanski kanton u brojkama“, prema stanju do 31. decembra 2022. godine u Kalesiji je bilo registrirano 712 obrta¹⁹. Godinu kasnije u ovoj općini bilo je 711 registriranih obrta.

Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / Lokalna zajednica	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	99.589	101.192	101.715	102.838
Kalesija	4.399	4.620	4.550	4.582
Gradačac	8.786	8.895	8.940	8.917
Kladanj	1.663	1.637	1.602	1.572
Lukavac	9.146	9.516	9.800	9.878
Srebrenik	6.306	6.513	6.635	6.860
Tuzla	38.233	38.492	38.542	39.325
Živinice	10.929	11.084	11.176	11.408
Čelić	1.104	1.173	1.220	1.264
Doboj-Istok	1.815	1.865	1.937	1.961
Sapna	603	593	580	565
Teočak	448	430	424	432
Gračanica	10.953	11.065	11.017	10.952
Banovići	5.204	5.309	5.292	5.122

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Prema dostupnim zvaničnim podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, u Kalesiji je od 2021. do 2024. godine, uglavnom, rastao broj zaposlenih. Najveći skok zabilježen je 2022. kada je u ovoj općini bilo 4.620 zaposlenih. Naime, 2021. u Kalesiji je bilo 4.399 zaposlenih, dok je 2024. taj broj iznosio 4.582, što je više za 4,16%.

Kontinuirani rast prosječne neto plate, samim tim, bilježi se i u Kalesiji. Od 2021. do 2024. godine prosječna plata u ovoj općini porasla je za 36,4%.²⁰

¹⁹ Bilten „Tuzlanski kanton u brojkama“ - FZS

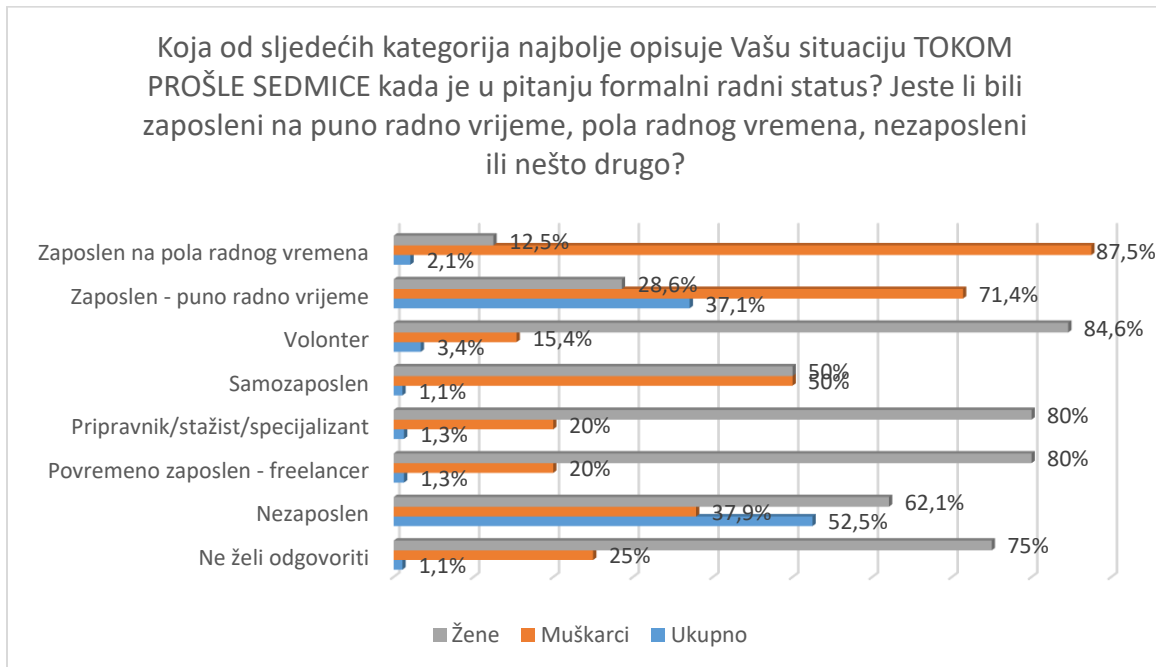
²⁰ Prosječna mjesečna isplaćena neto plata za 2025. iznosila je 1.286,00 KM. (Federalni zavod za statistiku, izvor: [Mjesečni-statisticki-pregled-po-kantonima-3.pdf](#))

Prema rezultatima sprovedene ankete, nezaposleno je oko polovine mladih u Kalesiji, odnosno 52,5%. Ako se gleda spolna struktura, među nezaposlenim je 62,1% osoba ženskog spola i 37,9% osoba muškog spola.

Zaposlenih na puno radno vrijeme je 37,1%, od toga je 71,4% muškaraca i 28,6% žena. Povremeno zaposlenih, odnosno, freelancera ima 1,3%. Mladih koji rade pola radnog vremena ima 2,1%, samozaposlenih je 1,1%, a pripravnika/specijalizanata ima 1,3%. Prema odgovorima mladih koji su odgovarali na upitnik, volontera ima 3,4%.

Kroz fokus grupe, mladi navode da im je teško pronaći prvo zaposljenje jer poslodavci najčešće ne žele upošljavati mlade bez radnog iskustva.

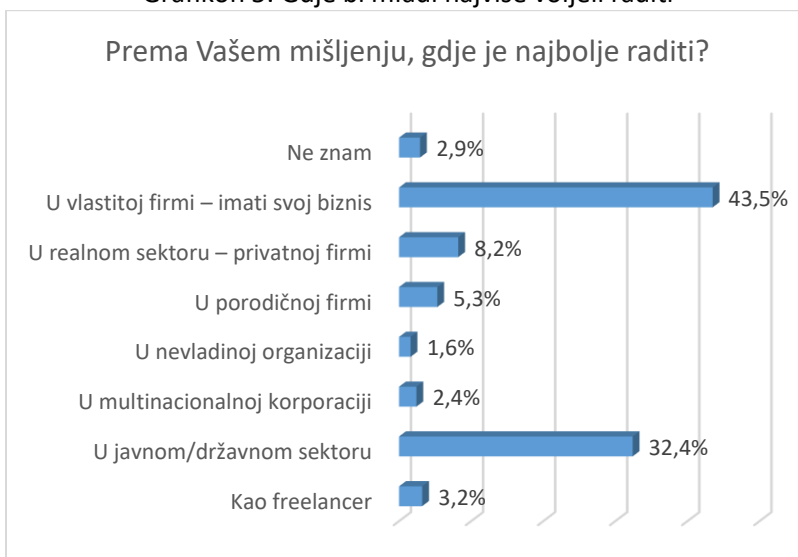
Grafik 4. Radni status

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Da je najbolje imati vlastiti biznis smatra 43,5% mladih Kalesije, dok ih 32,4% kaže da je najbolje raditi u javnom, odnosno državnom sektoru. Rad u realnom sektoru odabralo je 8,2% mladih. Porodična firma je najbolji izbor za 5,3% ispitanika, a internacionalna korporacija za njih 2,4%. Samostalan rad, odnosno rad kao freelancer, najbolji je izbor za 3,2% mladih. Da ne znaju gdje je najbolje raditi istaklo je 2,9% ispitanika.

Grafikon 5. Gdje bi mladi najviše voljeli raditi

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kao najbitniji vid podrške prilikom pokretanja biznisa više od polovine mladih odabralo je finansijsku podršku (57,6%). Međutim, pokazalo se i da je mentorska, odnosno, savjetodavna, podrška mladima jako važna te je 20,7% ispitanika označilo da je bitno imati i ovaj vid podrške prilikom pokretanja biznisa. Edukativnu podršku u ovom segmentu voljelo bi imati 13,8% mladih, a profesionalno-edukativnu podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se željeli baviti voljelo bi 12,7% mladih. Povezivanje sa klijentima cijenilo bi 8,8% mladih Kalesijaca, kao i pravnu podršku, koju je kao važnu odabralo 9,6% ispitanika. Da ne znaju kakva bi im podrška bila najpotrebnija odgovorilo je 1,3% ispitanika.

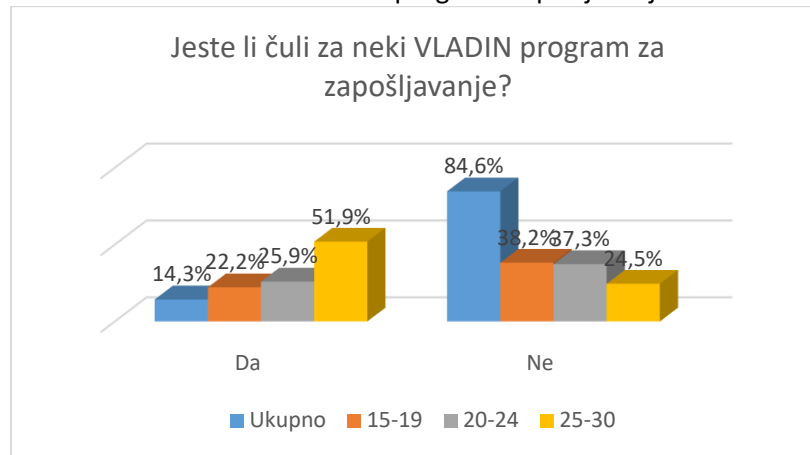
Grafik 6. Potrebna podrška za pokretanje biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na području općine Kalesija 84,6% ispitanih mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili korisnici. Od ukupnog broja ispitanih, njih 14,3% je odgovorilo da jesu čuli za neki od programa zapošljavanja koje podržava lokalna zajednica. Mladih koji su čuli za neki program zapošljavanja, ali nisu bili korisnici ima 83,3% a 16,6% mladih koji su čuli za ove programe su bili korisnici vladinog programa za zapošljavanje.

Grafikon 7. Vladini programi zapošljavanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

2.1.2.3. Zaposlenost mladih na području općine Kalesija

✓ Pregled izdvajanja i aktivnosti Općine u oblasti rada, zapošljavanja i preduzetništva mladih

Što se tiče podataka JU Službe za zapošljavanje TK- Biro Kalesija 2022. godine bilo je nezaposleno 385 mladih osoba, u 2023. godini taj broj je iznosio 362, dok je u 2024. godini 341 mlada osoba bila nezaposlena. Većina nezaposlenih mladih su osobe sa srednjom stručnom spremom, bez radnog iskustva, iz urbanih i ruralnih sredina podjednako.

Tokom referentnog perioda u Općini Kalesija realizovano je više programa i mjera koje se direktno ili posredno odnose na zapošljavanje i samozapošljavanje mladih.

Nema javno dostupnih informacija da općina Kalesija samostalno kroz određene projekte podržava zapošljavanje ili samozapošljavanje mladih, odnosno, biznis ideje mladih osoba.

Ono što je prisutno u Tuzlanskom kantonu jeste saradnja sa Investicijskom fondacijom „Impakt“, te podrška programu pod nazivom „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“, koji je namijenjen mladima sa područja ovog kantona koji žele pokrenuti biznis ili unaprijediti postojeći. U sklopu zajedničke saradnje između Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona, Investicijske fondacije Impakt, JU Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona i Općine Kalesija realizuje se program koji, između ostalog, obuhvata program poduzetničke obuke, te finansijsku, stručnu i mentorsku podršku za najbolje ocjenjene poslovne ideje na području Kalesija, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima za podršku poduzetnicima. U 2023. godini podržane su tri poslovne ideje iz Kalesije koje su dobile dodatnu stručnu, mentorsku i finansijsku podršku. U 2024. podržano je 5 mladih za njihove poslovne ideje.

Postojala je i saradnja sa Omladinskom bankom, ali posljednji poziv za podršku biznis idejama mladih koji se odnosio na područje Tuzlanskog kantona, posredstvom Fondacije tuzlanske zajednice, objavljen je 2023. godine.

Određene aktivnosti koje su dostupne mladima iz Kalesije su implementirane kroz državne institucije, javne službe, kao i lokalne i međunarodne donatorske organizacije.

- Tokom 2022-2024. godine, ukupno je zaposleno 137 mladih iz Kalesije kroz program sufinansiranja zapošljavanja mladih FZZZ koji je bio otvoren za mlade do 30 godina, a posebno mlade bez prethodnog radnog iskustva (Prvo radno iskustvo, Obuka na zahtjev poslodavca, Prilika za sve, Zapošljavanje pripravnika).
- U svrhu samozapošljavanja mladih, odobreno je 14 mikrograntova za mlade iz Kalesije za pokretanje malih biznisa u oblastima zanatstva, usluga i digitalnih djelatnosti kroz USAID u saradnji sa lokalnim udruženjima poput Udruženja „Naš glas mladih“.
- U periodu od 2022-2023. godine, FZZZ i USAID pokrenuli su programe osnaživanja žena u ruralnim područjima kroz koje je uključeno 16 žena u programe zapošljavanja i samozapošljavanja. Posebni pozivi namijenjeni isključivo mladim ženama (npr. samohranim majkama, povratnicima) rezultirali su uključivanjem 16 žena iz Kalesije u programe zapošljavanja i poduzetništva. Prema podacima iz javno dostupnih programa FZZZ i USAID, prosječan iznos finansijske podrške po korisnici iznosio je između 5.000 i 7.000 KM (ovisno o vrsti programa i troškovima opreme ili edukacije), dok je ukupna procijenjena vrijednost podrške za sve učesnice iz Kalesije iznosila približno 96.000 KM. U okviru navedenih mjera javne pozive mogli su koristiti mlade žene od 18 do 35 godina. U periodu od 2024-2024. godine, kroz projekte neformalnog obrazovanja i stručnih obuka za automehaničare, elektroinstalateru i frizere, 11 mladih je prošlo certificirane obuke.²¹

Kroz programe zapošljavanja mladih uloženo uloženo je oko 237.500 KM u periodu od 2022-2024. godine.

Od 2025. godine, Općina Kalesija planira uspostavljanje stavke *Podrška zapošljavanju mladih* čiji je predviđen iznos za prvu godinu implementacije 50.000 KM. Planirano je uspostavljanje lokalnog fonda za podršku samozapošljavanja do kraja 2026, također sa planiranim sredstvima iz Općinskog budžeta za što je procijenjeni početni iznos 80.000 KM, uz mogućnost sufinansiranja putem kantonalnih i federalnih programa zapošljavanja.²²

Općina Kalesija omogućava stručno osposobljavanje mladima iz Kalesije koji su završili VII. stepen stručne spreme, odnosno, sa visokim obrazovanjem prvog ili drugog stepena Bolonjskog sistema studiranja, a koji poslije završenog obrazovanja nemaju radno iskustvo. Stručno osposobljavanje ovakve vrste podrazumijeva rad bez zasnivanja radnog odnosa, a Ugovor se zaključuje do 12 mjeseci.

U Budžetu općine Kalesija za 2025. godinu, u ove svrhe, pod stavkom "Izdaci za volonterski rad" izdvojeno je 28.000 KM.

Što se tiče informisanja o prilikama koje se nude mladima, informisani su dominantno putem web stranice FZZZ, JU SZZ TK i Facebook stranice. Informacije ne dopiru jednako do mladih iz ruralnih područja. Nema systemske strategije informisanja. Institucije informišu mlade kroz online kanale, ali dijalozi sa mladima se ne organizuju redovno. Tematski forumi i konsultacije s mladima nisu ustaljena praksa, iako su neformalni susreti ponekad organizovani od strane udruženja.

Identifikovani problemi:

1. U budžetu ne postoji stavka usmjerena na poticanje zapošljavanja mladih ili podrške razvoju biznisa mladih.

Općina nema uspostavljen poseban finansijski mehanizam za podršku zapošljavanju i samozapošljavanju mladih ili podršku biznisima mladih, što ograničava mogućnost systemskog djelovanja u ovoj oblasti.

2. Nedovoljna informisanost i pristup informacijama o programima zapošljavanja.

²¹ Matrica 1 Radna grupa za rad i zapošljavanje

²² Matrica 1 Radna grupa za rad i zapošljavanje

Mladi nemaju pravovremene i dostupne informacije o postojećim programima zapošljavanja, obukama i poticajima, zbog čega rijetko koriste raspoložive mjere podrške. Ne postoji prenos informacija koje mogu biti korisne za mlade za prijavljivanje na programe viših nivoa vlasti.

3. Slaba povezanost institucija i obrazovnog sistema s tržištem rada.

Jop uvijek je nedovoljno razvijena koordinacija između nadležnih institucija, obrazovnog sistema i lokalnih privrednika što otežava planiranje zapošljavanja i razvoj relevantnih kompetencija mladih.

4. Visoka stopa nezaposlenosti mladih, posebno među ženama i osobama sa srednom stručnom spremom.

Izražena je nezaposlenost mladih, naročito žena i osoba sa srednjom stručnom spremom, što ukazuje na potrebu budućih intervencija u ovom polju djelovanja. Potrebno je razmisliti i o drugim vidovima podrške, kao što su jačanje kapaciteta i omogućavanje učenja novih vještina koje su potrebne tržištu rada na području općine.

5. Ograničene prilike za stručno osposobljavanje i sticanje praktičnih vještina kroz programe prakse ili pripravništva

Postoji mali broj programa prakse, pripravništva ili stručnog osposobljavanja, što mladima otežava izlazak na tržište rada i sticanje prvog radnog iskustva.

6. Nepostojanje aktivne politike zapošljavanja mladih na lokalnom nivou.

Općina nema razvijenu i koordiniranu politiku zapošljavanja mladih, niti dugoročne mjere usmjerene na njihovo sistemsko zapošljavanje ili plan djelovanja kojim bi se poduzele određene mjere. Zapošljavanje mladih ovisi o programima viših nivoa vlasti ili organizacija koje nude mogućnost podrške za pokretanje biznisa.

2.1.3. Zdravstvena zaštita mladih

Uvod

Zdravstvena zaštita mladih predstavlja jedan od ključnih temelja razvoja otporne i prosperitetne zajednice. Mladi su u periodu života u kojem se formiraju navike i obrasci ponašanja koji dugoročno određuju njihovo fizičko i mentalno zdravlje.

U savremenom kontekstu, mladi se suočavaju s izazovima koji nadilaze tradicionalne okvire zdravstvene zaštite, od porasta problema mentalnog zdravlja i digitalnog preopterećenja do nedostatka pristupa pravovremenim i prilagođenim zdravstvenim uslugama. Iako zdravstveni sistem u Federaciji BiH formalno garantuje univerzalan pristup, mladi često nailaze na prepreke u komunikaciji, povjerenju i dostupnosti usluga koje bi trebale biti sigurne i pristupačne.

Prevenција, edukacija i promocija zdravih stilova života trebaju postati prioriteta lokalnih zajednica. Potrebno je razvijati programe koji povezuju škole, zdravstvene ustanove, omladinske organizacije i sportske klubove, s ciljem jačanja svijesti o značaju fizičkog, mentalnog i reproduktivnog zdravlja. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti osnaživanju mladih da aktivno učestvuju u kreiranju inicijativa iz oblasti zdravlja i time preuzmu veću odgovornost za vlastito zdravlje. Razvijanjem međusektorskog pristupa, s fokusom na prevenciju, digitalnu edukaciju o zdravlju i dostupnost mentalno-zdravstvenih usluga, Općina može doprinijeti stvaranju sigurnijeg, zdravijeg i otpornijeg okruženja za mlade. Zdravstvena zaštita mladih time postaje zajednički društveni proces, a ne samo institucionalna obaveza.

2.1.3.1. Pravni i institucionalni okvir

Mladi u Bosni i Hercegovini ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu, a to pravo im je, između ostalog, garantirano različitim međunarodnim dokumentima, poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnog sporazuma o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima djeteta. Također, neophodno je spomenuti i Evropsku socijalnu povelju kao najznačajniji dokument koji regulira ostvarivanje evropskih i socijalnih prava Evropske unije. BiH je ratificirala Evropsku socijalnu povelju u septembru 2008. godine, čime se obavezala na usklađivanje svih domaćih zakona i prakse sa standardima iz Povelje.

Zdravstvo je, prema ustavnim rješenjima u Bosni i Hercegovini, u nadležnosti entiteta Republika Srpska, podijeljenoj nadležnosti entiteta i kantona u Federaciji BiH, odnosno u nadležnosti Brčko Distrikta BiH. Pravni okvir kojim je uređena i regulirana zdravstvena zaštita mladih, čine, prije svega, sistemski zakoni – Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH i Zakon o zdravstvenom osiguranju Federacije BiH, kao i niz drugih zakonskih i podzakonskih akata.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH propisuje osnovna načela, mjere, način organiziranja i provedbe zdravstvene zaštite, nosioce društvene brige za zdravlje stanovništva, prava i obaveze lica u korištenju zdravstvene zaštite, te sadržaj, način obavljanja i nadzor nad obavljanjem zdravstvene zaštite na teritoriji Federacije BiH. Uz to, Zakonom je propisano da se na primarnoj razini zdravstvene zaštite, odnosno pri domovima zdravlja razvija prijateljski pristup mladima.

Zdravstveno osiguranje djece i mladih kroz pripadnost porodici osiguranika, te obavezno zdravstveno osiguranje do 15 godina starosti definirano je Zakonom o zdravstvenom osiguranju Federacije BiH. Mladi ljudi iznad 15 godina mogu ostvariti zdravstveno osiguranje preko pripadnosti porodici osiguranika do svoje 26. godine ukoliko imaju status redovnog učenika ili studenta.

Pored dva navedena sistemski zakona, zdravstvena zaštita mladih je, direktno ili indirektno, uređena i drugim propisima. Zakon o mladima Federacije BiH propisuje da se oblast omladinskog sektora odnosi i na pitanja socijalne, zdravstvene i preventivne zaštite mladih te reproduktivnog zdravlja mladih. Zakonom o ograničenoj upotrebi duhana i duhanskih prerađevina Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 50/11) zabranjena je upotreba duhana i duhanskih proizvoda u odgojno – obrazovnim ustanovama, ustanovama za

smještaj i boravak djece i studenata, zdravstvenim ustanovama, socijalnim ustanovama te drugim javnim ustanovama. Istim Zakonom zabranjuje se prodavati duhanske proizvode osobama mlađim od 15 godina.

Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10) propisuje osnivanje zdravstvenih savjeta na nivou lokalne samouprave, kantonalnih i Federalnog ministarstva zdravstva, a u svrhu ostvarivanja i unapređenja prava pacijenata. Uz to, Zakon predviđa da se prilikom formiranja članova zdravstvenih savjeta imenuje predstavnici i iz reda mladih, čime je ispunjen jedan od ciljeva predviđen Zakonom o mladima Federacije BiH koji se odnosi na jačanje učešća i uključenja mladih na svim nivoima odlučivanja u Federaciji kroz uređene mehanizme sudjelovanja.

Zdravstvena zaštita građana, a samim tim i mladih dodatno je regulirana sljedećim zakonima:

- Zakon o liječnistvu („Službene novine FBiH“, broj 56/13),
- Zakon o lijekovima („Službene novine FBiH“ broj 109/12),
- Zakon o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine FBiH“ broj 40/10),
- Zakon o stomatološkoj djelatnosti („Službene novine FBiH“ broj 37/12),
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službene novine FBiH“ broj 29/05) i
- Zakon o sestinstvu i primaljstvu („Službene novine FBiH“, broj 43/13).

Ustav Tuzlanskog kantona, a temeljem Ustava Federacije BiH, propisuje da su kanton i federalna vlast ovlašteni za oblast zdravstva te da Kanton može prenijeti svoje nadležnosti na općinu i grad na svojoj teritoriji ili na federalnu vlast, na osnovu međusobnog dogovora i prihvatanja. Dodatno, Ustavom je predviđeno da Skupština Kantona donosi i druge propise u obavljanju kantonalnih ovlaštenja, na osnovi čega je Vlada Tuzlanskog kantona na sjednici Kolegija održanog 06.04.2023. godine donijela stav kojim se podržava Zaključak Skupštine Tuzlanskog kantona i inicijativa poslanika u Skupštini u ukidanju uplate premije osiguranja. Na osnovu Stava Vlade Tuzlanskog kantona osigurana lica više nisu u obavezi uplaćivati premiju osiguranja, obavezu plaćanja preuzet će Vlada Tuzlanskog kantona. Stanovnici Tuzlanskog kantona zdravstvenu zaštitu pored obaveznog zdravstvenog osiguranje mogu osigurati i putem Ličnog obavezno osiguranje (dobrovoljno osiguranje).

Na nivou Bosne i Hercegovine politike u oblasti zdravstva uređuju se u okviru Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u čiju nadležnost spada utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu. U Federaciji Bosne i Hercegovine zdravstvo je decentralizirano i većina nadležnosti, funkcija i odgovornosti prenesena je na kantone. Federalno ministarstvo zdravstva uspostavlja okvirne zakone na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđuje potrebe za zdravstvenim ulogama i ima koordinirajuću ulogu u odnosu na kantone. Kantonalna ministarstva zdravstva zadužena su za specifičnu legislativu o zdravstvu na nivou kantona, kao i za provedbu mjera i politika u oblasti zdravstvene zaštite u Federaciji BiH, uključujući i populaciju mladih.

Oblast zdravstva u Tuzlanskom kantonu definirana je i uređena različitim pravnim aktima Skupštine Kantona koji se oslanjaju na Zakon o zdravstvenoj zaštiti FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj 46/2010), Zakon o zdravstvenom osiguranju FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 30/97.) i Zakon o Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona²³.(Službene novine Tuzlanskog kantona, broj 14/99).

Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona krovno je tijelo sa nadležnostima očuvanja i unapređenja zdravlja stanovništva. Jedan od zadataka Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona jeste kontrolisanje kvaliteta važnih elemenata za ljudsko zdravlje kao što su zrak, pitka voda i zdrava hrana. Pored toga Zavod obavlja distribuciju vakcina te realizuje akcije koje za cilj imaju popularizaciju svjesnosti o javnom zdravlju i suzbijanju štetnih ponašanja.

²³ https://skupstina.tk.gov.ba/Dokumenti/sl_novine/1999/sl_novine_14-1999.pdf ; (pristupljeno 07.6.2023.)

Vizija Zavoda za javno zdravstvo je da kao moderna javno zdravstvena medicinska ustanova u kojoj se primjenjuju savremene metode planiranja zdravstvene zaštite, provodi sveobuhvatne programe promocije zdravlja i prevencije bolesti, vrši redovno praćenje uticaja životne sredine na zdravlje ljudi i prati mjere intervencije kao i redovni monitoring i evaluaciju svih aktivnosti koje vode unapređenju zdravlja i prevencije bolesti u populaciji.

Komisija za zdravstvo Skupštine Tuzlanskog kantona nadležna je da prati stanje u oblasti zdravstva i predlaže mjere za unaprijeđenje stanja u zdravstvu, preduzima mjere za unapređenje sistema edukacije građana iz zaštite javne sigurnosti u oblasti zdravlja ljudi, razmatra i daje prijedloge u oblasti zaštite javnog zdravlja, posebno zaštite građana na području ispravnosti hrane i vode te da vrši i druge poslove određene Poslovníkom i drugim aktom Skupštine.

Stanovništvo u Kantonu zdravstvenu zaštitu može ostvariti kroz 3 javne ustanove tercijarne zaštite (bolnički, klinički i/ili banjski kapacitet), 13 javnih domova zdravlja, 11 privatnih zdravstvenih ustanova (od čega su dvije specijalne bolnice, tri poliklinike te šest ordinacija) te 54 ugovorne apoteke na području Tuzlanskog kantona.

✓ **Zdravstvena zaštita u Općini Kalesija:**

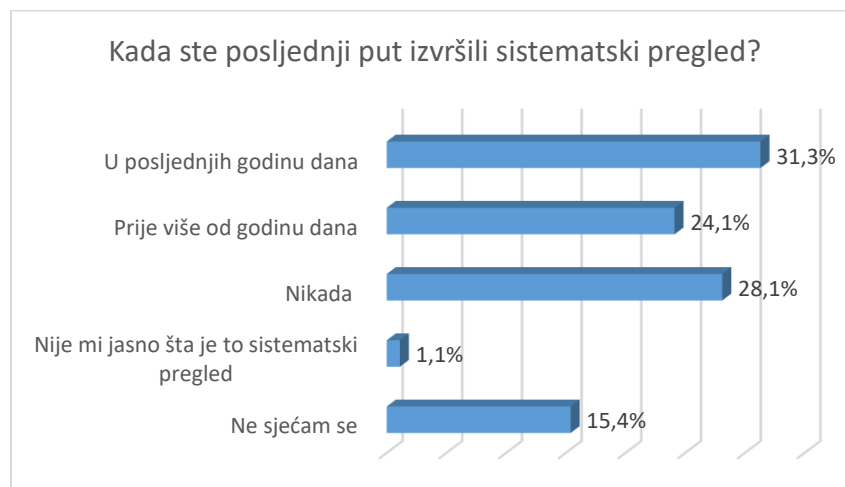
Javna ustanova Dom Zdravlja Kalesija funkcionise kao matična zgrada Doma zdravlja u općini Kalesija i sa 8 područnih ambulanti i to u Donje Vukovije, Gornje Vukovije, Tojšići, Donje Hrasno, Gornji Rainci, Donji Rainci, Memići i Gojčin. Osnovna odnosno primarna zdravstvena zaštita se provodi kroz timove porodične medicine kojih trenutno ima 16. Osim primarne zdravstvene zaštite, Dom zdravlja Kalesija pruža i usluge konsultativno-specijalističke zdravstvene zaštite na ovom lokalitetu, i to iz interne medicine, oftamologije, neuropsihijatrije, fizikalne medicine i rehabilitacije, kao i specijalističke usluge iz pneumofiziologije, pedijatrije, ginekologije i akušerstva. Za ostale konsultativno-specijalističke djelatnosti oslanja se na usluge UKC Tuzla i Doma zdravlja sa poliklinikom "Dr. Mustafa Šehović" Tuzla.²⁴

2.1.3.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Na osnovu provedenog istraživanja među mladima u Kalesiji, primjetna je niska svijest o važnosti preventivnih zdravstvenih pregleda. Značajan dio, 28,1% mladih, izjavilo je da nikada nije obavilo sistematski pregled, dok je samo 31,3% to učinilo u posljednjih godinu dana. Glavni motiv za obavljanje pregleda kod 72,2% ispitanika nije bila samoinicijativna briga o zdravlju, već nužnost zbog posla ili polaganja vozačkog ispita.

Grafik 8. Obavljanje sistematskih pregleda

²⁴ dzkalesija.ba/o-nama/

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

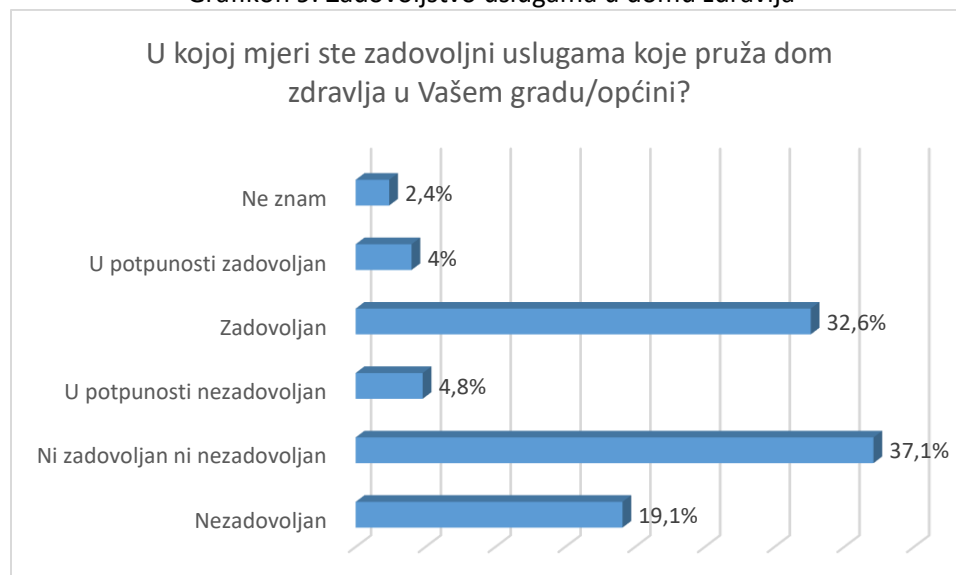
Reproduktivno zdravlje mladih žena

Podaci o reproduktivnom zdravlju mladih žena u Kalesiji ukazuju na ozbiljan izazov u pristupu i svijesti o preventivnim pregledima. Zabrinjavajući podatak je da 56,9% mladih žena nikada nije obavilo ginekološki pregled. Samo 13,8% ispitanica obavilo je jedan pregled u posljednjih godinu dana. Prvi ginekološki pregledi se u većini slučajeva obavljaju kasno, s tim da je manje od 10% djevojaka prvi pregled imalo do 18. godine. Dodatni izazov predstavlja visok postotak nevoljnosti davanja odgovora na pitanja o reproduktivnom zdravlju (npr., 10,1% nije željelo navesti dob prvog pregleda), što ukazuje na potrebu za prilagodbom pristupa informisanju i edukaciji o ovim temama radi smanjenja stigme i nelagode.

Zadovoljstvo uslugama

Na pitanje koliko su zadovoljni uslugama koje pruža njihov dom zdravlja, ukupno 36,6% ispitanika je odgovorilo da je zadovoljno i u potpunosti zadovoljno pruženim uslugama. Svoje nezadovoljstvo njihovim radom iskazalo je 19,1% mladih, dok je u potpunosti nezadovoljno 4,8% ispitanika. Najviše je mladih koji su odgovorili da nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni (37,1%).

Grafikon 9. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja

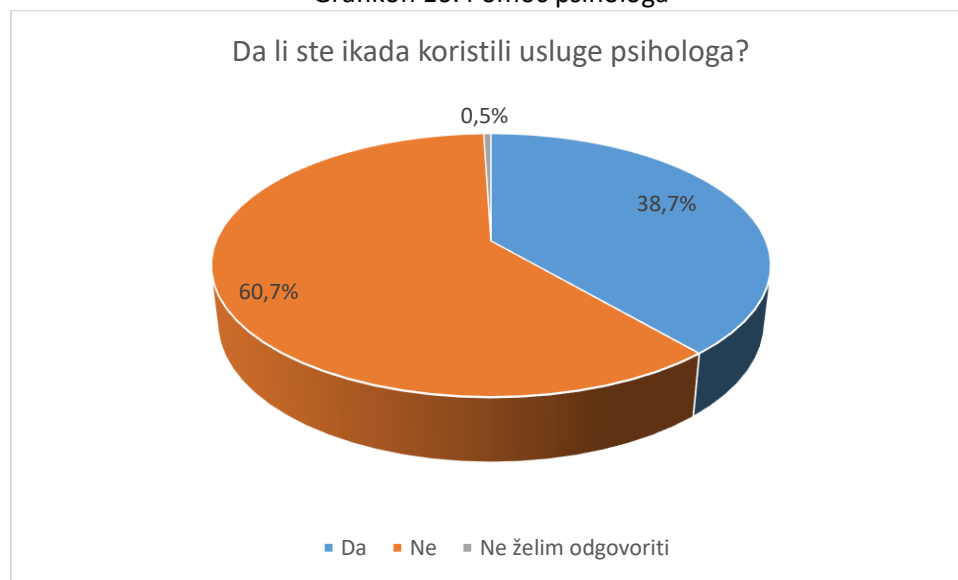
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Briga o mentalnom zdravlju

Podaci o korištenju usluga psihologa među mladima u Kalesiji ukazuju na značajan jaz u traženju stručne pomoći za mentalno zdravlje. Velika većina, 60,7% mladih, nikada nije koristila usluge psihologa, dok je 38,7% njih potražilo pomoć. Među onima koji su potražili pomoć, većinu čine muškarci (59,6%).

Glavni razlog nekorištenja usluga je izostanak osjećaja potrebe (89%). Međutim, manji, ali indikativan postotak ispitanika naveo je nelagodu (4,8%) ili nedostupnost usluga u mjestu stanovanja (2,6%) kao razloge. Osim navedenog, percepcija mladih je da vršnjaci izbjegavaju traženje psihološke pomoći zbog straha od osude okoline i stigmatizacije. Dodatno, ističe se kako škole u Kalesiji ne pružaju pristup psiholozima, što ukazuje na nedostatak institucionalne podrške i ranog pristupa uslugama mentalnog zdravlja.

Grafikon 10. Pomoć psihologa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Sport i rekreacija

Podaci o sportskim i rekreativnim aktivnostima mladih u Kalesiji ukazuju na visoku stopu tjelesne neaktivnosti. Gotovo polovina mladih, preciznije 45,1%, izjavila je da se ne bavi sportom ili bilo kakvim rekreativnim aktivnostima, pri čemu u ovoj neaktivnoj kategoriji dominiraju žene (61,8%). Samo mali dio mladih, 6,6%, bavi se sportom svakodnevno. Najčešća učestalost aktivnosti je dva do tri puta sedmično, što čini četvrtina mladih (24,9%).

Grafikon 11. Bavljenje sportom i rekreacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

2.1.3.3. Zdravstvena zaštita na području općine Kalesija

U JU Dom zdravlja Kalesija su dostupne usluge neuropsihijatra, dok u Centru za socijalni rad stručna pomoć pedagoga-psihologa primarno služi kao podrška u okviru socijalne, dječije i porodične zaštite, čime je funkcionalno ograničena i nije usmjerena na širu populaciju mladih za opće savjetovanje i prevenciju mentalnog zdravlja.

Dom zdravlja pruža i usluge školskih sistematskih pregleda i vakcinacije, uključujući HPV vakcine. Psihijatrijska ambulanta u Domu zdravlja pruža podršku mladima s problemima poput anksioznosti, depresije, stresnih i razvojnih teškoća. Rade se i preventivni skriningi za mlade kroz službu ginekologije poput papa testa i preventivnih pregeleđa i specijalističkih konsultacija i edukacija za spolno prenosive bolesti i rane trudnoće. Periodično se organiziraju i predavanja za mlade na temu spolno prenosive bolesti ,papa test, trudnoća, štetnosti pušenja i alkoholizma. Izdvajaju se još neke aktivnosti u zajednici poput radionice za roditelje koju su održavali pedijatri i ljekari porodične medicine 2022. godine pod nazivom „Akutne respiratorne infekcije kod djece – terapija i prevencija“ .

Preventivni (školski) pregledi obuhvataju učenike 2., 4., 6. i 8. razreda osnovnih škola: mjerenje visine, težine, vida, sluha, ortopedija (kičma, stopala), govor i dentalni pregledi. U slučaju problema, djeca se upućuju na dalju dijagnostiku i terapiju (logoped, fizijatar, ortoped itd.).

Za stanovnike Kalesije uvedena je besplatna psihosocijalna pomoć tokom dana, u periodu od ponedjeljak do petka u terminu od 07:00 do 15:00. Ustanova je angažovala socijalnog radnika i kliničkog psihologa da bi mladi imali svu uslugu koju trebaju, tokom 2024. godine. Od početka 2025. godine socijalni radnik nije angažovan.

Identifikovani problemi:**1. Nedostatak dugoročnih i redovnih finansijskih sredstava**

Finansiranje zdravstvenih i preventivnih programa za mlade nije sistemski planirano, što onemogućava kontinuitet i razvoj kvalitetnih usluga. Nedostaju aktivnosti za djelovanje koje bi se pokrenule sa višim nivoima vlasti.

2. Dom zdravlja Kalesija nema redovnog psihologa

Dom zdravlja Kalesija nema stalno zaposlenog psihologa, što značajno ograničava dostupnost usluga mentalnog zdravlja mladima.

3. Usluge poput savjetovališta za adolescente, seksualno-reproduktivnog zdravlja, nisu dovoljno razvijene ili formalizovane.

Usluge savjetovanja za adolescente, za psihosocijalnu podršku kao i za seksualno-reproduktivno zdravlje, nisu dovoljno razvijene niti formalizovane u okviru zdravstvenog sistema. Ove teme još uvijek nisu zastupljene dovoljno te se o njima ne razgovara.

4. Ne postoje edukacije niti informativne kampanje iz oblasti zdravstvene zaštite, kao ni savjetovalište za mlade.

Ne postoje edukativne niti informativne aktivnosti koje bi mladima pružale dovoljno informacija o važnosti brige o vlastitom zdravlju. U općini nije uspostavljeno ni savjetovalište za mlade koje bi pružalo informacije, edukaciju i savjetodavnu podršku u oblasti zdravlja.

2.1.4. Socijalna briga mladih

Socijalna zaštita mladih u Bosni i Hercegovini suočava se s brojnim izazovima koji proizlaze iz složenog društvenog, ekonomskog i političkog konteksta. Mladi se često suočavaju s ograničenim pristupom obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenoj zaštiti i socijalnim uslugama, što povećava rizik od marginalizacije i socijalne isključenosti. Visoka stopa nezaposlenosti, nesigurni uslovi stanovanja i nedostatak podrške za osamostaljivanje zahtijevaju sistemski i dugoročni pristup. Prevladavajuća praksa kratkoročnih i adhoc mjera nije dovoljna. Potrebno je razviti politike koje djeluju preventivno, osnažuju mlade i omogućavaju im pristup pravima, uslugama i mogućnostima za aktivno učešće u društvu. Socijalna politika prema mladima mora biti posebno definisana, jer mladi imaju specifične potrebe i razvojne izazove koji ih razlikuju od drugih društvenih grupa. Prioritet treba dati razvoju populacijskih politika i programa koji olakšavaju tranziciju mladih ka samostalnom životu kroz podršku pri zapošljavanju, obrazovanju, stambenom zbrinjavanju i planiranju porodice. Neophodno je jačati međusektorsku saradnju institucija socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, zdravstva i omladinskih organizacija, kako bi se obezbijedio sveobuhvatan i efikasan odgovor na potrebe mladih.

2.1.4.1. Pravni i institucionalni okvir

Bosna i Hercegovina nema jedinstven pravni okvir koji bi na državnom nivou regulisao ostvarivanje prava iz socijalne zaštite. Nadležnosti u ovoj oblasti prenesene su na entitete i Brčko distrikt BiH, koji samostalno uređuju socijalnu politiku u okviru svojih zakonodavstava. Takva decentralizacija dovela je do neujednačenosti propisa i fragmentiranosti sistema socijalne zaštite na teritoriji države. U Federaciji BiH, odgovornost za provođenje socijalne politike dijele federalne i kantonalne vlasti, dok se konkretna prava i usluge u ovoj oblasti najčešće finansiraju iz budžeta kantona i općina.

Socijalna zaštita u Federaciji BiH uređena je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18).

U Tuzlanskom kantonu ovu oblast reguliraju:

- Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom TK (Službene novine TK broj: 18/23)

Kao osnovni zakon uz određene lex specialis zakone iz oblasti socijalne zaštite i to: Zakon o roditeljima njegovateljima u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 75/21), Zakon o materijalnoj podršci porodicama sa djecom („Službene novine FBiH“ broj: 52/22 i 58/24), Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške licima sa invaliditetom u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 13/25), Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata („Službene novine FBiH“ broj: 60/23), Zakon o hraniteljstvu u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 19/17) uz podzakonske akte koji regulišu načine ostvarivanja prava definisanih zakonima.

Zakonima se definira socijalna zaštita građana i njihovih obitelji socijalna zaštita građana i njihovih porodica te određuju iznosi novčanih i drugih davanja kao i uvjeti i postupak sticanja prava iz socijalne zaštite. Dodatno, zakon uređuje i osnivanje i rad ustanova socijalne zaštite, te definira uvjete i finansiranje prava porodice s djecom.

Djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom je od interesa za Kanton, ipak, mladi kao posebna kategorija korisnika socijalne zaštite nisu definirani gore navedenim zakonima, kao ni podzakonskim aktima koji reguliraju ovu oblast. Korisnici socijalne zaštite među koje se svrstavaju i mlade osobe jesu: djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena djeca, odgojno zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj

ometen porodičnim prilikama, osobe s invaliditetom i osobe ometene u fizičkom ili psihološkom razvoju i osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici.

Nepostojanje zakonskog okvira na nivou države i istovremeno neusklađenost zakona između entiteta kojima se regulira ova oblast dovode do isključivanja pojedinih grupa stanovništva, poput mladih, iz sistema zaštite i do diskriminacije.

Oblast socijalne zaštite ne spada pod nadležnost niti jednog od devet ministarstava na državnom nivou. U Federaciji Bosne i Hercegovine svaki kanton ima svoje ministarstvo zaduženo za oblast socijalne i zdravstvene zaštite, zaštite ratnih invalida i njihovih porodica, raseljenih lica, izbjeglica, rada i zapošljavanja, koje, između ostalog, vrši nadzor nad provođenjem kantonalnog zakona i drugih podzakonskih akata donesenih za njegovo provođenje, inspekcijski nadzor i poslove revizije.

U Tuzlanskom kantonu je za navedene poslove zaduženo **Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona**. Pored Ministarstva, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom propisuje da poslove neposredne socijalne zaštite obavljaju centri za socijalni rad koji su prva adresa u traženju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite i zaštite porodica s djecom. Centar za socijalni rad osniva općina/grad radi obavljanja poslova neposredne socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom utvrđenih kantonalnim i federalnim zakonom kao i radi obavljanja drugih poslova utvrđenim zakonom, drugim propisima i općim aktima.

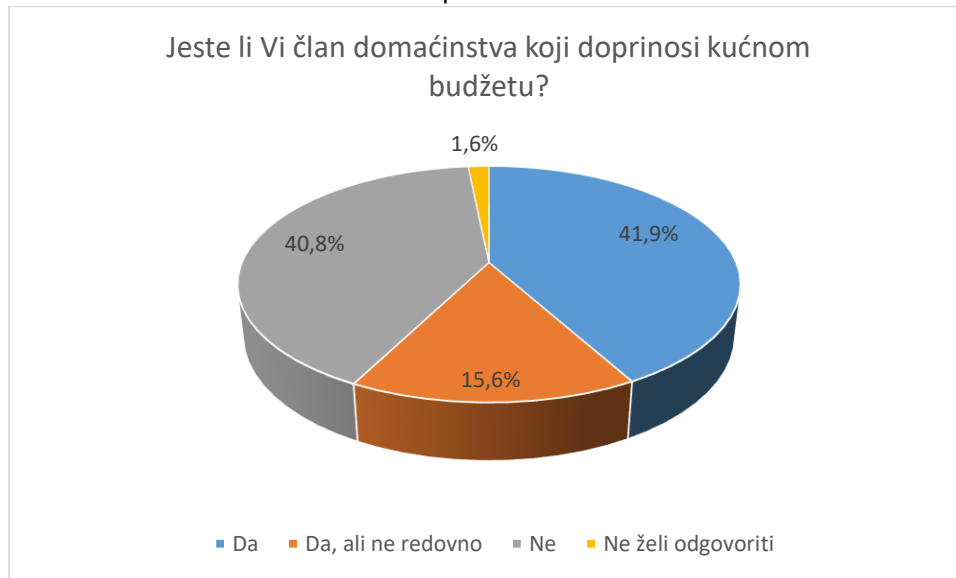
Na području Tuzlanskog kantona djeluje dvanaest centara za socijalni rad i to: Centar za socijalni rad Banovići, Centar za socijalni rad Gračanica, Centar za socijalni rad Gradačac, Centar za socijalni rad Kalesija, Centar za socijalni rad Teočak, Centar za socijalni rad Lukavac, Centar za socijalni rad Srebrenik, Centar za socijalni rad Tuzla, Centar za socijalni rad Zvornik – Sapna, Centar za socijalni rad Živinice, Centar za socijalni rad Čelić i Centar za socijalni rad Doboj Istok.

Javna ustanova Centar za socijalni rad Kalesija pruža širok spektar usluga usmjerenih na socijalnu zaštitu i brigu o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva. Djelatnosti Centra obuhvataju prava iz socijalne zaštite (kao što je smještaj u drugu porodicu/obitelj ili ustanovu socijalne zaštite za djecu, osobe s invaliditetom i stare osobe), naknade porodiljama, te različite oblike socijalne brige. Centar se bavi i brigom o djeci iz socijalno ugroženih porodica, brigom o romskoj populaciji, te kontinuirano nastoji ublažiti stanje socijalne potrebe, često kroz saradnju sa nevladinim sektorom. Kada su u pitanju propisi koji se odnose na mlade, bitno je naglasiti da prema propisima iz oblasti socijalne, dječije i porodične zaštite, mladi kao kategorija obuhvaćeni su u godinama od rođenja do navršениh 18 godina života, a iznimno do navršene 26. godine života (predviđeno za ostvarivanje pojedinih prava).

2.1.4.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Mladi u Kalesiji također u velikom procentu doprinose kućnom budžetu. Mladih koji doprinose svom kućnom budžetu, ima 41,9%, dok je 15,6% mladih koji doprinose, ali ne redovno. Trećina mladih u Kalesiji nema nikakvih ličnih primanja, dok 12,2% mladih imaju primanja veća od prosječne neto plate u Kalesiji koja je u 2024. godini iznosila 1.044 KM. U skladu s tim, 60,2% mladih je izjavilo da na kraju mjeseca uspije uštedjeti određenu sumu novca pored svih mjesečnih izdataka. S druge strane, 36,3% nije u mogućnosti ništa uštedjeti.

Grafikon 12. Doprinos kućnom budžetu

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi su prilično pozitivni kada se radi o finansijskoj situaciji u njihovom domaćinstvu, pa je tako 76,7% ispitanika finansijsku situaciju u svom domaćinstvu ocijenilo kao vrlo dobro. S druge strane, kada posmatraju širu sliku, ekonomsku situaciju u državi većina njih (56,5%) ocjenjuje kao prilično lošu.

Stambeno zbrinjavanje

Životna situacija mladih u Općini Kalesija, gdje 81,7% njih živi u stambenom objektu roditelja, odražava uobičajenu praksu u Bosni i Hercegovini koja je često uvjetovana kako kulturološkim faktorima tako i ekonomskom računom. Iako je vlastito stanovanje zabilježeno kod 7,7% mladih, značajan broj njih nema alternativne opcije, što se očituje i u izjavama mladih da je život s roditeljima finansijski lakši ili jedini pristupačan izbor. Stoga je ključno da se mladima omogući mogućnost izbora i osamostaljenja. Općina Kalesija trenutno ne nudi olakšice za kupovinu prve nekretnine ili subvencioniranje najma, stoga finansijska podrška primarno dolazi s višeg nivoa: Tuzlanski kanton subvencionira kamate na namjenske kredite za mlade (18-35 godina) koji prvi put rješavaju stambeno pitanje, dodjeljujući do 3.000 KM.

2.1.4.3. Socijalna zaštita na području općine Kalesija

JU Centar za socijalni rad Kalesija, kao centralna ustanova socijalne zaštite na području općine Kalesija, nadležna je za obavljanje poslova iz oblasti socijalne, dječije i porodične zaštite u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Kada generalno govorimo o propisima koji se odnose na mlade, bitno je naglasiti da prema propisima iz oblasti socijalne, dječije i porodične zaštite, mladi kao kategorija obuhvaćeni su u godinama od rođenja do navršanih 18 godina života, a iznimno do navršene 26. godine života (predviđeno za ostvarivanje pojedinih prava). Centar za socijalni rad ima uspostavljenu saradnju sa nekolicinom međunarodnih i domaćih nevladinih organizacija i institucija. U određenim segmentima, navedena saradnja odnosi se i na populaciju mladih osoba. Međutim, ne postoji direktna saradnja koja se odnosi samo na mlade. U cilju transparentnog rada i pravovremenog informisanja javnosti, Centar za socijalni rad sve aktuelnosti objavljuje na zvaničnoj web i facebook stranici. Također u ovu svrhu je početkom 2025. godine izrađen i objavljen Katalog socijalnih usluga i prava iz oblasti socijalne, dječije i

porodične zaštite na području općine Kalesija. U decembru 2025. godine objavljen je Vodič za ostvarivanje prava lica sa invaliditetom, lica sa smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju i članova njihovih porodica u oblasti socijalne zaštite.

Općina Kalesija, kao osnivač JU Centar za socijalni rad Kalesija finansira tekuće troškove ove ustanove.

Tabela 9. Izdvajanja Općine za Centar za socijalni rad

Godina	2022.	2023.	2024.
Novčana izdvajanja (odnosi se na plate uposlenika i sve ostale tekuće troškove)	420.000,00 KM	470.000,00 KM	570.000,00 KM

Izvor: Radna grupa za socijalnu brigu

Općina Kalesija kao organ uprave u oblasti socijalne brige pruža određene vidove podrške u kojima se i mladi pojavljuju kao korisnici iako ne postoje podaci o kojem broju mladih se radi. To su sljedeći vidovi podrške:

- Podrška u oblasti pronatalitetne politike,
- Podrška u vidu dodjele jednokratnih novčanih pomoći,
- Podrška u rješavanju stambenog pitanja socijalno ugroženih,
- Sufinansiranje logopedskih tretmana za djecu,
- Socijalno neprofitno stanovanje.

U redovnom opisu poslova, u najvećem procentu, mladi se prepoznaju kao korisnici sljedećih prava:

- Prava na dječiji dodatak (2022. – 1650 korisnika, 2023. – 1730 korisnika, 2024. – 1750 korisnika),
- Prava iz oblasti zaštite lica sa invaliditetom (2022. – 185 korisnika, 2023. – 176 korisnika, 2024. – 192 korisnika),
- Kao direktni korisnici prava na stalnu novčanu pomoć ili članovi porodice korisnika prava na stalnu novčanu pomoć (2022. – 82 korisnika, 2023. – 76 korisnika, 2024. – 80 korisnika),
- Kao korisnici određenih naknada za lica sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju (2022. – 89 korisnika, 2023. – 72 korisnika, 2024. – 85 korisnika),
- Prava na subvenciju troškova prijevoza i boravka djece u predškolskim ustanovama (2022. – nije bilo ovog prava, 2023. – 6 korisnika, 2024. – 12 korisnika),
- Smještaj u hraniteljske porodice i/ili ustanove (2022. – 18 korisnika, 2023. – 15 korisnika, 2024. – 17 korisnika),
- Prava iz oblasti pronatalitetne politike (2022. – 180 korisnika, 2023. – 173 korisnika, 2024. – 162 korisnika),
- Prava iz oblasti statusa roditelja njegovatelja (2022. – 21 korisnika, 2023. – 32 korisnika, 2024. – 40 korisnika).

Kompletna izdvajanja za oblast socijalne zaštite sa federalnog i kantonalnog nivoa variraju od broj korisnika i iznose otprilike od 8.000.000,00 do 11.000.000,00 KM godišnje.

U pogledu projekata JU Centar za socijalni rad Kalesija je u prethodnom periodu, u saradnji sa domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, radila na razvijanju operativnih dokumenata zaštite i procjene najboljeg interesa djece, edukacija u oblasti prevencije ovisnosti i prevencije, intervenije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije. Također, provođen je i program „Snažne porodice“ koji je imao u fokusu jačanje porodica (roditelja i maloljetne djece).

Trenutno na području općine Kalesija ne postoji općinski mehanizam besplatne pravne pomoći. Međutim, zainteresovani za besplatnu pravnu pomoć istu mogu ostvariti posredstvom Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći Tuzlanskog kantona ukoliko ispunjavaju uslove u skladu sa pozitivnim propisima.

✓ **Podrška stambenom zbrinjavanju mladih**

U pogledu stambenog zbrinjavanja mladih važno je napomenuti da se mladi pojavljuju kao korisnici u oblasti socijalnog neprofitnog stanovanja (kao posebna kategorija – mladi bračni partneri) te kao korisnici u okviru programa podrške rješavanju stambenog pitanja socijalno ugroženih kategorija. Oba navedena programa podrške provode se posredstvom općine Kalesija, a u 2024. godini tri mlada bračna para su uselila u nove stambene jedinice.

Općina Kalesija uz pomoć Razvojne banke Vijeća Europe, realizira projekat kroz koji se u najam dodjeljuju slobodne stambene jedinice na privremeno korištenje uz primjenu principa socijalnog neprofitnog stanovanja. Među ostalim korisnicima, interno raseljenim licima, članovima porodica šehida i poginulih boraca, osoba sa invaliditetom i drugima, su i mladi bračni parovi koji nemaju riješeno stambeno pitanje. JU Centru za socijalni rad Kalesija su, odlukom OV Kalesija, dati na upravljanje, korištenje i održavanje objekti koji su korišteni kao kolektivni centri pa mladi, uz ispunjavanje propisanih uslova, mogu dobiti i te objekte na korištenje posredstvom JU Centar za socijalni rad Kalesija.

Osiguravanje dostupnih opcija za stambeno zbrinjavanje, bilo kroz subvencionisanje najma ili olakšice pri kupovini, predstavlja važan segment strateškog djelovanja za stvaranje uslova u kojima mladi mogu samostalno birati svoju životnu putanju.

✓ **Djelovanje Crvenog križa općine Kalesija**

Crveni križ općine Kalesija je humanitarna, dobrovoljna organizacija koja djeluje na području općine Kalesija. Crveni križ djeluje po svojim osnovnim principima Međunarodnog pokreta i programskim aktivnostima. Crveni križ općine Kalesija u skladu sa potrebama provodi programske aktivnosti, te je uključen u razne druge programe koje imaju za cilj pomoć cjelokupnom društvu. Kada je u pitanju socijalna briga, Crveni križ općine Kalesija sprovodi razne aktivnosti koje uključuju sve kategorije stanovništva. Svakodnevno se provode razne humanitarne pomoći lokalnom stanovništvu, a korisnici istih su i mladi ljudi.

Identifikovani problemi:

1. Nedostatak budžetskih stavki za provođenje direktnih projekata i programa za mlade

U općinskom budžetu ne postoje jasno definisane stavke namijenjene finansiranju projekata i programa usmjerenih direktno na mlade iz oblasti socijalne brige. Nedostatak ovih sredstava predstavlja veliki problem jer mladi koji se nalaze u marginaliziranim grupama nemaju mogućnost korištenja ovih sredstava.

2. Negativna percepcija Centra za socijalni rad u javnosti, te neodgovarajući uslovi za rad Centra

Centar za socijalni rad se u javnosti često percipira kao administrativna, a ne razvojna institucija, što smanjuje povjerenje mladih i njihovu spremnost na korištenje usluga. Mladi nisu upoznati sa djelovanjem i aktivnostima Centra za socijalni rad kao ni vrstom usluga koje pruža. Potrebno je raditi na informisanju i edukaciji mladih kao i na razvoju socijalnih programa i podrške na nivou jedinice lokalne samouprave. Pri tome, ograničeni kancelarijski i operativni kapaciteti Centra otežavaju kvalitetno pružanje usluga i razvoj novih programa za mlade.

3. Birokratske i administrativne prepreke unutar institucija

Složene i spore administrativne procedure unutar institucija otežavaju mladima pravovremen pristup pravima, uslugama i programima podrške. Potrebno je unaprijediti odnos prema oblasti socijalne zaštite pogotovo u domenu koji se odnosi na potrebe mladih i mladih porodica koje trebaju različite vidove podrške.

2.1.5. Aktivno učešće mladih, kultura i sport, volonterizam i informisanje

Uvod

Aktivno učešće mladih predstavlja jedan od osnovnih pokazatelja demokratskog razvoja i društvene uključenosti. Ono podrazumijeva stvarne mogućnosti mladih da učestvuju u procesima odlučivanja, kreiranju sadržaja i inicijativa koje utiču na njihov život i razvoj zajednice. Osnaživanje mladih kroz obrazovanje, neformalne programe, volontiranje i druge oblike angažmana doprinosi razvoju njihovih kompetencija, odgovornosti i osjećaja pripadnosti. Aktivno učešće zahtijeva dvosmjernu komunikaciju između mladih i institucija, otvorenost vlasti za uključivanje mladih i spremnost mladih da preuzmu inicijativu i odgovornost. Kvalitetno provođenje slobodnog vremena dodatno doprinosi ličnom i društvenom razvoju mladih. Kulturne, sportske, edukativne i volonterske aktivnosti omogućavaju mladima da razvijaju vještine, kreativnost i društvenu povezanost. Zajednice koje sistematski potiču aktivno učešće i stvaraju podržavajuće okruženje za korištenje slobodnog vremena mladih doprinose razvoju otvorenog, uključivog i otpornog društva. Stoga je važno uspostaviti trajne mehanizme i programe koji osiguravaju da mladi budu prepoznati kao ravnopravni partneri u razvoju zajednice.

2.1.5.1. Pravni i institucionalni okvir

Na državnom nivou ne postoji niti je u proceduri zakon koji bi regulirao položaj mladih, kao ni njihovo učešće u organima mladih ili mobilnost mladih. Zakoni koji direktno tretiraju populaciju mladih usvojeni su na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH, i to: Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske, Zakon o mladima Federacije BiH i Zakon o mladima Brčko distrikta BiH.

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije BiH 2010. godine prvi put je regulirano pitanje učešća mladih u procesima odlučivanja te se mladima garantiraju prava na uključenost i informisanost na svim nivoima vlasti. Zakonom o mladima Federacije BiH uređeni su sistem organiziranja mladih od lokalnog do entitetskog nivoa te programi i oblasti od interesa za mlade. Također, neformalno obrazovanje je prepoznato kao oblast od interesa za mlade i omladinski sektor, te stoga treba biti sastavni dio strateških dokumenata za mlade na nivou kantona i Federacije BiH. Pored neformalnog obrazovanja, Zakon o mladima definira i sljedeće oblasti:

- formalno i cjeloživotno obrazovanje;
- zapošljavanje, mjere protiv nezaposlenosti te omladinsko preduzetništvo;
- socijalna, zdravstvena i preventivna zaštita mladih te reproduktivno zdravlje mladih;
- stambeno zbrinjavanje mladih;
- rad s mladima, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i slobodno vrijeme mladih;
- aktivno učešće mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo;
- mobilnost i saradnja među mladima;
- informiranje i savjetovanje mladih;
- stručni rad i usavršavanje u vezi s radom s mladima;
- usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade;
- omladinski turizam, oporavak mladih i boravak u prirodi;
- aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije, duhovnosti, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti;
- rad s mladima s teškoćama u razvoju;
- i druga pitanja od interesa za mlade i poboljšanje njihovih uvjeta život;

Institucionalno organizovana briga o mladima znači, prije svega, društvenu i materijalnu brigu o mladim pojedincima, omladinskim udruženjima, kao i o učestvovanju mladih na svim nivoima odlučivanja. Zasniva se na principima poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, na poštivanju ustavnog poretka, zakona i međunarodnog prava, izgradnji demokratskih institucija i principa vladavine prava, kao i upražnjavanju međunarodno-pravnih standarda i najbolje međunarodne prakse.

Na nivou države BiH nadležnost nad pitanjima mladih pripada Ministarstvu civilnih poslova BiH, gdje u okviru Sektora za obrazovanje djeluje Odsjek za mobilnost i mlade. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih.

Glavni akter politike prema mladima u Federaciji BiH je Federalno ministarstvo kulture i sporta, ali je nadležnost nad pitanjima mladih podijeljena na deset kantona, gdje su u svakom određena ministarstva koja nose nadležnost za pitanja mladih. Nadležno resorno ministarstvo za pitanja mladih u Tuzlanskom kantonu je Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona.

Pored Zakona o mladima Federacije BiH, učešće i mobilnost mladih regulirani su i Zakonom o volontiranju Federacije BiH.²⁵

Za pitanja mladih iz oblasti kulture, sport, aktivizma, volonterizma u Općini Kalesija nadležna je Služba za opću upravu i društvene djelatnosti koja ima sistematizovano radno mjesto „Viši stručni saradnik za društvene djelatnosti, mlade i NVO“. U okviru Službe djeluju dva Odsjeka. Odsjek za društvene djelatnosti i opću upravu obezbjeđuje izvršavanje zakona, općih akata i drugih propisa u oblasti: brige o djeci, obrazovanja, socijalne zaštite, kulture, fizičke kulture, sporta i informisanja, organizuje pomaže funkcionisanje mjesnih zajednica, koordinira i nadzire njihov rad, prati rad udruženja građana,

Komisija za pitanja mladih Općinskog vijeća je stalno tijelo pri Općinskom vijeću i formira se nakon svakih lokalnih izbora na mandatni period od 4 godine. Zadatak ove Komisije je da u okviru svojih nadležnosti razmatra sve akte upućene vijeću koji se odnose na problematiku mladih, podstiče uključivanje i saradnju mladih sa ustanovama obrazovanja, nauke, kulture, sporta te predstavnicima, daje prijedloge za unapređenje učešća mladih u javnom životu, ostvaruje suradnju sa organizacijama mladih radi unapređenja pozicija mladih u javnom životu i o naprijed navedenom izvještava Vijeće. Općina Kalesija ima formiranu Komisiju za mlade.²⁶ U radu Komisije za mlade trenutno učestvuju isključivo njeni stalni članovi, bez šireg stalnog uključivanja mladih iz zajednice, predstavnika omladinskih organizacija, vijeća učenika ili drugih relevantnih aktera. Ovakav sastav ograničava djelovanje i ulogu mladih u zajednici i smanjuje potencijal za kvalitetnije donošenje odluka koje bi bile u skladu sa stvarnim potrebama mladih. Saradnja Komisije za mlade pri Općinskom vijeću Kalesija s mladima, studentima i srednjoškolcima, iako funkcionalna, nije formalno strateški regulisana putem pisanog akta. Trenutna praksa saradnje zasniva se na aktivnom angažmanu predsjednika (člana Općinskog vijeća) i članova Komisije (predstavnika političkih stranaka), koji su na raspolaganju mladima za delegiranje pitanja, inicijativa i rješenja, te aktivno doprinose prilikom razmatranja vijećničkog materijala koji se odnosi na mlade.

Saradnja se ostvaruje kroz obostranu inicijativu; Komisija kontaktira udruženja ili pojedince, dok se mladi (samoinicijativno ili preko udruženja) obraćaju Komisiji za informacije i podršku. Unatoč postojećoj saradnji,

²⁵ Zakon o volontiranju Federacije Bosne i Hercegovine, 2012: <https://s.mladi.org/ZakonovolontiranjuFBiH>.

²⁶ Integritet.ba

implementacija formalnog akta se smatra neophodnom i dobrodošlom. Takav bi akt omogućio Komisiji da strateški predloži, na primjer, kvartalne sastanke s udruženjima koja se bave pitanjima mladih. Poziv na ovakve sastanke bi bio javnog karaktera, čime bi se osigurala inkluzija i učešće mladih koji nisu formalno organizovani u udruženja, te bi se time institucionalizovao i osnažio dijalog između mladih i lokalne vlasti.

Kultura i sport

Ustavom Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08) propisano je, među posebnim nadležnostima kantona, i utvrđivanje i provođenje kulturne politike. Uz to, navodi se da svaki kanton može na općinu i grad na svojoj teritoriji prenijeti ovlaštenja u vezi sa kulturom.

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 49/2006 i 51/2009) utvrđuje nadležnosti jedinica lokalne samouprave u oblastima koje su uobičajene za lokalne zajednice između kojih je i oblast kulture i sporta. Osim toga, Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH kao vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave propisuje ocjenjivanje kvaliteta pružanja usluga od strane javnih ustanova u oblastima kulture i sporta. Općine i gradovi, također, prema svojim mogućnostima mogu finansijskim sredstvima pomoći takve javne ustanove u vršenju njihovih nadležnosti kako bi se podigla kvaliteta usluga u skladu sa potrebama građana.

Zakon o sportu u BiH („Službene novine Bosne i Hercegovine“, broj: 27/08, 102/09 i 66/16) definirao je sport kao djelatnost od javnog interesa. Sport u Bosni i Hercegovini organiziran je na decentraliziran način s utvrđenim pravima i nadležnostima BiH, entiteta, Brčko Distrikta BiH i drugih nivoa administrativnog organiziranja. Zakon o sportu BiH kao javne interese i ciljeve BiH u sportu, između ostalih, propisuje razvijanje svijesti građana, posebno mladih o sportu i njegovim vrijednostima te doprinos vaspitanju, obrazovanju i razvoju djece i mladih. Dodatni, Zakon propisuje da se u BiH mogu organizirati međunarodna sportska takmičenja i priredbe poput zimskih i ljetnjih festivala mladih Evrope.

Zakonski i podzakonski akti iz oblasti kulture i sporta koji se primjenjuju u Tuzlanskom kantonu, a koji se direktno ili indirektno tiču mladih su:

- Zakon o mladima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/10)
- Zakon o sportu („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 8/10, 8/13 i 6/18; 11/21)
- Zakon o kulturi (Sl.novine 22/21,)
- Zakon o zaštiti kulturne baštine ("Službene novine Tuzlanskog kantona" broj: 16/20)
- Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni list BiH" br. 16/01),
- Zakon o bibliotečkoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 6/00, 15/11 i 7/17)
- Zakon o arhivskoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 15/00 i 13/11)
- Zakon o muzejskoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 10/02)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o muzejskoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 13/11)
- Zakon o pozorišnoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 10/02)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pozorišnoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 13/11)
- Zakon o estradnoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 6/05)
- Zakon o izdavačkoj djelatnosti („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 3/02)
- Zakon o javnom informisanju („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br. 15/00)

Zakonom o kulturi Tuzlanskog kantona, utvrđena su načela i ciljevi u oblasti kulture kao i program razvoja kulture, definiran je razvoj kulturnih djelatnosti, oblici međunarodne kulturne saradnje, amatersko djelovanje u oblasti kulture, uslovi rada i djelovanja u oblasti kulture, finansiranje programa i projekata u oblasti kulture, kriteriji, te mjerila u postupku stvaranja i realiziranja programa. Ove oblasti u sportu regulisane su Zakonom o sportu Tuzlanskog kantona. Oba pomenuta zakona propisuju da se Kanton i gradovi/općine brinu za ostvarivanje općeg interesa u oblasti kulture, što podrazumijeva, između ostalog, i osiguravanje sredstava iz budžeta Tuzlanskog kantona, kao i u općinskim/ budžetima grada za očuvanje kulturnog naslijeđa, pripremanje i izvođenje programa i projekata, akcija i manifestacija u oblasti kulture, za podsticaj umjetničkog stvaralaštva i za nagrade u oblasti kulture kao i za investicije u javnu infrastrukturu u oblasti kulture.

Oblast kulture i sporta je nije u nadležnosti državnog nivoa, već nižih nivoa vlasti. Ministarstvo civilnih poslova BiH je na državnom nivou nadležno za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture. Sektor za nauku i kulturu pri Ministarstvu civilnih poslova BiH vrši koordinaciju aktivnosti sa nadležnim entitetskim tijelima vlasti za definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima nauke i kulture. Sektor za sport pri Ministarstvu civilnih poslova BiH nadležan je za pripremu i provedbu propisa, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u području sporta, učestvovanje u radu međunarodnih organizacija i obezbjeđivanja izvršavanja međunarodnih obaveza BiH iz oblasti sporta.

Na entitetskom nivou, postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i sporta i to u Republici Srpskoj Ministarstvo prosvjete i kulture, a u Federaciji BiH Ministarstvo kulture i sporta.

U Federacije BiH nadležnosti u oblasti kulture i sporta, dalje su na nivou kantonalnih ministarstava, pa tako nadležnost za provođenje politika i mjera iz oblasti kulture i sporta u Tuzlanskom kantonu ima Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona²⁷. Ministarstvo obavlja upravne, stručne i druge poslove iz ove oblasti u skladu sa zakonom i drugim propisima od čega je za mlade od naročitog značaja obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, definisanje i provođenje kantonalnih programa djelovanja za mlade u pojedinim oblastima omladinskog sektora propisanih Zakonom o mladima Federacije BiH ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 36/10); praćenje pružanja potpore mladima koja dolazi od nevladinog sektora; vođenje spiska udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade s mladima ili pružaju potporu omladinskim aktivnostima; koordinacija aktivnosti u vezi s radom s mladima i omladinskim aktivnostima; uočavanje negativnih uticaja na mlade bilo koje institucije, udruženja ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, a koji su u suprotnosti sa Ustavom i zakonom, kao i predlaganje za poduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležna tijela; savjetovanje mladih i njihovih predstavnika, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza koje se temelje na Zakonu o mladima Federacije BiH.

Skupština Tuzlanskog Kantona je sukladno svojim ovlastima formirala i Komisiju za kulturu, sport i mlade²⁸ koja je nadležna da: a) razmatra i daje prijedloge rješenja Skupštini u oblasti uspostave, razvoja i finansiranja institucija

²⁷ <https://mksmtk.gov.ba/nadleznosti-ministarstva>

²⁸ <https://skupstina.tk.gov.ba/radna-tijela>

kulture na nivou Kantona, b) razmatra i podnosi prijedloge Skupštini o pitanjima zaštite objekata kulturno-historijskog naslijeđa, c) razmatra pitanja i daje prijedloge za razvoj i unapređenje javnih sportskih objekata, d) daje prijedloge za unapređenje učešća mladih u javnom životu, e) ostvaruje saradnju sa organizacijama mladih radi unapređenja položaja mladih i učešća u javnom životu, i o tome Skupštini podnosi izvještaje i daje prijedloge akcija.

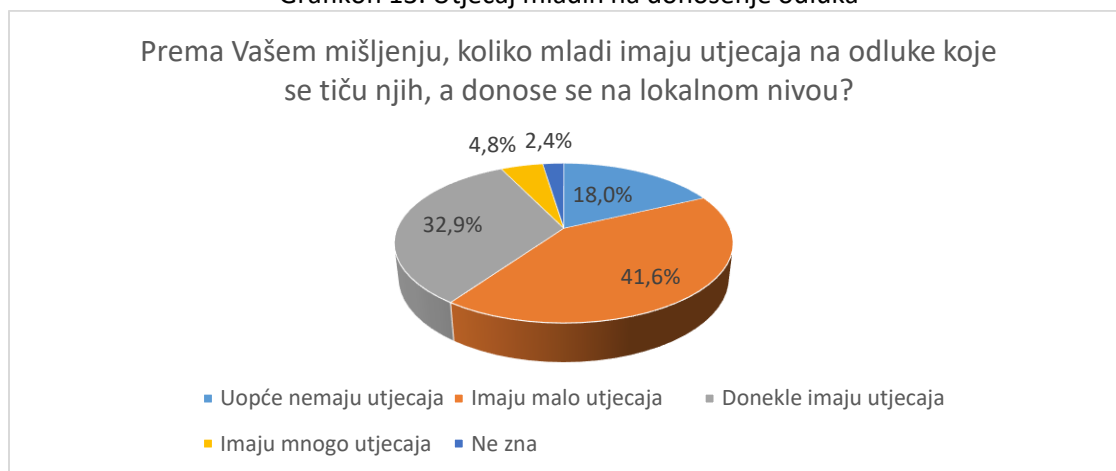
2.1.5.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Aktivizam mladih

Politika na lokalnom nivou u Kalesiji zanima 35% mladih, a u velikoj mjeri zanima njih 6,4%. S druge strane, lokalna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 57,6% ispitanih mladih ljudi. Kada je u pitanju kreiranje društvenih promjena, mladi prepoznaju da je rad u nevladinom sektoru najefikasniji način djelovanja, što potvrđuje 63,7% ispitanika.

Mladi donekle imaju utjecaja na odluke koje se tiču njih, a donose se na lokalnom nivou. Ocjena je to 32,9% ispitanih mladih u Kalesiji. Da imaju malo utjecaja na odluke smatra 41,6% mladih, a da uopće nemaju utjecaja ističe njih 18%. S druge strane, da mladi imaju mnogo utjecaja kazalo je 4,8% mladih.

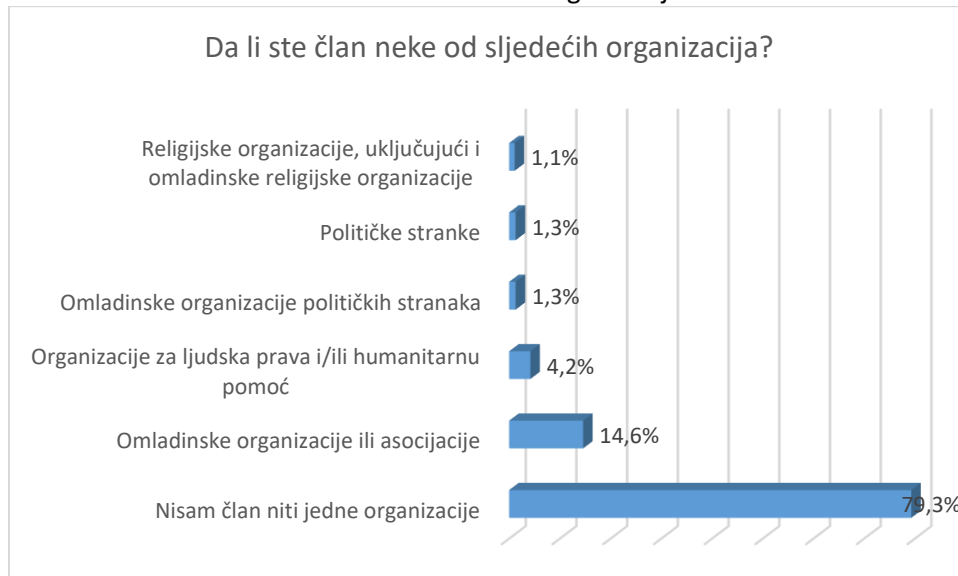
Grafikon 13. Utjecaj mladih na donošenje odluka

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Podaci o uključenosti mladih u općini Kalesija ukazuju na veoma nisku stopu formalnog članstva u organizacijama civilnog društva, s obzirom na to da čak 79,3% mladih navodi da nisu članovi niti jedne organizacije. Među onima koji su formalno uključeni, prednjače omladinske organizacije (14,6%) i organizacije za ljudska prava ili humanitarnu pomoć (4,2%). Ipak, participacija u aktivnostima je nešto veća od formalnog članstva, jer je 17,2% mladih učestvovalo u aktivnostima omladinskih organizacija u protekloj godini, pri čemu se ističe značajno veća angažovanost žena (66,2%) u odnosu na muškarce.

Grafikon 14. Članstvo u organizacijama

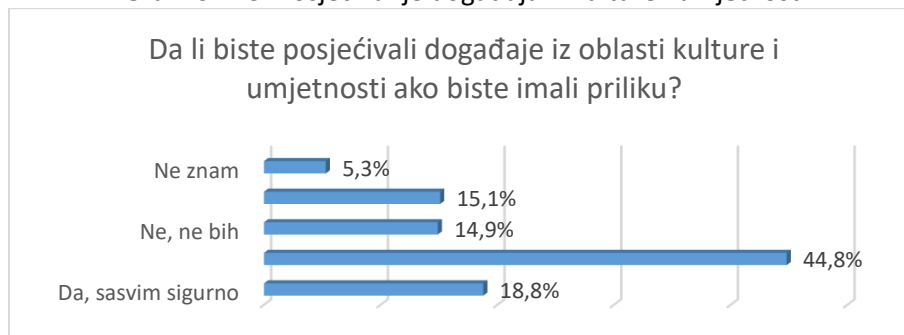

Izvor: Institut za razvoj mladih

Kultura i sport

Na pitanje da li imaju priliku posjećivati događaje iz oblasti kulture i umjetnosti (predstave, koncerte, izložbe i slično), bez obzira na to da li ih posjećuju, 45,9% mladih odgovorilo je da je to rijetko. Da često imaju priliku prisustvovati takvim događajima odgovorilo je 23,1% mladih. Kulturne događaje nikako nema priliku posjećivati, prema njihovim odgovorima, 22,8% ispitanika.

Grafikon 15. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Priliku da često prisustvuju sportskim događajima ima 38,7% mladih, a 40,1% ih kaže da imaju priliku, ali rijetko. Na drugoj strani, 14,6% mladih ističe da nemaju uopće priliku posjećivati sportske događaje. Da ne znaju za sportske događaje istaklo je 5,8% mladih.

Skoro trećina mladih u općini Kalesija sasvim bi sigurno posjećivala sportske događaje kada bi za to imala priliku (28,6%), a vjerovatno bi išlo na ovakve događaje 39% ispitanih.

Grafikon 16. Posjećivanje sportskih događaja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je u pitanju zadovoljstvo podrškom lokalnih vlasti kulturnim sadržajima, najviše je neodlučnih mladih, odnosno onih koji su ni zadovoljni ni nezadovoljni (40,1%).

2.1.5.3. Aktivno učešće mladih, kultura, sport i volonterizam u Kalesiji

Trenutno postoje dvije aktivne omladinske organizacije koje djeluju na području Općine Kalesija – Udruženje mladih "TRIK" i Udruženje "Libero". Povremeno se pojavljuju inicijative drugih formalnih i neformalnih grupa, ali one najčešće nisu formalno registrovane kao omladinske organizacije u skladu sa Zakonom o mladima Federacije BiH. Potrebno je uspostaviti zvaničnu i ažuriranu bazu podataka omladinskih organizacija na nivou općine, s obzirom na to da spisak organizacija civilnog društva koji je dostupan na web stranici Općine nije redovno ažuriran.

Volonterski angažman mladi se najviše iskazuje kroz udruženja kao što su Udruženje mladih „Triki“ i lokalni Crveni križ, što sugerira da mladi reaguju na konkretne prilike za volontiranje.

Na području Općine Kalesija postoji **Centar za djecu i mlade** kojim upravlja Udruženje mladih "TRIK", a koji je namijenjen za korištenje svim omladinskim organizacijama i neformalnim grupama mladih. Centar je otvoren 2021. godine uz podršku Općine Kalesija i međunarodne organizacije World Vision. Kroz memorandum o saradnji dogovoreno je da Općina finansira troškove režija narednih pet godina, uz mogućnost produženja. Prostor se koristi za edukativne radionice, neformalno obrazovanje, psihosocijalnu podršku, kreativne i kulturne aktivnosti, kao i slobodno provođenje vremena mladih. Postoji potreba za zapošljavanjem koordinatore/ice Centra i dodatnim ulaganjima u sadržaje i opremu kako bi Centar u potpunosti odgovarao potrebama mladih.

Na području Općine Kalesija djeluje više od 20 sportskih kolektiva, gdje dominiraju loptaški sportovi, a svakako da je veliki broj mladih angažovan u sportskim kolektivima. Kroz KUD-ove je također aktivan značajan broj mladih,

što pokazuje da mladi žele sadržaje koji su u nekoj mjeri i zabavnog karaktera, koji potencijalno bude druženja sa drugima i putovanja.

U posljednjih nekoliko godina u Kalesiji je sve popularniji i biciklistički sport, te postoji i udruženje/klub koji okuplja ljubitelje biciklizma. Rezultat toga su redovne godišnje biciklijade, kako za odrasle tako i za djecu, ali i odlazak biciklista u druge dijelove BIH, kao i dolazak drugih u Kalesiju.

Općina Kalesija prepoznaje ulogu civilnog društva te je u Budžetu za 2025. godinu izdvojila značajna sredstva 40.000 KM za projekte udruženja od društvenog značaja. Isti iznos je bio izdvojen i u 2024. te 2023. godini.

U prvobitno usvojenom Budžetu (decembar 2024. usvojen Budžet za 2025. godinu) postojao je i budžetski kod "614311 - Organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih" koja je iznosila 5.000 KM. Taj iznos za ovaj budžetski kod/stavku je povećan kroz Rebalans budžeta u aprilu 2025. godine na 10.000 KM. Međutim ovaj transfer nije tačno deinisani niti predstavljen organizacijama koje imaju pravo na povlačenje ovih sredstava, te se ne dodjeljuje putem javnog poziva. Na ovoj stavci je u prethodnim godinama izdvajano 5.000,00 KM u 2023. godini te 8.000,00 KM u 2024. godini.

Javna ustanova Bosanski kulturni centar „Alija Izetbegović“ Kalesija osnovana je 2001. godine. U sklopu ove ustanove djeluje i biblioteka. U okviru svojih aktivnosti JU BKC „Alija Izetbegović“ Kalesija okuplja građane svih starosnih dobi, sa područja Općine, kroz organizaciju različitih kulturnih, edukativnih i informativnih sadržaja.

Uz redovne sadržaje kao što su promocije knjiga, tribine, projekcije filmova, koncerti, pozorišne predstave, glavni kulturni sadržaji u Kalesiji su Festival izvorne muzike, Kalesijsko ljeto, Kalesijska likovna kolonija – KLIK, Kulturna manifestacija „Ikre“, „Dani Povelje“, Škola slikanja, Dramski studio, i drugo.

Kulturna ponuda u Kalesiji obogaćena je organizacijom manifestacije "Kalesijsko ljeto", čiji je cilj osigurati kvalitetne sadržaje za sve uzraste, posebno tokom vikenda. Program manifestacije je raznolik i obuhvata koncert sevdaha, sportske turnire za djecu i mlade (mali fudbal, odbojka na pijesku), te pozorišne predstave za djecu. Poseban akcenat stavlja se na kulturno naslijeđe, što potvrđuje i organizacija "Međunarodne smotre folklore" u saradnji sa GKUD „Halisije“ Kalesija.

Javna ustanova BKC „Alija Izetbegović“ Kalesija igra ključnu ulogu u približavanju pozorišne umjetnosti mladima, kroz produkciju predstava unutar dramskog studija za djecu i mlade. Ove predstave se koriste kao platforma za tematizovanje problema iz svakodnevnog života. Dodatno, u saradnji sa Udruženjem "Ankata", realizovan je "Festival dječijeg teatra" u periodu od 2019. do 2023. godine. Ovaj festival je imao regionalni karakter, okupljajući djecu i mlade iz gotovo cijele Bosne i Hercegovine na radionicama usmjerenim na osvještavanje i promociju pozorišne umjetnosti. JU Bosanski kulturni centar „Alija Izetbegović“ Kalesija raspolaže velikom salom sa 250 mjesta, galerijskim prostorom i bibliotečkim prostorom.

Pored BKC, na području općine Kalesija djeluju i KUD "Halisije" Kalesija, KUD "Biser" Tojšići, KUD "14 maj" Tojšići. JU BKC ima uspješnu saradnju sa organizacijama koje se bave kulturom kao što su upravo KUD-ovi iz općine.

Najznačajniji kulturni događaji u zajednici su festivali i smotre folklor. Festivali poput "Festival dječijeg teatra" uključivao je djecu i mlade u pripremi istih, kao i smotre folklore, u kojima učestvuju mladi. Kada su upitanju smotre folklor na području općine Kalesija, organizuju ih aktivna kulturno-umjetnička društva svake godine, gdje

imaju za cilj predstaviti tradiciju Kalesije i BiH. U pripreme su uključeni mladi sa svojim kreativnim idejama, kako bi svojim vršnjacima približili i time aktivirali mlade da se uključe u takve i slične projekte. Tu je i manifestacija "Igram do kulture" koja se realizira u saradnji sa UG "Alfa" Kikaći, a u okviru manifestacije Kalesijsko ljeto.

U realizaciji "Igram do kulture" učestvuju mladi koji kreiraju igre, koje izvode djeca do 14 godina. Ova manifestacija uključuje sportske i fizičke aktivnosti te razvija takmičarski duh. U sklopu ove manifestacije realizira se i takmičenje u pjevanju, u kojem mogu učestvovati djeca do 17 godina. Ima za cilj da očuva tradicionalnu bosansku narodnu pjesmu.

Relevantne službe i institucije u Općini Kalesija prikupljaju informacije o interesima mladih u oblastima sporta i kulture putem kombinacije direktnih i participativnih metoda. Ovi podaci se sistemski prikupljaju anketiranjem mladih, te se dodatno uspostavlja saradnja sa omladinskim udruženjima i neformalnim grupama. Takođe, aktivno se koriste i platforme za neposrednu komunikaciju, kao što su javne rasprave i radionice, čime se osigurava dvosmjerna komunikacija i uvid u stvarne potrebe i preferencije mladih u ovim segmentima.²⁹

✓ **Pregled finansijskih izdvajanja za oblasti kulture i sporta**

Tabela 10. Izdaci iz Budžeta Općine Kalesija za oblast kulture

	2022.	2023.	2024.	2025.
Izdaci za kulturu	20.000,00 KM;	10.000,00 KM ;	5.000,00 KM	10.000,00 KM
Transfer za BKC Alija Izetbegović Kalesija (odnosi se na plate uposlenika i sve ostale tekuće troškove)	294.000,00 KM;	309.000,00 KM;	486.320,00 KM	506.000,00 KM
Proaktiva - Šampioni znanja	2.500,00 KM.	2.500,00 KM.	2.500,00 KM.	
Izdaci za organizaciju Kalesijskog ljeta		0,00 KM	30.000,00 KM	7.500,00 KM

Izvor: Radna grupa za kulturu i sport

Tabela 11. Izdaci iz Budžeta Općine za oblast sporta

Godina	2022.	2023.	2024.
Ukupna izdvajanja	349.0000,00 KM	341.000,00 KM	346.000,00 KM

Izvor: Radna grupa za oblast sporta

²⁹ Radna grupa

Iznosi koji su navedeni predstavljaju ukupan zbir svih izdvajanja iz oblasti sporta iz Budžeta Općine Kalesija za navedene godine. Sredstva nisu smještena na jednoj jedinstvenoj budžetskoj stavci, već su raspoređena kroz više budžetskih stavki koje se odnose na sport.

U okviru ovih iznosa finansiraju se sljedeće aktivnosti i troškovi:

- Transferi sportskim klubovima putem Javnog poziva (sufinansiranje redovnog rada i troškova takmičenja);
- Finansiranje Sportskog saveza općine Kalesija za operativne troškove, koordinaciju i organizaciju manifestacija;
- Organizacija sportskih manifestacija i takmičenja od značaja za općinu;
- Održavanje i uređenje sportskih terena i objekata u vlasništvu/općinskoj nadležnosti;
- Nagrade i priznanja najuspješnijim sportistima (u skladu sa stavkom „Izdaci za nadarene sportiste“);
- Podrška školskom sportu i programima za djecu i omladinu;
- Ostali tekući i kapitalni izdaci u sektoru sporta, uključujući manja ulaganja u infrastrukturu i opremu.

Sportski savez općine Kalesija je u 2024. godini, između ostalog, imao i zadatak za realizaciju transfera finansijskih sredstava od budžeta do svih korisnika tih sredstava po usvojenom planu finansiranja sporta i sufinansiranja sportskih klubova sa područja općine Kalesija. Sredstva su dodijeljivana u skladu sa usvojenim kriterijima o raspodjeli sredstava za 2024. godinu i sva su potrošena za potrebe sportskog takmičenja. U 2025. godini sredstva namjenjena za sufinansiranje sportskih udruženja su u iznosu od 200.000 KM .

Za rad i funkcionisanje klubova na području naše općine je potrebno puno više sredstava ali zahvaljujući sportskim radnicima koji vode klubove kao i privrednicima.

Pored Općine Kalesija, sportske kolektive s područja općine podržavaju i drugi subjekti, među kojima se ističu:

- Privredni subjekti – lokalne firme i preduzetnici često pružaju finansijsku ili materijalnu podršku sportskim klubovima kroz sponzorstva, donacije i druge oblike saradnje;
- Kantonalni nivo vlasti – Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona povremeno pruža podršku kroz javne pozive i projekte usmjerene ka razvoju sporta;
- Sportski savez Federacije BiH i BiH, kao i relevantne sportske asocijacije, podržavaju učešće klubova na takmičenjima višeg ranga;
- Građani i simpatizeri klubova – kroz članarine, dobrovoljne priloge i organizaciju humanitarnih akcija.

Ova višeslojna podrška je ključna za opstanak i razvoj sportskih udruženja, naročito u uslovima ograničenih budžetskih sredstava.

Institucija vrednuje najuspješnije sportiste. Rezultati sportista i sportskih kolektiva s područja općine Kalesija vrednuju se na kraju svake kalendarske godine, a Sportski savez općine Kalesija, u saradnji s Općinom, organizuje manifestaciju izbora najuspješnijih sportista i sportskih kolektiva, kojom se javno odaje priznanje za ostvarene rezultate.

Pored simboličnih nagrada i priznanja, u Budžetu Općine Kalesija planirana je posebna stavka „Izdaci za nadarene sportiste“ u iznosu od 6.000,00 KM, kojom se dodatno podržavaju sportisti koji ostvaruju značajne rezultate na kantonalnom, federalnom i državnom nivou.

Na ovaj način se afirmišu sportski uspjesi, podstiče dalji rad i motivacija sportista, te odaje priznanje njihovom doprinosu promociji sporta i općine Kalesija.

Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja Tuzlanskog kantona sa 30.000 KM podržalo je projekat izgradnje sportsko-zabavnog parka u centru Kalesije. Urađen je projekat i Općini su dodijeljena novčana sredstva. Lokacija gradnje sportsko-zabavnog parka će biti određena u narednom periodu a uz odobrena novčana sredstva od strane Ministarstva trgovine, turizma i saobraćaja određena sredstva će obezbijediti i Općina Kalesija kako bi se što prije krenulo sa realizacijom projekta.

Identifikovani problemi:

1. Nedostatak finansijske podrške za omladinske projekte i udruženja

Ograničena budžetska sredstva namijenjena projektima omladinskih organizacija smanjuju mogućnosti realizacije projekata i daljnjeg razvoja omladinskih organizacija.

2. Nerazvijena kultura volontiranja

Volontiranje među mladima nije dovoljno prepoznato niti sistemski podržano od institucije vlasti, što rezultira niskim nivoom uključenosti u volonterske aktivnosti. Općina organizira nekoliko zanimljivih manifestacija i priredbi tokom godine u koji se mladi mogu uključiti ali je potreban neki vid poticaja odnosno prepoznavanja njihovog uloženog truda i rada kojeg daju lokalnoj zajednici. Općina kao i nevladin sektor zajedničkim djelovanjem trebaju poticati i podržavati volonterske aktivnosti i organiziranje.

3. Nepovezanost između mladih i lokalnih institucija

Mladi nemaju uspostavljene redovne kanale komunikacije s Općinom i javnim ustanovama, zbog čega su slabo uključeni u procese donošenja odluka. Mladi nisu uključeni u procese odlučivanja u tijelima koja djeluju pri Općini a koja razmatraju određena pitanja i probleme koji se tiču mladih. Institucija i predstavnici mladih kao i organizacija zajedno trebaju raditi na uključivanju mladih u sve procese odlučivanja čime će se steći veće povjerenje među mladima u radu institucije kao i javnih ustanova.

4. Nedostatak sistemske evidencije i praćenja, te slaba promocija postojećih mogućnosti i programa

Ne postoji jedinstvena baza podataka o omladinskim organizacijama, projektima i aktivnostima koji vodi Općina, što otežava planiranje i evaluaciju politika prema mladima, odnosno svih mjera i programa koji se realiziraju na lokalnom nivou. Programi i prilike namijenjene mladima nisu dovoljno vidljivi niti prilagođeni komunikacijskim kanalima koje mladi danas koriste.

5. Nedostatak adekvatne sportske infrastrukture, prostora za provođenje slobodnog vremena mladih

Postojeći sportski objekti i prostori za slobodno vrijeme mladih nisu dovoljni, funkcionalni ili ravnomjerno dostupni svim mladima. Postojeći sportski objekti ne odgovaraju na potrebe mladih te je potrebno njihovo moderniziranje i rekonstrukcija.

6. Ograničena finansijska sredstva za kulturne projekte

Nedovoljna ulaganja u oblast kulture i podršku umjetnicima ili udruženjima koja se bave kulturom ograničavaju razvoj kreativnosti i dostupnost programa mladima. Potrebno je da se podrškom mladim umjetnicima i udruženjima dođe i do razvoja novih programa i aktivnosti unutar zajednice koji će obogatiti kulturni sadržaj.

7. Nizak nivo aktivizma i motivacije kod mladih

Mladi iskazuju nizak stepen interesa i motivacije za društveni angažman, što je posljedica nedostatka podrške, prilika i prepoznatljivosti njihovog doprinosa.

2.1.6. Informisanje i mobilnost mladih

Uvod

Kvalitetno **informisanje mladih** predstavlja temelj za njihovu aktivnu participaciju, obrazovanje i zapošljavanje. Pristup tačnim, pravovremenim i relevantnim informacijama omogućava mladima da donose odluke o svom obrazovanju, karijeri i društvenom angažmanu. Iako postoje zakoni koji garantuju pravo na pristup informacijama, u praksi informisanje mladih u Bosni i Hercegovini ostaje nedovoljno koordinisano, često neusklađeno s potrebama mladih i ograničeno na kratkoročne projekte. Zbog nepostojanja jedinstvenog sistema informisanja, mladi najčešće dolaze do informacija putem društvenih mreža i interneta, dok institucionalni kanali komunikacije nisu dovoljno prilagođeni njihovim navikama i jeziku. Ključno je uspostaviti održive mehanizme koji će omogućiti dvosmjernu komunikaciju između mladih i institucija, te razvoj lokalnih i online servisa posvećenih informiranju mladih o prilikama za obrazovanje, zapošljavanje, volontiranje i mobilnost. Informisanje mora biti dostupno svima, posebno marginaliziranim grupama mladih, uz osiguravanje objektivnosti, transparentnosti i jednakog pristupa.

Mobilnost mladih, kao drugi stub ove oblasti, doprinosi razvoju ličnih i profesionalnih kompetencija, povećava zapošljivost i jača društvenu koheziju. Kroz programe mobilnosti – formalne i neformalne razmjene, obuke, volontiranje i studijska putovanja – mladi stiču iskustva koja doprinose njihovom osnaživanju i boljem razumijevanju različitih kultura i zajednica. Iako međunarodni programi poput Erasmus+ i RYCO otvaraju značajne prilike, unutrašnja mobilnost mladih unutar BiH i dalje je zapostavljena. Uspostavljanje lokalnog fonda za mobilnost, kao i sistemska podrška razmjenama između različitih dijelova zemlje, ključni su koraci ka jačanju solidarnosti i međusobnog razumijevanja mladih. Ulaganje u informisanje i mobilnost mladih nije samo ulaganje u pojedince, već i u razvoj demokratskog, otvorenog i povezanog društva. Kroz dostupne informacije i mogućnosti kretanja, mladi postaju aktivni nosioci promjena, spremni da doprinesu razvoju svojih zajednica i izgradnji stabilne i uključive Bosne i Hercegovine.

2.1.6.1. Pravni i institucionalni okvir

U Bosni i Hercegovini ne postoji poseban zakon koji se isključivo bavi informisanjem mladih, ali pravo na pristup informacijama i obaveza javnih institucija da informišu građane (uključujući mlade) uređena je kroz nekoliko ključnih zakona na državnom i entitetskom nivou:

- Zakon o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI) -Na nivou BiH, FBiH i RS postoje odvojene verzije ovog zakona. Zakon garantuje pravo svim građanima, uključujući mlade, da traže i dobiju informacije od javnih institucija. Institucije su dužne da aktivno objavljuju važne informacije, a ne samo da odgovaraju na zahtjeve. Ovaj zakon je temelj za transparentnost i javno informisanje, ali ne sadrži posebne odredbe o ciljanom informisanju mladih.
- Zakon o mladima Federacije BiH (član 11, član 14 i drugi) obavezuje vlasti da unaprijede pristup informacijama važnim za mlade, propisuje da mladi moraju biti informisani o pravima, mogućnostima i

programima podrške. Ovaj zakon posebno naglašava uloga omladinskih organizacija i omladinskih savjeta u prenošenju informacija mladima.

- Zakon o elektronskim komunikacijama, medijima i javnim servisima regulišu djelovanje medija i obavezu da informisanje bude tačno, nepristrasno i dostupno svim grupama, uključujući mlade.
- Zakon o sistemu državne uprave i entitetski zakoni propisuju da su institucije dužne obezbijediti javnost rada i aktivno komunicirati sa građanima, ali to se najčešće ne radi sistematski s fokusom na mlade.

Komisija za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti ima ulogu predlagača mjera za unapređenje informativne politike i transparentnosti prema mladima, te praćenje provođenja određenih evropskih dokumenata i konvencija o pravima mladih, između ostalih i Evropske povelje o informisanju mladih.

Na nivou države BiH pitanjima mladih se bavi Ministarstvo civilnih poslova BiH, gdje u okviru Sektora za obrazovanje djeluje Odsjek za mobilnost i mlade. U nadležnost Sektora za obrazovanje, između ostalih, spadaju i poslovi vezani za učešće u evropskim programima i projektima u oblasti obrazovanja i mobilnosti mladih. Nažalost, sistemska podrška mobilnosti mladih na državnom, entitetskom ili kantonalnom nivou u BiH ne postoji. Postoje pozitivni primjeri na lokalnom nivou, poput fondova za mobilnost mladih u pojedinim općinama, ali takvi slučajevi su rijetki i ograničeni.

2.1.6.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Analiza istraživanja položaja i potreba mladih ukazuje na to da televiziju kao izvor informacija koristi svega 26,5% mladih, a kada su u pitanju društvene mreže, Instagram je najpopularniji servis, dok su visoko pozicionirani i YouTube, TikTok i Facebook. Sama upotreba interneta je izuzetno visoka, s obzirom na to da je 91% mladih koristilo internet svakodnevno u mjesecu prije anketiranja, pri čemu se za pristup primarno koriste pametni telefoni. Unutar digitalnog prostora, najzastupljenije društvene mreže i online servisi su ključni za svakodnevnu interakciju i konzumiranje sadržaja. Tradicionalni pisani mediji su gotovo u potpunosti marginalizovani, što potvrđuje podatak da 82% mladih nikako ne čita dnevne novine, a 83% ne koristi magazine i časopise kao izvor informacija.

Grafik 17. Svakodnevno korištenje interneta

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Općina Kalesija trenutno ne organizuje redovne informativne sesije sa mladima na kojima bi se direktno razgovaralo o temama koje su njima važne. Ne postoji ustaljen mehanizam kroz koji bi se sistematski prikupljale informacije o interesima i potrebama mladih, poput javnih rasprava, otvorenih foruma ili tematskih radionica. Umjesto toga, takvi podaci se povremeno prikupljaju kroz projektne ankete ili u saradnji s nevladinim organizacijama koje rade s mladima.

Mobilnost mladih

Mobilnost mladih iz Kalesije na unutar države je izrazito visoka, s obzirom na to da je 94,2% njih putovalo u druge gradove u BiH u posljednjoj godini. Mladi su aktivni i u međunarodnim putovanjima, s 59,7% onih koji su putovali u inostranstvo u protekloj godini, najčešće turistički (51,1%) ili u posjetu rodbini (24,4%). Iako je učešće u programima mobilnosti niže (studentska razmjena i ljetna škola po 2,1%), u volonterskim kampovima je učestvovalo 8% mladih, pri čemu su dominantnije žene.

Istovremeno, lokalna mobilnost je opterećena izazovima, budući da mladi u fokus grupama ističu da neredovan i nesiguran javni prijevoz, uz visoke cijene karata, značajno otežava obavljanje svakodnevnih obaveza i pristup slobodnim aktivnostima.

Kada je u pitanju **odlazak iz države**, podaci ukazuju na snažan migracioni potencijal i prisustvo emigracije u najbližem okruženju mladih. Iako značajan dio njih, 45,6%, nije zainteresiran za napuštanje države, visok procenat mladih je zainteresiran za odlazak. Značajno, 17% mladih je već poduzelo određene korake za odlazak, dok 27,8% planira to učiniti kada se za to steknu uslovi.

Glavni pokretači za razmišljanje o odlasku su primarno ekonomski, s 40,8% mladih koji navode bolje uslove rada i veće mogućnosti zaposlenja kao primarni razlog, a zatim ih za odlazak vani motivira bolji standard i kvalitet

života. Nedostatak perspektive u BiH, loša politička situacija, te potraga za boljom socijalnom i zdravstvenom brigom također su važni faktori. Ukupno, ovi podaci naglašavaju da, unatoč visokoj unutrašnjoj i vanjskoj mobilnosti, ekonomske i sistemske slabosti u BiH generiraju značajan odliv mladih kadrova iz Kalesije, te zahtijevaju hitnu implementaciju mjera za zadržavanje mladih.

Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija

Godina		Migracije			
		Odlazak stanovništva iz TK i Kalesije			
		Ukupno	15-19 godina	20-24 godine	25-29 godina
2021.	Kalesija	348	26	64	63
	Tuzlanski kanton	3.609	234	554	591
2022.	Kalesija	404	38	61	60
	Tuzlanski kanton	3.707	263	496	609
2023.	Kalesija	341	20	52	59
	Tuzlanski kanton	3.519	238	441	609
2024.	Kalesija	203	20	47	60
	Tuzlanski kanton	3.523	245	470	595

Izvor: Federalni zavod za statistiku

2.1.6.3. Informisanje i mobilnost mladih na području općine Kalesija

Članovi Radne grupe navode da Općina Kalesija koristi višestruke i raznovrsne kanale za efikasno informisanje mladih o aktuelnim prilikama, konkursima i programima podrške. Prvi i najformalniji kanal je Zvanična web stranica Općine Kalesija, na kojoj se redovno objavljuju svi relevantni javni pozivi, konkursi za stipendiranje i sufinansiranje projekata mladih. Drugi, izuzetno važan kanal, jeste korištenje Facebook-a te lokalni portali (poput NEON Televizije i Ntv.ba) za bržu distribuciju informacija, najave konkursa, objavu rezultata i promociju aktivnosti mladih. Na zvaničnoj web stranici Općine Kalesija sadržaji namijenjeni mladima jesu prisutni, ali čine manji dio ukupno objavljenih informacija. Prema trenutnoj analizi objava, otprilike 20 do 30 posto sadržaja odnosi se direktno na mlade – uglavnom kroz informacije o stipendijama, javnim pozivima za projekte, događajima poput sportskih igara ili prijema mladih, te podršci omladinskom preduzetništvu. Iako se takvi sadržaji redovno objavljuju, jasno je da nisu dominantni na stranici, jer većinu čine informacije općeg karaktera koje se odnose na administraciju, javne radove, budžet, komunalne aktivnosti i slično.

S druge strane, na službenoj Facebook stranici Općine Kalesija prisustvo informacija za mlade je nešto izraženije. Društvene mreže, zbog svoje prirode i načina komunikacije, omogućavaju bržu i vizuelno privlačniju objavu sadržaja, pa se informacije vezane za mlade češće dijele i imaju veći doseg. Objave koje se tiču mladih često sadrže fotografije, pozive na učešće i direktne poruke, što ih čini pristupačnijim upravo toj ciljnoj grupi.

Iz Radne grupe navode da je mladima omogućen i direktan dolazak u Općinu o dobijanje potrebnih informacija u Službi za opću upravu i društvene djelatnosti, ili putem informativnih tabli u zgradi Općine, ali i da surađuju sa omladinskim i nevladinim sektorom (poput TRIK-a, Crvenog križa, Fondacije tuzlanske zajednice i IMPAKT

fondacije), čime Općina osigurava širenje informacija i uključivanje mladih u različite projekte putem već uspostavljenih mreža.

Općina Kalesija prepoznaje važnost povezanosti i izdvaja značajna sredstva na godišnjem nivou za sufinansiranje prevoza djece. Naime, iznos od 42.000 KM (2022. iznosio 55.000 KM, 2023. iznosio 42.000 KM; 2024. iznosio 42.000 KM) godišnje namijenjen je za pokrivanje troškova prevoza, čime se dodatno doprinosi olakšavanju svakodnevnog putovanja učenika, čineći obrazovanje dostupnijim i pristupačnijim.

U Općini Kalesija, oblici međunarodne **mobilnosti** mladih, uključujući studijske posjete, studentske razmjene, ljetne škole i škole u prirodi, trenutno nisu značajno zastupljeni. Institucionalno, Općina ne raspolaže sistematizovanim podacima o učešću svojih studenata i učenika u međunarodnim programima razmjene ili posjetama izvan Bosne i Hercegovine.

Tokom referentnog perioda (2022. i 2023. godina), Općina nije imala sistemsko finansiranje za ovakve aktivnosti. Ključni izazov leži u izostanku namjenskog budžetskog fonda za podršku mobilnosti mladih (putni troškovi, kotizacije, vize i slično), što onemogućava institucionalnu finansijsku podršku. Dodatno, izostanak zahtjeva mladih prema Općini za finansiranje takvih aktivnosti ukazuje na potencijalno nizak nivo svijesti, nedovoljnu informisanost ili slabu zainteresovanost mladih o postojećim mogućnostima međunarodne mobilnosti. Stoga je nužno razmotriti uspostavljanje namjenskog mehanizma podrške mobilnosti.

Općina Kalesija raspisuje Javne pozive za dodjelu sredstava organizacijama civilnog društva, pružajući podršku projektima koji doprinose razvoju zajednice u različitim oblastima. Iako u referentnom periodu nije bilo projekata specifično usmjerenih na povećanje mobilnosti mladih, aplikanti koji su se prijavili na ove pozive nisu imali u planu projekte koji bi direktno adresirali ovu temu.

Jedini izuzetak bili su projekti kulturnih i umjetničkih društava, koja su aplicirala za sredstva vezana za ekskurzije i putovanja u okviru Smotri folkloru i sličnih manifestacija. Ovi projekti, iako se ne odnose direktno na mobilnost mladih u svakodnevnom prevozu, doprinose širenju horizonta mladih kroz kulturne aktivnosti i omogućuju im učešće u međunarodnim događajima i razmjenama.

Za 2022. godinu, iznos sredstava za 15 podržanih projekata bio je 30.500,00 KM, dok je u 2023. godini, uz 22 podržana projekta, iznos dodeljenih sredstava bio 40.000,00 KM. U 2024. godini planirano je 17 projekata sa ukupnim iznosom od 40.000,00 KM.

Ovaj pristup ukazuje na to da iako se direktna mobilnost mladih nije bila prioritet, Općina Kalesija pruža značajnu podršku u drugim segmentima društvenog života, uključujući i mogućnosti za putovanja i kulturne razmjene, čime doprinosi širem razvoju mladih i njihovoj društvenoj integraciji.

Općina Kalesija trenutno ne organizuje redovne informativne sesije sa mladima na kojima bi se direktno razgovaralo o temama koje su njima važne. Ne postoji ustaljen mehanizam kroz koji bi se sistematski prikupljale informacije o interesima i potrebama mladih, poput javnih rasprava, otvorenih foruma ili tematskih radionica. Umjesto toga, takvi podaci se povremeno prikupljaju kroz projektne ankete ili u saradnji s nevladinim organizacijama koje rade s mladima.

Institucije poput Centra za socijalni rad, policije, škola i Doma zdravlja u Općini Kalesija informacije o programima i aktivnostima namijenjenim mladima razmjenjuju direktno s mladima, ali i putem objava na zvaničnim web stranicama, društvenim mrežama i kroz lokalne medijske kuće.

Kada se pokrene neki zdravstveni ili edukativni program za mlade informacije se objavljuju na web stranicama i Facebook profilima relevantnih institucija, a često ih prenose i lokalni mediji, čime se osigurava šira dostupnost i pravovremenost informacija. Takođe, institucije organizuju radionice, predavanja ili sastanke gdje direktno komuniciraju s mladima, ali i koriste ove javne kanale da obavijeste što veći broj mladih.

Na ovaj način mladi dobijaju više mogućnosti da budu informisani i uključe se, bilo putem neposredne komunikacije ili kroz medijske i digitalne platforme koje redovno prate.

Identifikovani problemi:

1. Neadekvatni kanali za informisanje mladih kao i neprilagođen sadržaj

Sistem informisanja mladih na lokalnom nivou nije razvijen u skladu s njihovim potrebama i savremenim komunikacijskim kanalima. Informacije o pravima, programima, pozivima i konkursima kao i prilikama često nisu dostupne na kanalima i u formatima koje mladi koriste, što rezultira slabom informiranošću i niskim stepenom uključenosti.

2. Nepostojanje Fonda za mobilnost mladih kao redovne budžetske stavke.

Općina nema uspostavljen redovan i dugoročan finansijski mehanizam za podršku mobilnosti mladih. Zbog toga su razmjene, studijske posjete, učešće na edukacijama, takmičenjima i međunarodnim programima dostupni ograničenom broju mladih i često zavise od periodične podrške s obzirom na nedostatak redovne budžetske stavke za ovaj tip podrške mladima.

3. Postojeći kanali informisanja (web stranica, Facebook, fizički dolazak) nisu prilagođeni potrebama i navikama mladih.

Postojeći oblici komunikacije, poput službene web stranice, društvenih mreža i informisanja putem fizičkog dolaska u institucije, ne odgovaraju načinima informisanja mladih. Sadržaji su često previše formalni, neinteraktivni i nedovoljno ažurirani, što dodatno udaljava mlade od izvora informacija koje nudi institucija ali sve druge javne ustanove na području općine.

4. Ograničena zainteresovanost i slabija uključenost mladih u dostupne informativne i savjetodavne aktivnosti.

Zbog nedostatka relevantnih sadržaja, prilagođenih termina i savremenih metoda rada s mladima, mladi pokazuju slab interes za postojeće informativne, edukativne, volonterske i sve druge vrste aktivnosti. To dovodi do nedovoljnog korištenja dostupnih resursa i smanjenog povjerenja u institucije.

5. Neredovne i ograničene međugradske autobuske linije smanjuju mobilnost mladih.

Neredovne i ograničene autobuske linije značajno utiču na mobilnost mladih, posebno onih iz ruralnih dijelova općine. Otežan pristup obrazovnim ustanovama, kulturnim i sportskim događajima, radnim mjestima dodatno povećava osjećaj izolovanosti i nejednakih mogućnosti.

2.1.7. Sigurnost mladih

Sigurnost mladih obuhvata mnogo više od fizičke zaštite i odsustva prijetnji. Ona podrazumijeva osjećaj stabilnosti, povjerenja i perspektive koji omogućavaju mladima da žive, rade i razvijaju se u svojoj zajednici. Mladi se danas suočavaju s kompleksnim izazovima koji utiču na njihovu sigurnost, od ekonomske neizvjesnosti i nesigurnog zapošljavanja, preko porasta nasilja, diskriminacije i govora mržnje, do rastuće nesigurnosti u digitalnom prostoru. Sve to utiče na njihovu percepciju sigurnosti i spremnost da ostanu i doprinesu razvoju svojih lokalnih zajednica. Sigurnost mladih treba posmatrati kao sveobuhvatan koncept koji obuhvata fizičku, socijalnu, ekonomsku, digitalnu i psihološku dimenziju. Ona se gradi kroz stabilne društvene strukture, efikasne institucije, dostupne javne servise i okruženje koje potiče povjerenje i međusobno uvažavanje. Zajednice koje nude osjećaj pripadnosti, ravnopravnost, prilike za napredovanje i podršku u kriznim situacijama doprinose dugoročnoj sigurnosti i održivosti života mladih u njima. Jačanjem svih ovih dimenzija lokalne zajednice mogu postati sigurna, podržavajuća i privlačna mjesta za mlade, gdje će oni moći graditi svoju budućnost i doprinositi razvoju društva.

2.1.7.1. Pravni i institucionalni okvir

Sigurnost je u Bosni i Hercegovini garantirana prevashodno aktima krivičnog zakonodavstva, koje čine Krivični zakon BiH te krivični zakoni entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored krivičnih zakona koji čine osnovu pravnog okvira, sigurnost mladih, iako ne izričito, garantirana je i kroz druge zakone države BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH kojima su eventualno propisana krivična djela. Navedeni zakoni čine dopunsko krivično zakonodavstvo, te se kazne i druge sankcije mogu propisivati jedino ako su u skladu s odredbama sistemskog krivičnog zakonodavstva. U širem smislu, u pravni okvir kojim se osigurava sigurnost mladih ubrajaju se i krivični procesni zakoni (Zakon o krivičnom postupku BiH, zakoni o krivičnom postupku na nivou entiteta kao i Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH), kao i Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Važno je navesti i posebno krivično zakonodavstvo, poput Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, kojim je 2003. godine prvi put regulirano seksualno uznemiravanje, kao i Zakona o zabrani diskriminacije BiH, a koji moraju biti u skladu s krivičnim zakonima u pogledu uvjeta odgovornosti i kažnjivosti.

U kontekstu mladih, važno je napomenuti da Krivični zakon Federacije BiH ne propisuje krivično djelo vršnjačkog nasilja, stoga se na maloljetne počinioce krivičnih djela primjenjuju Krivični zakon Federacije BiH, Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH kao i Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH. Također, na maloljetne prijestupnike primjenjuje se i Zakon o prekršajima Federacije BiH. Postupanje s djecom i mladima počiniteljima krivičnih djela podrazumijeva prvenstveno njihovu zaštitu, podršku i pronalazak najboljih rješenja kako bi se korigirala njihova neprilagođena ponašanja. Djeca i mladi spadaju u osjetljivu kategoriju čija se ličnost odlikuje posebnim psihofizičkim karakteristikama, što zahtijeva i posebna pravila postupanja. Ona su utvrđena Zakonom o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije BiH, koji u svojoj primjeni ima zadatak da štiti najbolji interes djeteta. Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBiH podrazumijeva brojne aktere koji su uključeni

u pružanje pomoći djetetu, a to su: policija, organi starateljstva, porodica, škola, brojne institucije društvene zajednice te na kraju tužilaštva i sudovi.

U Tuzlanskom kantonu primjenjuje se Zakon o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona (Službene novine Tuzlanskog kantona, 4/10, 5/11, 14/11, 2/12, 8/13, 10/14, 9/15, 13/16, 14/17, 11/18 i 14/18), a rad Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona temelji se na Ustavu BiH, Ustavu Federacije BiH, Ustavu Kantona, te zakonima i drugim propisima BiH, FBiH i Kantona. Propisi koje donosi Ministarstvo i sve ostale radnje Ministarstva moraju biti u skladu sa međunarodno prihvaćenim principima policijske službe.

Propisi prema kojima postupa Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona su brojni, a ističemo neke od njih koji su važni za mlade i njihovu sigurnost:

- Porodični zakon Federacije BiH (Službene novine FBiH 35/05, 34/14, 41/05),
- Zakon o javnom redu i miru (Službene novine Tuzlanskog kantona 9/01),
- Zakon o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga (Službeni glasnik BiH 08/06),
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službene novine FBiH 20/13),
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku (Službene novine FBiH 7/14, 74/20),
- Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama TK (Službene novine TK 23/13)

Ustavno uređenje BiH usložnjava i oblast sigurnosti, a što za posljedicu ima velik broj institucija, tijela i službi koja se bave pitanjem sigurnosti u BiH. Na nivou BiH za pitanje sigurnosti je nadležno Ministarstvo sigurnosti BiH.

Na nivou Federacije BiH djeluje Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova, u okviru kojeg policijske poslove iz svog djelokruga vrše policajci Federalne uprave policije. Usvajanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma 1995. godine napravljena je asimetrija u hijerarhiji i organizaciji policijskih poslova. Temeljna organizacija je i dalje policijska stanica u okviru policijske uprave, a policijske uprave su u sastavu kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova. Svako od deset kantonalnih ministarstava ima vlastite zakone o unutrašnjim poslovima i zakone o policijskim službenicima što dodatno usložnjava sistem sigurnosti u FBiH. Pored toga kantonalna ministarstva samostalno vrše svoje poslove propisane zakonima kao i odabir i školovanje kadrova, činovanje, te svi imaju svoje budžete. Nedležno ministarstvo u Tuzlanskom kantonu je Ministarstvo unutrašnjih poslova TK. Unutrašnje poslove iz nadležnosti Kantona obavljaju organizacione jedinice u Ministarstvu i Upravi policije.

Policija kao posebna služba sigurnosti, koja je i u BiH na osnovu zakona zadužena za sigurnost građana i njihove imovine ima specifičnu ulogu i u zaštiti maloljetnika. Policija je u svakodnevnom kontaktu sa maloljetnicima, a posebno kategorijom maloljetnih prestupnika. Specifičnost uloge policije je i u tome što imaju zadatke da djeluju preventivno i represivno.

✓ **Tuzlanski kanton**

Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona (MUP TK) nadležno za pitanje sigurnosti na području Tuzlanskog kantona Kantona i zaduženo za izvršavanje poslova propisanih Zakonom o unutrašnjim poslovima Tuzlanskog kantona. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji MUP TK nije sistematizovano radno mjesto u Policijska uprava (PU) i Policijska stanica (PS) čiji bi osnovni i isključivi zadatak bio bavljenje zaštitom maloljetnika,

prevencijom maloljetničkog prestupništva, nasiljem u porodici, ili međuvršnjačkim nasiljem i drugim problemima vezanim za maloljetnike, ali se ovi poslovi obavljaju putem interno zaduženih službenika policije koji rade na poslovima i zadacima vezanim za predmetnu problematiku. U Sektoru kriminalističke policije MUP-a TK formirano je Odjeljenje za borbu protiv maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici u kojem je sistematizovano 8 radnih mjesta. Važećim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP TK u svakoj Policijskoj stanici određen je po jedan službenik policije zadužen za rad policije u zajednici.

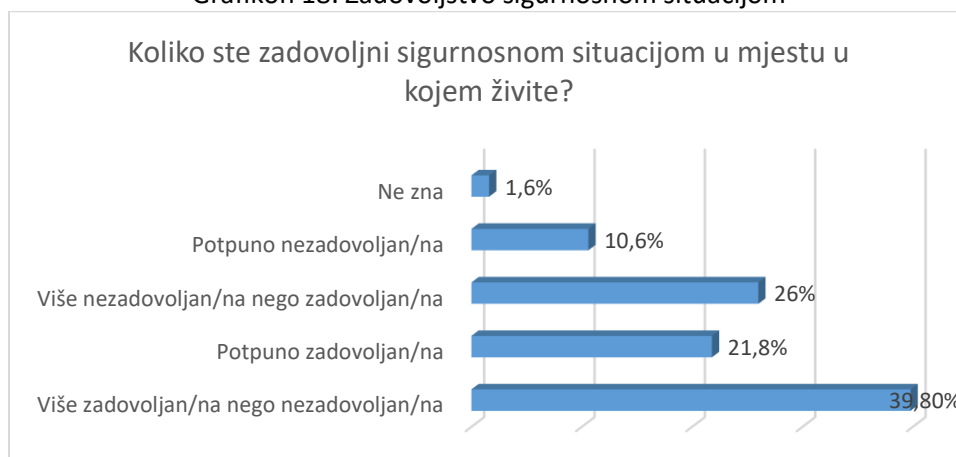
Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona je u mjesecu oktobru 2022.godine , evropskom mjesecu Cyber sigurnosti, provela završne aktivnosti u okviru javne kampanje pod nazivom „Sigurni na mreži“, započete u aprilu 2022.godine. Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona podržala je realizaciju jednogodišnje kampanje „Razmislite prije nego podijelite“ koja za cilj ima prevenciju zloupotrebe i zlostavljanja djece i mladih puteim informacijskih i komunikacijskih tehnologija, kao globalna kriminalna aktivnost, pored koje je dogovorena intenzivna saradnju u cilju podizanja svijesti djece, mladih, roditelja, nastavnika, ostalih profesionalaca i građana BiH o nasilju nad djecom u digitalnom okruženju i mogućnostima njegovog adekvatnog suzbijanja.

Ministarstvo unutrašnjih poslova se sastoji od devet policijskih uprava od kojih je jedna PU Kalesija. U sklopu Policijske uprave Kalesija djeluje PS Kalesija.

2.1.7.2. Iz analize o položaju i potrebama mladih

Sigurnosnom situacijom u Kalesiji, mladi su uglavnom zadovoljni. Sigurnosnom situacijom u Kalesiji 39,8% mladih više je zadovoljno nego nezadovoljno. S druge strane, sigurnošću u Kalesiji je više nezadovoljno nego zadovoljno 26% ispitanih. Da su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom odgovorilo je 21,8% mladih, a potpuno nezadovoljnih je 10,6%.

Grafikon 18. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

U slučajevima kada se trebaju sjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva nasilja, značajni oblici nasilja koje su mladi istakli je nasilje u porodici, i to 21,8% poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja. Kod međuvršnjačkog nasilja, 38,2% mladih je odgovorilo da poznaje nekoga ko je bio žrtva, a kod nasilja na internetu, 20,2% mladih ističe da poznaje takve žrtve.

Na pitanje da li su oni bili žrtve nekog oblika nasilja, 77,2% je kazalo kako nikada nisu bili žrtve. Potom, 12,2% ih je odgovorilo da su bili žrtve međuvršnjačkog nasilja, 4,2% nasilja na internetu i 1,9% nasilja u porodici. Žrtava nasilja na radnom mjestu, prema njihovim odgovorima, je 1,9%. Pored toga, 2,4% ih je odgovorilo da su bili žrtve razbojništva. Da li su bili žrtve bilo koje vrste nasilja nije željelo odgovoriti 2,7% ispitanika, a da ne znaju da li su bili žrtve odgovorilo je 1,9%.

U kontekstu teme sigurnosti, korisno je spomenuti i to da 84,6% mladih kaže da nisu bili žrtve provale ili krađe, ni oni, niti članovi njihove porodice u posljednjih pet godina. S druge, strane 10,3% potvrdilo je da su oni ili članovi njihove porodice bili žrtve provale ili krađe.

Kada je u pitanju zadovoljstvo radom policijskih službi u Kalesiji, neodlučnih ima 36,3% (ni zadovoljni ni nezadovoljni), a nezadovoljnih njihovim radom je 24,7%. Potpuno nezadovoljnih njihovim radom je 7,4%. Zadovoljstvo radom policije izrazilo je 22,8%, a potpuno zadovoljnih je 4% mladih.

Grafikon 19. Zadovoljstvo radom policije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kroz razgovor s mladima, naglasili su da se osjećaju nesigurno zbog pasa lotalica, ali i u pojedinim dijelovima općine koji nisu dobro osvijetljeni. Osim toga, problematična su im i neka naselja koja su udaljenija od centralnog dijela Kalesije zbog svega navedenog.

2.1.7.3. Stanje sigurnosti na području općine Kalesija

Sigurnosni kontekst u Općini Kalesija obuhvata mjere prevencije rizika, s posebnim fokusom na uključenje mladih u sistem zaštite i spašavanja. U 2025. godini, kao nova i inovativna snaga, formirano je **Udruženje GSS Kalesija** (Gorska služba spašavanja), čiji su pripadnici mladi volonteri koji prolaze specijalizovanu obuku i opremanje za akcije zaštite i spašavanja (Z/S). U cilju daljnjeg jačanja sistema, neophodno je raditi na formiranju udruženja **DVD Kalesija** (Dobrovoljno vatrogasno društvo). Ovo udruženje bi također okupljalo mlade volontere, obučavajući ih za poslove dobrovoljnog vatrogastva, čime bi se mladi aktivno uključili u sistem zaštite ljudi i materijalnih dobara i smanjio rizik od prirodnih i drugih nesreća.

Što se tiče specifičnih sigurnosnih rizika, Općina se nalazi na području koje je u prošlosti bilo izuzetno zagađeno minama i NUS-om (neeksplozirana ubojna sredstva). Kontinuiranim humanim deminiranjem ugroženost je značajno smanjena u blizini naseljenih mjesta. Prevencija se aktivno provodi kroz projekat MISLI MINE, realizovan u saradnji s nevladinim organizacijama (NVO CIVITAS) i Crvenim križem.

Ovim edukacijama se mladi informišu o opasnostima od mina, što je rezultiralo izostankom minskih incidenata u posljednjih deset godina. Iako podaci iz prethodnih analiza pokazuju da 6,4% mladih navodi da se ne osjeća sigurno u državi, fokus na obuku mladih volontera u GSS-u i planirano formiranje DVD-a predstavlja pozitivan korak ka povećanju subjektivne i objektivne sigurnosti kroz jačanje otpornosti lokalne zajednice na krizne situacije.

Identifikovani problemi:

1. **Nedovoljno razvijena saobraćajna kultura, učestali prekšiooci saobraćajnih propisa sa naročitim štetnim posljedicama (objesna vožnja, kladioničarske trke, i vožnja pod uticajem opojnih sredstava, alkohola isl).**

Na području općine prisutna je nedovoljno razvijena saobraćajna kultura među mladima, što se ogleda u učestalim kršenjima saobraćajnih propisa, uključujući opasnu vožnju, upravljanje vozilima pod uticajem alkohola ili opojnih sredstava. Ovakva ponašanja dovode do ozbiljnih sigurnosnih rizika, povećanog broja saobraćajnih nezgoda i teških posljedica po zdravlje i život mladih.

2. **Prisutnost online nasilja kao novog vida medija odnosno kanala kojim se vrši nasilje prema mladima.**

Online nasilje predstavlja sve izraženiji oblik ugrožavanja sigurnosti mladih s obzirom na široku upotrebu digitalnih kanala komunikacije i korištenja društvenih mreža. Mladi su izloženi različitim oblicima online nasilja, uključujući uznemiravanje, prijetnje, govor mržnje i zloupotrebu ličnih podataka, dok mehanizmi prevencije i zaštite nisu dovoljno razvijeni niti poznati mladima. Jedan od problema je i nesigurnost odnosno nedostatak hrabrosti i povjerenja u institucije i organe sigurnosti da se prijavi nasilje. Mladi često nisu spremni da priznaju da su bili žrtve nasilja, niti da nasilje prepoznaju i prijave nadležnim institucijama. Razlozi uključuju strah, nepovjerenje u institucije, nedovoljnu informisanost o pravima i procedurama zaštite, te društvenu stigmatizaciju, što dodatno otežava pravovremenu reakciju i zaštitu u skladu sa zakonom.

3. **Nedovoljan broj edukativnih radionica sa mladima koje bi se bavila pitanjem sigurnosti mladih.**

Na području općine ne postoji dovoljan broj kontinuiranih edukativnih radionica i programa koji se bave pitanjima sigurnosti mladih, prevencije nasilja i rizičnih ponašanja i generalno problema koji su povezani sa sigurnošću mladih. Postojeće aktivnosti su rijetke i nedovoljno sistemski planirane, što umanjuje njihov dugoročni efekat.

2.2. Vizija razvoja institucionalne brige o mladima u općini Kalesija

VIZIJA: Kalesija je zajednica u kojoj mladi imaju kvalitetne uslove za obrazovanje, zapošljavanje i siguran život, te razvijenu podršku sportu, kulturi, aktivizmu i mobilnosti. Kalesija je zajednica u kojoj mladi žele ostati, razvijati se i doprinosti njenom razvoju.

Vizija polazi od mapiranog stanja koje pokazuje da mladi Kalesije žele kvalitetnije obrazovne programe, veću usklađenost s tržištem rada, pristup praktičnim znanjima i bolju konekciju s lokalnom privredom. U viziji se zato naglašava da je Kalesija sredina u kojoj mladi mogu da uče, razvijaju se i grade profesionalnu budućnost bez potrebe napuštanja lokalne zajednice. Fokus razvoja treba biti i razvoj ponude neformalnog obrazovanja kroz poticanje nevladinih organizacija i drugih aktera da organiziraju edukativne radionice, seminare na području lokalne zajednice.

Nalazi rezultata istraživanja ukazuju na izražene probleme u oblasti obrazovanja, zapošljavanja mladih, mentalnog zdravlja, socijalne uključenosti i sigurnosti mladih. Vizija zato posebno naglašava „dostupnu zdravstvenu i socijalnu zaštitu“ te „sigurno okruženje“, što predstavlja neophodan temelj za stabilan i zdrav razvoj mladih.

Kroz mapiranje stanja u oblastima sporta, kulture, aktivizma i volonterizma jasno je identificirano da mladi žele više sadržaja, dostupnu infrastrukturu, podršku omladinskim organizacijama i prilike da učestvuju. Zato vizija postavlja ambiciju da Kalesija bude zajednica koja mladima pruža „bogate mogućnosti u sportu, kulturi, aktivizmu i mobilnosti“.

S obzirom da mladi trenutno nisu dovoljno uključeni u procese donošenja odluka i ne osjećaju se dovoljno konsultovanim, vizija naglašava njihovu aktivnu ulogu u društvu i prepoznaje ih kao „ključne nosioce razvoja zajednice“. Time se strateški fokus stavlja na participaciju, osnaživanje i dugoročno partnerstvo sa mladima.

Vizija postavlja Kalesiju kao mjesto u kojem mladi žele ostati, ali i aktivno doprinijeti njenom razvoju, što je jedan od najvažnijih elemenata održivosti lokalne razvojne politike prema mladima.

Općina Kalesija djelovanje prema mladima za period 2026–2031. usmjerava kroz ciljeve i mjere u oblastima od interesa za mlade a koje su u dijelu Analiza položaja i potreba mladih obrađene u osam tematskih cjelina.

Pravci djelovanja Strategije prema mladima su sublimirani u tri strateška cilja za koje će se isplanirati setovi prioriteta, mjera i aktivnosti u cilju daljeg planiranja i provedbe strategije prema mladima.

3. STRATEŠKI CILJEVI I OPIS

Strateški cilj 1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.

Razvojni cilj polazi od činjenice da mladi u Kalesiji imaju ograničen pristup savremenim obrazovnim sadržajima, praktičnoj nastavi i programima koji ih pripremaju za tržište rada, što je jedan od najvećih uzroka njihove nezaposlenosti i odlaska iz zajednice. Mapirano stanje u obrazovanju ukazuje na niz sistemskih izazova: nedovoljna tehnička opremljenost škola, ograničen broj programa neformalnog obrazovanja, odsustvo sadržaja koji razvijaju poduzetništvo, digitalne i praktične vještine, te slaba saradnja obrazovnog sistema i lokalne privrede. Mladi, posebno iz ruralnih područja, nemaju adekvatan pristup kursevima i kvalitetnim vannastavnim sadržajima, a proces profesionalne orijentacije je nedovoljno razvijen.

U oblasti rada i zapošljavanja mladi se suočavaju s izrazito visokim stepenom nezaposlenosti, neusklađenosti vlastitih kompetencija sa potrebama tržišta rada, nedostatkom radnog iskustva, nedovoljnom informisanošću o programima podrške i ograničenim pristupom poduzetničkim inicijativama. Lokalni poslodavci izražavaju potrebu za mladom radnom snagom, ali mladi često ne posjeduju praktične vještine, što je posljedica slabe institucionalne saradnje između obrazovnog sistema i privrednog sektora. Zastupljena je i izražena migracija mladih prema većim centrima zbog boljih obrazovnih prilika i posla.

Ovaj cilj nastoji povezati obrazovanje i zapošljavanje u integrirani sistem, u kojem škole, institucije i privreda zajednički djeluju na razvoju kompetencija mladih. Strateški cilj usmjeren je na modernizaciju infrastrukture u oblasti obrazovanja, razvoj relevantnih programa neformalnog obrazovanja, unapređenje praksi, dualnog obrazovanja i stručnog osposobljavanja, te jačanje preduzetničkih inicijativa. Time se stvaraju uslovi da mladi razviju znanja i vještine koje povećavaju njihovu zapošljivost, konkurentnost i motivaciju da ostanu u Kalesiji.

Ključni smjerovi djelovanja obuhvataju osiguranje kvalitetnog obrazovnog okruženja, povećanje pristupa edukativnim programima, jačanje saradnje obrazovnih ustanova i privrede, unapređenje karijernog savjetovanja, razvoj programa samozapošljavanja i podrške poslovnim idejama mladih, te sistemsko informisanje mladih o prilikama za zapošljavanje i stručno usavršavanje.

Strateški cilj 2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade

Mapirana situacija u oblasti zdravlja, socijalne brige i sigurnosti pokazuje da mladi u Kalesiji nemaju ujednačen, dostupan i kvalitetan sistem podrške koji bi obuhvatio zdravstvenu zaštitu, mentalno zdravlje, socijalnu uključenost i sigurnost u zajednici. U zdravstvenom sistemu zabilježeni su problemi poput neredovnog obavljanja sistematskih pregleda, nedostatka specijaliziranih usluga savjetovanja za mentalno zdravlje, neadekvatne informiranosti o zdravstvenim uslugama, te nedovoljne promocije zdravih životnih stilova. Dio mladih ne koristi preventivne zdravstvene usluge, a ruralna udaljenost dodatno otežava pristup.

U oblasti socijalne brige evidentan je nedostatak specifičnih programa usmjerenih mladima, nepostojanje podrške ugroženim grupama i marginaliziranim mladima, ograničeni budžetski kapaciteti, slaba percepcija institucija socijalne zaštite kao partnerskih i posvećenih razvoju mladih, te nedovoljna umreženost sa organizacijama civilnog društva. Mladi iz socijalno osjetljivih grupa posebno su izloženi riziku socijalne isključenosti.

Sigurnost mladih obilježena je pojavama vršnjačkog nasilja, nasilja u digitalnom prostoru, verbalnog i fizičkog nasilja, te nedovoljnom informiranošću mladih o vlastitim pravima, sigurnosnim procedurama i mehanizmima zaštite. Iako je formiran multidisciplinarni tim, ne postoje dovoljno razvijeni preventivni programi niti kontinuirane kampanje usmjerene na sigurnost mladih, a saradnja institucija može biti unaprijeđena.

Ovaj cilj nastoji unaprijediti humanu sigurnost kao temelj stabilnog i zdravog razvoja mladih kroz integrisan pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnim uslugama i sigurnosnim mehanizmima. Fokus je na dostupnom zdravstvenom sistemu prilagođenom mladima, jačanju mentalnog zdravlja, preventivnim programima, razvijanju usluga socijalne inkluzije, jačanju međusektorske saradnje, te unapređenju sigurnosnih protokola i edukativnih aktivnosti.

Cilj je usmjeren na stvaranje okruženja u kojem se mladi osjećaju sigurno, zaštićeno i uključeno, te imaju pristup uslugama koje doprinose njihovom fizičkom, mentalnom i socijalnom blagostanju. Ojačana humana sigurnost doprinosi njihovoj stabilnosti, smanjuje rizik od društvenih problema i potiče njihov aktivniji doprinos zajednici.

Strateški cilj 3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.

Aktivno učešće mladih u društvu u Kalesiji otežano je zbog niza faktora utvrđenih kroz istraživanje i rad radnih grupa: nedostatak adekvatnog prostora za mlade, ograničena finansijska podrška omladinskim organizacijama, slaba motivacija mladih, nedostatak volonterske infrastrukture, nedovoljna institucionalna saradnja, te nepostojanje prilagođenog sistema informisanja. Mladi izražavaju osjećaj da ne mogu utjecati na procese odlučivanja, a participacija mladihu organiziranom aktivizmu je niska dok volontiranje skoro i da ne postoji.

U oblasti sporta i kulture, iako postoji veliki broj udruženja i aktivnosti, mladi nemaju adekvatan pristup infrastrukturnim kapacitetima (oprema u objektima te dostupnost dvorane ili drugog prostora) i kvalitetnim programima za razvoj sporta i kulture. Nedostaje sistemska promocija postojećih sadržaja, kao i kontinuirano ulaganje u opremu, sportske i kulturne sadržaje. Postoji interes mladih za učešće u kulturnim i sportskim aktivnostima, ali nedostaju raznovrsni i dostupni programi, posebno u ruralnim područjima. Mlade je potrebno uključiti i u procese odlučivanja, ne samo u Komisiju za mlade već i u druga radne grupe za kreiranje sadržaja i manifestacija.

Informisanje mladih o programima, konkursima i mogućnostima u velikoj mjeri zavisi od zastarjelih komunikacijskih kanala. Mladi malo prate službene stranice institucija, a komunikacija u formama koje koriste mladi (Instagram, video sadržaji, interaktivni formati) nije dovoljno razvijena. Zbog toga mladi često uopće nisu upoznati s prilikama koje im stoje na raspolaganju.

Mobilnost mladih unutar i van Bosne i Hercegovine zavisi od dostupnosti programa razmjena, stipendija i grantova, ali mladi iz Kalesije često ne posjeduju informacije, kapacitete ili mentorsku podršku za njihovo korištenje.

Ovaj strateški cilj nastoji stvoriti dinamično, poticajno i uključivo okruženje u kojem mladi imaju pristup sportu, kulturi, aktivizmu, volonterizmu, informacijama i mobilnosti. Razvoj ovih oblasti doprinosi ličnom razvoju mladih, njihovom povezivanju sa zajednicom i jačanju društvene kohezije.

Cilj obuhvata jačanje infrastrukture i programa, unapređenje podrške omladinskim organizacijama, stvaranje efikasnog sistema informisanja, razvoj volonterskih mehanizama, modernizaciju kulturnih i sportskih sadržaja, te omogućavanje većeg učešća mladih u regionalnim, nacionalnim i međunarodnim mobilnostima. Time se mladima otvaraju nove prilike, jača osjećaj pripadnosti zajednici i podstiče njihova aktivna uloga u društvenom životu Kalesije.

3.1. PREGLED STRATEŠKIH CILJEVA SA INDIKATORIMA

Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori (3 po stavci)		
		Indikatori strateškog cilja ³⁰	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
Strateški cilj 1	Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.	Procent mladih koji aktivno rade na pokretanju vlastitog binisa	4,2%	8,00%
		Procent mladih koji nikako nisu imali praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja	13,8%	10%
		Procent mladih koji nisu pohađali neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja	67,4%	55%
Strateški cilj 2	Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade	Procent mladih koji doprinose svom kućnom budžetu	41,9%	45%
		Procent mladih koji kažu da su zadovoljni uslugama u Domu zdravlja	36,4%	40,0%
		Procent mladih koji su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom	21,8%	25%
Strateški cilj 3	Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost,	Procent mladih koji tvrde da nemaju nikako priliku da posjećuju kulturne sadržaje	22,8%	15%
		Formirana platforma za informisanje mladih	NE	Da

³⁰ Izvor za indikatore strateškog cilja je većinom Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Kalesija, Institut za razvoj mladih KULT, 2025. Za indikatore gdje su vrijednosti preuzete iz drugih izvora isti su navedeni.

	talenat i društveni angažman mladih u zajednici.	(podstranica za mlade na web stranici Općine)		
		Procent mladih koji nisu članovi niti jedne organizacije	79,3%	70%
		Procent mladih koji se nikako ne bave hobijima	23%	15%

3.2. OPIS STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I MJERA

Strateški cilj 1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.

Strateški cilj 1 ima za cilj da kroz nekoliko prioriteta učini obrazovanje dostupnije te da unaprijedi proces nastave u školama i stvori okruženje koje će podržavati najuspješnije učenike i studente nagrađujući ih za njihovu izvrsnost i uspješne rezultate koje ostvaruju. Strateški cilj 1. će nastojati da utiče na usklađivanje obrazovnih programa u školama sa novim potrebama tržišta rada a sve u komunikaciji i saradnji sa višim nivoem vlasti koji nosi glavnu nadležnost u kreiranju i odobravanju novih nastavnih programa. Kroz ovaj strateški cilj nastojat će se inicirati razvoj novog programa na području općine u skladu sa prepoznatim potrebama lokalnog tržišta rada i poslodavaca.

U tom kontekstu, uspostavljanje sveobuhvatnog sistema formalnog i neformalnog obrazovanja koji omogućava mladima sticanje neophodnih vještina 21. vijeka postaje presudno. Ovaj sistem treba obuhvatiti ne samo akademske predmete, već i praktične vještine koje će omogućiti mladima da uspješno pređu na tržište rada.

Broj obrazovnih institucija u FBiH iznosi 1.337. Ipak, samo u posljednjih 5 godina broj studenata na univerzitetima opao je za 19,5%. Ovaj pad može biti povezan s brzim promjenama na tržištu rada i nedostatkom adekvatnih obrazovnih programa koji odgovaraju tim promjenama. Rad studenata, iako predviđen Bolonjskim procesom, često nije jasno reguliran, što može stvoriti dodatne prepreke za mlade ljude koji žele steći radno iskustvo tokom studija.

Nezaposlenost mladih je poseban izazov. Prema istraživanju iz 2021. godine, 44,7% mladih ne radi u struci za koju su se školovali, što ukazuje na ozbiljan nesklad između obrazovanja i tržišta rada. Poslodavci često preferiraju zapošljavanje mladih bez prethodnog radnog iskustva, što ukazuje na potrebu za dodatnim mjerama koje će pomoći mladima da steknu potrebno iskustvo i vještine. Zakon o radu i programi Federalnog zavoda za zapošljavanje, poput "Prvo radno iskustvo" i "Mladi s iskustvom", nastoje pružiti podršku, ali i dalje postoji potreba za povećanjem informiranosti o ovim programima. Jačanje međusektorske saradnje može dodatno poboljšati efikasnost ovih inicijativa i omogućiti bolju integraciju mladih na tržište rada.

Pored toga fokus će biti i na unaprjeđenju različitih vrsta podrške u obrazovanju kroz digitaliziranje nastavnih procesa i moderniziranje infrastrukture. Aktivnosti će biti usmjeren i na proširivanje trenutnog sistema stipendiranja, gdje će se pružiti veća podrška mladima kroz stipendiranje, uključujući i podršku mladima koji se školuju za deficitarna zanimanja kao i najboljim učenicima srednjih škola. Da bi svi mladi imali pristup obrazovanju jedna od ključnih stvari za unaprjeđenje je i sistem javnog prijevoza gdje on trenutno ne odgovara potrebama mladih posebno onih iz ruralnih zajednica koji često imaju probleme sa dolaskom u centar općine ili do obrazovnih ustanova. Pored jačanja sistema obrazovanja u zajednici strateški cilj nastoji poboljšati i povezanost obrazovnog sistema sa lokalnom privredom i privrednicima. Jedna od načina za to je i poboljšanje uvjeta praktične nastave te podizanje kvalitete provedbe praktične nastave. Praktična nastava na kraju treba odgovarati

potrebama koje imaju učenici i studenti. Osim toga kroz jedan od prioriteta nastojat će se uspostaviti održiv i prije svega transparentan sistem podrške zapošljavanju, samozapošljavanju i poduzetništvu mladih. Posebna pažnja će se usmjeriti i na pvećanje zapošljivosti mladih žena kao i mladih koji spadaju u neku od marginaliziranih skupina. Općina će u saradnju sa svim drugim akterima u zajednici uključujući Biro za zapošljavanje Kalesija, lokalnim privrednicima, Centrom za socijalni rad te Službom za opću upravu i društvene djelatnosti.

Identificirani problemi:

Na temelju Istraživanja o položajima i potrebama mladih, ulaznih podataka Radne grupe za izradu dokumenata i informacija do kojih se došlo kroz javne konsultacije, definirani su ključni problemi u oblasti obrazovanja i zapošljavanja, navedeni u tekstu koji slijedi.

PROBLEM 1. Obrazovni programi u školama nisu dovoljno usklađeni s potrebama lokalnog tržišta rada, što dovodi do sticanja znanja i vještina koje ne povećavaju zapošljivost mladih na području općine.
PROBLEM 2. Nedostatak sadržaja iz neformalnog obrazovanja
PROBLEM 3. Ne postoje kontinuirani programi za razvoj savremenih vještina (programiranje, poduzetništvo, medijska pismenost).
PROBLEM 4. Nedostatak adekvatne infrastrukture i digitalizacije u školama
PROBLEM 5. Nedostatak stručnog kadra u oblasti formalnog ali i neformalnog obrazovanja
PROBLEM 6. Ograničene mogućnosti za finansiranje stipendija i neučinkovit sistem raspodjele stipendija koji ne potiče izvrsnost i kvalitetu ili deficitarna zanimanja
PROBLEM 7. Prevoz učenika koji putuju do obrazovnih ustanova i centra općine ne odgovara njihovim potrebama
PROBLEM 8. Nedostatak saradnje između Općine, srednje škole i privrednika
PROBLEM 9. Praktična nastava slabo povezana s realnim sektorom i ne odgovara potrebama mladih
PROBLEM 10. Nepostojanje aktivne politike zapošljavanja mladih na lokalnom nivou.
PROBLEM 11. U budžetu ne postoji stavka usmjerena na poticanje zapošljavanja mladih ili podrške razvoju biznisa mladih.
PROBLEM 12. Slaba povezanost institucija i obrazovnog sistema s tržištem rada.
PROBLEM 13. Nedovoljna informisanost i pristup informacijama o programima zapošljavanja.
PROBLEM 14. Visoka stopa nezaposlenosti mladih, posebno među ženama i osobama sa srednom stručnom spremom.

Ostvarenje strateškog cilja planirano je kroz realizaciju tri prioriteta:

Prioritet 1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja

Prioritet 1.2. Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede

Prioritet 1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima

Prioritet 1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja

Ovaj prioritet usmjeren je na unapređenje kvaliteta, dostupnosti i relevantnosti obrazovanja za mlade u Općini Kalesija, s posebnim fokusom na usklađivanje obrazovnih sadržaja s potrebama tržišta rada. Kroz razvoj novih formalnih i neformalnih obrazovnih programa, digitalizaciju nastavnih procesa, modernizaciju infrastrukture te jačanje sistema stipendiranja i podrške učenicima, nastoji se povećati zapošljivost mladih i osigurati jednak pristup obrazovanju za sve.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj studenata prema mjestu prebivališta	Federalni zavod za statistiku	376	450
Procent mladih koji nisu nastavili obrazovanje iz finansijskih razloga	Institut za razvoj mladih KULT	8,4	5,0%

Mjera 1.1.1. Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade

Mjera ima za cilj unaprijediti obrazovne programe kroz identifikaciju potreba mladih i tržišta rada te razvoj savremenih sadržaja u formalnom i neformalnom obrazovanju. Aktivnosti uključuju mapiranje potreba mladih, uvođenje IT vještina, poduzetništva i medijske pismenosti, razvoj cjeloživotnog obrazovanja te jačanje saradnje s kantonalnim institucijama radi prilagođavanja nastavnih planova i programa savremenim zahtjevima tržišta rada. Mjerom će se podržati uvođenje novih sadržaja iz neformalnog obrazovanja prema prepoznatim potrebama mladih a Općina će pružati podršku ovim aktivnostima i korz planiranja budžetskih sredstava. Općina će u saradnji sa relevantnim akterima analizirati postojeće nastavne planove i programe i njihovu usklađenost s potrebama lokalnog tržišta rada. Ova mjera fokusirana je na unapređenje materijalnih, tehničkih i kadrovskih kapaciteta obrazovnih ustanova. Kroz nabavku savremene opreme, digitalizaciju nastavnih procesa, obnovu školske infrastrukture i jačanje stručnih kompetencija nastavnog kadra, stvaraju se uslovi za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje mladih. Općina će poduzeti aktivnosti da sa nadležnim Ministarstvom obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona unaprjeđuje uslove u školama i obrazovnim ustanovama te da se modernizira školska infrastruktura uz privlačenje investicija i međunarodnih organizacije koje će finansirati digitalizaciju nastavnog procesa i moderniziranje školske infrastrukture. Općina Kalesija će posvetiti pažnju i dodatnoj podršci nastavnom osoblju iz škola u njihovoj edukaciji i jačanju vještina s ciljem da ih zadrži u lokalnoj zajednici i poboljša njihova znanja i kapacitete.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Provedeno istraživanje i izrađena analiza o potrebama mladih u domenu neformalno obrazovanja	Općina Kalesija	NE	DA
Broj institucija i obrazovnih ustanova koje su u toku strategije prilagođene za pristup osobama s invaliditetom	Općina Kalesija	0	10

Mjera 1.1.2. Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja

Mjera je usmjerena na analiziranje trenutnog sistema stipendiranja mladih te koliko je on efikasan odnosno održavajući i koristan za podršku i poticanje mladih. Mjera je usmjerena i na unapređenje sistema stipendiranja kroz pravedniju i efikasniju raspodjelu sredstava, s posebnim fokusom na uvođenje stipendija za deficitarna zanimanja za koja se školuju učenici i studeni kao i za nagrađivanje izvrsnosti učenika i studenata. Cilj je potaknuti obrazovanje u oblastima od značaja za lokalnu zajednicu te smanjiti finansijske barijere kod mladih. Namjera je potaknuti mlade koji ostvaruju zapažene rezultate na takmičenjima i mlade koji pokazuju izvrsnost u nastavnom procesu da nastave svoje školovanje, unapređivanje i razvoj vlastitih vještina i kapaciteta što će Općina prepoznati s ciljem da zadrži mlade u zajednici pokazujući im da su vrijedan resurs koji institucija želi nastaviti podržavati.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Iznos stipendija za srednjoškolce	Općina Kalesija	U 2026: 188.000,00 KM	Godišnje povećanje od 10% Ukupno: 1.216.059 KM
Uvedena podrška stipendiranja srednjoškolaca sa izvrsnim rezultatima	Općina Kalesija	NE	DA
Broj stipendiranih učenika i studenata	Općina Kalesija	117	200

Mjera 1.1.3. Poboljšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza

Ovom mjerom nastoji se unaprijediti dostupnost obrazovnih ustanova kroz poboljšanje javnog prijevoza za učenike i studente. Aktivnosti uključuju istraživanje potreba mladih, sufinansiranje troškova prijevoza i zagovaranje redovnih i funkcionalnih prijevoznih linija u saradnji s nadležnim institucijama. Javni prijevoz trenutno ne zadovoljava potreba mladih pogotovo onih koji dolaze iz ruralnih zajednica pa je samim time njihov pristup sadržajima u centru općine kao i dolazak na nastavu otežan. Jedan od izazova je i frekvencija autobuskih linija što je potrebno unaprijediti. Mlade podržati na način da se omogući sufinansiranje troškova prijevoza za učenike koji su u potrebi, a prema ranije utvrđenim kriterijima te raspisanom javnom pozivu u ovu svrhu.

Općinski iverije će kroz inicijative zatražiti od resornog ministarstva poboljšanje prijevoza na području općine odnosno povezanost općine sa drugim mjestima na području Tuzlanskog kantona.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Upućena inicijativa pružiocima usluga javnog prijevoza za povećanja broja termina vožnje kroz naselja na području općine	Općina Kalesija	NE	DA

Prioritet 1.2. Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede

Postavljeni prioritet ima za cilj jačanje saradnje između obrazovnih ustanova, lokalne privrede i institucija kako bi se mladima omogućilo sticanje praktičnih znanja i vještina relevantnih za zapošljavanje. Kroz partnerstva s poslodavcima, unapređenje praktične nastave i karijerno savjetovanje, mladi se bolje pripremaju za ulazak na tržište rada. Ne smije se zanemariti ni karijerno savjetovanje učenika koje je od iznimne važnosti za njihovo dalje usmjeravanje i prepoznavanja interesa koje imaju za određivanja u kojoj oblasti i kojim poslovima se žele baviti u budućnosti. Među ključnim aktivnostima je bolje povezivanje između institucija i ustanova u oblasti obrazovanja na lokalnom nivou kao i uključivanje nadležnih ministarstava u Tuzlanskom kantonu s ciljem podizanja interesa i potrebe za deficitarnim zanimanjima te pravilnom usmjeravanju srednjoškolaca čemu će prethoditi sastanci na lokalnom nivou gdje će se prepoznati šta je to interes Općine odnosno u kojima oblastima i poslovima želi vidjeti više mladih ljudi, kako bi ih na taj način potencijalno i zadržali u zajednici i omogućili uslove za zasnivanje porodice. Među interesima Općine je i podizanje kvaliteta izvođenja praktične nastave te uključivanje većeg broja privrednika u ove aktivnosti. Između ostalog unutar prioriteta nastojat će se razviti novi mehanizmi i aktivne politike zapošljavanja i poduzetništva mladih te uspostaviti održiv i transparentan sistem podrške mladima u zapošljavanju, samozapošljavanju i razvoju vlastitih biznisa.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj privrednih subjekata koji kroz partnerstvo sa školama omogućuju praksu učenicima	Općina Kalesija	0	10
Nastavak podrške programima stipendiranja, prakse, prvog zaposlenja	Općina Kalesija	0	da

Mjera 1.2.1. Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede

Mjera podrazumijeva uspostavljanje redovne komunikacije i saradnje između škola i lokalnih poslodavaca kroz sastanke, dane otvorenih vrata i karijerno savjetovanje. Poseban fokus stavlja se na promociju deficitarnih zanimanja i uključivanje službe za zapošljavanje Biro Kalesija. Na godišnjem nivou će se provoditi različite aktivnosti koje za cilj imaju intenzivirati saradnju obrazovnih ustanova i privrednika u općini uz podršku Općine Kalesija.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
-----------	-------	--------------------	-------------------

Broj realiziranih događaja Dani otvorenih vrata	Općina Kalesija	0	5
Uveden program karijernog savjetovanja	Općina Kalesija	NE	DA

Mjera 1.2.2. Poboljšati uvjete izvođenja praktične nastave

Cilj mjere je unaprijediti praktičnu nastavu kroz jaču povezanost s realnim sektorom. Početna aktivnost uključuje uspostavljanje baze poslodavaca kako bi se na lakši način povezali učenici sa poslodavcima. Mjera podrazumjeva i stvaranje kvalitetnijih prilika za praksu što će se postići boljim uvjetima za njeno provođenje. Jedna od aktivnosti za postizanje ove mjere je i praćenje zadovoljstva učenika kvalitetom praktične nastave i kvaliteti njene realizacije kako bi se dobile informacije koliko je mladima bilo korisno boraviti kod određenog poslodavca.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljena baza lokalnih privrednika koji nude priliku za praktičnu nastavu	Općina Kalesija	NE	DA

Prioritet 1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima

Ovaj prioritet fokusiran je na razvoj aktivnih politika zapošljavanja i poduzetništva mladih kroz sistemsku, finansijsku i savjetodavnu podršku. Cilj je smanjenje nezaposlenosti mladih, posebno žena i mladih iz ruralnih područja, te jačanje njihove ekonomske samostalnosti. Novi program treba omogućiti stvaranje novih prilika za zapošljavanje mladih i planiranje budžetskih sredstava za njegovu realizaciju. Posebno je bitno kontinuirano vršiti edukacije i radionice za mlade na kojima će im se pružati upute i smjernice o preduzetništvu. Uporedo s tim treba omogućiti uspostavljanje održivog i transparentnog sistema podrške zapošljavanju i poticanja na jačanje preduzetničkih ambicija kod mladih i želje za uspostavljanjem vlastitih biznisa. Između ostalog u okviru ovog prioriteta Općina će posebnu pažnju u trajanju strategije posvetiti i jačanju finansijske pismenosti mladih i upoznavanjem sa ulogom lokalnih institucija i ustanova kako podrške mladima u njihovom preduzetništvu.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Procent mladih koji su čuli za programe zapošljavanje	Institut za razvoj mladih KULT	14,3%	20%
Procent mladih koji su pokrenuli vlastiti biznis	Institut za razvoj mladih KULT	3,2%	88%

Mjera 1.3.1. Podrška zapošljivosti i razvoju poduzetništva mladih kroz aktivne politike i mehanizme podrške

Mjera obuhvata uspostavljanje programa poticaja i samozapošljavanja mladih i unaprjeđenje preduzetništva jer trenutno nedostaje takvih programa koji bi unaprijedili situaciju u općini. Kada se govori o preduzetništvu misli se na omogućavanje treninga, mentorstva te sufinansiranja troškova pokretanja i razvoja biznisa što često nedostaje, a može biti važan faktor podrške mladima. Na području općine je važno i prepoznati potrebe lokalnog tržišta rada da bi se mogao ponuditi adekvatan sadržaj obuka i kurseva. S obzirom da se pokazalo da je stručno

osposobljavanje korisno za mlade, Općina će i tokom trajanja strategije nastaviti podržavati programe stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa. U aktivnosti uključiti i službu za zapošljavanje – Biro Kalesija kao bitnog aktera na području lokalne zajednice u rješavanju izazova koji se tiču zaposlenosti i nezaposlenosti mladih. Biro uz podršku Općine može preuzeti dio za obuku i kurseve prema iskazanim potrebama mladih ili kontaktirati eksperte koji mogu adekvatno odgovoriti.

Informacije koje se često komuniciraju prema mladima nisu predstavljene na odgovarajući način te ne dosežu do mladih i time se propušta šansa da oni koriste programe koje nudi Općina. Posebno je važno uspostaviti bolji način prezentiranja i transparentnosti procesa koji se vežu za zaposlenje mladih. Ono što jeste izazov u jedinicama lokalne samouprave tiče se budžetskih izdvajanja za programe koji se tiču zapošljavanja ili podrške pokretanju biznisa mladih. Među najznačajnijim iskoracima u okviru ove mjere je i održavanje razvoja preduzetništva kroz uvođenje novog granta za podršku biznisima koje pokreću mladi na području ove lokalne zajednice. Dakle, Općina na taj način želi pružiti podršku mladima koji svoju budućnost vide u razvoju i održavanju vlastitih malih biznisa.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljen program poticaja samozapošljavanja mladih i unaprjeđenje poduzetništva kroz budžetska sredstva Općine Kalesija.	Općina Kalesija	NE	DA
Broj korisnika programa poticaja unaprjeđenja poduzetništva i razvoj startup biznisa od strane mladih	Općina Kalesija	0	Ukupno: 60 (10 po godini odnosi se na startup grantovi)
Broj realiziranih edukacija i radionica o razvoju vlastitog biznisa	Biro za zapošljavanje Kalesija	0	2 godišnje 12 ukupno

Mjera 1.3.2. Poduzimati aktivnosti na zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja

Visoka stopa nezaposlenosti mladih žena i mladih iz ruralnih sredina ukazuje na potrebu za ciljanim i inkluzivnim mjerama. Ova mjera direktno odgovara na identificirane strukturne nejednakosti u pristupu tržištu rada. Kroz programe zapošljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije, s posebnim fokusom na žene bez kvalifikacija, žene sa srednjom stručnom spremom i mlade iz ruralnih područja, povećavaju se njihove kompetencije i konkurentnost na tržištu rada. Saradnja s poslodavcima i JU Služba za zapošljavanje Kalesija omogućit će kreiranje programa koji odgovaraju stvarnim potrebama privrede, dok radionice za jačanje vještina zapošljivosti (pisanje CV-a, priprema za intervju, aktivno traženje posla) doprinose boljoj pripremljenosti mladih za zapošljavanje.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljen i razvijen program zapošljavanja marginaliziranih mladih	Općina Kalesija	NE	DA

Mjera 1.3.3. Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih

Da bi mladi bili aktivni sudionici svih procesa u lokalnoj zajednici potrebno im je omogućiti vještine i kapacitete koji će im pomoći da odgovore na sve izazove i probleme. U današnjem svijetu, među najvećim izazovima je kako unaprijediti finansijsku pismenost mladih koja je jako važna. Ono što će Općina Kalesija preduzeti u trajanju strateškog dokumnta je da će se organizirati periodične edukacije o finansijskoj pismenosti ali i poduzetništva i digitalnih alata namijenjenih učenicima i studentima kroz koje će se jačati njihova znanja i vještina, te će na taj način oni biti bolje pripremljeni za sve izazove ne samo prilikom tražena zaposlenja nego i u redovnim aktivnostima u kojima budu sudjelovali na prostoru lokalne zajednice. Nedostatak znanja o finansijskom planiranju, upravljanju novcem i funkcionisanju lokalnih institucija predstavlja značajnu prepreku za poduzetničke inicijative mladih. Među ciljevima je upoznati mlade i o načinu funkcionisanja svih institucija i ustanova na području općine te zašto su te institucije i ustanove važne za mlade.

U skopu redovnog obrazovanja pisanje CV-a i motivacionog pisma nije detaljno pojašnjeno, te mladi nemaju adekvatno znanje iz ove oblasti. Kako bi pripremili mlade za adekvatan izlazak na tržište rada, ali i unaprijedili profesionalnu orijentaciju, edukacija za učenike završnih razreda srednjih škola na ovu temu je jako korisna i potrebna. Pored toga, dodatak tome svemu može biti edukacija za pisanje email pošte kao i Microsoft Office paketa.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljen sistem edukacije i informisanja o finansijskoj pismenosti, poduzetništvu, radionica i obuka za digitalni marketing, e-trgovine, startape	Općina Kalesija	0	4 obuke godišnje Ukupno 24
Broj mladih koji su educirani o temama finansijske pismenosti	Općina Kalesija	0	Godišnje: 15 Ukupno: 115
Broj organizovanih radionica o funkcionisanju općinskih službi, biroa i agencija	Općina Kalesija	0	3 obuke godišnje Ukupno: 18

STRATEŠKI CILJ 2 Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade

Strateški cilj 2 usmjeren je na unapređenje humane sigurnosti mladih u općini Kalesija, što podrazumijeva stvaranje uslova u kojima mladi imaju osiguran dostupan, kvalitetan i pravovremen zdravstveni sistem, funkcionalne mehanizme socijalne podrške te život u sigurnom i poticajnom okruženju. Humana sigurnost se u ovom kontekstu ne posmatra isključivo kroz fizičku sigurnost, već kao sveobuhvatan koncept koji obuhvata socijalnu uključenost, mentalno i fizičko zdravlje, osjećaj pripadnosti zajednici i povjerenje u institucije.

Analiza položaja i potreba mladih, kao i situaciona i SWOT analiza iz Strategije i Akcionog plana, ukazuju na niz strukturnih problema: nedovoljno razvijene programe socijalne podrške mladima, nepostojanje preciznih podataka o marginaliziranim grupama, ograničen pristup psihosocijalnoj zaštiti, nisku svijest o preventivnoj zdravstvenoj zaštiti te prisutnost različitih oblika nasilja i rizičnih ponašanja. Ovi problemi zahtijevaju sistemski, međusektorski i dugoročan odgovor, u skladu s principima definisanim Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH (2021).

Među najozbiljnijim problemima se ističu oni iz oblasti zdravstvene zaštite s obzirom na visoke procenete mladih koje ne vode redovnu brigu o zdravlju, jer ne vrše redovno sistematske preglede, dok su mlade žene ugrožene jer ne vrše ginekološke preglede. Izazov za ovu zajednicu je i nepostojanje psihologa koji će redovno biti na usluzi mladima ali i stanovništvu.

U oblasti socijalne brige, potrebno je uspostaviti adekvatne evidencije podataka o mladima koji se nalaze u marginaliziranim skupinama a pogotovo o mladima koji su socijalno isključeni. Općina će poduzeti aktivnosti na kreiranju novog pristupa u stambenom zbrinjavanju mladih koji bi trebao unaprijediti postojeći program stambene podrške.

Kroz planirane aktivnosti u okviru strategije fokus će se staviti na povećanje aktivnosti sa mladima ne samo od strane Općine, nego i uključivanje drugih ustanova i aktera u zajednici kako bi se zajednički radilo na programima i aktivnostima koji će dovesti do poboljšanja situacije. Namjerava se ostvariti veća saradnja između Centra za socijalni rad, Doma zdravlja, Policijske uprave Kalesija te omladinskih organizacija na koordinaciji u vezi sa pitanjima koja se tiču mladih. Cilj kojem će se težiti je osiguravanje jednake uključenosti mladih kroz različite aspekte u zajednici i osiguranje različitih vidova podrške, kako bi se mladima omogućili adekvatniji životni uslovi i usluge koje su im na raspolaganju.

Prisustvo različitih oblika nasilja je također među kompleksnijim problemima unutar zajednice koji će se pokušati adresirati odnosno gdje je cilj da se smanji opasnost i utjecaj nasilja na mlade. Prije svega tu se misli na prisustvo i štetni utjecaj međuvršnjaškog nasilja, nasilja u porodici te nasilja na internetu koje je u porastu. U općini je prisutan i problem nedovoljno razvijene saobraćajne kulture, gdje su često među prekršiocima zakona upravo mladi.

Za sve ono što je navedeno u brojnim slučajevima nije dovoljan odgovor i djelovanje samo jedne institucije ili ustanove nego animiranje šire društvene zajednice.

Identificirani problemi:

Problem 1. Mladi su socijalno isključeni te ne postoje podaci o broju mladih koji se nalaze u socijalno ugroženoj kategoriji
Problem 2. Postojeći sistem stambene podrške ne odgovara stvarnim potrebama mladih
Problem 3. Nedostatak budžetskih sredstava za podršku mladima
Problem 4. Nedovoljni materijalni, finansijski, infrastrukturni i ljudski kapaciteti za pružanje socijalnih usluga mladima i djeci sa poteškoćama u razvoju, socijalno ugroženim i drugim marginaliziranim grupama
Problem 5. Dom zdravlja Kalesija nema redovnog psihologa
Problem 6. Ne postoje edukacije niti informativne kampanje iz oblasti zdravstvene zaštite, kao ni savjetovište za mlade
Problem 7. Mladi ne vode brigu o vlastitom zdravlju
Problem 8. Mladi ne obavljaju redovno sistematske preglede
Problem 9. Mlade žene ne rade redovno ginekološke preglede što ugrožava zdravlje
Problem 10. Prisustvo različitih oblika nasilja: vršnjačko, verbalno, fizičko te nasilje putem interneta
Problem 11. Nedovoljno razvijena saobraćajna kultura

Prioriteti koji bi trebali dovesti do poboljšanja u oblasti socijalne brige, zdravstvene zaštite i sigurnosti mladih su:

- Prioritet 2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe
- Prioritet 2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema
- Prioritet 2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici

Prioritet 2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe

Ovaj prioritet proizilazi iz uočenog problema socijalne isključenosti dijela mladih u Kalesiji, kao i nedostatka pouzdanih i sistematiziranih podataka o mladima koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Analize pokazuju da mladi iz socijalno ugroženih kategorija, mladi s invaliditetom, mladi bez adekvatne porodične podrške, kao i mladi iz ruralnih područja, često nemaju jednak pristup uslugama, informacijama i razvojnim prilikama. Cilj ovog prioriteta je uspostaviti funkcionalan, koordiniran i inkluzivan sistem socijalne podrške koji će omogućiti pravovremenu identifikaciju potreba, ciljne mjere podrške i aktivno uključivanje mladih u društveni život zajednice. Prioritet je u skladu s principima jednakih mogućnosti, inkluzivnosti i socijalne pravde, te se oslanja na jačanje uloge JU Centar za socijalni rad Kalesija i saradnju sa drugim institucijama i organizacijama. U okviru ovog prioriteta nastojat će se unaprijediti podrška stambeno zbrinjavanje mladih na području općine te bolje identificiranje potreba u oblasti socijalne brige. Među koracima koji se namjeravaju poduzeti je i jačanje kadrovskih kapaciteta ustanova na području općine te poduzimanje aktivnosti na uređenju parkova, igrališta i pristupa javnim ustanovama za osobe sa invaliditetom i poteškoćama u razvoju.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Ukupan broj mladih bračnih parova koji je tokom trajanja strateškog dokumenta koristio stambene jedinice putem programa stambenog zbrinjavanja / rješavanja stambenog pitanja	Općina Kalesija	0	18

Mjera 2.1.1. Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih

Ova mjera je odgovor na nedostatak sistemskih podataka o broju i strukturi marginaliziranih mladih na području općine što može utjecati na neadekvatan sistem u oblasti socijalne brige koji treba odgovoriti na potrebe mladih. Svrha ove mjere je uspostavljanje analitičke osnove za planiranje ciljanih intervencija. Prikupljanje i analiza podataka omogućit će kreiranje programa koji odgovaraju stvarnim potrebama mladih, umjesto ad hoc i parcijalnih rješenja.

Kroz organiziranje aktivnosti za socijalno isključene mlade i uspostavljanje posebnih programa podrške, mjera doprinosi njihovom osnaživanju, jačanju socijalnih vještina i smanjenju rizika od dugotrajne isključenosti. Kontinuirane radionice uz podršku psihologa i socijalnih radnika imaju preventivnu i rehabilitacijsku ulogu, u skladu sa savremenim pristupima socijalne politike.

Cilj je unapređenje međuinstitucionalne saradnje, koja je prepoznata kao jedan od slabijih segmenata sistema. Kroz imenovanje kontakt osoba i redovne koordinacijske sastanke, osigurava se pravovremena razmjena informacija i koordinacija mjera socijalne brige.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
-----------	-------	--------------------	-------------------

Provedena analiza o potrebama marginaliziranih grupa mladih	Općina Kalesija	NE	DA
Broj marginaliziranih grupa koji koriste programe podrške u općini	Centar za socijalni rad	0	100

Mjera 2.1.2. Uspostaviti podršku za mlade kroz novi program u oblasti stambenog zbrinjavanja

Analiza je pokazala da neadekvatni programi stambenog osamostaljivanja za mlade predstavlja jednu od ključnih prepreka za samostalan život ove populacije, posebno mladih bračnih parova i mladih iz socijalno ugroženih kategorija. Postojeći modeli stambene podrške nisu prilagođeni realnim potrebama mladih. Ovom mjerom se predviđa kreiranje lokalnog programa subvencioniranog stanovanja, uz jasno definisane kriterije i budžetsku podršku. Informativne aktivnosti i promocija programa osigurat će transparentnost i dostupnost mjere, dok će dugoročno doprinositi smanjenju migracija mladih i jačanju demografske stabilnosti zajednice. Mladi će uz pomoć novog programa dobiti dodatnu podršku koja im može pomoći da planiraju ostanak u zajednici te zasnivanje porodice i potragu za adekvatnim zaposlenjem.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj radionica za predstavljanje programa subvencioniranog stanovanja za mlade i mlade porodice	Općina Kalesija	0	2 godišnje 12 ukupno

Mjera 2.1.3. Osigurati jednaku uključenost i socijalnu podršku mladima kroz različite aspekte života u zajednici

Ova mjera odgovara na uočene nedostatke u materijalnim, kadrovskim i infrastrukturnim kapacitetima sistema socijalne zaštite. Poseban fokus stavlja se na mlade s invaliditetom, mlade s poteškoćama u razvoju i mlade iz socijalno ugroženih porodica. Mjera predviđa jačanje kapaciteta Centra za socijalni rad kroz zapošljavanje dodatnog stručnog kadra, unapređenje pristupačnosti javnih prostora i razvoj socijalne karte Općine Kalesija čime će se na sistematičan način mapirati različite grupe mladih i njihove potrebe u zajednici. Time se osigurava ravnopravan pristup uslugama i aktivno uključivanje mladih u život zajednice. Na području općine među ciljevima je i unaprijediti infrastrukturu koju koriste mladi što se prije svega odnosi na pristupe institucijama i javnim ustanovama te osiguranje prilagodbe i drugi sadržaja kao što su parkovi i igrališta. U okviru mjere poduzet će se i aktivnosti prema višem nivou vlasti s ciljem osiguranja dovoljnog broja asistenata u nastavi za mlade sa poteškoćama u razvoju.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj parkova i igrališta koji su prilagođeni mladima sa invaliditetom	Općina Kalesija	0	10

Prioritet 2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema

Zdravstvena analiza ukazuje na niz izazova: nedovoljnu brigu mladih o vlastitom zdravlju, nizak obuhvat preventivnih pregleda, posebno u oblasti mentalnog i seksualno-reproduktivnog zdravlja, te nedostatak psihološke podrške u Domu zdravlja. Ovaj prioritet ima za cilj jačanje preventivnog pristupa zdravstvu i unapređenje dostupnosti usluga za mlade.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Procenat mladih koji su nezadovoljni zdravstvenim uslugama lokalnog Doma zdravlja	Institut za razvoj mladih KULT	23,9%	18%
Procenat mladih žena koje nikada nisu uradile ginekološki pregled	Institut za razvoj mladih KULT	56,9%	45%

Mjera 2.2.1. Unapređenje dostupnosti psihosocijalne podrške za mlade

Mjera odgovara na jasno identifikovan problem nepostojanja stalnog psihologa i strukturiranih savjetodavnih usluga. Uspostavom savjetovališta, angažovanjem psihologa i razvojem Centra za mentalno zdravlje, mladi dobijaju siguran i povjerljiv prostor za podršku.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj psihologa koji rade u institucijama na području općine Kalesija	Općina Kalesija	0	2
Uspostavljeno telefonsko savjetovalište za mlade pri Domu zdravlja	Dom zdravlja	NE	DA
Broj radionica psihosocijalne podrške za mlade	Dom zdravlja	0	5 godišnje 30 ukupno

Mjera 2.2.2. Povećati informisanost i svijest mladih o dostupnim zdravstvenim uslugama, pravima i važnosti brige o zdravlju

Nedostatak informacija jedan je od ključnih razloga slabog korištenja zdravstvenih usluga. Ova mjera kroz kampanje, online vodiče i info-servise doprinosi povećanju informisanosti i osnaživanju mladih da aktivno brinu o svom zdravlju.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o uslugama i pravima za mlade	Općina Kalesija	NE	DA
Broj radionica o dostupnim uslugama za mlade i podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.	Dom zdravlja	0	Godišnje: 10 Ukupno: 60
Broj realiziranih kampanja o dostupnim uslugama za mlade i podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.	Općina Kalesija	0	Godišnje: 1 Ukupno: 6

Prioritet 2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici

Prisustvo vršnjačkog, porodičnog i digitalnog nasilja, kao i rizičnih saobraćajnih ponašanja, prepoznato je kao ozbiljan sigurnosni izazov. Ovaj prioritet ima za cilj jačanje preventivnih mehanizama i razvoj kulture nenasilja i odgovornosti.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Procent mladih žrtava međuvršnjačkog nasilja	Institut za razvoj mladih KULT	12,2%	8%
Uspostavljanje sistema prikupljanja i analize podataka o nasilju među mladima s ciljem unaprjeđenja politika koje su usmjerene na preventivno djelovanje	Općina Kalesija	NE	DA

Mjera 2.3.1. Pružanje podrške upostavljanja i razvoja programa prevencije i suzbijanja različitih oblika nasilja i devijantnih ponašanja

Mjera uključuje edukativne aktivnosti, kampanje i jačanje saradnje između Općine, Policijske uprave i omladinskih organizacija, čime se osigurava sveobuhvatan odgovor na nasilje.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj radionica o temi nasilja (međuvršnjačko, nasilje na internetu, porodično nasilje i drugi oblici) među mladima te kako prijaviti nasilje	Općina Kalesija	0	Godišnje: 5 radionica Ukupno: 30
Formiran program za rad s mladima pri PU Kalesija	Općina Kalesija	NE	DA
Uspostavljena kontakt tačka za podršku mladima u JU CSR Kalesija uz uključivanje PU Kalesija	Centar za socijalni rad	NE	DA

Mjera 2.3.2. Pružati podršku PU Kalesija i raditi na razvijanju saobraćajne kulture kod mladih

Ova mjera odgovara na problem rizičnih ponašanja u saobraćaju kroz infrastrukturne, edukativne i nadzorne aktivnosti, s ciljem smanjenja broja nesreća i povećanja sigurnosti svih učesnika u saobraćaju.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broja mladih koji su učestvovali u edukacijama o sigurnosti u saobraćaju	Općina Kalesija	0	700
Broj raskrsnica koje imaju video nadzor	Općina Kalesija	0	5

Strateški cilj 3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.

Strateški cilj 3 usmjeren je na unapređenje kvaliteta života mladih kroz razvoj aktivnog, kreativnog i participativnog okruženja, u kojem mladi imaju realne prilike da se izraze, razvijaju svoje talente, učestvuju u društvenim procesima i budu prepoznati kao važni akteri razvoja lokalne zajednice. Istraživanje o položaju i potrebama mladih pokazuje da značajan procenat mladih u Kalesiji nema pristup kulturnim sadržajima, ne učestvuje u radu omladinskih organizacija i ne bavi se hobbijima ili društvenim aktivnostima, što ukazuje na nedovoljno razvijen sistem podrške aktivizmu, kulturi i sportu. Dodatno, SWOT analiza ukazuje na postojanje određenih infrastrukturnih i institucionalnih kapaciteta (BKC, sportski objekti, Komisija za mlade), ali i na ozbiljne slabosti koje se ogledaju u nedostatku sistemske finansijske podrške omladinskom sektoru, slaboj povezanosti mladih s lokalnim institucijama, nepostojanju fonda za mobilnost mladih, te ograničenim mehanizmima za participaciju i informisanje mladih. Ovim strateškim ciljem Općina Kalesija nastoji uspostaviti održiv okvir u kojem će sport, kultura i omladinski aktivizam biti prepoznati kao ključni alati za jačanje društvene kohezije, prevenciju pasivnosti i odlaska mladih, te razvoj njihovih ličnih i profesionalnih potencijala. Strateški cilj operacionalizira se kroz niz prioriteta i mjera koje su direktno vezane za identifikovane probleme i potrebe mladih.

Identificirani problemi:

Problem 1. Nedostatak finansijske podrške za omladinske projekte i udruženja
Problem 2. Nepostojanje fonda kojim bi se podržavala mobilnost mladih
Problem 3. Nepovezanost između mladih i lokalnih institucija
Problem 4. Nerazvijena kultura volontiranja
Problem 5. Nedovoljno razvijena svijest o korisnosti i važnosti volontiranja
Problem 6. Neprepoznata važnost volontiranja od strane institucija
Problem 7. Nedostatak sistemske evidencije i praćenja, te slaba promocija postojećih mogućnosti i programa
Problem 8. Nedostatak adekvatne sportske infrastrukture, prostora za provođenje slobodnog vremena mladih
Problem 9. Nepostojanje baza podataka o uspješnim sportistima te nepostojanje praćanje rezultata klubova i udruženja
Problem 10. Sadržaj koji se plasira prema mladima ne odgovara njihovim interesovanjima kao i kanali putem kojih se plasira taj sadržaj
Problem 11. Nedostatak podrške mladima umjetnicima i udruženjima koja djeluju u oblasti kulture

Problem 12. Ograničena finansijska sredstva za kulturne projekte

Prioriteti koji bi trebali dovesti do poboljšanja u oblasti kulture i sporta, aktivizma, mobilnosti i informisanja su:

- Prioritet 3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine
- Prioritet 3.2. Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice
- Prioritet 3.3. Razviti i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale
- Prioritet 3.2. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku

Prioritet 3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine

Analiza stanja pokazuje da omladinski sektor u Općini Kalesija djeluje u uslovima nedovoljne finansijske, organizacione i institucionalne podrške. Iako postoje aktivna omladinska udruženja i inicijative, njihovo djelovanje je često izazovno, i ograničeno nedostatkom stabilnih izvora finansiranja. Budžetska sredstva namijenjena mladima su relativno mala, a kriteriji raspodjele nisu u dovoljnoj mjeri transparentni i usmjereni isključivo usmjereni na omladinske organizacije.

Prioritet 3.1 je fokusiran na jačanje omladinskog sektora kroz unapređenje finansijskih, institucionalnih i participativnih mehanizama podrške mladima i omladinskim organizacijama. Identifikovani problemi u ovoj oblasti odnose se na nedostatak stabilne finansijske podrške za omladinske projekte, nepostojanje fonda za mobilnost mladih, kao i slabu povezanost između mladih i lokalnih institucija, što ograničava razvoj aktivnog omladinskog djelovanja.

U okviru ovog prioriteta, Akcionim planom je planirano unapređenje transparentnog planiranja i raspodjele budžetskih sredstava namijenjenih mladima, povećanje ukupnih budžetskih izdvajanja za omladinske organizacije, te uspostavljanje Fonda za mobilnost mladih. Također je planirano jačanje komunikacije i saradnje između Općine i mladih kroz javne rasprave i konsultativne procese, čime se stvara održiv okvir za razvoj omladinskog sektora i aktivnog učešća mladih u zajednici.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj omladinskih organizacija koje djeluju na području općine	Općina Kalesija	1	3
Procent mladih koji su članovi omladinske organizacije ili asocijacije	Institut za razvoj mladih KULT	14,6%	25%
Uspostavljen registar omladinskih organizacija	Općina Kalesija	NE	DA

Mjera 3.1.1. Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima

Mjera ima za cilj uspostavljanje kontinuirane i transparentne institucionalne podrške mladima i omladinskim organizacijama na području općine Kalesija. Ova mjera odgovara na problem fragmentirane i nedovoljno stabilne

podrške omladinskom sektoru, koji trenutno u velikoj mjeri zavisi od povremenih i ograničenih budžetskih izdvajanja.

U skladu s Akcionim planom, u okviru ove mjere planirano je osiguranje transparentnog planiranja i raspodjele sredstava namijenjenih mladima putem jasno definisanih javnih poziva, povećanje ukupnih budžetskih izdvajanja za omladinske projekte i organizacije, kao i bolje predstavljanje i vidljivost budžetske stavke „Organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih“. Također je planirano uspostavljanje Fonda za mobilnost mladih, koji će omogućiti mladima učešće u edukacijama, razmjenama i drugim oblicima mobilnosti. Realizacijom ove mjere jača se održivost omladinskog sektora, povećava broj mladih uključenih u organizirani omladinske aktivnosti i unapređuje povjerenje između mladih i lokalne vlasti.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Ukupni iznos sredstava za podršku omladinskim organizacijama i organizacijama koje rade s mladima u toku trajanja strategije	Općina Kalesija	U 2026: 22.000 KM Godišnje povećanje 10%	Ukupno: 169.743 KM
Broj javnih rasprava na kojima je raspravljano o dokumentima čiji se sadržaj tiče mladih	Općina Kalesija	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12

Prioritet 3.2. Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice

Prioritet 3.2 usmjeren je na razvoj i institucionalno prepoznavanje volontiranja mladih kao važnog oblika njihovog aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice. Analiza stanja pokazuje da, iako među mladima postoji interes za volontiranje, volontiranje se uglavnom odvija neformalno, bez jasno definisanih programa, mehanizama podrške i sistemskog priznanja stečenih iskustava. Nedostatak strukturiranog sistema volontiranja doprinosi slabijoj društvenoj uključenosti mladih i ograničenim prilikama za razvoj njihovih ličnih, socijalnih i profesionalnih kompetencija.

U okviru ovog prioriteta, Akcionim planom je planirano uspostavljanje održivog i koordiniranog sistema volontiranja mladih kroz razvoj programa volontiranja u saradnji s javnim ustanovama, obrazovnim institucijama i organizacijama civilnog društva. Poseban naglasak stavljen je na promociju volonterizma, prepoznavanje njegovog doprinosa razvoju zajednice, te stvaranje uslova u kojima će volontiranje mladih biti vidljivo, vrednovano i dugoročno održivo.

Realizacijom ovog prioriteta doprinosi se jačanju društvene odgovornosti mladih, razvoju osjećaja pripadnosti lokalnoj zajednici, kao i sticanju znanja i vještina koje povećavaju njihovu zapošljivost i aktivno građanstvo.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Procent mladih koji učestvuju u aktivnostima omladinskih organizacija	Institut za razvoj mladih KULT	17,2%	25%
Broj organizacija koje pružaju mladima priliku za volontiranje	Općina Kalesija	0	5

Mjera 3.2.1. Uspostaviti održive mehanizme podrške i promocije volontiranja

Mjera ima za cilj uspostavljanje sistemskih, dugoročnih i funkcionalnih mehanizama koji će omogućiti razvoj, podršku i promociju volontiranja mladih na području Općine Kalesija. Ova mjera direktno odgovara na identifikovani problem nepostojanja formalno uređenog sistema volontiranja, kao i nedovoljne vidljivosti i priznanja volonterskog angažmana mladih. U skladu s Akcionim planom, u okviru ove mjere planirano je razvijanje i provođenje volonterskih programa u saradnji s javnim ustanovama, školama, sportskim i kulturnim institucijama te organizacijama civilnog društva. Također je planirana promocija volonterizma kroz informativne i promotivne aktivnosti, povezivanje mladih s postojećim i novim volonterskim prilikama, te afirmacija volontiranja kao vrijednog oblika društvenog angažmana.

Mjera dodatno podrazumijeva stvaranje uslova za evidenciju i prepoznavanje volonterskog angažmana mladih, čime se volontiranje pozicionira kao relevantno iskustvo u ličnom i profesionalnom razvoju mladih. Provedbom ove mjere jača se kultura volontiranja, povećava broj mladih uključenih u volonterske aktivnosti i doprinosi održivom razvoju lokalne zajednice kroz aktivno učešće mladih.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljena baza volontera	Općina Kalesija	NE	DA
Uspostavljanje fonda za nagrađivanje najboljih volontera	Općina Kalesija	0	500 godišnje
Broj nagrađenih volontera za njihov doprinos	Općina Kalesija	0	5

Prioritet 3.3. Razviti i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale

Prioritet je usmjeren na unapređenje sistema informisanja mladih i jačanje komunikacije između mladih i lokalnih institucija. Analiza stanja pokazuje da mladi često nisu pravovremeno informisani o dostupnim programima, pravima, konkursima i aktivnostima, te da ne postoji jedinstven, mladima prilagođen kanal informisanja.

U okviru ovog prioriteta, Akcionim planom je planirano razvijanje i unapređenje digitalnih i komunikacijskih kanala Općine namijenjenih mladima, uključujući kreiranje posebne podstranice za mlade na web stranici Općine, kao i jačanje prisustva na društvenim mrežama. Time se osigurava dostupnost informacija, povećava vidljivost omladinskih aktivnosti i jača uključenost mladih u društveni život zajednice. U planu je i uspostavljanje novih kanala komuniciranja prema mladima i javnosti kao i prilagođavanje sadržaja koji se objavljuje.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj kampanja sa omladinskim organizacijama	Općina Kalesija	0	1 godišnje 6 ukupno

Mjera 3.3.1. Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih

Mjera ima za cilj uspostavljanje funkcionalnih, savremenih i mladima prilagođenih kanala informisanja koji će omogućiti lakši pristup relevantnim informacijama. Ova mjera odgovara na problem fragmentiranog i nedovoljno efikasnog sistema informisanja mladih. U skladu s Akcionim planom, planirano je uspostavljanje i redovno održavanje digitalnih kanala informisanja, uključujući otvaranje i vođenje profila Općine za mlade na društvenim mrežama (Instagram, YouTube), kao i kontinuirano objavljivanje informacija u saradnji s omladinskim organizacijama. Planirane su i informativne kampanje koje će povećati vidljivost prilika za mlade i podstaći njihovo aktivnije uključivanje.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Uspostavljen Instagram kanal Općine	Općina Kalesija	NE	DA
Uspostavljen YouTube kanal Općine	Općina Kalesija	NE	DA

Prioritet 3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku

Prioritet je fokusiran na unapređenje dostupnosti sportskih i kulturnih sadržaja za mlade kroz ulaganje u infrastrukturu i jačanje systemske podrške sportu i kulturi. Analiza stanja ukazuje na neravnomjernu dostupnost sportskih terena i kulturnih sadržaja, naročito u mjesnim zajednicama, te na potrebu za modernizacijom postojeće infrastrukture. U okviru ovog prioriteta, Akcionim planom je planirano ulaganje u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje sportskih terena i objekata, jačanje finansijske podrške sportskim klubovima, te razvoj kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade. Također je planirana podrška razvoju kulturno-umjetničkog stvaralaštva mladih kroz nove programe i jačanje institucija kulture. Pored toga cilj prioriteta je da se poveća zainteresiranost mladih za sportske i kulturne sadržaje kroz identifikovanje interesa mladih i njihovo uključivanje u kreiranje samog sadržaja. Posjećenost mladih određenim sportskim i kulturnim manifestacijama nije bila velika upravo zbog toga što sadržaj nije odgovarao njihovim interesovanjima.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj mjesnih zajednica u kojima je obnovljeno ili izgrađeno sportsko igralište u toku strategije	Općina Kalesija	0	10
Procenat mladih koji se ne bave sportom ili rekreativnim aktivnostima	Institut za razvoj mladih KULT	45,1%	35%

Mjera 3.4.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje sportskih terena i objekata

Mjera ima za cilj unapređenje sportske infrastrukture na području Općine Kalesija kako bi se mladima omogućili kvalitetni i sigurni uslovi za bavljenje sportom i rekreacijom. Akcionim planom je planirana izgradnja gradske

sportske dvorane, rekonstrukcija i opremanje sportskih igrališta u mjesnim zajednicama, čime se direktno povećava dostupnost sportskih sadržaja mladima.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Završena izgradnja sportske gradske dvorane	Općina Kalesija	NE	DA
Broj klubova koji koriste gradsku sportsku dvoranu	Sportski savez	0	15

Mjera 3.4.2. Sistemska podrška sportskim klubovima i organizacija kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade

Ova mjera usmjerena je na jačanje sportskih klubova i razvoj kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade. U skladu s Akcionim planom, planirano je povećanje financijske podrške sportskim klubovima i savezima, kao i podrška organizaciji sportskih i rekreativnih aktivnosti koje podstiču masovno učešće mladih i zdrave stilove života.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Ukupni iznos sredstava za rad sportskih klubova i saveza tokom trajanja Strategije	Općina Kalesija	305.000 KM	Godišnje: 500.000 KM Ukupno: 2.500.000 KM
Ukupan iznos sredstava za naderene sportiste tokom trajanja Strategije	Općina Kalesija	6.000 KM	Godišnje: 10.000 KM Ukupno: 50.000 KM

Mjera 3.4.3. Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i novih kulturnih programa

Mjera ima za cilj razvoj i afirmaciju kulturno-umjetničkog stvaralaštva mladih. Akcionim planom je planirana podrška organizaciji kulturnih događaja i programa namijenjenih mladima, financijska podrška kulturno-umjetničkim inicijativama mladih, te jačanje kapaciteta institucija kulture za rad s mladima.

Indikator	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
Broj događaja iz kulture i umjetnosti prilagođenih mladima	Općina Kalesija	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12
Iznos sredstava za podršku kulturno-umjetničkim aktivnostima mladih	Općina Kalesija	2026: 15.000 KM	Godišnje povećanje 5% Ukupno: 102.028 KM

4. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Redni broj i oznaka	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno KM	Budžet institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	
Strateški cilj 1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.	100%	2.185.690,00			
Prioritet 1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja	100%	1.970.067,00			
Mjera 1.1.1. Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade	100%	54.008,00			
Mjera 1.1.2. Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja	100%	1.216.059,00			
Mjera 1.1.3. Poboljšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza	100%	700.000,00			
Prioritet 1.2. Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede	100%	0,00			
Mjera 1.2.1. Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede	100%	0,00			
Mjera 1.2.2. Poboljšati uvjete izvođenja praktične nastave	100%	0,00			
Prioritet 1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima	100%	215.623,00			
Mjera 1.3.1. Podrška zapošljivosti i razvoju poduzetništva mladih kroz aktivne politike i mehanizme podrške	100%	208.623,00			
Mjera 1.3.2. Poduzimati aktivnosti na zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja	100%	0,00			
Mjera 1.3.3. Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih	100%	7.000,00			
Strateški cilj 2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti,	100%	184.000,00			

socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade					
Prioritet 2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe	100%	5.000,00			
Mjera 2.1.1. Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih	100%	5.000,00			
Mjera 2.1.2. Uspostaviti podršku za mlade kroz novi program u oblasti stambenog zbrinjavanja	100%	0,00			
Mjera 2.1.3. Osigurati jednaku uključenost i socijalnu podršku mladima kroz različite aspekte u životu u zajednici	100%	0,00			
Prioritet 2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema	100%	74.000,00			
Mjera 2.2.1. Unaprjeđenje dostupnosti psihosocijalne podrške za mlade	100%	0,00			
Mjera 2.2.2. Povećati informisanost i svijest mladih o dostupnim zdravstvenim uslugama, pravima i važnosti brige o zdravlju	100%	74.000,00			
Prioritet 2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unaprjeđenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici	100%	105.000,00			
Mjera 2.3.1. Pružanje podrške upostavljanja i razvoja programa prevencije i suzbijanja različitih oblika nasilja i devijantnih ponašanja	100%	0,00			
Mjera 2.3.2. Pružati podršku PU Kalesija i raditi na razvijanju saobraćajne kulture kod mladih	100%	105.000,00			
Strateški cilj 3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici	100%	3.464.771,00			
Prioritet 3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine	100%	179.743,00			
Mjera 3.1.1. Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima	100%	179.743,00			
Prioritet 3.2. Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice	100%	5.000,00			

Mjera 3.2.1. Uspostaviti održive mehanizme podrške i promocije volontiranja	100%	5.000,00			
Prioritet 3.3. Razviti i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale	100%	0,00			
Mjera 3.3.1. Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih	100%	0,00			
Prioritet 3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku	100%	3.280.028			
Mjera 3.4.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje sportskih terena i objekata	100%	1.912.000,00			
Mjera 3.4.2. Sistemska podrška sportskim klubovima i organizacija kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade	100%	526.000,00			
Mjera 3.4.3. Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i novih kulturnih programa	100%	842.028,00			
Ukupno:	100%	5.834.461,00			

5. OKVIR EVALUACIJE, IMPLEMENTACIJE, MONITORINGA I IZVJEŠTAVANJA

Implementacija Strategije za mlade Općine Kalesija vršit će se putem **godišnjih planova rada** nadležnih općinskih službi i organa koji su zaduženi za njenu provedbu. Za potrebe implementacije Strategije izradit će se akcioni plan, koji će biti usvojen od strane **Općinskog vijeća Kalesija**. Nadležni općinski organi dužni su u svoje godišnje planove rada integrirati mjere iz Strategije, odnosno preuzeti projekte i aktivnosti za koje su obezbijeđena finansijska sredstva.

Koordinacija i uključenost:

Prilikom izrade godišnjih planova rada, općinske službe imaju obavezu preuzeti relevantne mjere iz Strategije sa pripadajućim indikatorima, polaznim i ciljnim vrijednostima za svaku godinu. Mjere Strategije se unose kao **programi u godišnje planove rada**, a svaki bi program trebao imati pripadajući budžetski kod sa planiranim sredstvima za njegovu implementaciju. Za svaki program definiraju se aktivnosti/projekti čija realizacija doprinosi ostvarenju mjere, prioriteta i strateškog cilja.

Monitoring i izvještavanje

Monitoring predstavlja sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi praćenja napretka u realizaciji Strategije za mlade. Za uspješnu provedbu monitoringa:

- Općina će uspostaviti **evidencije** o implementaciji Strategije i indikatora ostvarivanja ciljeva i prioriteta;
- Evidencije će služiti kao osnova za **izradu godišnjih izvještaja o implementaciji Strategije**;
- Godišnji izvještaj sadrži podatke o realiziranim aktivnostima, očekivanim i ostvarenim rezultatima, planiranim i utrošenim sredstvima, te razloge eventualnog neizvršenja aktivnosti;
- Izvještaji će biti **javno dostupni na web stranici Općine Kalesija**;

Evaluacija

Evaluacija uključuje:

- Analizu stepena implementacije Akcionih planova i Strategije;
- Ocjenu efikasnosti i efektivnosti mjera u postizanju ciljeva;
- Sumiranje rezultata i prikupljanje podataka za planiranje sljedećeg ciklusa;
- Nezavisno istraživanje položaja i potreba mladih Općine Kalesija

Svi evaluacijski procesi provodit će se uz angažman **nezavisnih vanjskih evaluatora**, sa referencama u sličnim istraživanjima i posebnim fokusom na pitanja mladih.

Evaluacija je proces, obično sistematičan i objektivan koliko je to moguće, kojim se određuju vrijednosti ili značaj aktivnosti, politike ili programa, planirane intervencije, intervencije u toku ili završene intervencije³¹.

Evaluacija Strategije prema mladima pomaže da se odgovori na pitanja o intervenciji kao što su sljedeća:

- Koji su utjecaji provedenih mjera iz strategije?
- Provode li se mjere u skladu s planom?
- Ko i kakvu korist ima od provedenih mjera?

Monitoring je stalna funkcija koja koristi sistemsko prikupljanje podataka o određenim indikatorima da bi se menadžmentu i glavnim uključenim stranama tekuće razvojne intervencije osigurali pokazatelji stepena napretka i ostvarenja ciljeva i napretka u upotrebi dodijeljenih sredstava³².

Monitoring i evaluacija Strategije prema mladima trebaju se zasnivati na praćenju i vrednovanju rezultata.

Sistem zasnovan na rezultatima pomaže kreatorima Strategije, onima koji su je usvojili i onima koji prate njene rezultate u odnosu na ciljnu grupu, te drugim uključenim stranama da odgovore na osnovna pitanja o tome jesu li ostvareni predviđeni ishodi.

Monitoring zasnovan na rezultatima jeste stalan proces prikupljanja i analiziranja informacija zasnovanih na ključnim indikatorima, te poređenje stvarnih rezultata s očekivanim rezultatima kako bi se odredilo koliko dobro se implementira Strategija. To je kontinuiran proces određivanja napretka ka eksplicitnim, kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim rezultatima praćenjem pokazatelja kretanja, ka ostvarenju specifičnih, unaprijed određenih ciljeva (ishoda) upotrebom indikatora. Monitoring zasnovan na rezultatima osigurat će povratnu informaciju o napretku (ili nepostojanju napretka) osoblju i onima koji donose odluke, koji informacije mogu koristiti na različite načine kako bi poboljšali učinak.

Monitoring uključuje određivanje napretka ka ostvarenju ishoda ili uticaja. Ishod se ne može odrediti direktno, stoga je određen set indikatora koji, kad se pravilno izmjere, osiguravaju informacije o tome jesu li ili nisu ostvareni ishodi ili željeni učinci, tj. jesu li poduzete mjere doprinijele približavanju ispunjenja vizije Strategije.

Indikator učinka jeste „varijabla koja omogućava verifikaciju promjena u razvojnoj intervenciji ili pokazuje ishode relativne onome što je planirano“³³ (OECD 2002, str. 29).

³¹ Glosar Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) / Razvojnog komiteta za pomoć (DAC) (OECD 2000, str. 21).

³² Glosar Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) / Razvojnog komiteta za pomoć (DAC) (OECD 2002, str. 27–28).

³³ Glosar Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) / Razvojnog komiteta za pomoć (DAC) (OECD 2002, str. 29).

Evaluacija zasnovana na rezultatima jeste procjena planiranih, tekućih ili završenih intervencija kako bi se odredili njihova relevantnost, efektivnost i efikasnost, utjecaj i održivost. Namjera je osigurati informacije koje su vjerodostojne, upotrebljive omogućavajući uključivanje naučenih lekcija u proces donošenja odluka.

Evaluacija mjeru posmatra u širem pogledu, postavljajući pitanje je li napredak ka cilju ili određeni ishod uzrokovan mjerom ili postoje neka druga objašnjenja za promjene koje je odabrao sistem monitoringa.

Pitanja evaluacije mogu uključivati sljedeće:

- Jesu li ishodi vjerodostojni?
- Koliko efektivno i efikasno se ostvaruju?
- Koji neočekivani efekti su uzrokovani mjerama?
- Predstavlja li mjera strategiju za rješavanje određenog skupa potreba koja je najviše isplativa i održiva?

Monitoringom i evaluacijom zasnovanom na rezultatima mogu se demonstrirati poboljšanja ili pak nedostatak poboljšanja. Sistem monitoringa i evaluacije pružit će pravovremenu informaciju svim uključenim stranama, a prije svega Komisiji za mlade Općine Kalesija, o napretku postizanja učinka strategije.

On će pomoći u ranoj identifikaciji eventualne slabosti koja zahtijeva korektivne mjere. Podaci monitoringa također će osigurati informacije o netipičnim vrijednostima (područja koja rade naročito dobro ili naročito loše).

Ciljevi evaluacije se ogledaju kroz:

a) evaluaciju trenutnog stanja – cilj evaluacije trenutnog stanja može poslužiti da bismo nakon evaluacije poslije provedene aktivnosti mogli utvrditi do kakvih je promjena (po mogućnosti poboljšanja) došlo.

Evaluaciju trenutnog stanja dobili smo istraživanjem koje smo proveli prije izrade strategije prema mladima;

b) evaluaciju nastalih promjena – kod evaluacije nastalih promjena analiziramo proces od početnog do novog stanja. Najčešće procjenjujemo provedene aktivnosti u odnosu na postignuti rezultat;

c) evaluaciju učinkovitosti – evaluacija učinkovitosti također analizira proces, ali onaj koji nastupa nakon evaluacije provedenih aktivnosti. Ona procjenjuje je li aktivnost, pa naposljetku i cijela strategija prema mladima, bila učinkovita, tj. šta se to u zajednici poboljšalo.

Evaluacija fokusirana na rezultate

U planovima djelovanja po oblastima navedeni su željeni rezultati koji se namjeravaju postići planiranim aktivnostima. S obzirom na to da je planiran niz aktivnosti, najbolje je evaluaciju provoditi netom nakon provođenja aktivnosti, kako bismo saznali je li aktivnost bila odgovarajuća i smatra li je ciljna grupa dobrom.

Evaluacija pojedinih aktivnosti ne treba se pretvoriti u evaluacijsko istraživanje, već treba dati odgovor na osnovna pitanja koja bi ocijenila je li aktivnost postigla željeni rezultat, tj. dovela do značajnih promjena.

Pitanja dijelimo na ona koja postavljamo korisnicima aktivnosti i na ona koja postavljamo sebi kao evaluatoru.

Evaluacija kroz korisnike aktivnosti:

Pitamo li korisnike za njihovo mišljenje, aktivnosti možemo vrednovati na nekoliko načina, naprimjer:

- upitnikom;
- intervjuom;
- grupnom diskusijom i sl.

Bez obzira na to koju tehniku koristili, pogodna su nam sljedeća pitanja:

- Je li aktivnost bila prilagođena vama kao korisnicima?
- Koja je aktivnost postigla rezultat kod vas?
- Treba li aktivnost primjenjivati ubuduće i treba li nešto promijeniti?
- Je li aktivnost provedena u odgovarajućem periodu?

Odgovori na ova pitanja pomoći će nam da odgovorimo na pitanja koja postavljamo u internoj evaluaciji.

Internom evaluacijom dopunjavamo odgovore koje smo dobili od korisnika.

Postavljamo sebi sljedeća pitanja:

Je li aktivnost provedena onako kako je planirana?

Jesmo li obuhvatili ciljnu grupu?

Je li aktivnost provedena na vrijeme?

Je li odgovorna osoba/institucija dobro obavila svoj posao?

Je li aktivnost dovela do željenog rezultata?

Može li aktivnost poslužiti kao dobar primjer iz prakse?

Evaluacija učinkovitosti strategije prema mladima

Za strategiju prema mladima možemo reći da je postigla učinkovitost ako su dosegnuti željeni rezultati, predviđeni u planovima djelovanja. Učinak strategije prema mladima odnosi se na specifične pokazatelje koji potvrđuju postizanje željenih rezultata iz plana djelovanja.

6. SAŽETI PRIKAZ STRATEŠKOG DOKUMENTA

SAŽETI PREGLED STRATEŠKOG DOKUMENTA				
Redni broj i oznaka	NAZIV	Indikatori i finansijski izvori		
1. Strateški cilj	Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Procent mladih koji aktivno rade na pokretanju vlastitog binisa	4,2%	8,00%
		Procent mladih koji nikako nisu imali praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja	13,8%	10%
		Procent mladih koji nisu pohađali neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja	67,4%	55%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.185.690,00		2.185.690,00
Prioritet 1.1.	Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj studenata prema mjestu prebivališta	376	450
		Procent mladih koji nisu nastavili obrazovanje iz finansijskih razloga	8,4	5,0%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.970.067		1.970.067
1.1.1. Mjera		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**

	Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade	Provedeno istraživanje i izrađena analiza o potrebama mladih u domenu neformalno obrazovanja	NE	DA
		Broj institucija i obrazovnih ustanova koje su u toku strategije prilagođene za pristup osobama s invaliditetom	0	10
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		54.008,00 KM		54.008,00 KM
1.1.2. Mjera	Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Iznos stipendija za srednjoškolce	U 2026: 188.000,00 KM	Godišnje povećanje od 3% Ukupno za period 2026-2031: 1.216.059 KM
		Uvedena podrška stipendiranja srednjoškolaca sa izvrsnim rezultatima	NE	DA
		Broj stipendiranih učenika i studenata	117	200
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.216.059,00		1.216.059,00
1.1.3. Mjera	Poboljšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Upućena inicijativa pružaocima usluga javnog prijevoza za povećanja broja termina vožnje kroz naselja na području općine	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		700.000,00		700.000,00
Prioritet 1.2.	Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj privrednih subjekata koji kroz partnerstvo sa školama omogućuju praksu učenicima	0	10
		Nastavak podrške programima stipendiranja, prakse, prvog zaposlenja	0	da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
1.2.1. Mjera	Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj realiziranih događaja Dani otvorenih vrata	0	5
		Uveden program karijernog savjetovanja	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
1.2.2. Mjera	Poboljšati uvjete izvođenja praktične nastave	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljena baza lokalnih privrednika koji nude priliku za praktičnu nastavu	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
Prioritet 1.3.	Stvoriti nove prilike i mogućnosti za	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**

	zapošljavanje i podršku mladima	Procent mladih koji su čuli za programe zapošljavanje	14,3%	20%
		Procent mladih koji su pokrenuli vlastiti biznis	3,2%	88%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		215.623,00		215.623,00
1.3.1. Mjera	Podrška zapošljivosti i razvoju poduzetništva mladih kroz aktivne politike i mehanizme podrške	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljen program poticaja samozapošljavanja mladih i unaprjeđenje poduzetništva kroz budžetska sredstva Općine Kalesija.	NE	DA
		Broj korisnika programa program poticaja unaprjeđenje poduzetništva i razvoj startup od strane mladih	0	Ukupno: 60 (10 po godini odnosi se na startup grantovi)
		Broj realiziranih edukacija i radionica o razvoju vlastitog biznisa	0	2 godišnje 12 ukupno
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		208.623,00		208.623,00
1.3.2. Mjera	Poduzimati aktivnosti na zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljen i razvijen program zapošljavanja marginaliziranih mladih	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00

1.3.3. Mjera	Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljen sistem edukacije i informisanja o finansijskoj pismenosti, poduzetništvu, radionica i obuka za digitalni marketing, e-trgovine, startup	0	4 obuke godišnje Ukupno: 24
		Broj mladih koji su educirani o temama finansijske pismnosti	0	Godišnje: 15 Ukupno: 115
		Broj organizovanih radionica o funkcionisanju općinskih službi, biroa i agencija	0	3 obuke godišnje Ukupno: 18
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		7.000,00		7.000,00
2. Strateški cilj	Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Procent mladih koji doprinose svom kućnom budžetu	41,9%	45%
		Procent mladih koji kažu da su zadovoljni uslugama u Domu zdravlja	36,4%	40,0%
		Procent mladih koji su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom	21,8%	25%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		184.000,00		184.000,00
Prioritet 2.1.	Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**

	marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe	Ukupan broj mladih bračnih parova koji je tokom trajanja strateškog dokumenta koristio stambene jedinice putem programa stambenog zbrinjavanja / rješavanja stambenog pitanja	0	18
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		5.000,00		5.000,00
2.1.1. Mjera	Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Provedena analiza o potrebama marginaliziranih grupa mladih	NE	DA
		Broj marginaliziranih mladih koji koriste programe podrške u općini	0	100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		5.000,00		5.000,00
2.1.2. Mjera	Uspostaviti podršku za mlade kroz novi program u oblasti stambenog zbrinjavanja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj radionica za predstavljanje programa	0	2 godišnje 12 ukupno
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
2.1.3. Mjera	Osigurati jednaku uključenost i socijalnu podršku mladima kroz različite aspekte u životu u zajednici	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj parkova i igrališta koji su prilagođeni mladima sa invaliditetom	0	10

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
Prioritet 2.2.	Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Procenat mladih koji su nezadovoljni zdravstvenim uslugama lokalnog Doma zdravlja	23,9%	18%
		Procenat mladih žena koje nikada nisu uradile ginekološki pregled	56,9%	45%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		74.000,00		74.000,00
2.2.1 Mjera	Unaprjeđenje dostupnosti psihosocijalne podrške za mlade	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj psihologa koji rade u institucijama na području općine Kalesija	0	2
		Uspostavljeno telefonsko savjetovanje za mlade pri Domu zdravlja	NE	DA
		Broj radionica psihosocijalne podrške za mlade	0	5 godišnje 30 ukupno
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
2.2.2. Mjera	Povećati informisanost i svijest mladih o dostupnim zdravstvenim uslugama, pravima i važnosti brige o zdravlju	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o uslugama i pravima za mlade	NE	DA
		Broj radionica dostupnim uslugama za mlade i	0	Godišnje: 10

		podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.		Ukupno: 60
		Broj realiziranih kampanja o dostupnim uslugama za mlade i podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.	0	Godišnje: 1 Ukupno: 6
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		74.000,00		74.000,00
Prioritet 2.3.	Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Procent mladih žrtava međuvršnačkog nasilja	12,2%	8%
		Uspostavljanje sistema prikupljanja i analize podataka o nasilju među mladima s ciljem unaprjeđenja politika koje su usmjerene na preventivno djelovanje	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		105.000,00		105.000,00
Mjera 2.3.1.	Pružanje podrške upostavljanja i razvoja programa prevencije i suzbijanja različitih oblika nasilja i devijantnih ponašanja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj radionica o temi nasilja (međuvršnjačko, nasilje na interentu, porodično nasilje i drugi oblici) među mladima te kako prijaviti nasilje	0	Godišnje: 5 radionica Ukupno: 30
		Formiran program za rad s mladima pri PU Kalesija	NE	DA

		Uspostavljena kontakt tačka za podršku mladima u JU CSR Kalesija uz uključivanje PU Kalesija	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
Mjera 2.3.2.	Pružati podršku PU Kalesija i raditi na razvijanju saobraćajne kulture kod mladih	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broja mladih koji su učestvovali u edukacijama o sigurnosti u saobraćaju	0	700
		Broj raskrsnica koje imaju video nadzor	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		105.000,00		105.000,00
3. Strateški cilj	Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Procent mladih koji tvrde da nemaju nikako priliku da posjećuju kulturne sadržaje	22,8%	15%
		Formirana platforma za informisanje mladih (podstranica za mlade na web stranici Općine)	NE	Da
		Procent mladih koji nisu članovi niti jedne organizacije	79,3%	70%
		Procent mladih koji se nikako ne bave hobijima	23%	15%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.464.771,00		3.464.771,00

Prioritet 3.1.	Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj omladinskih organizacija koje djeluju na području općine	1	3
		Procent mladih koji su članovi omladinske organizacije ili asocijacije	14,6%	25%
		Uspostavljen registar omladinskih organizacija	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		179.743,00		179.743,00
3.1.1. Mjera	Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Ukupni iznos sredstava za podršku omladinskim organizacijama i organizacijama koje rade s mladima u toku trajanja strategije	U 2026: 22.000 KM Godišnje povećanje 10%	Ukupno za period 2026-2031: 169.743 KM
		Broj javnih rasprava na kojima je raspravljano o dokumentima čiji se sadržaj tiče mladih	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		179.743,00		179.743,00
		Prioritet 3.2.	Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice	Indikatori strateškog cilja
Procent mladih koji učestvuju u aktivnostima omladinskih organizacija	17,2%			25%

		Broj organizacija koje pružaju mladima priliku za volontiranje	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		5.000,00		5.000,00
3.2.1. Mjera	Uspostaviti održive mehanizme podrške i promocije volontiranja	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljena baza volontera	NE	DA
		Uspostavljanje fonda za nagrađivanje najboljih volontera	0	500 godišnje
		Broj nagrađenih volontera za njihov doprinos	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		5.000,00		5.000,00
Prioritet 3.3.	Razviti i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj kampanja sa omladinskim organizacijama	0	1 godišnje 6 ukupno
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		0,00		0,00
3.3.1. Mjera	Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Uspostavljen Instagram kanal Općine	NE	DA
		Uspostavljen YouTube kanal Općine	NE	DA
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		0,00		0,00
Prioritet 3.4.	Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj mjesnih zajednica u kojima je obnovljeno ili izgrađeno sportsko igralište u toku strategije	0	10
		Procenat mladih koji se ne bave sportom ili rekreativnim aktivnostima	45,1%	35%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.280.028		3.280.028
3.4.1. Mjera	Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje sportskih terena i objekata	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Završena izgradnja sportske gradske dvorane	NE	DA
		Broj klubova koji koriste gradsku sportsku dvoranu	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.912.000,00		1.912.000,00
3.4.2. Mjera	Sistemska podrška sportskim klubovima i organizacija kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Ukupni iznos sredstava za rad sportskih klubova i saveza tokom trajanja Strategije	305.000 KM	Godišnje: 500.000 KM Ukupno: 2.500.000 KM
		Ukupan iznos sredstava za naderene sportiste tokom trajanja Strategije	6.000 KM	Godišnje: 10.000 KM Ukupno: 50.000 KM

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		526.000,00		526.000,00
3.4.3. Mjera	Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i novih kulturnih programa	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora*	Ciljne vrijednosti indikatora**
		Broj događaja iz kulture i umjetnosti prilagođenih mladima	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12
		Iznos sredstava za podršku kulturno-umjetničkim aktivnostima mladih	2026: 15.000 KM	Godišnje povećanje 5% Ukupno za period 2026-2031: 102.028 KM
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		842.028,00		842.028,00

7. USAGLAŠENOST DOKUMENTA

Sukladno Uredbi o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH obavezna je međusobna usaglašenost strateških dokumenata na lokalnom nivou te je proces izrade strategije prema mladima Općine Kalesija za period 2026-2031. u svim fazama usmjeravan osiguravajući tako usaglašenost s relevantnim strateškim dokumentima, primarno Strategijom razvoja Općine Kalesija 2018-2027³⁴ te Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona 2021–2027³⁵.

Strategija prema mladima Općine Kalesija do 2031. godine teži izgradnji naprednog i prosperitetnog okruženja za mlade u kojem oni ravnopravno učestvuju u procesima odlučivanja, razvijaju vlastite potencijale, učestvuju u društvenom životu zajednice, imaju adekvatne programe iz kulture i sporta koje koriste te imaju podršku za razvoj poslovnih planova i podrški u zapošljavanju. Ciljevi strategije usklađeni su sa Strategijom razvoja FBiH i Globalnim ciljevima Agende UN-a za održivi razvoj, Okvirom suradnje i Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH te Mišljenjem Komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU.

Izrada Strategije prema mladima Općine Kalesija rađena je na način da je u skladu i sa dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim međunarodno preuzetim obavezama Bosne i Hercegovine što uključuje Strategiju Evropske unije za mlade za period 2019–2027. godina, Strategiju omladinskog sektora Savjeta Evrope do 2030. godine, Strategiju Ujedinjenih nacija za mlade 2018–2030. godine, Agendu Ujedinjenih nacija za održivi razvoj 2015–2030. godina, odnosno Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH. Ovakav pristup osigurava usaglašenost strategije prema mladima Općine Kalesija i sa svim relevantnim međunarodnim strateškim dokumentima od važnosti za mlade.

Strategija prema mladima Općine Kalesija za period 2026-2031. godine položaj i potrebe mladih posmatra u dva nivoa, a primarno se teži unapređenju a) sferi humane sigurnosti, ili socijalne uključenosti, kako je to predstavljeno Mišljenjem Komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU i Analitičkim izvještajem COM (2019) 261 final,³⁶ kao baze i preduvjeta za b) sferu kvalitetnog življenja koji su ciklično povezani. Percepcija humane sigurnosti i socijalne uključenosti je praktično povezana s realnim sadržajima društvenog života u zajednici: ekonomskim i demografskim položajem, posebno pronatalitnim politikama, zaštitom majčinstva i porodice te osposobljavanjem mladih, stanjem sigurnosti (realno stanje kriminaliteta u zajednici, efikasnost mehanizama društvene kontrole), kvalitetom usluga servisa, zaštitom temeljnih vrijednosti i ljudskih prava, stanjem zdravstvenog i odgojno-obrazovnog sistema (stanje u značajnim institucijama lokalne zajednice i stepen participacije građana u njihovom radu), kulturnim (ponuda i dostupnost kulturnih sadržaja), političkim i drugim procesima.

³⁴ Strategija razvoja Općine Kalesija; dostupno na: <https://kalesija.ba/dokumenti/>, pristupljeno 1.2.2026. g.

³⁵ Strategija razvoja Tuzlanskog kantona; dostupno na: <https://www.vladatk.kim.ba/strategija-razvoja-tk-za-period-2021-2027>, pristupljeno 1.2.2026. g.

³⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0261>

Sveobuhvatna, s obzirom na oblasti kojima se bavi, strategija prema mladima zahtijeva multidisciplinarno djelovanje i udruživanje različitih kapaciteta iz svih oblasti društvenog života kako bi se kreirali ishodi kojima se unapređuje položaj i zadovoljavaju potrebe mladih.

Strategija za mlade Općine Kalesija usuglašena je prvenstveno sa Strategijom razvoja FBiH do 2034. godine, naročito s prioritetima strateškog cilja 2 – *Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj*, kojima se teže unaprijediti temeljne pretpostavke razvoja i sigurnosti društva kao što su zdravlje, socijalna uključenost, posvećenost i briga, funkcionalno obrazovanje te zapošljavanje, a koji čine bazu humane sigurnosti za demografski razvoj i kvalitativno napredovanje društva općenito.

Usaglašenost Strategije prema mladima Općine Kalesija sa Strategijom razvoja Općine Kalesija koja ističe 2027. godine ogleđa se ponajviše u činjenici da Strategija prema mladima detaljno razrađuje radnje i pravce djelovanja na unapređenju kvalitete življenja populacije mladih i time daje praktična rješenja.

Gledajući usaglašenost Strategije prema mladima Općine Kalesija s relevantnim strategijama na međunarodnom planu ističe se veza s *Agendom Ujedinjenih naroda za održivi razvoj 2015.–2030. godine*, koja *Globalnim ciljevima za održivi razvoj* predstavlja temeljne oblasti unapređenja svakog društva za postizanje boljih uvjeta života. 17 je ciljeva međusobno povezano, a razvoj je neodvojiv od ravnoteže između socijalnog, ekonomskog i aspekta održivosti životne sredine. Ovaj će plan provoditi sve zemlje i sve zainteresirane strane, djelujući kroz partnerstvo zasnovano na suradnji. Značaj je Agende za mlade u FBiH, pa time i mlade Kalesije je taj što u širem prostoru postavlja unificirane ciljeve inkluzivnog razvoja i potencira stvaranje boljih prilika za mlade ljude u oblastima kao što su obrazovanje, zapošljavanje i učešće u javnom životu, postavlja standarde i preporuke za uključivanje mladih u procese donošenja odluka, što mladima omogućava da izraze svoje potrebe i perspektive. Mnogi ciljevi Agende, poput onih za sveopću dobrobit, obrazovanje i zapošljavanje, potiču kreiranje politika fokusiranih na poboljšanje i stvaranje prilika za mlade. Implementacija ovih politika može dovesti do poboljšanih uvjeta za obrazovanje mladih, kao i stvaranje novih radnih mjesta i programa obuke koji su prilagođeni njihovim potrebama. U BiH su *Agenda* i *Ciljevi održivog razvoja* prioritizirani *Okvirom saradnje za održivi razvoj vlasti u BiH i sistem UN-a do 2025. godine*³⁷ (Okvir saradnje), kojim su postavljeni strateški prioriteti koji usmjeravaju procese strateškog planiranja na nivou BiH, RS, FBiH i Brčko distrikta BiH. Okvirom su za realizaciju ciljeva održivog razvoja³⁸ (Okvir za realizaciju) definirani razvojni pravci po kojima će se realizirati Okvir saradnje i prema kojima će se druge strategije upravljati, a kako bi ostvarile usaglašenost s Globalnim ciljevima za održivi razvoj. Ukratko, *Agenda* je značajna za mlade ljude u FBiH jer promovira održiv razvoj, uključivanje u procese odlučivanja, poboljšanje obrazovanja i zapošljavanja, kao i zaštitu ljudskih prava. Implementacija ove agende može doprinijeti stvaranju boljih uvjeta za mlade ljude i ostvarenju njihovog punog potencijala.

³⁷ Okvir saradnje Bosne i Hercegovine i Ujedinjenih nacija za održivi razvoj Partnerstvo za održivi razvoj 2021.–2025., dostupno na https://bosniaherzegovina.un.org/sites/default/files/2021-08/Sustainable%20development_BHS_WEB_final.pdf, pristupljeno 15. 9. 2025. g.

³⁸ Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, dostupno na: <https://fzpr.gov.ba/files/Strategije/Okvir-za-realizaciju-Ciljeva-odrzivog-razvoja-u-BiH.pdf>, pristupljeno 15. 9 2025. g.

8. DETALJAN PREGLED MJERA

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja		
Naziv mjere	1.1.1. Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje kvaliteta i dostupnosti obrazovanja mladima kroz jačanje formalnih i neformalnih obrazovnih sadržaja, modernizaciju nastavnog procesa i bolje usklađivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada. Fokus mjere je na razvoju novih programa neformalnog obrazovanja u oblastima savremenih vještina poput IT-a, poduzetništva i medijske pismenosti, uz kontinuirano informisanje mladih o dostupnim mogućnostima za učenje i usavršavanje. Istovremeno, mjera podrazumijeva analizu i unapređenje formalnih nastavnih planova kroz saradnju sa nadležnim institucijama, kao i ulaganje u digitalizaciju nastave, obnovu školske infrastrukture i jačanje kapaciteta nastavnog kadra. Poseban akcenat stavlja se na osiguranje budžetske podrške i privlačenje dodatnih sredstava kroz domaće i međunarodne projekte, čime se stvaraju dugoročni uslovi za savremen, kvalitetan i tržišno relevantan obrazovni sistem.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Provedeno istraživanje i izrađena analiza o potrebama mladih u domenu neformalno obrazovanja	NE	DA
	Broj institucija i obrazovnih ustanova koje su u toku strategije prilagođene za pristup osobama s invaliditetom	0	10
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećan kvalitet obrazovanja i stečenih vještina mladih, bolja usklađenost obrazovanja sa potrebama tržišta rada te veća konkurentnost mladih na tržištu rada, uz savremenije i digitalno unaprijeđene obrazovne uslove. Mjera direktno doprinosi prioritetu kroz jačanje dostupnosti i kvaliteta obrazovanja, proširenje ponude obrazovnih sadržaja i stvaranje savremenih uslova za učenje, čime se mladima omogućava kontinuiran razvoj znanja i vještina potrebnih za lični i profesionalni napredak.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	54.008,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		

Nosioci mjere	Općina Kalesija, Omladinsko udruženje „Trik“, Općinsko vijeće, Općinske službe, Ministarstvo obrazovanja i nauke TK, Mješovita srednja škola
Ciljne grupe	Mladi, srednjoškolci, članovi omladinskih organizacija

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja		
Naziv mjere	1.1.2. Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja .		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje sistema stipendiranja kao ključnog mehanizma podrške mladima u obrazovanju, s ciljem povećanja dostupnosti obrazovnih prilika i podsticanja izvrsnosti. Aktivnosti obuhvataju analizu postojećeg sistema stipendiranja kako bi se procijenila njegova efikasnost, obuhvat i pravednost, te njegovo dalje unapređenje u skladu sa potrebama mladih i lokalne zajednice. Poseban fokus stavlja se na veće stipendiranje deficitarnih zanimanja i nagrađivanje uspješnih srednjoškolaca, čime se doprinosi razvoju kadrova potrebnih lokalnom tržištu rada i motivisanju mladih za postizanje boljih obrazovnih rezultata.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Iznos stipendija za srednjoškolce	U 2026: 188.000,00 KM	Godišnje povećanje od 3% Ukupno: 1.216.059 KM
	Uvedena podrška stipendiranja srednjoškolaca sa izvrsnim rezultatima	NE	DA
	Broj stipendiranih učenika i studenata	117	200
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana dostupnost obrazovanja mladima, veća motivacija za postizanje akademskog uspjeha i razvoj kadrova u deficitarnim zanimanjima, što dugoročno doprinosi lokalnom socio-ekonomskom razvoju. Mjera jača sistem podrške obrazovanju kroz finansijsku pomoć mladima, smanjuje prepreke za nastavak školovanja i podstiče kvalitet i relevantnost obrazovanja, čime direktno doprinosi razvoju i dostupnosti obrazovanja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	1.216.059,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		

Nosioci mjere	Općina Kalesija i Općinsko vijeće
Ciljne grupe	Srednjoškolci i mladi koji se školuju za deficitarna zanimanja

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja		
Naziv mjere	1.1.3. Poboljšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje dostupnosti obrazovanja kroz poboljšanje sistema javnog prijevoza za učenike i studente, kao važnog preduslova za redovno pohađanje nastave. Aktivnosti podrazumijevaju prikupljanje relevantnih podataka o potrebama mladih kroz saradnju sa omladinskim organizacijama, nastavak finansijske podrške za sufinansiranje troškova prijevoza, te institucionalno zagovaranje prema nadležnim organima s ciljem rješavanja problema neredovnih i nedovoljnih prijevoznih linija. Poseban fokus stavlja se na uspostavljanje redovnijeg i funkcionalnijeg javnog prijevoza, čime se mladima omogućava ravnopravan pristup obrazovanju bez obzira na mjesto stanovanja..		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Upućena inicijativa pružaocima usluga javnog prijevoza za povećanja broja termina vožnje kroz naselja na području općine	NE	DA
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Smanjene prepreke za pristup obrazovanju, veća redovnost pohađanja nastave i poboljšana mobilnost mladih, što doprinosi njihovoj obrazovnoj uključenosti i socijalnoj ravnopravnosti. Mjera direktno doprinosi dostupnosti obrazovanja kroz rješavanje infrastrukturnih i finansijskih prepreka, omogućavajući mladima nesmetan pristup obrazovnim ustanovama i jednake uslove za školovanje.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	871.561,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općina Kalesija u saradnji sa nadležnim ministarstvom u Tuzlanskom kantonu		
Ciljne grupe	Mladi sa područja općine a posebno oni iz ruralnih krajeva, srednjoškolci i studenti		

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.2. Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede		
Naziv mjere	1.2.1. Uspostaviti bolju povezanost obrazovnog sistema i lokalne privrede		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na jačanje saradnje između obrazovnog sistema i lokalne privrede kako bi se obrazovni programi i izbor zanimanja mladih bolje uskladili sa stvarnim potrebama tržišta rada. Aktivnosti obuhvataju redovno povezivanje škola, privrednika i institucija za zapošljavanje kroz godišnje sastanke, organizaciju događaja za direktno predstavljanje poslodavaca mladima, te sistemsku promociju deficitarnih zanimanja. Na ovaj način mladima se omogućava pravovremeno informisanje o mogućnostima zapošljavanja, dok se lokalnoj privredi osigurava razvoj potrebnih kadrova.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj realiziranih događaja Dani otvorenih vrata	0	5
	Uveden program karijernog savjetovanja	NE	DA
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Bolja usklađenost obrazovanja sa potrebama tržišta rada, povećana zapošljivost mladih i jačanje lokalne privrede kroz razvoj kadrova u deficitarnim zanimanjima. Mjera direktno doprinosi razvoju obrazovanja usmjerenog na lokalnu privredu kroz institucionalno povezivanje škola i poslodavaca, promociju relevantnih zanimanja i stvaranje uslova za dugoročnu saradnju obrazovnog i privrednog sektora.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	JU Biro za zapošljavanje Kalesija, Udruženja privrednika, poslodavci, Mješovita srednja škola,		
Ciljne grupe	Mladi, privrednici i poslodavci sa područja općine		

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.2. Razvoj obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede		
Naziv mjere	1.2.2. Poboljšati uvjete izvođenja praktične nastave		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje kvaliteta i uslova izvođenja praktične nastave kroz sistemsko povezivanje obrazovnih ustanova i lokalnih poslodavaca. Aktivnosti obuhvataju posredovanje Općine u uspostavljanju saradnje između škola i privrednog sektora, formiranje baze poslodavaca spremnih za prijem učenika na praktičnu nastavu, te stvaranje kvalitetnijih i raznovrsnijih prilika za sticanje praktičnih znanja i vještina. Paralelno s tim, predviđeno je kontinuirano praćenje kvaliteta realizacije praktične nastave kroz ispitivanje zadovoljstva učenika, kako bi se sistem mogao prilagođavati stvarnim potrebama mladih i tržišta rada.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljena baza lokalnih privrednika koji nude priliku za praktičnu nastavu	NE	DA
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšan kvalitet praktične nastave, veća primjenjivost stečenih znanja i vještina te bolja pripremljenost mladih za uključivanje na tržište rada. Mjera doprinosi razvoju obrazovanja usmjerenog na potrebe lokalne privrede kroz jačanje praktičnih kompetencija mladih i uspostavljanje trajne saradnje između škola i privrednog sektora.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026 - 2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Mješovita srednja škola, udruženja privrednika, poslodavci s područja općine, Služba za privredu, budžet i inspekcijske poslove		
Ciljne grupe	Srednjoškolci		

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.
Prioritet	1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima

Naziv mjere	1.3.1. Podrška zapošljivosti i razvoju poduzetništva mladih kroz aktivne politike i mehanizme podrške		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na jačanje zapošljivosti mladih i razvoj poduzetništva kroz sistemsku finansijsku, edukativnu i savjetodavnu podršku. Aktivnosti obuhvataju kontinuirano izdvajanje budžetskih sredstava za poduzetničke inicijative mladih, organizaciju obuka i kurseva u saradnji sa institucijama tržišta rada, kao i podršku programima stručnog osposobljavanja koji omogućavaju mladima sticanje radnog iskustva. Poseban fokus stavlja se na dostupnost informacija o programima zapošljavanja i poticajima kroz digitalne kanale i direktan rad sa mladima putem radionica i savjetovanja. Mjera također podrazumijeva odgovorno i transparentno planiranje sredstava za zapošljavanje mladih, čime se osigurava dugoročna i stabilna podrška njihovom profesionalnom razvoju.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljen program poticaja samozapošljavanja mladih i unaprjeđenje poduzetništva kroz budžetska sredstva Općine Kalesija.	NE	DA
	Broj korisnika programa program poticaja unaprjeđenja poduzetništva i razvoj startup biznisa od strane mladih	0	Ukupno: 60 (10 po godini odnosi se na startup grantovi)
	Broj realiziranih edukacija i radionica o razvoju vlastitog biznisa	0	2 godišnje 12 ukupno
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana zapošljivost mladih, razvoj poduzetničkih kompetencija i veće uključivanje mladih u lokalne ekonomske tokove. Mjera doprinosi stvaranju novih prilika za zapošljavanje kroz finansijsku i stručnu podršku mladima, jačanje njihovih kompetencija i razvoj održivih mehanizama podrške za ulazak na tržište rada.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	208.623,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općina Kalesija, Investicijska fondacija IMPAKT, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona, Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Biro za zapošljavanje Kalesija, mediji sa područja općine		
Ciljne grupe	Mladi koji žele pokrenuti biznise, mladi sa srednjom stručnom spremom, nezaposleni mladi sa Biroa za zapošljavanje		

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima		
Naziv mjere	1.3.2. Poduzimati aktivnosti na zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na povećanje zapošljivosti mladih žena i mladih iz ruralnih područja kroz ciljane programe podrške, prekvalifikacije i jačanja kompetencija. Aktivnosti obuhvataju razvoj programa zapošljavanja prilagođenih potrebama mladih iz socijalno osjetljivih grupa, podsticanje poslodavaca na inkluzivno zapošljavanje te kontinuirano jačanje vještina potrebnih za ulazak na tržište rada kroz radionice i savjetodavne aktivnosti. Poseban fokus stavlja se na osnaživanje mladih žena bez kvalifikacija i mladih sa srednjom stručnom spremom, kao i na smanjenje prepreka s kojima se suočavaju mladi iz ruralnih sredina, čime se doprinosi ravnopravnijem pristupu ekonomskim prilikama.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljen i razvijen program zapošljavanja marginaliziranih mladih	NE	DA
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana ekonomska uključenost mladih žena i mladih iz ruralnih područja, smanjenje nejednakosti na tržištu rada i jačanje socijalne kohezije. Mjera doprinosi stvaranju novih prilika za zapošljavanje kroz inkluzivne programe podrške koji omogućavaju ravnopravan pristup tržištu rada i jačaju kapacitete mladih iz ranjivih grupa.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Bira za zapošljavanje Kalesija, lokalni privrednici		
Ciljne grupe	Mlade žene, mladi iz ruralnih krajeva, mladi iz marginaliziranih grupa		

Veza sa strateškim ciljem	1. Uspostaviti i razvijati sistem u općini koji povezuje obrazovanje, praktično učenje i tržište rada radi povećanja zapošljivosti mladih.		
Prioritet	1.3. Stvoriti nove prilike i mogućnosti za zapošljavanje i podršku mladima		

Naziv mjere	1.3.3. Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na jačanje finansijske pismenosti i poduzetničkih znanja mladih, kao i na bolje razumijevanje uloge lokalnih institucija koje pružaju podršku zapošljavanju i razvoju poslovnih inicijativa. Aktivnosti obuhvataju redovne edukacije iz oblasti finansijske pismenosti, poduzetništva i korištenja digitalnih alata, namijenjene učenicima i studentima, te sistemsko informisanje mladih o radu općinskih službi i drugih relevantnih institucija. Poseban rezultat mjere je izrada vodiča o dostupnim institucijama i prilikama za mlade, čime se jača njihova informisanost, samostalnost i spremnost za pokretanje poduzetničkih aktivnosti.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljen sistem edukacije i informisanja o finansijskoj pismenosti, poduzetništvu, radionica i obuka za digitalni marketing, e-trgovine, startape	0	4 obuke godišnje Ukupno 24
	Broj mladih koji su educirani o temama finansijske pismenosti	0	Godišnje: 15 Ukupno: 115
	Broj organizovanih radionica o funkcionisanju općinskih službi, biroa i agencija	0	3 obuke godišnje Ukupno: 18
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana finansijska i institucionalna pismenost mladih, jače poduzetničke kompetencije i veća spremnost za pokretanje vlastitih biznis inicijativa. Mjera doprinosi stvaranju novih mogućnosti za zapošljavanje kroz osnaživanje mladih znanjem, informacijama i vještinama potrebnim za aktivno učešće u ekonomskim tokovima i razvoj poduzetništva.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	7.000,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	JU Biro za zapošljavanje Kalesija		
Nosioci mjere	Općina Kalesija i Biro za zapošljavanje Kalesija		
Ciljne grupe	Učenici i studenti		
Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade		

Prioritet	2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe		
Naziv mjere	2.1.1. Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na uspostavljanje koordinisanog sistema saradnje institucija s ciljem jačanja socijalne uključenosti marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe. Aktivnosti obuhvataju kontinuirano prikupljanje i analizu podataka o ranjivim grupama mladih, provođenje stručnih radionica u saradnji sa psiholozima i socijalnim radnicima radi prepoznavanja njihovih potreba, te uspostavljanje jasnih komunikacijskih mehanizama kroz imenovanje kontakt osobe i redovne sastanke relevantnih aktera. Poseban fokus stavlja se na jačanje saradnje između Centra za socijalni rad i obrazovnih ustanova kako bi se osigurala pravovremena podrška i integrisani pristup rješavanju problema mladih.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Provedena analiza o potrebama marginaliziranih grupa mladih	NE	DA
	Broj marginaliziranih mladih koji koriste programe podrške u općini	0	30
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprijeđena institucionalna saradnja i efikasniji sistem podrške koji omogućava veću socijalnu uključenost, zaštitu i osnaživanje mladih iz ranjivih grupa. Mjera doprinosi razvoju sistema podrške kroz koordinisano djelovanje institucija, pravovremeno prepoznavanje potreba mladih i jačanje mehanizama njihove socijalne zaštite i uključivanja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	5.000,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općina Kalesija i Centar za socijalni rad		
Ciljne grupe	Mladi (u stanju socijalne potrebe, marginalizirani)		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe

Naziv mjere	2.1.2. Uspostaviti podršku za mlade kroz novi program u oblasti stambenog zbrinjavanja.		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na uspostavljanje systemske podrške mladima u rješavanju stambenog pitanja kao važnog preduslova njihove socijalne stabilnosti i osamostalivanja. Aktivnosti obuhvataju razvoj i provođenje programa stambenog zbrinjavanja mladih, osiguravanje budžetskih sredstava za njegovu realizaciju te kontinuirano informisanje mladih o dostupnim mogućnostima kroz info sesije i promotivne aktivnosti. Mjera ima za cilj smanjiti stambene barijere s kojima se suočavaju mladi, posebno oni u stanju socijalne potrebe, i omogućiti im sigurnije uslove za samostalan život i dalji razvoj.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj radionica za predstavljanje programa subvencioniranog stanovanja za mlade i mlade porodice	0	2 godišnje 10 ukupno
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana stambena sigurnost mladih, jačanje njihove samostalnosti i smanjenje socijalne ranjivosti. Mjera doprinosi razvoju sistema podrške i zaštite mladih kroz konkretan mehanizam stambenog osnaživanja, čime se unapređuje njihova socijalna uključenost i dugoročna stabilnost.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026 -2031.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općina Kalesija		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe
Naziv mjere	2.1.3. Osigurati jednaku uključenost i socijalnu podršku mladima kroz različite aspekte u životu u zajednici
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na osiguravanje jednake uključenosti mladih u društveni život zajednice kroz jačanje socijalne podrške i uklanjanje prepreka za njihovo puno učešće. Aktivnosti obuhvataju podsticanje mladih u stanju socijalne potrebe na uključivanje u rad omladinskih organizacija, jačanje kapaciteta Centra za socijalni rad, te unapređenje pristupačnosti javnih prostora i institucija za mlade

	sa invaliditetom i poteškoćama u razvoju. Poseban fokus stavlja se na saradnju obrazovnih ustanova i socijalnih službi, uključujući osiguravanje adekvatne podrške u nastavi i uspostavljanje jasnih kontakt tačaka za rad sa mladima. Mjera promovira inkluzivno okruženje u kojem svi mladi imaju jednake mogućnosti za učešće, razvoj i socijalnu integraciju.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj parkova i igrališta koji su prilagođeni mladima sa invaliditetom	0	10
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Veća socijalna uključenost mladih iz ranjivih grupa, unaprijeđena pristupačnost javnog prostora i jači sistem institucionalne podrške. Mjera doprinosi izgradnji sveobuhvatnog sistema zaštite i osnaživanja mladih kroz inkluzivne prakse, međuinstitucionalnu saradnju i uklanjanje socijalnih i infrastrukturnih barijera.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općinsko vijeće, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti, Komisija za mlade, Mješovita srednja škola, Centar za socijalni rad		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema
Naziv mjere	2.2.1. Unaprijeđenje dostupnosti psihosocijalne podrške za mlade
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje dostupnosti psihosocijalne podrške mladima kroz razvoj savjetodavnih i preventivnih usluga u obrazovnom i zdravstvenom sistemu. Aktivnosti obuhvataju uspostavljanje besplatnih savjetovališta u školama i Domu zdravlja, pokretanje telefonskog savjetovališta za anonimnu podršku, te redovno provođenje edukativnih radionica o mentalnom zdravlju, stresu i anksioznosti. Poseban cilj mjere je uspostavljanje Centra za mentalno zdravlje kao trajne institucionalne podrške mladima, čime se stvara sistem rane identifikacije problema i pravovremene stručne pomoći.

Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj psihologa koji rade u institucijama na području općine Kalesija	0	2
	Uspostavljeno telefonsko savjetovište za mlade pri Domu zdravlja	NE	DA
	Broj radionica psihosocijalne podrške za mlade	0	5 godišnje 30 ukupno
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšano mentalno zdravlje mladih, veća dostupnost stručne podrške i jačanje preventivnog sistema rane intervencije. Mjera doprinosi razvoju sistema prevencije kroz institucionalizaciju psihosocijalne podrške i stvaranje dostupnih mehanizama za rano prepoznavanje i rješavanje zdravstvenih problema mladih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Dom zdravlja Kalesija, Ministarstvo zdravstva TK, Mjeošovita srednja škola		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.2. Razviti sistem prevencije i rane identifikacije zdravstvenih problema
Naziv mjere	2.2.2. Povećati informisanost i svijest mladih o dostupnim zdravstvenim uslugama, pravima i važnosti brige o zdravlju
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na povećanje informisanosti mladih o zdravstvenim uslugama, pravima i značaju preventivne brige o zdravlju kroz sistemsko i dostupno informisanje. Aktivnosti obuhvataju provođenje informativnih kampanja putem digitalnih kanala Općine i organizacija civilnog društva, izradu online vodiča o zdravstvenim pravima i uslugama te uspostavljanje info servisa za mlade pri Domu zdravlja. Poseban fokus stavlja se na podizanje svijesti o važnosti redovnih zdravstvenih pregleda i preventivnih mjera, čime se doprinosi razvoju odgovornog odnosa mladih prema vlastitom zdravlju.

Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljanje jedinstvene baze podataka o uslugama i pravima za mlade	NE	DA
	Broj radionica dostupnim uslugama za mlade i podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.	0	Godišnje: 10 Ukupno: 60
	Broj realiziranih kampanja o dostupnim uslugama za mlade i podizanju svijesti o važnosti obavljanja redovnih sistematskih i ginekoloških pregleda.	0	Godišnje: 1 Ukupno: 6
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Veća informisanost mladih o zdravstvenim pravima i uslugama, jačanje preventivne zdravstvene kulture i ranije prepoznavanje zdravstvenih rizika. Mjera doprinosi razvoju sistema prevencije kroz dostupno informisanje, jačanje zdravstvene pismenosti mladih i stvaranje mehanizama za pravovremeno korištenje zdravstvenih usluga.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	74.000,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Mediji s područja općine, Dom zdravlja		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici
Naziv mjere	2.3.1. Pružanje podrške upostavljanja i razvoja programa prevencije i suzbijanja različitih oblika nasilja i devijantnih ponašanja
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na jačanje lokalnog sistema prevencije nasilja kroz razvoj koordinisanih programa edukacije, podrške i javnog zagovaranja. Aktivnosti obuhvataju provođenje kampanja protiv nasilja i podrške žrtvama, organizaciju edukacija o različitim oblicima nasilja i načinima prijavljivanja, te uspostavljanje saradnje između Općine, policije i omladinskih organizacija radi kreiranja sadržaja koji ohrabruje mlade na prijavu nasilja. Poseban fokus stavlja se na razvoj programa rada sa mladima u

	okviru policijskih struktura i uspostavljanje kontakt tačke za podršku u Centru za socijalni rad, čime se gradi integrisan sistem zaštite i rane intervencije.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj radionica o temi nasilja (međuvršnjačko, nasilje na internetu, porodično nasilje i drugi oblici) među mladima te kako prijaviti nasilje	0	Godišnje: 5 radionica Ukupno: 30
	Formiran program za rad s mladima pri PU Kalesija	NE	DA
	Uspostavljena kontakt tačka za podršku mladima u JU CSR Kalesija uz uključivanje PU Kalesija	NE	DA
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Smanjenje nasilja među mladima, veća spremnost na prijavljivanje nasilja i jačanje osjećaja sigurnosti u lokalnoj zajednici. Mjera doprinosi jačanju sistema prevencije nasilja kroz institucionalnu saradnju, edukaciju mladih i razvoj mehanizama podrške, čime se unapređuje sigurnost mladih u zajednici.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Centar za socijalni rad, Policijska uprava Kalesija, Općinsko vijeće Kalesija, omladinske organizacije		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade
Prioritet	2.3. Jačati sistem prevencije svih oblika nasilja za unapređenje sigurnosti mladih u lokalnoj zajednici
Naziv mjere	2.3.2. Pružati podršku PU Kalesija i raditi na razvijanju saobraćajne kulture kod mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje sigurnosti mladih u saobraćaju kroz kombinaciju infrastrukturnih rješenja, normativnih mjera i edukativnih aktivnosti. Aktivnosti obuhvataju usvajanje i provođenje lokalnih odluka o bezbjednosti saobraćaja, postavljanje usporivača brzine i videonadzora na rizičnim lokacijama, te kontinuiranu edukaciju mladih o sigurnom ponašanju u saobraćaju kroz saradnju sa policijskim službenicima i školama. Mjera ima za cilj razvijanje saobraćajne kulture kod mladih i stvaranje sigurnijeg javnog prostora, uz jačanje saradnje između Općine i policijskih struktura.

Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broja mladih koji su učestvovali u edukacijama o sigurnosti u saobraćaju	0	700
	Broj raskrsnica koje imaju video nadzor	0	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana sigurnost u saobraćaju, smanjen broj rizičnih situacija i razvijenija saobraćajna kultura među mladima. Mjera doprinosi prevenciji nasilja i rizičnih ponašanja kroz jačanje bezbjednosti u javnom prostoru i razvoj odgovornog ponašanja mladih, čime se unapređuje ukupna sigurnost zajednice.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	105.000,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Polijska uprava Kalesija		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine		
Naziv mjere	3.1.1. Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na uspostavljanje stabilnog i transparentnog sistema institucionalne podrške mladima i omladinskom sektoru. Aktivnosti obuhvataju unapređenje planiranja i raspodjele budžetskih sredstava namijenjenih mladima, povećanje izdvajanja za programe i organizacije koje rade s mladima, te jasnije predstavljanje dostupnih budžetskih linija. Mjera podrazumijeva kontinuiranu podršku radu omladinskih organizacija i podsticanje mobilnosti mladih, čime se jača njihovo učešće u društvenim tokovima i razvoj omladinskog sektora kao važnog partnera lokalne zajednice.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***

	Ukupni iznos sredstava za podršku omladinskim organizacijama i organizacijama koje rade s mladima u toku trajanja strategije	U 2026: 22.000 KM Godišnje povećanje 10%	Ukupno za period 2026-2031.: 169.743 KM
	Broj javnih rasprava na kojima je raspravljano o dokumentima čiji se sadržaj tiče mladih	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Stabilniji i održiviji omladinski sektor, veće učešće mladih u društvenom životu i jača institucionalna podrška njihovom razvoju. Mjera direktno doprinosi razvoju omladinskog sektora kroz finansijsku i institucionalnu podršku, jačanje kapaciteta organizacija mladih i stvaranje povoljnog okruženja za njihov rad.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	179.743,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Općinsko vijeće, mediji, omladinske organizacije, Općinski načelnik, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti		
Ciljne grupe	Mladi, omladinske organizacije, organizacije koje rade s mladima		

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.2. Razvijen i prepoznat sistem volontiranja mladih kao oblika aktivnog učešća u razvoju lokalne zajednice		
Naziv mjere	3.2.1. Uspostaviti održive mehanizme podrške i promocije volontiranja mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na razvoj održivog sistema podrške i promocije volontiranja mladih kao važnog oblika njihovog aktivnog učešća u zajednici. Aktivnosti obuhvataju uspostavljanje baze volontera na nivou općine, provođenje edukacija o značaju volontiranja u školama, te realizaciju medijskih kampanja i volonterskih akcija u saradnji sa omladinskim organizacijama. Poseban fokus stavlja se na javno priznanje i promociju pozitivnih primjera volonterizma kroz izbor i predstavljanje najboljih volontera, čime se jača kultura solidarnosti, društvene odgovornosti i građanskog angažmana među mladima.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***

	Uspostavljena baza volontera	NE	DA
	Uspostavljanje fonda za nagrađivanje najboljih volontera	0	500 godišnje
	Broj nagrađenih volontera za njihov doprinos	0	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvijena kultura volontiranja, veći društveni angažman mladih i jača povezanost mladih sa lokalnom zajednicom. Mjera doprinosi izgradnji prepoznatog i održivog sistema volontiranja kroz institucionalnu podršku, promociju i aktivno uključivanje mladih u razvoj zajednice.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	5.000,00 KM		
Period implementacije mjere	2026-2031. g.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija		
Nosioci mjere	Osnovne i srednja škola, omladinske organizacije, udruženja i klubovi koji okupljaju mlade, Općinsko vijeće		
Ciljne grupe	mladi		

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.3. Razvijati i poboljšati sistem informisanja i komunikacije s mladima kroz prilagođene, dostupne i vidljive kanale		
Naziv mjere	3.3.1. Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na razvoj savremenog i mladima prilagođenog sistema informisanja koji omogućava pravovremenu, dostupnu i razumljivu komunikaciju između Općine i mladih. Aktivnosti obuhvataju plansko i redovno informisanje o programima i prilikama za mlade, prilagođavanje sadržaja njihovim interesima, povećanje vidljivosti službenih komunikacijskih kanala te kreiranje posebnog web prostora posvećenog mladima. Poseban fokus stavlja se na saradnju sa omladinskim organizacijama u kreiranju kampanja i informativnih sadržaja, čime se jača dvosmjerna komunikacija i povjerenje između mladih i lokalne uprave.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljen Instagram kanal Općine	NE	DA
	Uspostavljen YouTube kanal Općine	NE	DA

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećana informisanost mladih, veća uključenost u društvene procese i jača komunikacija između mladih i lokalne zajednice. Mjera doprinosi uspostavljanju vidljivog i funkcionalnog sistema informisanja koji mladima omogućava lak pristup relevantnim informacijama i aktivnije učešće u životu zajednice.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	0,00 KM
Period implementacije mjere	2026-2031. g.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija
Nosioci mjere	Omladinske organizacije i mediji na pdoručju općine
Ciljne grupe	mladi

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku		
Naziv mjere	3.4.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje sportskih terena i objekata .		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na unapređenje sportske infrastrukture kao preduslova za ravnopravan pristup sportskim i rekreativnim sadržajima mladih. Aktivnosti obuhvataju analizu postojećeg stanja sportskih objekata, rekonstrukciju i adaptaciju terena, te izgradnju novih multifunkcionalnih igrališta. Poseban akcenat stavlja se na saradnju sa višim nivoima vlasti radi obezbjeđenja dodatnih ulaganja u sportske i kulturne objekte, čime se stvaraju kvalitetniji i dostupniji prostori za aktivno provođenje slobodnog vremena mladih.		
Strateški projekti			
Indikator za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Završena izgradnja sportske gradske dvorane	NE	DA
	Broj klubova koji koriste gradsku sportsku dvoranu	0	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprijeđena sportska infrastruktura, veća dostupnost rekreativnih sadržaja i podsticanje zdravih stilova života među mladima. Mjera doprinosi osiguravanju ravnopravnog pristupa sportskim sadržajima kroz infrastrukturna ulaganja i stvaranje uslova za aktivno učešće mladih u sportu i rekreaciji.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	1.912.000,00 KM
Period implementacije mjere	2026-2031. g.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija
Nosioci mjere	Sportski savez Općine Kalesija, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade TK
Ciljne grupe	Mladi, članovi sportskih klubova

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku		
Naziv mjere	3.4.2. Sistemska podrška sportskim klubovima i organizacija kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa za mlade		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na jačanje sistemske podrške sportskim klubovima i razvoj kvalitetnih sportskih i rekreativnih programa dostupnih svim mladima. Aktivnosti obuhvataju finansijsku i organizacionu podršku klubovima radi omogućavanja besplatnih treninga i sportskih škola, organizaciju turnira i rekreativnih događaja, te jačanje saradnje između škola, omladinskih udruženja i sportskih kolektiva. Poseban fokus stavlja se na uspostavljanje objedinjene baze sportskih organizacija i mladih sportista te kontinuiranu promociju njihovih uspjeha, čime se podstiče veće učešće mladih u sportu i razvija pozitivna sportska kultura.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Ukupni iznos sredstava za rad sportskih klubova i saveza tokom trajanja Strategije	305.000 KM	Godišnje: 500.000 KM Ukupno: 2.500.000 KM
	Ukupan iznos sredstava za naderene sportiste tokom trajanja Strategije	6.000 KM	Godišnje: 10.000 KM Ukupno: 50.000 KM
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Veće učešće mladih u sportskim aktivnostima, jačanje sportskih kapaciteta zajednice i promocija zdravih stilova života. Mjera doprinosi ravnopravnom pristupu sportskim sadržajima kroz stabilnu podršku klubovima i razvoj dostupnih programa koji omogućavaju mladima aktivno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	526.000,00 KM		

Period implementacije mjere	2026-2031. g.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija
Nosioci mjere	Sportski savez Općine Kalesija
Ciljne grupe	Sportski klubovi, mladi sportisti

Veza sa strateškim ciljem	3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagrađuje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici.		
Prioritet	3.4. Osigurati ravnopravan pristup sportskim i kulturnim sadržajima kroz ulaganje u infrastrukturu i sistemsku podršku		
Naziv mjere	3.4.3. Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i novih kulturnih programa		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Mjera je usmjerena na razvoj kulturno-umjetničkog stvaralaštva mladih kroz jačanje lokalnih institucija kulture i podršku savremenim kulturnim programima. Aktivnosti obuhvataju kontinuiranu podršku radu mladih umjetnika, jačanje kapaciteta ustanova kulture i udruženja koja djeluju u općini, te razvoj novih kulturnih sadržaja prilagođenih interesima mladih. Mjera ima za cilj stvaranje dinamičnog kulturnog prostora koji podstiče kreativnost, izražavanje i aktivno učešće mladih u kulturnom životu zajednice.		
Strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj događaja iz kulture i umjetnosti prilagođenih mladima	0	Godišnje: 2 Ukupno: 12
	Iznos sredstava za podršku kulturno-umjetničkim aktivnostima mladih	2026: 15.000 KM	Godišnje povećanje 5% Ukupno za period 2026-2031: 102.028 KM
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvijen kulturni život mladih, veće učešće u umjetničkim aktivnostima i jačanje lokalnih kulturnih kapaciteta. Mjera doprinosi ravnopravnom pristupu kulturnim sadržajima kroz sistemsku podršku institucijama i programima koji omogućavaju mladima kontinuirano kulturno i kreativno izražavanje.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	842.028,00 KM		

Period implementacije mjere	2026-2031. g.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Kalesija
Nosioci mjere	Sportski savez Općine Kalesija, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade TK
Ciljne grupe	Mladi umjetnici, udruženja iz oblasti kulture

9. Prilozi

Prilozi koji su sastavni dio Strategije prema mladima Općine Kalesija:

[Akcioni plan Strategije prema mladima Općine Kalesija 2026-2031.](#)

[Analiza istraživanja položaja i potreba mladih općine Kalesija](#)

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA KALESIJA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj: 01-04-1740/26
Datum: 27.04.2026. godine

PREDSJEDAVAJUĆI OPĆINSKOG VIJEĆA

Damir Džafić, dipl.ecc. s.r.

AKCIONI PLAN STRATEGIJE PREMA MLADIMA OPĆINE KALESIJA

Strateški cilj 1. USPOSTAVITI I RAZVIJATI SISTEM U OPĆINI KOJI POVEZUJE OBRAZOVANJE, PRAKTIČNO UČENJE I TRŽIŠTE RADA RADI POVEĆANJA ZAPOSLENJA MLADIH									
Prioritet 1.1. Podržavati razvoj i dostupnost obrazovanja									
Problem	Mjere	Aktivnosti	Vrijeme provođenja					Nosioci provedbe	Troškovi
			'26	'27	'28	'29	'30		
<p>Grupa problema:</p> <p>Obrazovni programi u školama nisu dovoljno usklađeni s potrebama lokalnog tržišta rada, što dovodi do sticanja znanja i vještina koje ne povećavaju zapošljivost mladih na području općine.</p> <p>Nedostatak sadržaja iz neformalnog obrazovanja</p> <p>Ne postoje kontinuirani programi za razvoj savremenih vještina (programiranje, poduzetništvo, medijska pismenost).</p>	<p>1.1.1. Poboljšanje obrazovnih uslova i prateće podrške za mlade</p>	<p>Ponuditi nove sadržaje u neformalnom obrazovanju u skladu s iskazanim potrebama (IT vještine, poduzetništvo i medijsku pismenost).</p>	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	0,00 KM
		<p>Kontinuirano informirati mlade o dostupnim obukama, kursovima i programima putem digitalnih kanala institucija na području općine</p>	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	0,00 KM
		<p>U budžetu izdvojiti sredstva za podršku provedbi aktivnosti u oblasti neformalnog obrazovanja.</p> <p>Analizirati postojeće nastavne planove i programe i njihovu usklađenost s potrebama tržišta rada na području Kalesije.</p>	X	X	X	X	X	Općina Kalesija Općinske službe Općinsko vijeće Kalesija	0,00 KM
		<p>Inicirati sastanke sa Ministarstvom obrazovanja i nauke TK u svrhu prepoznavanja potreba za novi program u formalnom</p>	X					Općina Kalesija u saradnji sa Službom za zapošljavanje (biro Kalesija) i Mješovita srednja škola	0,00 KM

	<p>obrazovanju u skladu s potrebama tržišta rada.</p> <p>Digitaliziranje nastavnih procesa i unaprijeđivanje obrazovanja kroz nabavku opreme za poboljšanje nastavnog procesa</p>	<p>Općina Kalesija</p> <p>Ministarstvo obrazovanja i nauke TK</p> <p>Međunarodne organizacije i donatori</p> <p>Općina Kalesija u saradnji sa Mješovitom srednjom školom</p>	<p>2026 7.000,00 KM</p> <p>2027: 7.700, 00 KM</p> <p>2028: 8.470,00 KM</p> <p>2029: 9.317,00 KM</p> <p>2030: 10.248,00 KM</p> <p>2031: 11.273,00 KM</p> <p>Ukupno: 54.008,00 KM</p>
<p>Grupa problema: Nedostatak adekvatne infrastrukture i digitalizacije u školama</p> <p>Nedostatak stručnog kadra u oblasti formalnog ali i neformalnog obrazovanja</p>	<p>obrazovanju u skladu s potrebama tržišta rada.</p> <p>Digitaliziranje nastavnih procesa i unaprijeđivanje obrazovanja kroz nabavku opreme za poboljšanje nastavnog procesa</p>	<p>Općina Kalesija</p> <p>Ministarstvo obrazovanja i nauke TK</p> <p>Međunarodne organizacije i donatori</p> <p>Općina Kalesija u saradnji sa Mješovitom srednjom školom</p>	<p>2026 7.000,00 KM</p> <p>2027: 7.700, 00 KM</p> <p>2028: 8.470,00 KM</p> <p>2029: 9.317,00 KM</p> <p>2030: 10.248,00 KM</p> <p>2031: 11.273,00 KM</p> <p>Ukupno: 54.008,00 KM</p>
	<p>Poduzeti aktivnosti apliciranja na domaće i međunarodne projekte za obnovu i modernizaciju škola, uključujući digitalizaciju nastavnog procesa.</p>	<p>Općina Kalesija u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja i nauke TK</p>	<p>0,00 KM</p>
	<p>Razvijati uslove za privlačenje nastavnog osoblja jačati kapacitete nastavnog i stručnog osoblja srednje škole.</p>	<p>Općina Kalesija u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja i nauke TK</p>	<p>0,00 KM</p>
	<p>Analizirati obuhvat i efikasnost postojećeg sistema stipendiranja svih mladih na području općine</p>	<p>Općina Kalesija uz podršku omladinskog udruženja Trik i drugih nevladinih organizacija, sportskih klubova i udruženja iz kulture</p>	<p>0,00 KM</p>
	<p>1.1.2. Pružiti veću podršku mladima kroz sistem stipendiranja</p>		
<p>Grupa problema: Ograničene mogućnosti za finansiranje stipendija i neučinkovit sistem raspodjele stipendija koji ne potiče izvrsnost i</p>			

kvalitetu ili deficitarna zanimanja	Prevoz učenika koji putuju do obrazovnih ustanova i centra općine ne odgovara njihovim potrebama	1.1.3. Poboļjšati funkcionisanje i uređenost javnog prijevoza	Nastaviti sa programom stipendiranja koji će uključivati podršku za deficitarna zanimanja i stipendiranje najboljih srednjoškolača.	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	2026: 188.000,00 KM 2027: 193.640,00 KM 2028: 199.449,00 KM 2029: 205.432,00 KM 2030: 211.595,00 KM 2031: 217.943,00 KM Ukupno: 1.216.059,00 KM
												0,00 KM
			U saradnji sa omladinskim organizacijama provesti istraživanje o broju učenika koji ispunjavaju kriterije za sufinansiranje troškova prevoza.	X	X	X	X	X	X	X	Omladinske organizacije, klubovi, udruženja	2026: 100.000 KM 2027: 100.000 KM 2028: 100.000 KM 2029: 100.000 KM 2029: 100.000 KM 2030: 100.000 KM 2031: 100.000 KM Ukupno:800.000,00 KM
												0,00 KM
			Nastaviti sa podrškom finansiranja troškova prijevoza na području općine Kalesija	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	0,00 KM
												0 KM
			Općinsko vijeće će prosljediti odluku/zahtjev nadležnom ministarstvu u TK u kojem će se prezentirati problem i posljedice neredovnog prijevoza za učenike i studente sa područja Kalesije te tražiti njegovo rješavanje od strane nadležnog ministarstva Inicirati povećanje i redovan broj prijevoznih linija na	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija Nadležno ministarstvo TK	0,00 KM
												0 KM

osobama sa srednom stručnom spremom.	žena i mladih iz ruralnih područja	bez kvalifikacija, žene sa srednjom stručnom spremom i mlade iz ruralnih krajeva.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija Poslodavci i privrednici	2026: 1.000,00 KM 2028: 1.000,00 KM 2029: 1.000,00 KM 2030: 1.000,00 KM 2031: 1.000,00 KM Ukupno: 5.000,00 KM
		Podsticati poslodavce na zapošljavanje mladih kako bi se povećalo inkluzivno zapošljavanje mladih iz marginaliziranih i socijalno osjetljivih grupa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
		Nastaviti sa aktivnostima organiziranja radionica za jačanje vještina zapošljivosti, pisanje CV-a i drugih vještina za pronalazak zaposlenja od strane Službe za zapošljavanje Kalesija.	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
	1.3.4. Jačati finansijsku pismenosti i poznavanja uloga lokalnih institucija kao podrška poduzetništvu mladih	Redovne periodične edukacije finansijske pismenosti, poduzetništva i digitalnih alata (za učenike i studente)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	JU Biro za zapošljavanje Kalesija	
		Obezbjediti informacije o funkcionisanju općinskih službi, biroa i ustanova	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	0,00 KM
		Kreirati vodič „Institucije i prilike za mlade na području općine“.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	2026: 2.000,00 KM

Strateški cilj 2. Jačati humanu sigurnost kroz bolji pristup zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj podršci i sigurnom okruženju za mlade											
Prioritet 2.1. Razvijati sistem podrške, zaštite i osnaživanja marginaliziranih mladih i mladih u stanju socijalne potrebe											
Problem	Mjere	Aktivnosti	Vrijeme provođenja					Nosioci provedbe	Troškovi		
			'26	'27	'28	'29	'30			'31	
Mladi su socijalno isključeni te ne postoje podaci o broju mladih koji se nalaze u socijalno ugroženoj kategoriji	2.1.1. Razvoj mehanizama saradnje za socijalnu uključenost mladih	Kontinuirano prikupljati i analizirati podatke o marginaliziranim grupama mladih u općini	X	X	X	X	X	X	Centar za socijalni rad	0,00 KM	
		Razvijati programe podrške marginaliziranim grupama mladih	X						Općina Kalesija u saradnji sa Centrom za socijalni rad	2026: 5.000,00 KM	
		Kontinuirano provođenje radionica sa mladima u stanju socijalne potrebe	X	X	X	X	X	X	Centar za socijalni rad Dom zdravlja	0,00 KM	
		U saradnji sa psiholozima i socijalnim radnicima kroz Centar za socijalni rad za prepoznavanje potreba i problema mladih	X						Centar za socijalni rad	0,00 KM	
		Određiti kontakt osobu za mlade unutar JU	X						Centar za socijalni rad	0,00 KM	
		Centra za socijalni rad Kalesija i održavati sastanke relevantnih aktera.	X						Centar za socijalni rad	0,00 KM	
		Kontinuirana saradnja na organizovanju mjera socijalne brige po mjeri	X	X	X	X	X	X	Centar za socijalni rad	0,00 KM	

Strateški cilj 3. Stvoriti poticajno okruženje za razvoj sporta, kulture i aktivizma koje prepoznaje, razvija i nagraduje individualnu nadarenost, talenat i društveni angažman mladih u zajednici. Prioritet 3.1. Podržati rad i razvoj omladinskog sektora na području općine									
Problem	Mjere	Aktivnosti	Vrijeme provođenja					Nosioci provedbe	Troškovi
			'26	'27	'28	'29	'30		
Nedostatak finansijske podrške za omladinske projekte i udruženja	3.1.1. Osigurati kontinuiranu podršku Općine prema mladima	Osiguranje transparentnog planiranja i raspodjele sredstava namijenjenih mladima	X	X	X	X	X	X	0,00 KM
Nepostojanje fonda kojim bi se podržavala mobilnost mladih		Povećati ukupna budžetska izdvajanja koja su namijenjena mladima i organizacijama koje rade s mladima	X	X	X	X	X	Općina Kalesija	2026: 22.000 KM 2027: 24.200 KM 2028: 26.620 KM 2029: 29.282 KM 2030: 32.210 KM 2031: 35.431 KM Ukupno: 169.743 KM
Nepovezanost između mladih i lokalnih institucija		Poduzeti aktivnosti na boljem predstavljanju budžetske stavke „Organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih“	X	X	X	X	X	Općina Kalesija u saradnji i uz podršku medija i omladinskih organizacija	0,00 KM
		Nastaviti sa podrškom omladinskim organizacijama	X	X	X	X	X	Općina Kalesija Općinsko vijeće	2.000 KM godišnje Ukupno: 10.000,00 KM
		Nastaviti sa podrškom mobilnosti mladih	X	X	X	X	X	Općinski načelnik	0,00 KM
		Podržati rad i djelovanje prostora ili centra u kojima se okupljaju mladi.	X	X	X	X	X	Općina Kalesija Služba za opću upravu i društvene djelatnosti	0,00 KM

	nevladinim organizacijama koje djeluju na području općine Služba za opću upravu i društvene djelatnosti	
sadržaji Općine sa omladinskim organizacijama	X	0,00 KM
3.3.1. Otvoriti i prilagoditi kanale informisanja potrebama mladih	X	0,00 KM
Redovno i plansko informisanje mladih o svim aktivnostima i aktuelnostima koje se odnose na mlade	X	0,00 KM
Sadržaji koji se objavljuju prilagoditi interesima mladih	X	0,00 KM
Redovno objavljivati informacije od interesa za mlade		0,00 KM
Povećati vidljivost i prepoznatljivost službenih stranica Općine Kalesija među mladima		0,00 KM
Kreiranje posebnog odjeljka na web stranici Općine za mlade		0,00 KM
Uspostavljanje saradnje Općine sa omladinskim udruženjima za kreiranje kampanja prema		0,00 KM

Nedostatak podrške mladima umjetnicima i udruženjima koja djeluju u oblasti kulture	3.4.3. Razvijati i podržavati kulturno-umjetničko stvaralaštvo mladih kroz jačanje institucija kulture i	<p>Organizacija turnira, liga i rekreativnih sportskih događaja za mlade s područja općine</p> <p>Poboljšati saradnju sa školama, omladinskim udruženjima i sportskim klubovima kroz redovne sastanke na kojima će se razgovarati i problemima, potrebama i ostvarenim rezultatima</p> <p>Kreirati objedinjenu bazu sportskih kolektiva sa podacima o mladim sportistima</p> <p>Kontinuirano promovisati mlade sportiste i uspjehe sportskih klubova</p> <p>Pružiti podršku radu i aktivnostima mladih umjetnika</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>Sportski savez Kalesija i Općina Kalesija</p> <p>Sportski savez Kalesija u saradnji sa školama, organizacijama, udruženjima i klubovima</p> <p>Općina Kalesija i Sportski savez Kalesija</p> <p>Mediji na području Općine (portali, radio, TV)</p> <p>Općina Kalesija</p>	<p>2026: 30.000,00 KM 2027: 2026: 30.000,00 KM 2028: 2026: 30.000,00 KM 2029: 2026: 30.000,00 KM 2030: 2026: 30.000,00 KM 2031: 2026: 30.000,00 KM Ukupno: 180.000,00 KM</p> <p>0,00 KM</p> <p>0,00 KM</p> <p>0,00 KM</p> <p>Podrška za kulturu 30.000 godišnje Ukupno: 180.000 KM</p>
---	--	--	---	--	--	--

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

JULI 2025

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Sarajevo, juli 2025.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Impressum

Naslov: ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH
OPĆINE KALESIJA

Izdavač: Institut za razvoj mladih KULT

Za izdavača:
Jasmin Bešić

Sarajevo, 2025. godine

Umnožavanja i besplatna distribucija publikacije dozvoljeni su uz pismeno odobrenje izdavača. Nije dopušteno mijenjanje bilo kojeg dijela sadržaja publikacije.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

SADRŽAJ

UVOD I METODOLOGIJA.....	8
KARAKTERISTIKE UZORKA.....	10
OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH.....	14
Obrazovanje.....	14
Osnovno obrazovanje.....	15
Srednje obrazovanje.....	16
Visoko obrazovanje.....	18
Stipendije.....	19
Razlog prestanka daljnjeg školovanja.....	20
Praktična nastava.....	22
Adekvatnost obrazovanja.....	23
Neformalno obrazovanje.....	26
ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJAVANJE MLADIH.....	28
Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju.....	33
Razlog nezaposlenosti.....	34
Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu.....	37
Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju.....	38
Vladini programi zapošljavanja.....	39
Pokretanje vlastitog biznisa.....	41
SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA.....	44
Doprinos kućnom budžetu.....	44
Stambeno zbrinjavanje.....	48
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH.....	50
Seksualna aktivnost.....	53
Konzumiranje duhana i alkohola.....	53
Bavljenje sportskim aktivnostima.....	54
Usluge psihologa.....	56
AKTIVIZAM MLADIH (učesće, volontiranje, mobilnost mladih).....	58
Promjene u društvu.....	58
Organiziranost mladih.....	61
Odlazak iz države.....	63
INFORMIRANOST MLADIH.....	66
SLOBODNO VRIJEME.....	67
KULTURA I SPORT.....	69
IDENTITET.....	72

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

SIGURNOST.....	74
PREPORUKE.....	77
LITERATURA.....	80

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Lista skraćenica

- BHAS** Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
- FZS** Federalni zavod za statistiku
- RZS RS** Republički zavod za statistiku RS-a
- BiH** Bosna i Hercegovina
- RS** Republika Srpska
- EU** Evropska unija
- FBiH** Federacija Bosne i Hercegovine
- KS** Kanton Sarajevo
- SBK** Srednjobosanski kanton
- TK** Tuzlanski kanton
- KM** Konvertibilna marka (valuta BiH)
- NVO** Nevladina organizacija
- Popis** Popis stanovništva u BiH 2013. godine
- SPSS** Statistical Package for the Social Sciences
- Strategija** Strategija prema mladima

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Popis tabela

Tabela 1. Tematske oblasti u okviru analize položaja i potreba mladih.....	8
Tabela 2. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji.....	10
Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka.....	11
Tabela 4. Broj upisanih učenika u osnovnu školu.....	15
Tabela 5. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK.....	16
Tabela 6. Ukupan broj upisanih učenika prema vrsti škole.....	17
Tabela 7. Studenti prema mjestu prebivališta.....	18
Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	28
Tabela 9. Nezaposleni u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	29
Tabela 10. Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu.....	29
Tabela 11. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu po općinama.....	30
Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija.....	63

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Popis grafikona

Grafikon 1. Prikaz postotka mladih iz Kalesije po petogodištima.....	11
Grafikon 2. Prikaz postotka mladih Kalesije po mjestu prebivališta.....	11
Grafikon 3. Obrazovanje mladih u Kalesiji.....	15
Grafikon 4. Stipendiranje mladih.....	20
Grafikon 5. Daljnje obrazovanje mladih u Kalesiji.....	21
Grafikon 6. Razlozi zbog kojih mladi nisu nastavili školovanje.....	21
Grafikon 7. Praktična nastava.....	22
Grafikon 8. Adekvatnost obrazovanja.....	23
Grafikon 9. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju.....	24
Grafikon 10. Pohađanje kurseva.....	26
Grafikon 11. Radni status.....	31
Grafikon 12. Gdje bi mladi najviše voljeli raditi.....	32
Grafikon 13. Vrsta ugovora.....	33
Grafikon 14. Registrirani mladi na birou za zapošljavanje.....	35
Grafikon 15. Uloga biroa za zapošljavanje.....	35
Grafikon 16. Zlostavljanje na poslu.....	37
Grafikon 17. Percepcija korupcije.....	39
Grafikon 18. Vladini programi zapošljavanja.....	40
Grafikon 19. Pokretanje vlastitog biznisa.....	42
Grafikon 20. Potrebna podrška za pokretanje biznisa.....	42
Grafikon 21. Doprinos kućnom budžetu.....	44
Grafikon 22. Lični prihodi tokom mjeseca.....	45
Grafikon 23. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva.....	46
Grafikon 24. Ocjena ekonomske situacije.....	47
Grafikon 25. Obavljanje sistematskih pregleda.....	50
Grafikon 26. Vrsta zdravstvenog osiguranja.....	51
Grafikon 27. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja.....	52
Grafikon 28. Bavljenje sportom i rekreacijom.....	55
Grafikon 29. Pomoć psihologa.....	56
Grafikon 30. Zanimanje mladih za politiku.....	58
Grafikon 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu.....	59
Grafikon 32. Glasanje mladih na izborima.....	60
Grafikon 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka.....	60
Grafikon 34. Članstvo u organizacijama.....	61
Grafikon 35. Odlazak iz zemlje.....	64
Grafikon 36. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo.....	64
Grafikon 37. Svakodnevno korištenje interneta.....	66
Grafikon 38. Druženje s prijateljima uživo i online.....	67
Grafikon 39. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti.....	69
Grafikon 40. Posjećivanje sportskih događaja.....	70
Grafikon 41. Osjećaj vezanosti.....	72
Grafikon 42. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom.....	74
Grafikon 43. Zadovoljstvo radom policije.....	75

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

UVOD I METODOLOGIJA

Institut za razvoj mladih KULT je za potrebe Općine Kalesija izvršio terensko prikupljanje podataka za izradu analize problema i potreba mladih s područja općine Kalesija, nakon čega je uslijedila izrada dokumenta analize.

Prikupljanje podataka s terena realizirano je od 27. maja do 17. jula 2025. godine. Anketari su za potrebe prikupljanja podataka s terena koristili standardizirani upitnik koji Institut koristi za potrebe istraživanja položaja i potreba mladih u BiH. Za potrebe provedbe ovog istraživanja na terenu je metodom slučajnog uzorka anketirano 377 osoba u dobi između 15 i 30 godina, a koje žive na području općine Kalesija. Broj ispitanika i metoda slučajnog uzorka osiguravaju reprezentativnost uzorka za populaciju mladih iz Kalesije. Teoretski, svaka mlada osoba s područja općine Kalesija imala je jednaku vjerovatnoću da bude anketirana i da njeni odgovori budu analizirani u okviru uzorka.

Prilikom određivanja veličine i obuhvata uzorka uzete su u obzir ključne demografske karakteristike populacije mladih općine Kalesija (spol, dob, mjesto boravka) te su određeni parametri uzorka jasno precizirani u metodološkoj pripremi istraživanja i kontrolirani tokom prikupljanja podataka i rada anketara na terenu. Ovo je rađeno kako bi analiza sadržavala mišljenja i stavove različitih klastera unutar kategorije mladih.

Uzorak od 377 ispitanika ima marginu greške od $\pm 5\%$, uz interval pouzdanosti od 95%. Svako istraživanje sa sobom nosi određeni nivo greške jer uzorak predstavlja izvod iz populacije i samim time postoji rizik da obuhvaćeni uzorak ne oslikava u potpunosti populaciju. Ova greška u prognozi koja se može javiti uslijed uzorkovanja sastavni je dio svih istraživanja u društvenim naukama, te je njena veličina u skladu s uobičajenim nivoima greške u drugim studijama za potrebe izrade ovakvih analiza.

U slučaju generalizacije rezultata na populaciju mladih u Kalesiji, potrebno je uzeti u obzir navedeni nivo greške u mjerenju i interval pouzdanosti. U praktičnom primjeru ovog istraživanja to znači da se s 95% sigurnosti može reći da se svi dobijeni rezultati nalaze u rasponu do $\pm 5\%$ u odnosu na opažene vrijednosti. Jednostavnije rečeno, opaženi podaci prikazani u ovoj publikaciji mogu do $\pm 5\%$ odstupati u odnosu na stvarne podatke među općom populacijom mladih Kalesije.

Za analizu prikupljenih podataka korišten je Statistički paket za društvene nauke (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Navedeni paket namijenjen je statističkoj obradi podataka, a rezultati su prikazani u tabelama i grafikonima te interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima.

Za potrebe dobijanja više podataka i šire slike o položaju mladih u Kalesiji korišteni su podaci i drugih institucija, ali i publikacija. U okviru metodološkog okvira provedbe istraživanja, pored terenskog prikupljanja podataka, održana je fokusna grupa sa mladima s područja općine Kalesija, a na kojoj je učestvovalo 13 osoba.

Analiza je organizirana po oblastima/temama koje su važne mladima, a kojih ima 11.

U tabeli 1 su navedene oblasti u kojima su mladi anketirani te za koje je rađena analiza.

Tabela 1. Tematske oblasti u okviru analize položaja i potreba mladih

R.B.	Tematske oblasti
1.	Obrazovanje i nauka mladih
2.	Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
3.	Socijalna briga mladih
4.	Zdravstvena zaštita mladih

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

5.	Kultura i sport
6.	Aktivizam (učešće, volontiranje, migracije) mladih
7.	Mobilnost mladih
8.	Informiranje mladih
9.	Slobodno vrijeme
10.	Identitet mladih
11.	Sigurnost mladih

Važno je napomenuti da je Zakon o mladima Federacije BiH usvojen 2010. godine te da su u ovom zakonu definirane oblasti od interesa za mlade koje uključuju oblasti obrađene kroz ovo istraživanje.

Kada su u pitanju statistički podaci, posljednji popis¹ stanovništva proveden je 2013. godine i uzet je kao referentna tačka za kreiranje uzorka i razmatranje demografskih karakteristika mladih u ovoj analizi.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine: Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava i stanova u BiH (2013).
<https://popis.gov.ba/>

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

KARAKTERISTIKE UZORKA

Uzorak koji je određen za ovo istraživanje kreiran je na osnovu podataka dostupnih iz Popisa stanovništva BiH provedenog 2013.² Iako je od popisa prošlo više od 12 godina, u ovom trenutku ne postoji precizniji i pouzdaniji podatak na osnovu kojeg se mogao odrediti uzorak.

Prema Federalnom zavodu za statistiku, u općini Kalesija je prema popisu iz 2013. živjelo 33.053 stanovnika, od toga je mladih bilo 8.389.

Važno je napomenuti da su statistički podaci za kantone i nivo FBiH preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku (FZS), gdje je dostupna podjela prema petogodištima, odnosno obuhvata mlade od 15 do 29 godina, dok mlade osobe starosti 30 godina pripadaju petogodištu od 30 do 34 godine. Iz navedenih razloga, u ovoj analizi odabran je prikaz po petogodištima, uz napomenu da su mlade osobe u dobi od 30 godina uključene u kategoriju od 25 i više godina starosti (Tabela 2).

Tabela 2. Demografske karakteristike populacije mladih u Kalesiji

	UKUPNO STANOVNIŠTVO	M	Ž	15-19	20-24	25-29	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Kalesija	33.053	4.100	3.825	2.670	2.617	3.102	8.389	25,38	377	50,13%	49,86%
		51,74%	48,26%	31,83%	31,20%	36,98%					

Izvor: Federalni zavod za statistiku³

U realiziranom uzorku na terenu najveći broj osoba bio je iz grupe mladih starosti od 15 do 19 godina (36,3%). Mladih u dobi od 20 do 24 godine u uzorku bilo je 35,2%, dok je mladih od 25 do 30 godina 28,3%.

Iz vangradskih sredina bilo je 90,1% mladih, dok je iz gradskih bilo 9,8%.

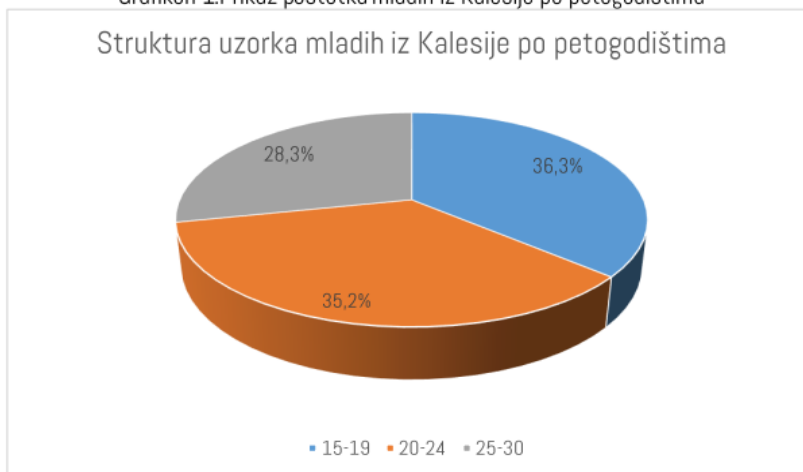
Kao što podaci navedeni ispod pokazuju, uzorak je bio izbalansiran po spolu, dobi, mjestu boravka mladih (gradsko ili vangradsko područje).

² [Rezultati Popisa stanovništva 2013.](#)

³ [Federalni zavod za statistiku – Popis 2013.](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 1. Prikaz postotka mladih iz Kalesije po petogodištima
Struktura uzorka mladih iz Kalesije po petogodištima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Grafikon 2. Prikaz postotka mladih Kalesije po mjestu prebivališta
Struktura uzorka mladih po mjestu prebivališta

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka

Spol	Broj ispitanika		Cijeli uzorak	Gradsko	Vangradsko
	Muškarci	Žene			
	50,1%	49,9%	50,1%	8,99%	91%
				10,63%	89,36%

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Bračni status	Neudata/neoženjen, ne živi s partnerom	84,1%	9,1%	90,9%
	Razvedena/razveden	0,5%	50%	50%
	Udata/oženjen	14,3%	13%	87%
	Zajednički život; Nisu u braku, ali žive s partnerom	0,5%	0%	100%
	Ne želi odgovoriti	0,3%	0%	100%
Radni status	Nezaposlen	52,5%	8,1%	91,9%
	Povremeno zaposlen – freelancer	1,3%	20%	80%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,3%	0%	100%
	Samozaposlen	1,1%	0%	100%
	Volonter	3,4%	23,1%	76,9%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	37,1%	10,7%	89,3%
	Zaposlen na pola radnog vremena	2,1%	12,5%	87,5%
	Ne želi odgovoriti	1,1%	25%	75%
Broj članova u domaćinstvu	1	1,9%	42,9%	57,1%
	2	6,4%	41,7%	58,3%
	3	27,3%	9,7%	90,3%
	4	40,6%	4,6%	95,4%
	5	13%	6,1%	93,9%
	6+	10,9%	11,8%	88,2%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nakon provedene ankete među mladima, analiza bračnog statusa pokazuje da je najviše neoženjenih/neudatih mladih osoba, odnosno 84,1%, dok je mladih koji su u braku 14,3%. Osim toga, 88% mladih je odgovorilo da ima djecu, dok ih je 91% odgovorilo da nemaju.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Kad je u pitanju radni status, nezaposleno je više od polovine mladih, odnosno 52,5%. Prema vlastitoj procjeni, skoro trećina mladih zaposlena je na puno radno vrijeme, odnosno njih 37,1%. Mladih koji su tokom istraživanja odgovorili da volontiraju ima 34%, a zaposlenih na pola radnog vremena je 2,1%.

Podatak o nezaposlenosti mladih treba uzeti s rezervom jer je prikazani procent (ne)zaposlenosti izračunat na osnovu vlastite procjene mlade osobe da li ona sebe definira kao zaposlenu, nezaposlenu ili po nekoj drugoj ponuđenoj kategoriji.

Prema broju članova u domaćinstvu, najviše mladih u Kalesiji živi u četveročlanim domaćinstvima, odnosno 40,6%, dok je 27,3% u domaćinstvima s tri člana. U domaćinstvima s pet članova živi 13% ispitanika, a sa šest i više živi njih 10,9%.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH

Obrazovanje

Kad su u pitanju osnovne škole, u Kalesiji djeluje pet javnih ustanova koje su centralne škole.⁴ Prema informacijama Federalnog zavoda za statistiku, u ovoj općini je 19 škola, a u koje su ubrajaju centralne i područne osnovne škole.⁵

U Kalesiji se nalazi jedna srednja škola, i to Javna ustanova Mješovita srednja škola Kalesija. Ne postoje visokoškolske ustanove u ovoj općini.

Za potrebe izrade Analize položaja i potreba mladih u Kalesiji koriste se statistički podaci koje obrađuje i objavljuje Zavod za statistiku FBiH, a radi se o broju škola i učenika po godinama. Stoga su u Tabeli 4 i Tabeli 5 predstavljeni podaci koje godišnje objavljuje Federalni zavod za statistiku.

Kad je u pitanju srednjoškolsko obrazovanje, prema odgovorima anketiranih, četverogodišnju školu u Kalesiji završilo je 58,9% mladih, dok je trogodišnju završilo njih 10,3%. Dakle, ukupno 69,2% ispitanih ima srednjoškolsko obrazovanje.

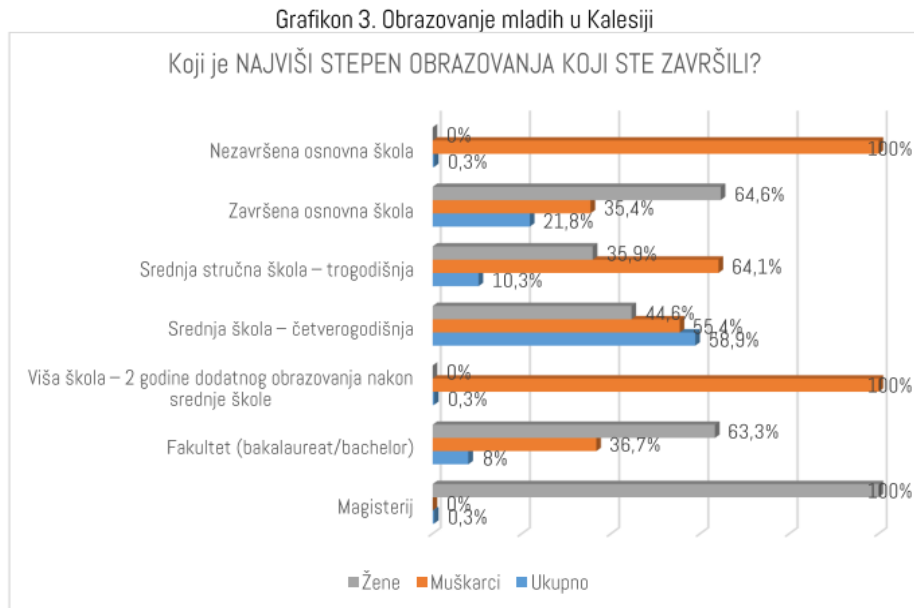
Prema odgovorima ispitanika, fakultet/bakalaureat je završilo 8% mladih, od toga 63,3% žena i 36,7% muškaraca. Magisterij je završilo 0,3% mladih Kalesije. Prema svim ovim podacima, visokoobrazovanih ispitanika ima 8,3%.

Osnovnu školu završilo je 21,8% mladih, s tim da u navedeni postotak ulaze i mladi koji pohađaju deveti razred osnovne škole i oni koji su još u procesu srednjoškolskog obrazovanja.

⁴ [Općina Kalesija – obrazovne institucije](#)

⁵ [Tuzlanski kanton u brojkama](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Osnovno obrazovanje

Kad su u pitanju javne ustanove koje se bave osnovnim obrazovanjem, u Kalesiji postoje sljedeće centralne škole: OŠ "Kalesija", OŠ "Memići", OŠ "Rainci Gornji", OŠ "Tojšići" i OŠ "Vukovije".

Od školske 2021/2022. do 2024/2025. broj učenika koji su pohađali osnovnu školu je varirao iz godine u godinu. Rast broja učenika u odnosu na prethodne godine bilježi se u školskoj 2022/2023. godini. Međutim, ako se uporedi broj učenika u ovom periodu od četiri godine, vidi se da je broj učenika manji za 139, što je 5,23%.

Trend smanjenja broja učenika primjetan je i u Tuzlanskom kantonu, u kojem iz godine u godinu kontinuirano pada broj đaka koji pohađaju osnovnu školu. Tako je u školskoj godini 2021/2022. bilo 35.847 učenika, a u 2024/2025. taj broj je iznosio 33.436, što je manje za 2.411 (6,72%).

Tabela 4. Broj upisanih učenika u osnovnu školu

Školska godina	Osnovno obrazovanje				
		Broj škola	Broj upisanih učenika		
			Ukupno	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)
2021/2022.	Kalesija	19	2.657	1.333	274
	Tuzlanski kanton	211	35.847	17.436	3.757
2022/2023.	Kalesija	19	2.611	1.339	304
	Tuzlanski kanton	212	35.212	17.206	3.735

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

2023/2024.	Kalesija	19	2.704	1.385	284
	Tuzlanski kanton	212	34.675	16.948	3.680
2024/2025.	Kalesija	19	2.518	1.278	231
	Tuzlanski kanton	211	33.436	16.308	3.471

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U Kalesiji su 2021/2022. u prvi razred osnovne škole upisana 274 prvačića, dok je u školskoj 2024/2025. upisan 231 učenik, što je manje za 15,69%. Drugačije nije ni na kantonalnom nivou, tako da je u istom periodu u Tuzlanskom kantonu u prvi razred upisano za 7,61 % manje učenika.

Ako uporedimo stanje u drugim lokalnim zajednicama u kojima je Institut radio istraživanja sa stanjem u Kalesiji, može se primijetiti da su trendovi slični.

Naprimjer, u Hadžićima je školske 2017/2018. godine bilo ukupno upisano 2.309 osnovaca, a taj broj se u školskoj 2022/2023. smanjio na 2.086 učenika, što je za 9,65% manje.⁶ U Sanskom Mostu u periodu od pet godina (2017/2018–2021/2022) broj učenika u osnovnim školama je manji za 30,81%.⁷

I Gradačac bilježi pad broja upisanih učenika u osnovne škole. U školskoj 2019/2020. bilo je 3.607 upisanih osnovaca, dok ih je u 2021/2022. bilo 3.561. Školske 2022/2023. godine upisano je svega 3.399 učenika u osnovne škole. Dakle, u periodu od 2019. do 2023. godine upisano je 208 učenika manje u osnovne škole u Gradačcu.⁸

Srednje obrazovanje

U Mješovitoj srednjoj školi, kao jedinoj srednjoj školi u Kalesiji, kako je navedeno na njenoj zvaničnoj stranici,⁹ postoje sljedeći smjerovi i zanimanja: Gimnazija – opći smjer, Medicinska sestra – tehničar, Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, Mašinski tehničar operator za CNC mašine, Veterinarski tehničar, Ekonomski tehničar – smjer poslovna informatika, Automehaničar, Instalater centralnog grijanja, Zavarivač, Trgovac i Frizer – vlasuljar.

Tabela 5. Broj upisanih učenika u srednje škole u Kalesiji i TK

Školska godina	Srednjoškolsko obrazovanje				
		Broj škola	Broj upisanih učenika		
			Ukupno	Djevojke/ djevojčice	1. razred (ukupno)
2021/2022.	Kalesija	1	598	300	168
	Tuzlanski kanton	33	14.384	7.187	3.842
2022/2023.	Kalesija	1	581	296	168

⁶ Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Hadžići

⁷ Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih općine Sanski Most

⁸ Analiza rezultata položaja i potreba mladih Gradačca

⁹ JU Mješovita srednja škola Kalesija

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

	Tuzlanski kanton	34	14.128	7.080	3.941
2023/2024.	Kalesija	1	593	297	174
	Tuzlanski kanton	33	14.117	7.120	4.074
2024/2025.	Kalesija	1	615	300	207
	Tuzlanski kanton	33	14.091	7.083	4.057

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Za razliku od osnovnoškolskog obrazovanja, u Kalesiji nisu prisutni trendovi smanjenja broja učenika u srednjoj školi u periodu od četiri godine (2021/2022–2024/2025). Izuzetak je školska 2022/2023. g., kada je zabilježen blagi pad ukupnog broja učenika. U Kalesiji je školske 2021/2022. bilo 598 učenika, a 2024/2025. taj broj je iznosio 615. To je više za 2,84%. S druge strane, u Tuzlanskom kantonu zabilježen je trend pada broja učenika u ovom istom periodu. Naime, 2021. bila su ukupno 14.384 učenika, a 2024. srednju školu pohađao je 14.091 učenik, što je manje za 2,03%.

Kada su u pitanju učenici upisani u prvi razred srednje škole, u Kalesiji raste broj đaka iz godine u godinu, tako da je 2024/2025. broj učenika bio veći za 23,21%. Isti slučaj je i s Tuzlanskim kantonom, u kojem je 2024/2025. bilo 5,59% više učenika upisanih u 1. razred srednje škole nego tri godine ranije.

Tabela 6. Ukupan broj upisanih učenika prema vrsti škole

Srednjoškolsko obrazovanje								
Školska godina	Broj upisanih učenika prema vrsti škole							
		Ukupno	Djevojke/ djevojčice	Gimnazije	Umjetničke škole	Tehničke škole	Stručne/ strukovne škole	Vjerske škole
2021/2022.	Kalesija	598	300	7	0	341	250	0
	Tuzlanski kanton	14.384	7.187	1.941	204	7.975	3.753	511
2022/2023.	Kalesija	581	296	0	0	327	254	0
	Tuzlanski kanton	14.128	7.080	1.853	218	7.843	3.691	523
2023/2024.	Kalesija	593	297	0	0	326	267	0
	Tuzlanski kanton	14.117	7.120	1.809	241	7.775	3.771	521
2024/2025.	Kalesija	615	300	0	0	328	287	0
	Tuzlanski kanton	14.091	7.083	1.742	227	6.665	3.076	531

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Ako se pogleda izbor srednje škole, mladi u Kalesiji najviše pohađaju tehničke smjerove i zanimanja, tako da tu ima najviše upisanih učenika, s tim da od 2021/2022. do 2024/2025. blago pada broj učenika u tehničkim smjerovima za 3,81%. S druge strane, u stručnim, odnosno strukovnim školama raste broj učenika iz godine u godinu. U navedenom periodu od četiri godine strukovne škole upisalo je 14,79% više učenika.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Kada je u pitanju Gimnazija, ovu školu je 2021/2022. pohađalo sedam đaka, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, svi su u to vrijeme bili četvrti razred. Od tada do školske 2024/2025. Gimnaziju nije pohađao niti jedan učenik.

U Tuzlanskom kantonu broj upisanih gimnazijalaca od 2021/2022. do 2024/2025. manji je za 199 (10,25%). U istom periodu broj učenika u tehničkim školama manji je za 1.310 (16,42%), a u strukovnim za 677 (18,03%). Postotak učenika koji pohađaju umjetničke škole u TK veći je za 11,27%, a u vjerskim školama za 3,91%.

Na fokusnoj grupi mladi su iz govorili zašto smatraju da je gimnazija prestala biti privlačna učenicima.

„Mi više nemamo gimnaziju. Odnosno, mi smo bili zadnja generacija prije tri-četiri godine. Uvijek ima konkurs, ali djeca su nezainteresovana za gimnaziju. Bilo nas je oko 20 kad sam ja bio. Međutim, pojedini su se razmjestili na neko drugo opredjeljenje, neki napuste komplet našu srednju školu, odu u drugu. Na kraju je samo sedam ostalo.“

(Muško, Kalesija)

Visoko obrazovanje

Prema podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, broj studenata iz Kalesije je iz godine u godinu sve manji. Naime, iz Kalesije je 2021/2022. bilo 418 studenata, dok je u akademskoj 2024/2025. bilo njih 376. Procentualno, to je 10,04% manje kalesijskih studenata.

Pad broja studenata bilježi se u potpunom Tuzlanskom kantonu u ovom istom periodu. Od akademske 2021/2022. do 2024/2025. u ovom kantonu je 310 studenata manje, odnosno 3,96%.

Tabela 7. Studenti prema mjestu prebivališta

Kanton/ lokalna zajednica	Broj upisanih studenata prema mjestu prebivališta			
	2021/2022.	2022/2023.	2023/2024.	2024/2025.
Tuzlanski kanton	7.820	7.957	7.339	7.510
Kalesija	418	364	349	376
Gradačac	592	574	556	553
Kladanj	207	202	165	163
Lukavac	655	637	547	579
Srebrenik	538	522	496	507
Tuzla	2.971	2.906	2.985	3.031
Živinice	923	886	873	892
Čelić	75	79	58	71
Doboj Istok	180	179	175	186
Sapna	68	71	54	61
Teočak	64	50	49	46
Gračanica	697	707	650	657
Banovići	432	420	382	388

Izvor: Federalni zavod za statistiku

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Stipendije

Općina Kalesija svake godine dodjeljuje stipendije studentima koji zadovoljavaju uvjete konkursa. Posljednji konkurs za dodjelu stipendija objavljen je krajem januara 2025,¹⁰ a odnosio se na dodjelu stipendija redovnim studentima prvog ciklusa studija s područja općine Kalesija u akademskoj 2024/2025. godini.

U skladu s Budžetom općine Kalesija za 2025. godinu, 59 redovnih studenata Prvog ciklusa studija dobilo je stipendiju u iznosu od 1.500 KM,¹¹ a koja se isplaćuje u 10 jednakih mjesečnih rata tokom 2025. godine. Prema informacijama iz Općine Kalesija, pored mladih Kalesije koji su odabrani konkursom, stipendiraju se i studenti koji su ranije ostvarili to pravo, tako da broj stipendiranih studenata iznosi 117.

Inače, Kalesija je u Budžetu za 2025. za stipendije izdvojila 175.500 KM.¹² U Budžetu za 2024. godinu za stipendije je određeno 170.000 KM, a 2023. iznos je bio 136.000 KM.

Pravo učešća na konkursu za stipendiju imali su studenti koji su ispunjavali sljedeće uvjete:

- da su državljani Bosne i Hercegovine;
- da imaju prebivalište na području općine Kalesija;
- da su redovni studenti I ciklusa na jednom od univerziteta u BiH;
- da su u tekućoj akademskoj godini prvi put upisali određenu godinu studija;
- da ne primaju kredit ili stipendiju od drugog davaoca.

Studentima s prosječnom ocjenom 9,00 i više iz prethodne godine studija stipendija se dodjeljuje bez bodovanja.

Općina Kalesija nagrađuje i učenike završnih razreda osnovnih škola. Naime, riječ je o priznanjima koja se dodjeljuju učenicima završnog razreda osnovnog školovanja koji su tokom cijelog školovanja u svakom razredu osnovne na kraju školske godine imali odličan uspjeh. Pored priznanja koja se uručuju, svaki učenik dobija i novčanu nagradu u iznosu od 100 KM. Krajem 2024. godine dodijeljena su priznanja za 105 učenika.

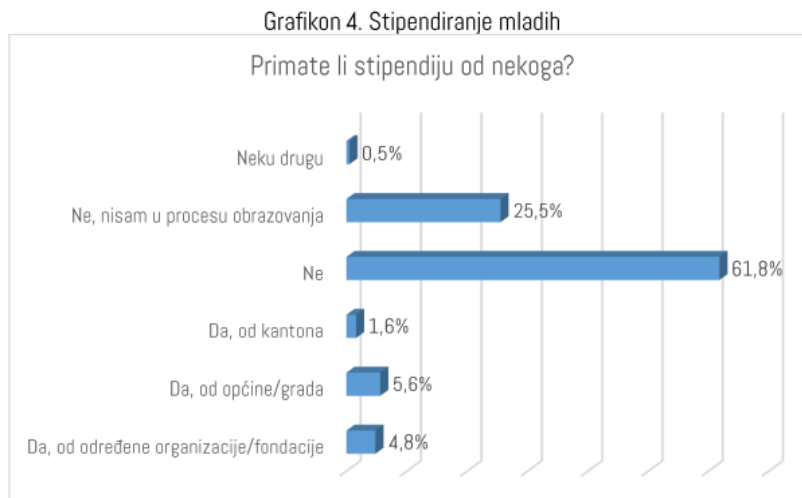
Od mladih koji su popunili upitnik u sklopu istraživanja, 5,6% njih je kazalo da prima stipendiju od Općine. Od tog postotka 95,2% ih živi u vangradskim sredinama, a 4,8% u gradskim. Od kantona stipendiju prima 1,6% mladih. Od određene organizacije ili fondacije stipendiju, prema njihovim tvrdnjama, prima 4,8% mladih. Nikakvu stipendiju ne prima 61,8% ispitanika. Da nisu u procesu obrazovanja da bi primali stipendiju odgovorilo je 25,5% ispitanika.

¹⁰ [Konkurs za dodjelu stipendija u Kalesiji](#)

¹¹ [Rezultati konkursa za dodjelu stipendija u Kalesiji](#)

¹² [Izmijenjeni Budžet Općine Kalesija](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Kalesiji zamjeraju što se ne stipendiraju i učenici u srednjim školama, jer se trenutno na taj način podržavaju samo studenti.

„Trebalo bi se unaprijediti stipendiranje učenika. Jer Općina Kalesija nudi stipendije samo za studente. Dakle, za srednju školu nema ništa. I ovo malo što ima, bude borba da se dobije.“

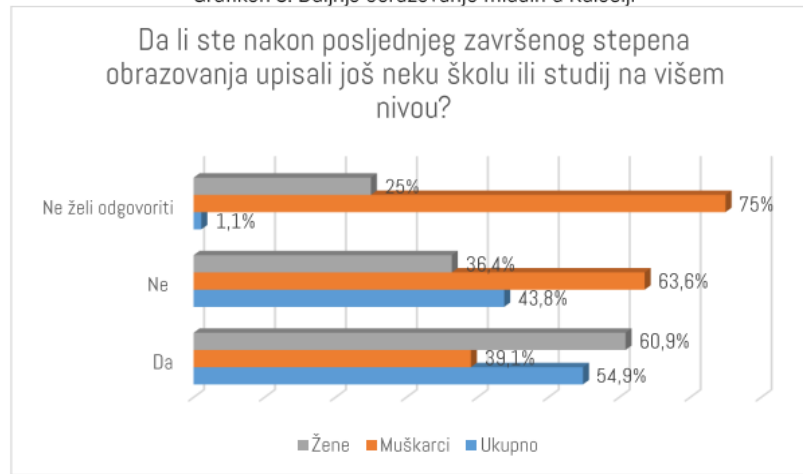
(Muško, Kalesija)

Razlog prestanka daljnjeg školovanja

Nakon posljednjeg završenog stepena obrazovanja, 54,9% mladih u Kalesiji je izjavilo da su upisali neku višu školu ili studij, a spolna struktura pokazuje da više osoba ženskog spola nastavlja obrazovanje (60,9%) u odnosu na muškarce (39,1%). S druge strane, mladih koji nisu nastavili školovanje ima 43,8%. Tu spada 63,6% muškaraca i 36,4% žena.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 5. Daljnje obrazovanje mladih u Kalesiji

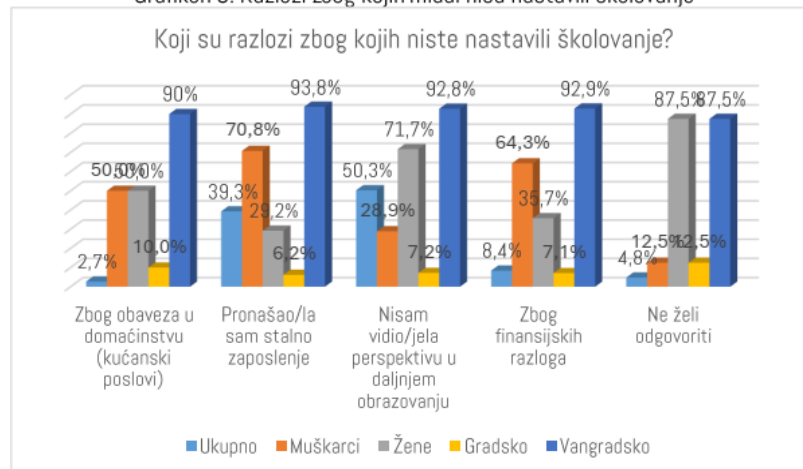
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada se govori o razlozima nenastavljanja daljnje obrazovanja, 39,3% mladih nije nastavilo jer su pronašli stalno zaposlenje, a da nisu vidjeli perspektivu u daljnjem obrazovanju odgovorilo je njih 50,3%. Treba imati u vidu da je zbog finansijskih razloga od daljnje obrazovanja odustalo 84% mladih. Osim toga, 6% mladih je odgovorilo da obrazovanje nije nastavilo zbog obaveza u domaćinstvu.

Kada su u pitanju određene druge manje lokalne zajednice u kojima je Institut provodio istraživanja položaja i potreba mladih, manji je postotak mladih koji su odustali od daljnje obrazovanja zbog nedostatka finansija nego u Kalesiji.

Naime, finansije su za daljnje školovanje bile problem za 7,3% mladih u Gradačcu, 3,7% mladih u Bihăcu i 3,5% mladih u Hadžićima.

Grafikon 6. Razlozi zbog kojih mladi nisu nastavili školovanje

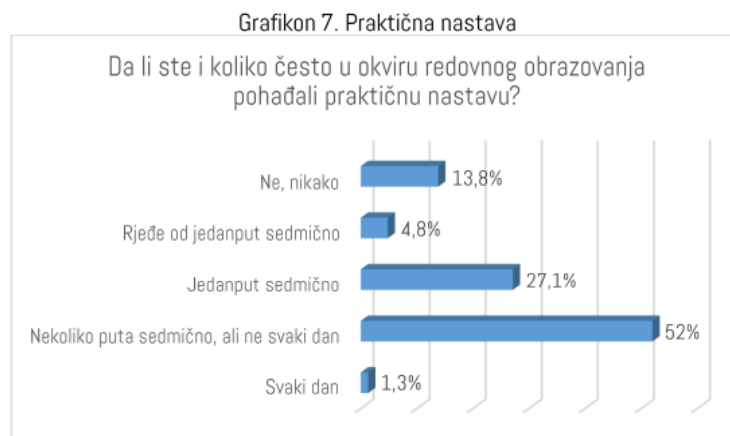
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Praktična nastava

Praktična nastava važan je dio procesa obrazovanja za bilo koje zanimanje, kako bi učenici teoretski dio koji uče tokom školovanja mogli primijeniti u radu.

Prema rezultatima anketiranja, 13,8% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu tokom redovnog školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo njih 4,8%. Jednom sedmično praksu je imalo 27,1% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 52%, što je dobar podatak. Rezultat je to prakse mladih u Kalesiji da upisuju usmjerene škole s obaveznom praktičnom nastavom. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 1,3% ispitanih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Ako se uporedi s drugim lokalnim zajednicama u kojima je Institut sproveo istraživanje, oko trećine mladih (33,6%) u Gradačcu nikako nije imalo praktičnu nastavu dok su pohađali redovno obrazovanje. Nešto manji broj ispitanih mladih je praksu imao jednom (27,9%) ili nekoliko puta sedmično (24,1%).

U Bihaću 40,1% mladih nije nikako imalo praktičnu nastavu, a jednom sedmično praksu je imalo 15,4% mladih. Nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu pohađalo je njih 17,3%. U općini Hadžići, kako je istraživanje pokazalo, 35,5% anketiranih nikako nije imalo praktičnu nastavu tokom školovanja, dok ju je rjeđe od jednom sedmično imalo 6,7%. Jednom sedmično praksu je imalo 22,4% mladih, a nekoliko puta sedmično praktičnu nastavu je pohađalo 28,8% ispitanika. Svaki dan praktičnu nastavu imalo je 5,1% ispitanih u Hadžićima.

O praksi se razgovaralo tokom fokusne grupe s mladima u Kalesiji, koji su iznijeli svoja iskustva iz škola koje pohađaju ili su pohađali. Većina smatra da ima manjkavosti koje je moguće unaprijediti.

„I ja sam završio srednju školu isto tako u Kalesiji. Međutim, ja smatram da se mora promijeniti onako kako nama praksa funkcioniše. Odnosno, praktična nastava. Jer treba da bude puno češće nego jedanput sedmično, kao što većina nas je imala ili ima. I uslovi su isto tako loši. Jer ja iz svog mišljenja i iskustva mogu da kažem da sam ja imao baš nekako lošu praktičnu nastavu. Imao sam je samo jedan sat i nisam

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

toliko nešto naučio. I uslovi su sami u veterinarskoj stanici, u kojoj sam radio praktičnu nastavu, bili stvarno grozni. Tako da smatram da se mora promijeniti taj položaj.“

(Muško, Kalesija)

„Ono što ja mislim da treba da se izmijeni je taj nedostatak praktičnog dijela iz pojedinih predmeta, jer smatram da ono što se nauči teorijski na neki način, ako je moguće, treba da se pokaže praktično. Pa kao, naprimjer, iz hemije radimo neke, učimo teoretski neke eksperimente i smatram da bi se trebalo to pokazati.“

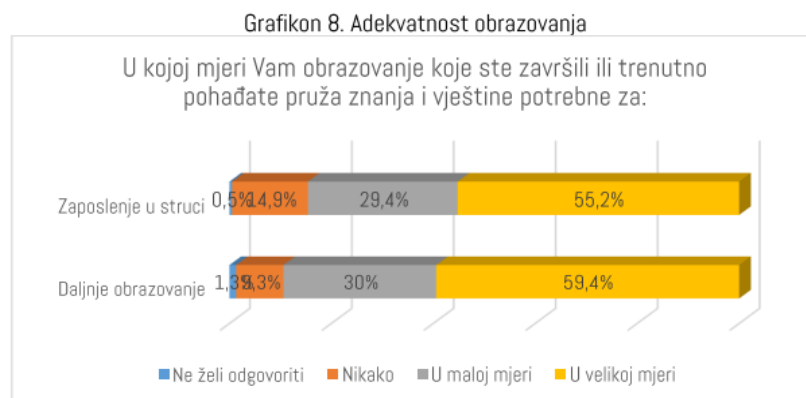
(Muško, Kalesija)

Aдекватnost obrazovanja

Znanje koje učenici i studenti steknu tokom školovanja trebalo bi da im pomogne u nastavku obrazovanja, ali i kasnijem pronalasku zaposlenja. Međutim, obrazovanje nije u direktnoj nadležnosti lokalnih organa vlasti, ali lokalna zajednica na različite načine može utjecati na kvalitet obrazovanja i ponudu obrazovnih programa.

U Kalesiji više od polovine anektiranih mladih (594%) smatra da im znanje stečeno tokom formalnog obrazovanja u velikoj mjeri pomaže za nastavak školovanja, a 30% je mladih koji kažu da im pomaže u maloj mjeri. Da im znanje stečeno tokom školovanja nikako nije koristilo za nastavak obrazovanja ističe 9,3% ispitanih.

Kada se govori o zaposlenju, 55,2% mladih reklo je da im je prethodno stečeno znanje pomoglo u velikoj mjeri da se zaposle u struci, a 29,4% istaklo je da im je pomoglo, ali u maloj mjeri. Nikakvu korist od znanja stečenog tokom obrazovanja za zaposlenje u struci kazalo je da nema 14,9% ispitanih.

Mladi iz Kalesije smatraju da se mnoge stvari moraju izmijeniti u polju formalnog obrazovanja, kako bi ono bilo kvalitetnije i pružalo adekvatno znanje.

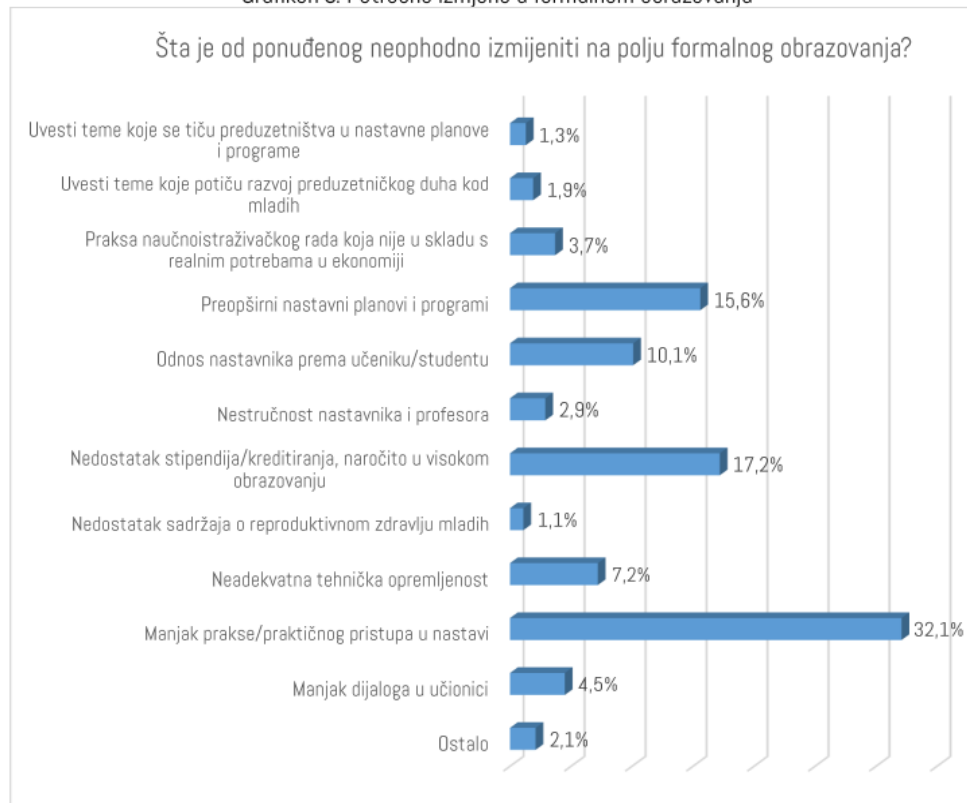
Kao jedan od najvećih nedostataka 32,1% ispitanih istaklo je manjak prakse u nastavi, dok ih 15,5% kaže da su problem preopširni nastavni planovi i programi. Nedostatak stipendiranja ili kreditiranja, naročito u visokom

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

obrazovanju, kao problematično izdvojilo je 17,2% ispitanika. Odnos nastavnika prema učeniku kao problem istaklo je 10,1% ispitanika, dok je nestručnost nastavnog kadra izdvojilo 2,9% mladih. Manjak dijaloga u učionici je nešto na čemu se treba raditi, a to smatra 4,5% ispitanika.

Osim toga, 3,7% ispitanika kao problematičnu je izdvojila i praksu naučnoistraživačkog rada koja nije u skladu s realnim potrebama u ekonomiji.

Grafikon 9. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Tokom razgovora mladi su istakli da bi bilo nužno promijeniti mnoge stvari tokom formalnog obrazovanja. Osim manjka adekvatne praktične nastave, mladi su istakli šta bi to oni unaprijedili, ali su i pojasnili zašto su se neki od njih odlučili da srednju školu upišu u drugoj lokalnoj zajednici.

„Ja sam išla u srednju ovdje u Kalesiji prije sedam godina. Ono što ja smatram, iskreno, da treba da se promijeni jeste prvenstveno, kao što je neko već spomenuo, odnos učenika i profesora, mislim i s jedne i s druge strane. A druga stvar itekako jeste manjak te prakse. Dok sam ja bila u srednjoj školi, skoro da je nismo nikako imali, osim, jedino na prvoj godini. I također, preopširni ti nastavni planovi i programi... I većina tih nekih stvari koje mi izučavamo, a koje nam nisu uopšte potrebne. Tako da smatram da je to jako bitno. I mislim posebno taj momenat što znam da se u nekim određenim smjerovima praksa koju učenici rade radi

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

na način da ih pojedini poslodavci tako rečeno uslovljavaju da trebaju tu da dobiju stipendiju, a nakon toga, kad završe srednju školu, moraju da rade kod njih određeni vremenski period kako da bi se vratile te stipendije. Tako da smatram da bi se to trebalo izmijeniti što prije, kako bi i te stipendije koje se dobijaju zaista bile realne i opravdavajuće, a ne u interesu jedne strane, a na štetu druge. Tako da mislim, što se tiče generalno obrazovanja u našoj srednjoj školi, smatram da treba 90% stvari da se izmijeni. Ja kao neko, mislim, završila sam srednju tu mašinsku, ali uopšte nisam zadovoljna sa bilo čim, ni postignutim znanjem ni generalno sa uslovima koje sam imala dok sam bila u srednjoj školi. A posebno sa praksom generalno, sa sadržajem koji smo izučavali.“

(Žensko, Kalesija)

„Generalno za obrazovanje u Kalesiji ne mogu ništa puno reći. Bila sam u osnovnoj školi, super mi je to bilo, iskreno. Možda su malo zastarjeli planovi i programi. Srednju sam završila u Tuzli, srednju medicinsku, isto smo i mi morali plaćati sve. Ali prvenstveno izabrala sam Tuzlu zato što sam smatrala da je stručnost profesora možda bolja u drugom gradu, tako da se osvrnem na taj aspekt.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja inače putujem u školu, u Tuzlu, bez obzira što sam ovdje, imam kuću, imam sve. Ja nisam mogao naći svoj smjer, nešto što bi se time bavio ovdje u Kalesiji, u našoj srednjoj školi. Najgori nam je prijevoz, nas učenika, putnika. Znae sad možda problematiku GPS-a (Gradski i prigradski prijevoz Tuzla, op.a), preskupe karte, neredovne linije. Pogotovo kod nas, na našoj liniji 13-11 najgori su uslovi. Inače, u Tuzli sam upisao elektrotehničku školu, u Kalesiji nema taj smjer.“

(Muško, Kalesija)

Jedna od učesnica fokusne grupe je osoba s invaliditetom, te je ona opisala svoja iskustva i poteškoće s kojima se suočavala tokom školovanja.

„Ja sam završila prije dvije godine, završila sam medicinsku školu ovdje u Kalesiji. I odmah sam negdje po dolasku vidjela da to neće ići tako lako kao što sam ja mislila. Naprimjer, možda to kolega i zna, znači, na samom ulazu imate rampu. Ali ja kroz tu rampu nisam mogla jer je rampa previše klizava, a onda sam bila prinuđena ostaviti kolica u prizemlju i čak do zadnjeg sprata popet se na jedvite jade. Isto tako što se tiče prakse. Jedno vrijeme nisam išla jer je i sam UKC, znate kako funkcionise i na koji način. E onda, u drugom polugodištu sam, hajmo tako reći, potegnula da idem i ja s njima. Jer ono što ti dobiješ na papir, naučiš, nije isto kao što radiš, naprimjer, na UKC-u ili u domu zdravlja, zavisi kako si raspoređen. I onda sam rekla da želim i onda sam naišla, opet, na prepreke u UKC-u, koje ne bih željela da spominjem. Ali opet kažem, danas-sutra, ja nisam bila jedino dijete s invaliditetom u Srednjoj mješovitoj u Kalesiji, ima ih još, ali smatram da sam prilaz u školi i sam prilaz u UKC-u, i pristup osoblja i profesora može biti puno bolji ukoliko se dovede do nekog nivoa.“

(Žensko, Kalesija)

Pored problema s nedostatkom adekvatne praktične nastave, opširnih nastavnih planova i programa, odnosa profesora prema učenicima, učesnici fokusne grupe su vršnjačko nasilje u školama izdvojili kao kritičnu tačku na kojoj se mora dugoročno raditi.

„Mislim, ja nisam vjerovao da kod nas nasilje u školi uopšte postoji dok se nisam počeo malo družiti više i sa ostalim ovim odjeljenjima, dok nisam počeo da radim s pedagogom gore, kad sam ušao u vijeće škole. Tad mi je samo počelo dolaziti da stvarno se kod nas kroz školu provlači ta neka vrsta nasilja, bilo kakvog da postoji. I tad sam znao, desilo mi se da prođem kraj škole, cura stoji i odjednom zove profesora, ide i dolazi njoj i ona

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

njemu tako počinje da priča što joj se desilo, počinje da plače. Ja to samo slušam, pa kontam, je li ovo moguće da se to toliko ne čuje, a da stvarno postoji?"

(Muško, Kalesija)

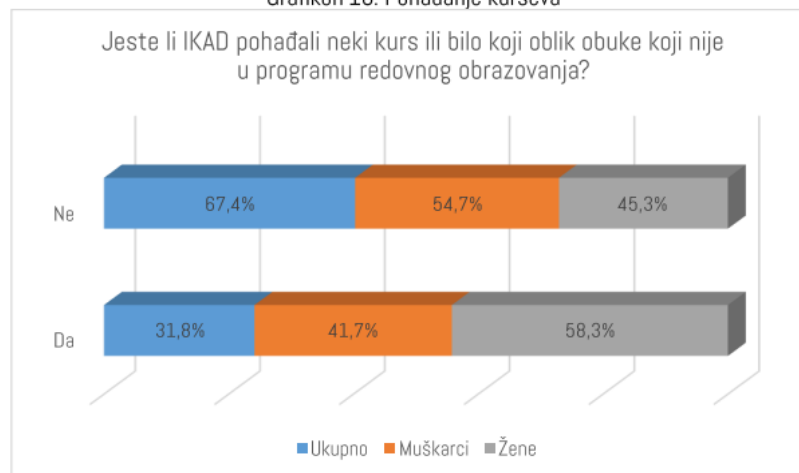
„Ja sam bila žrtva nasilja svih oblika, između ostalog i seksualnog. I mislim da pedagogica, koja još uvijek tu radi u srednjoj školi, da je njena taktika bila da pomiri mene i tog momka, pa na način da sjedimo zajedno u klupi. Mislim, tu je bila njihova metoda odgojna, kako već da je nazovemo. Tako da ja stvarno znam da je bilo jako puno nasilja, ja sad govorim o situaciji kad sam ja išla u srednju školu (...). A govorim o situaciji kad smo mi radili sa „Trikom“ generalno radionice, da je stvarno bilo slučajeva, znam da je bilo sa mnom puno ljudi koji su radili, čak i u osnovnoj i srednjoj školi, da smo mi imali situacija gdje nismo mogli uopšte da kontrolišemo situaciju, da je profesor samo nijemo posmatrao. Posebno kada je bila situacija tamo u Beogradu da su djeca donosila plastični pištolj, a profesor nijemo sjedi i posmatra, sve to gleda, a oni 'pucaju' jedni na druge. Pa se tako potuku, pa u osnovnoj školi dvije djevojčice se potuku na vratima, a ono gleda pomoćnik direktora, svi, niko ništa ne reaguje. Tako da ja opet se vraćam na ono što sam maloprije spomenula, mislim da se ovdje plasira skroz neka druga priča, a da je to u realnosti stvarno drugačije (...).“

(Žensko, Kalesija)

Neformalno obrazovanje

U Kalesiji 674% mladih nije pohađalo neki kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 31,8% ispitanih išlo na neku dodatnu edukaciju. Rezultati istraživanja pokazuju da su žene (58,3%) sklonije dodatnoj edukaciji od muškaraca (41,7%).

Grafikon 10. Pohađanje kurseva

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi koji su pohađali kurseve/edukacije najviše su učili strane jezike, od toga najčešće engleski i njemački, te se usavršavali u polju poznavanja IT vještina (programiranje). Dodatnu edukaciju 25,8% mladih upisivalo je radi jačanja kompetencija za izlazak na tržište rada, a 55,8% ih je željelo jačati znanje u određenoj oblasti. Osim toga, neformalnu edukaciju je odlučilo pohađati 30% mladih jer ih zanima određena tema i smatraju to kvalitetnim načinom za provođenje slobodnog vremena.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Na pitanje da li bi željeli pohađati neki kurs u budućnosti, 29,2% mladih je odgovorilo pozitivno, a spolna struktura onih koji bi željeli pohađati neformalno obrazovanje ili dodatne edukacije pokazuje da je više žena (65,5%) u odnosu na muškarce (34,5%). Pohađati u budućnosti neki vid neformalnog obrazovanja ne želi 51,5% mladih, a 18,8% ih ne zna da li bi pohađali neki kurs.

Od ispitanih koji bi rado pohađali neki kurs, kao preferencijalne odgovore navode učenje engleskog i njemačkog jezika te stjecanje IT vještina.

Kada su u pitanju druge lokalne zajednice u kojima je Institut uradio istraživanje položaja i potreba mladih, u Hadžićima 53,4% mladih nije pohađalo kurs ili edukaciju koji nisu u sklopu redovnog obrazovanja, dok je 43,8% ispitanih išlo na dodatnu edukaciju. U Gradačcu 18,4% mladih je pohađalo kurseve, dok bi ih 20,6% željelo ići na određeni kurs. U Bihaću 47,5% mladih nije pohađalo kurs ili edukaciju, a pohađalo ih je 44,4% ispitanih. U Sanskom Mostu 71,8% mladih nije pohađalo neki kurs, dok je 24,8% ispitanih išlo na kurs.

U fokusnoj grupi mladi su govori o dostupnosti kurseva ili dodatnih edukacija u njihovoj lokalnoj zajednici. Uglavnom su sve prilike vezane za organizaciju koja radi s mladima „Trik“.

„Uglavnom dostupni su kursevi za jezike. Trik' je, ja mislim, i vodeći po svim vrstama, hajmo reći, neformalnog obrazovanja. Imamo Crveni križ, oni dosta nude. I nešto pomalo bude po školama. Također imaju i klubovi.“

(Muško, Kalesija)

„Ima, također, kurs islama. To što ja znam da se svaki mjesec se obilježava. I u sklopu toga svaki mjesec ima neka ekskurzija u drugi grad i besplatno je.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJAVANJE MLADIH

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontroliranih i nekontroliranih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposlene (penzioneri, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno.

Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na biroe za zapošljavanje, pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Kako je 2023. godine objavio Federalni zavod za statistiku u biltenu „Tuzlanski kanton u brojkama“, prema stanju do 31. decembra 2022. godine u Kalesiji je bilo registrirano 712 obrta.¹³ Godinu kasnije u ovoj općini bilo je 711 registriranih obrta.

Tabela 8. Zaposlenost u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	99.589	101.192	101.715	102.838
Kalesija	4.399	4.620	4.550	4.582
Gradačac	8.786	8.895	8.940	8.917
Kladanj	1.663	1.637	1.602	1.572
Lukavac	9.146	9.516	9.800	9.878
Srebrenik	6.306	6.513	6.635	6.860
Tuzla	38.233	38.492	38.542	39.325
Živinice	10.929	11.084	11.176	11.408
Čelić	1.104	1.173	1.220	1.264
Doboj Istok	1.815	1.865	1.937	1.961
Sapna	603	593	580	565
Teočak	448	430	424	432
Gračanica	10.953	11.065	11.017	10.952
Banovići	5.204	5.309	5.292	5.122

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Prema dostupnim zvaničnim podacima koje objavljuje Federalni zavod za statistiku, u Kalesiji je od 2021. do 2024. godine uglavnom rastao broj zaposlenih. Najveći skok zabilježen je 2022. g., kada je u ovoj općini bilo 4.620 zaposlenih. Naime, 2021. u Kalesiji je bilo 4.399 zaposlenih, dok je 2024. taj broj iznosio 4.582, što je više za 4,16%.

Kada je u pitanju Tuzlanski kanton, 2021. bilo je 99.589 zaposlenih, a 2024. zaposlenih je bilo 102.838 (više za 3,26%). U ostalim općinama ovog kantona uglavnom se u navedenom periodu povećava broj zaposlenih, osim u općinama Kladanj i Sapna.

¹³ Bilten „Tuzlanski kanton u brojkama“ – FZS

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Tabela 9. Nezaposleni u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	Prosječan broj nezaposlenih			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	70.301	68.213	64.488	60.459
Kalesija	6.012	5.805	5.604	5.000
Gradačac	6.030	5.910	5.655	5.494
Kladanj	2.015	1.915	1.795	1.657
Lukavac	7.222	6.857	6.565	6.156
Srebrenik	6.402	6.482	6.134	5.854
Tuzla	14.820	14.140	12.915	11.738
Živinice	9.851	9.540	9.029	8.514
Čelić	2.240	2.137	2.038	1.909
Doboj Istok	1.848	1.783	1.686	1.609
Sapna	1.851	1.857	1.779	1.726
Teočak	1.204	1.196	1.168	1.074
Gračanica	6.825	6.815	6.633	6.361
Banovići	3.981	3.776	3.487	3.367

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Od 2021. do 2024. smanjuje se i broj nezaposlenih, kako u Tuzlanskom kantonu tako i u njegovim općinama i gradovima. Kada je u pitanju Kalesija, 2021. broj nezaposlenih iznosio je 6.012, a 2024. nezaposlenih je bilo 5.000 osoba. Gledajući procentualno, u navedene četiri godine Kalesija bilježi pad postotka nezaposlenih za 16,83%.¹⁴

U Tuzlanskom kantonu pada broj nezaposlenih mladih od 2021. do 2024. Tako je 2021. u ovom kantonu bilo ukupno 16.997 nezaposlenih, a tri godine kasnije 13.231.

Kako pokazuju zvanični podaci, najviše nezaposlenih je u dobnom klasteru od 25 do 29 godina, odnosno onih mladih koji su već završili proces obrazovanja. Naime, 2021. godine nezaposlenih mladih od 25 do 29 godina bilo je 7.854, a taj broj je 2024. iznosio 6.302, što je manje za 19,76%.

Tabela 10. Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu

Godina	Nezaposleni mladi u Tuzlanskom kantonu			
	Ukupno	15-19 godina	20-24 godine	25-29 godina
2021.	16.997	2.243	6.900	7.854
2022.	15.977	2.244	6.289	7.444
2023.	14.400	1.917	5.454	7.029
2024.	13.231	1.908	5.021	6.302

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje¹⁵¹⁴ Federalni zavod za statistiku – Bilten¹⁵ Bilten Federalnog zavoda za zapošljavanje

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Kako pokazuju zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku koji se objavljuju svake godine, prosječna plata u Tuzlanskom kantonu, kao i njegovim pripadajućim općinama i gradovima, raste iz godine u godinu. U Tuzlanskom kantonu je u decembru 2021. prosječna neto plata iznosila 906 KM, a tri godine kasnije ona je bila 1.248 KM. Radi se o povećanju prosječne neto plate za 37,7%.

Kontinuirani rast prosječne neto plate, samim tim, bilježi se i u Kalesiji. Od 2021. do 2024. godine prosječna plata u ovoj općini porasla je za 36,4%.

Sindikalna potrošačka korpa koju je Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine izračunao za maj 2025. godine iznosila je 3.178,40 KM.¹⁶ Kako je objavio Sindikat, samo na prehranu jedna prosječna porodica mjesečno izdvaja 1.428,60 KM, što je oko 44% ukupne sindikalne potrošačke korpe.

Tabela 11. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu po općinama

Kanton / lokalna zajednica	Prosječna neto plata (u KM)			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Tuzlanski kanton	906	1.022	1.161	1.248
Kalesija	765	866	986	1.044
Gradačac	767	885	1.021	1.082
Kladanj	775	856	983	1.109
Lukavac	868	995	1.113	1.226
Srebrenik	752	883	1.035	1.100
Tuzla	1.074	1.179	1.332	1.431
Živinice	811	928	1.024	1.094
Čelić	776	873	966	1.004
Doboj Istok	630	745	839	933
Sapna	1.017	1.116	1.270	1.342
Teočak	1.017	1.116	1.270	1.266
Gračanica	689	815	943	1.010
Banovići	1.017	1.157	1.318	1.412

Izvor: Federalni zavod za statistiku

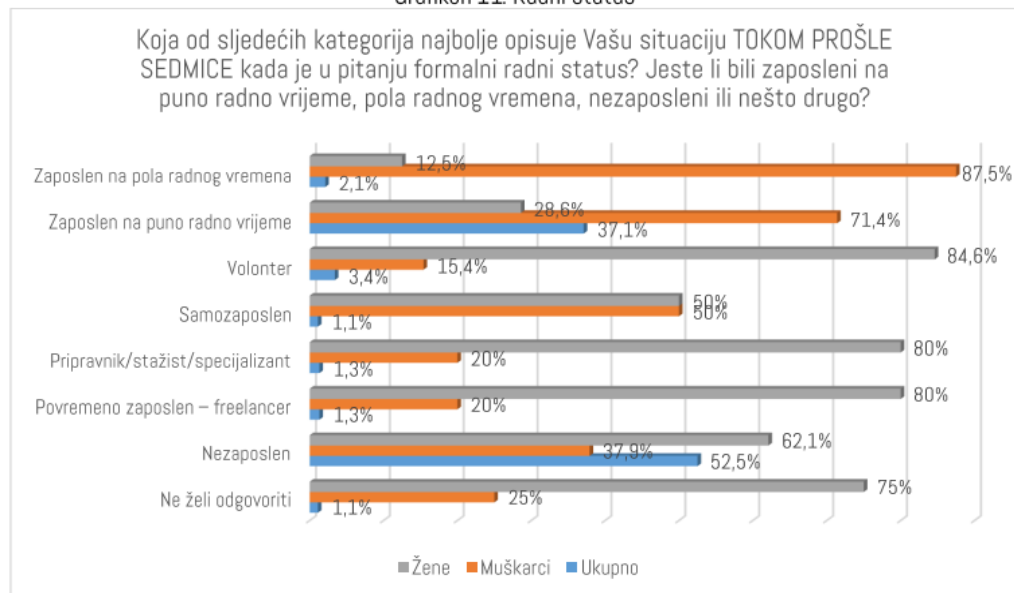
Prema rezultatima provedene ankete, nezaposleno je oko polovine mladih u Kalesiji, odnosno 52,5%. Ako se gleda spolna struktura, među nezaposlenim je 62,1% osoba ženskog spola i 37,9% osoba muškog spola.

Zaposlenih na puno radno vrijeme je 37,1%, od toga je 71,4% muškaraca i 28,6% žena. Povremeno zaposlenih, odnosno freelancera ima 1,3%. Mladih koji rade pola radnog vremena ima 2,1%, samozaposlenih je 1,1%, dok pripravnika/specijalizanata ima 1,3%. Prema odgovorima mladih koji su odgovarali na upitnik, volontera ima 34%.

¹⁶ Savez samostalnih sindikata BiH – potrošačka korpa

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 11. Radni status

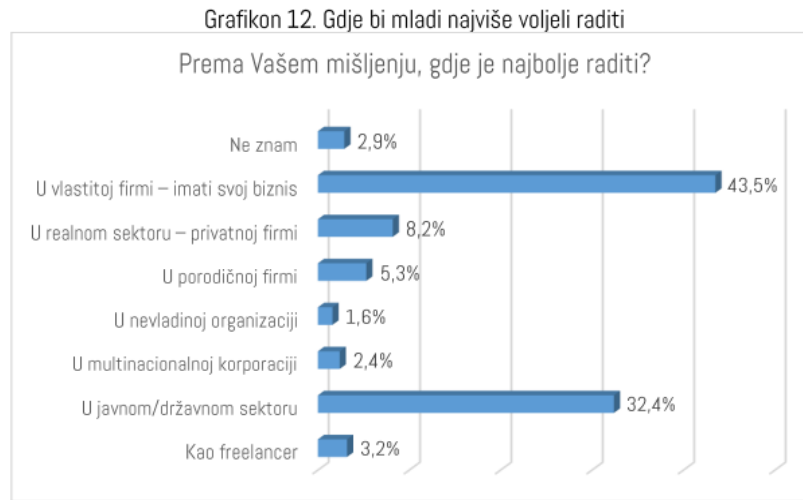

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje da li rade posao u struci za koju su se školovali, zaposleni mladi su odgovorili da 37,9% njih radi posao za koji su se obrazovali, 41,8% ne radi u struci, dok 16,2% kaže da djelimično radi u struci. Da ne mogu ocijeniti da li rade u struci odgovorilo je 1,6% mladih.

Da je najbolje imati vlastiti biznis smatra 43,5% mladih Kalesije, dok ih 32,4% kaže da je najbolje raditi u javnom, odnosno državnom sektoru. Rad u realnom sektoru odabralo je 8,2% mladih. Porodična firma je najbolji izbor za 5,3% ispitanika, a internacionalna korporacija za njih 24%. Samostalan rad, odnosno rad kao freelancer, najbolji je izbor za 3,2% mladih. Da ne znaju gdje je najbolje raditi istaklo je 2,9% ispitanika.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

O najpoželjnijem poslodavcu u Kalesiji mladi se nisu htjeli izjašnjavati konkretno, odnosno imenovati nekog poslodavca. Po njima, takvo nešto skoro i ne postoji.

„Svašta se čuje. Koliko je ta informacija tačna, upitno je. Prvi ja nisam iskusio, nisam nigdje bio. Sad ja mogu reći da sam čuo, ali sad koliko je to istina... Možda uljepšavaju. Pogotovo, znam kod oca, odnosno kod očevog bivšeg poslodavca. Svakom radniku je morao reći, kaže, ako vas pitaju kakvi su radni uslovi, sve, moraš reći da je dobro. Ili može biti neka, ne znam ni ja, smanjenje plate ili odbitak ili tako nešto.“

(Muško, Kalesija)

„Državne službe, po ovom mišljenju, su najpoželjniji poslodavci.“

(Muško, Kalesija)

U vezi s tim gdje bi oni voljeli raditi kada završe proces obrazovanja, mladi Kalesije su se, između ostalog, dotakli i teme gdje je bolje raditi, u privatnom ili javnom sektoru.

„Radila sam pripravnički u državnoj službi, radila sam kod privatnika i sad opet radim isto u razvojnoj agenciji. Ali iskreno, već dugo vremena ja razmišljam da otvorim svoj biznis. Iskreno, što se toga tiče, ja bih najviše voljela to da radim. A sve ovo ostalo, nisam nešto toliko aman ni zadovoljna ni oduševljena. Ali, kako bih rekla, nemam sad toliko priliku da ja mogu nešto... Niti da previše biram, niti mogu nešto sad da izmišljam, jer smo u takvoj situaciji kakvoj jesmo. Tako da ono, mislim, generalno, iz mog iskustva, rekla bih da je najbolje raditi u državnoj firmi. Prvenstveno zbog tog što je sve sigurno, mislim, plata, sve, i ostali uslovi. A koliko ćeš raditi... Uopšte nije upitno. Dok je u svakom drugom sektoru, rekla bih, radiš više nego što trebaš, a nisi plaćen uopšte toliko za taj posao koji radiš.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Ja bih najradije da radim ovakvo u nevladinoj organizaciji, u smislu, ono, full time, da sam zaposlena, a ne ovako volonterski. To onako kad bih ja mogla da biram šta bih najradije. A najvjerovatnije nakon fakulteta da ću u privatnu očevu firmu, pošto kod oca trenutno radi i mati i brat i amidžić, tako da u nas je sve familijarno.“

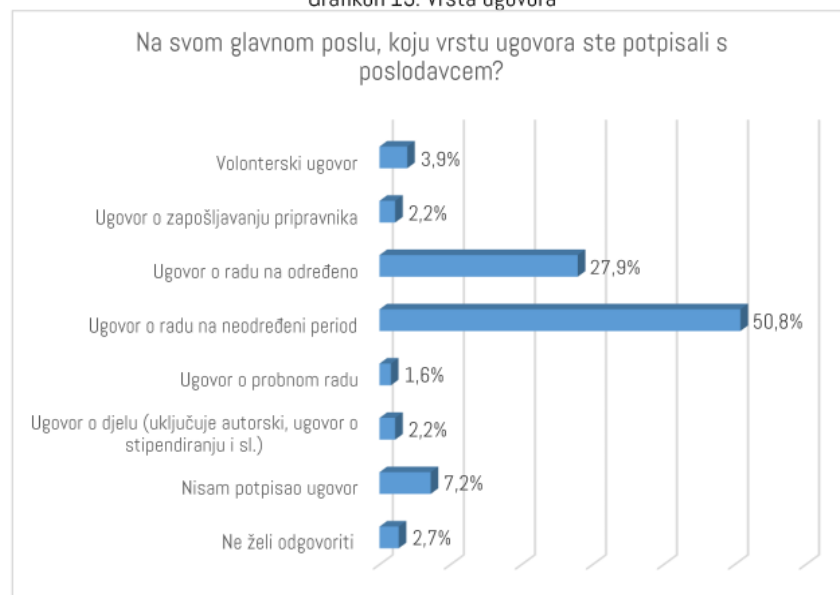
(Žensko, Kalesija)

Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju

Kad su u pitanju ugovori o radu koje zaposleni mladi u Kalesiji imaju potpisane, najviše ih ima ugovor na neodređeno (50,8%). U tom segmentu preovladavaju muškarci, kojih je 76,9%, dok je žena 23,1%.

Na određeno ugovor ima 27,9%, a prema spolu ovakvu vrstu ugovora ima 60% muškaraca i 40% žena. Nikakav ugovor sa svojim poslodavcem, prema rezultatima ankete, nije potpisalo 7,2% mladih (38,5% muškaraca i 61,5% žena). Ugovor o zapošljavanju pripravnika ima 2,2% mladih, a volonterski ugovor ima 3,9% ispitanika. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 2,7% mladih.

Grafikon 13. Vrsta ugovora

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Većina zaposlenih mladih iz Kalesije prima platu redovno, bez zakašnjenja, te je na ovo pitanje potvrđan odgovor dalo 84,9% ispitanih. Od toga je 71,1% muškaraca i 28,9% žena. S druge strane, mladih koji ne primaju nikakvu naknadu za svoj rad, prema njihovim odgovorima, ima 7,2%. Sa zakašnjenjem od mjesec dana platu prima 1,6% mladih, a veoma neuredno i neredovno platu prima 1,1% mladih.

U fokusnoj grupi mladi su govorili o radu „na crno“, odnosno da li bi pristali raditi bez prijave kod poslodavca i kakva su njihova iskustva po ovom pitanju. Većina je rekla da nakon završenog školovanja ne bi pristali da rade bez ugovora.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA PLOČAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Ja ne bih radio 'na crno' sigurno. Jer tada već, ako završimo školovanje, ne upišemo fakultet, imamo pravo raditi. I ako bih, već tada, već bih volio da krene, da mi se uplaćuju doprinosi, da imam, jednostavno, da krenem pripremati se za budućnost. A tokom školovanja, uredu, razumijem, nemamo pravo na to i, po meni, možda jeste to ispravno, da nemamo pravo, da se mi samo usredotočimo na obrazovanje. Ali poslije školovanja definitivno ne. Ako već imam mogućnost da je sve uredno, da se i plaća sve, iskreno, više bih volio da radim kako treba, prijavljen i sve.“

(Muško, Kalesija)

„Ne bih volio da radim 'na crno', zato što volio bih da budem osiguran, da mi bude redovna plata, da imam svoj godišnji odmor, svoje radno vrijeme, i plus da mi ide na to radni staž.“

(Muško, Kalesija)

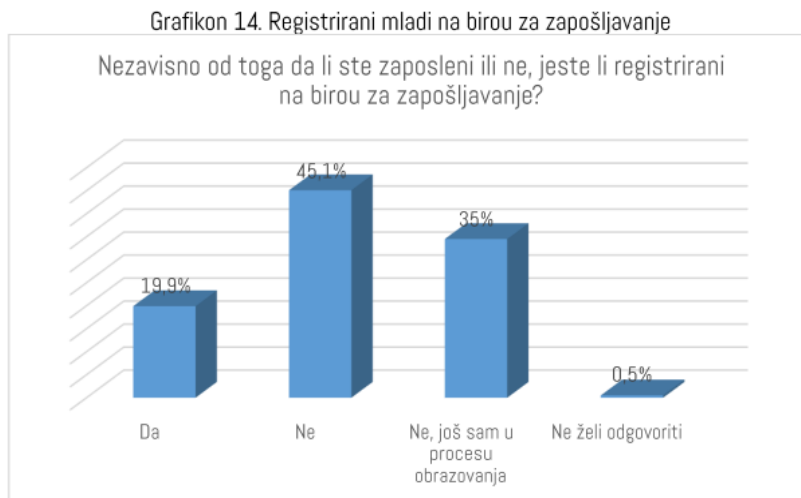
„Što se mene tiče, isto tako ne bih voljela da radim 'na crno'. Da sam htjela, mogla sam raditi 'na crno', ali upravo što je kolega rekao, nemamo svih prava koje treba da imamo na taj način. Ali razumijem sve one koji rade, koji žele sebi da zarade i kojima je to potrebno.“

(Žensko, Kalesija)

Razlog nezaposlenosti

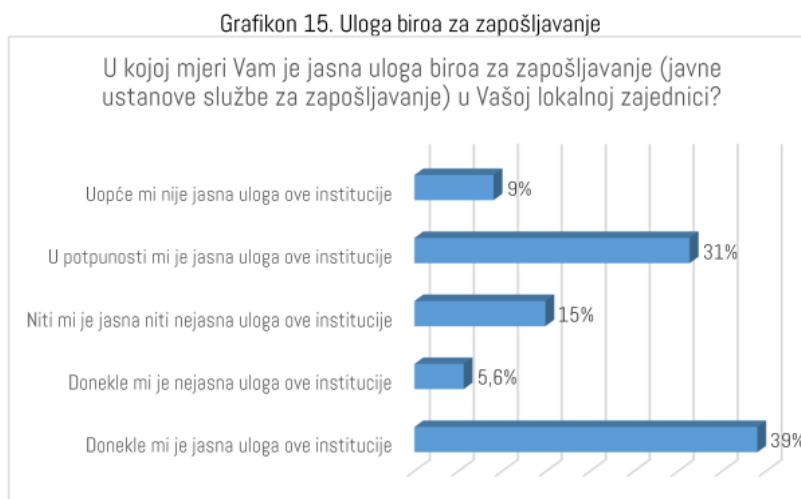
Nezavisno od toga da li su zaposleni ili ne, 45,1% mladih kaže da nije registrirano na birou za zapošljavanje. S druge strane, na birou je prijavljeno 19,9% ispitanika. Mladih koji su i dalje u procesu obrazovanja, te se iz tog razloga nisu registrirali na biro, ima 34,5%.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje koliko im je jasna uloga biroa za zapošljavanje, 39% mladih je odgovorilo da im je donekle jasna njegova uloga, dok je 5,6% njih odgovorilo da im je donekle nejasna uloga ove institucije. Mladih koji su neodlučni, kojima je niti jasna niti nejasna uloga biroa, ima 14,9%. Da im je u potpunosti jasna uloga biroa istaklo je 31,3% mladih Kalesije, a da im uopće nije jasna njegova uloga potvrdilo je 9% ispitanika.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi su tokom razgovora govorili i o tome šta njima predstavlja biro za zapošljavanje, iako su mnogi od njih još u procesu obrazovanja i nisu imali dodira s tom službom.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Ovako, pred kraj našeg srednjeg školovanja biro za zapošljavanje, mislim da je kantonalni, dolazio je u školu. I oni su držali tu radionicu, objašnjavali su čime se bave, pa su nam iznosili neku statistiku za različita zanimanja, pa koliko ima nezaposlenih, koliko zaposlenih, koliko treba zaposlenih da bude i tako dalje. Uglavnom, što se tiče moje neke definicije, biro za zapošljavanje je institucija koja treba da se bavi individualno traženjem posla za svaku osobu koja je na evidenciji, ako je moguće.“

(Muško, Kalesija)

„Kao medicinski tehničar, teško ćete se zaposliti preko biroa, možda i nikad. Jer znam medicinske sestre i tehničare koji već 10-11 godina čekaju da se zaposle, a na birou su. I nikad ih neće ni pozvati. A, naprimjer, ako neko završi, šta ja znam, fiziku, ovo-ono, odmah dobije posao jer je tražen.“

(Muško, Kalesija)

Na fokusnoj grupi mladi su pokušali objasniti šta je to glavni razlog nezaposlenosti ili slabe zaposlenosti mladih u Kalesiji. Pored toga što smatraju da poslodavci slabije daju šansu mladima da rade, ima i onih koji smatraju da mladi i nisu toliko zainteresirani da pronađu posao.

„Mislim da poslodavci manje zapošljavaju tek ove što su završili srednju jer smatraju da oni nemaju dovoljno radnog iskustva da bi mogli da rade u njihovoj firmi. Uglavnom, većina firmi u kojima sam ja gledao da daju konkurse za rad, pa dolje stoji uslov pod nekom tačkom da se već mora imati nekog radnog iskustva kao eliminacioni uslov da bi se moglo zaposliti u njihovoj firmi. I naravno, to namjerno stave tu tačku da eliminišu radnike bez radnog iskustva zato što firma ne želi da uči radnike ispočetka da se mogu baviti tim poslom, nego oni hoće već nešto što bi brže moglo da nastave svoj radni proces. Ne žele jednostavno da gube vrijeme na mladima, da ih podučavaju i da sutra mogu biti radnici.“

(Muško, Kalesija)

„Ja inače, završio sam prvi razred srednje škole i iskreno, zainteresovan sam negdje da radim. Htio sam preko ljeta sad, jer imao sam viška slobodnog vremena, htio sam negdje da se zaposlim možda pola radnog vremena ili nešto tako. Jednostavno imam želju, ali nema niko da bi me, naprimjer, uzeo da radim. Mislim da tako i neki učenici, ne mora značiti da je to većina, ali neki učenici koji završe školu imaju želju da rade, imaju neku motivaciju da rade, ali dođu na taj zid gdje poslodavac traži da ima radno iskustvo koje nikada nije stekao.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da većina ne želi da radi. Jer kada je osoba mlada, uglavnom, nema tog nekog životnog iskustva koje je, može steći samo jedino ako ima slobodnog vremena. A svi znamo da rad iziskuje dosta vremena tokom dana, valja raditi od 8 do 12 sati. I onda poslije, kada se vratiš s posla, nemaš kada i ono... Jedino ja mislim, kada su mladi baš zainteresovani da rade, je kada rade posao koji vole, kada rade posao koji im je nekad zanimljiv, ili kada zafali para.“

(Muško, Kalesija)

„Evo iz mog primjera, djeca neće da rade. Iskreno neće, sve više i više mladih je nezainteresovano za rad. Jer su navikli da imaju neki ugođaj. Ja, evo, otkako sam išao u srednju, ja od svoje sedamnaeste godine i pored radim. Naprimjer, znao sam iz škole da idem na posao. Išao sam 'na crno' da radim, ali jednostavno takvi u Bosni nisu uslovi da možeš raditi i školovati se. Ali bilo je dovoljno da zaradim džeparac ili nešto.“

Pojedini mladi iz fokusne grupe kazali su da nastoje da rade nešto tokom raspusta ili barem pokušavaju da nađu neki posao kako bi zaradili džeparac.

(Muško, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

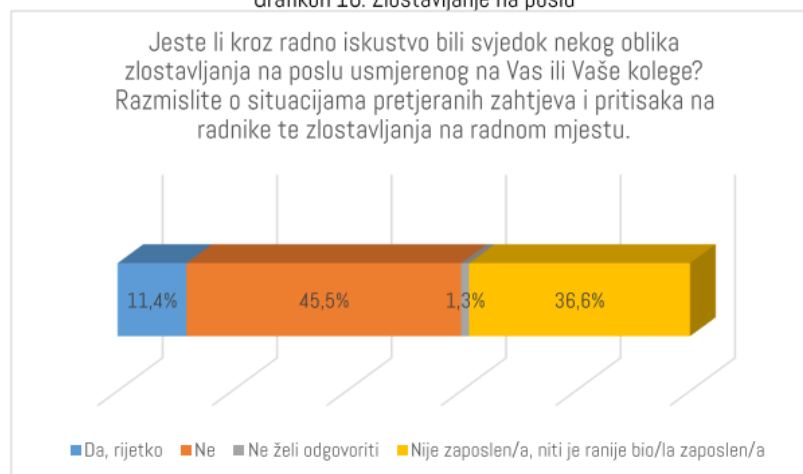
„Mi kad smo srednjoškolci, dok smo još u tom procesu školovanja, mi ne možemo da radimo. Nama bi, recimo, bilo dobro, jer i ja sam prvi htio da radim, da recimo, dok se školujem, da imam neki kao, hajmo reći mini job, na 4-5 sati sedmično... I da ja pored toga što radim tu posao, odnosno praksu koja je vezana za moju struku, ja imam svoju tu neku platu, je l'? I to je ono win-win situacija. Međutim, to kod nas nije slučaj. Recimo, većinom djeca iz srednje škole, neke sad, recimo, koje ja znam, naprimjer, oni su u medicinskoj školi, ali zato rade u kafiću i još nisu ni prijavljeni nego rade 'nacrno'."

(Muško, Kalesija)

Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu

Od mladih osoba koje su bile u nekom radnom odnosu na području općine Kalesija, 45,5% ih nije bilo svjedokom zlostavljanja na radnom mjestu. Mladih osoba koje su često svjedočile zlostavljanju ima 5,3%, dok je onih koji su rijetko svjedočili 11,4%.

Grafikon 16. Zlostavljanje na poslu

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje da li su djevojke ili žene diskriminirane na tržištu rada, 57,3% mladih odgovorilo je da su diskriminirane, ali u manjoj mjeri. Da su diskriminirane u velikoj mjeri smatra 24,7% ispitanika iz Kalesije. Da žene nisu nikako diskriminirane na tržištu rada istaklo je 12,7% mladih, od čega je 79,2% muškaraca dalo takav odgovor, a 20,8% žena. Odgovor na ovo pitanje nije imalo 3,7% ispitanika.

Mladi kažu da su čuli za različite oblike zlostavljanja, psihičkog i fizičkog, na radnom mjestu. Bilo je mladih Kalesije koji su to i doživjeli.

„Ja mislim da u svakoj firmi to ima. Doživio sam i sam to, na raznim pozicijama. Ali ja čak mislim da i u državnim firmama to ima. Znam, imam prijatelja koji rade u državnim firmama i žalili su se na to kako se ti stariji, odgovorniji ponašaju prema njima. Mislim, tako, psihički ih maltretiraju.“

(Muško, Kalesija)

„Možda, iskreno mislim da je problem, znam, pogotovo ovih par drugara koji rade već sad u kafićima, da je problem neredovnog plaćanja i jednostavno preskakanje tog plaćanja i, ono, obećavanje na sljedeće, pa na sljedeće, pa ostane tako na 3, 4, 5 mjeseci da nije plaćan njegov rad. To ja mislim da je samo najveći problem

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

među, hajmo reći, među tom mladom populacijom koja želi da se zaposli, a jedino je prinuđen da se zaposli 'na crno', to jeste, nema ugovor, nema obaveze. I sada da mu ostane taj poslodavac dužan, ne može ga niko ništa ni kriviti, ne može, bukvalno nema čime da ga goni, da dobije tu, hajmo reći, nagradu za odrađeni posao."

(Muško, Kalesija)

Učesnica fokusne grupe, djevojka s invaliditetom, iznijela je svoje iskustvo koje je imala dok je bila zaposlena, te probleme s kojima se suočila na radnom mjestu.

„Nakon što sam obavila sve što treba, počela sam raditi jedno vrijeme, od 2.8. do 12.9. sam radila u domu zdravlja. I tu sam, ono, dočekana stvarno solidno, od strane svih koji su radili. Međutim, ja nisam znala u tom momentu da je jedna medicinska sestra je tada, kad sam ja došla, bila na godišnjem. Ja sam bila cijelo vrijeme tu, radila, i ona je došla. I u međuvremenu, nije me poznavala, i onda se, kako sada da se izrazim, da bude suviše jasno, nije bilo nekog nepoštivanja, nego me prosto nije razumjela. U smislu da ja neke stvari ne mogu brzo odraditi, ako otkucam tipa jedan papir, njoj se to ne dopada, onda uzme pa ona otkuca sama. I to je tako trajalo dok ja nisam popustila. Jednostavno, zadnji moj dan, dobro se sjećam, 12. je bio kad sam završavala, i u tom momentu sam vidjela taj zadnji dan da se ona malo smekšala, hajmo tako reći. A ponašanje prije meni lično nije odgovaralo, jer smatram da takvo ponašanje ne bi trebalo nigdje da se desi, ne samo meni već i ostalima koji god odluče bilo gdje da rade, a ne samo u domu zdravlja. Takvo ponašanje ne odgovara nikome, a kamoli jednoj medicinskoj sestri. Jer sam ja radila na kartoteci i sve mi je bilo jasno. Međutim, ne mogu neke stvari baš brzo da odradim, i onda je to njoj smetalo, ona uzme histerično papir pa ga ona popunjava. Ja sam rekla okej, jer neću da se prepirem. Takvih situacija je bilo."

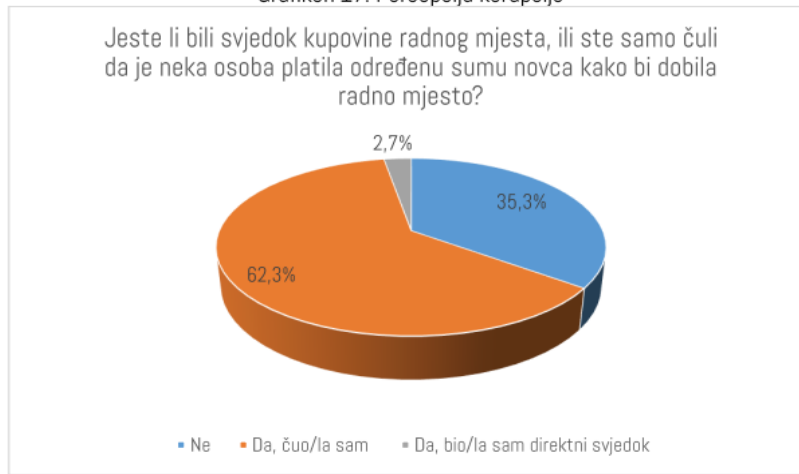
(Žensko, Kalesija)

Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju

Korupciji prilikom zapošljavanja, prema rezultatima anketiranja, direktno je svjedočilo 2,7% mladih u Kalesiji. Osoba koje su čule da su se određena radna mjesta kupovala ima 62,3%. Na kraju, 35,3% mladih istaklo je da nikada nisu bili svjedoci, niti su čuli za kupovinu radnih mjesta.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 17. Percepcija korupcije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Kalesiji smatraju da je dobijanje posla preko veze jedan od glavnih problema što mladi ne mogu da se zaposle.

„Ja mislim da više nekako imamo i problem što se posao ne dobije ono normalno kako treba, nego možda je više onako, sve nekako preko veze. Najbitnije je da li ćeš imati neku vezu ili nešto, pa da upadneš. Ne mora da, biti samo posao. I na fakultet. Na fakultete ljudi upadaju preko veze, ako ćemo realno.“

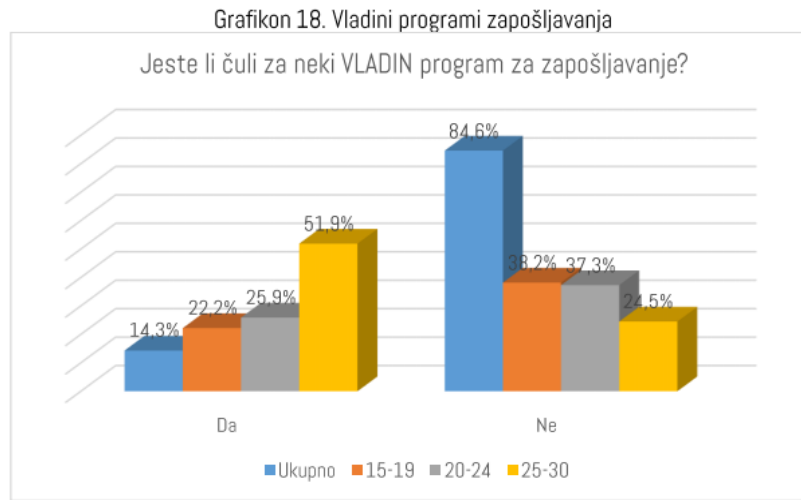
(Muško, Kalesija)

Vladini programi zapošljavanja

Na području općine Kalesija 84,6% ispitanih mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili korisnici takvih programa. Od ukupnog broja ispitanih, njih 14,3% je odgovorilo da jesu čuli za neki od programa zapošljavanja koje podržava lokalna zajednica.

Mladih koji su čuli za neki program zapošljavanja, ali nisu bili njegovi korisnici ima 83,3% a 16,6% mladih koji su čuli za ove programe su bili korisnici vladinog programa za zapošljavanje.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Općina Kalesija omogućava stručno osposobljavanje mladima iz Kalesije koji su završili VII stepen stručne spreme, odnosno s visokim obrazovanjem prvog ili drugog stepena Bolonjskog sistema studiranja, a koji poslije završenog obrazovanja nemaju radno iskustvo. Stručno osposobljavanje ovakve vrste podrazumijeva rad bez zasnivanja radnog odnosa, a Ugovor se zaključuje do 12 mjeseci.

U Budžetu općine Kalesija za 2025. godinu u ove svrhe, pod stavkom „Izdaci za volonterski rad“, izdvojeno je 28.000 KM.

Dokumenti koje kandidati moraju priložiti su sljedeći:

1. univerzitetska diploma ili uvjerenje o diplomiranju;
2. uvjerenje o prebivalištu (CIPS-ova prijava ili PBA3 obrazac);
3. uvjerenje da se osoba, nakon stjecanja visoke stručne spreme, nalazi na evidenciji Službe za zapošljavanje TK-a ili uvjerenje/potvrda iz porezne uprave iz kojeg se može utvrditi da osoba nije u radnom odnosu (izdato poslije datuma objavljivanja javnog poziva);
4. saglasnost poslodavca o iskazanoj potrebi za angažovanje osobe na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa;
5. izjava ovjerena od nadležnog organa da osoba nema radnog iskustva sa završenom visokom stručnom spremom.

Ako se pogledaju druge lokalne zajednice u kojima je Institut radio istraživanje, u Bihaću je mnogo veći postotak mladih u odnosu na Kalesiju koji nisu čuli za vladine programe zapošljavanja (89,2%). Ispitanika koji su čuli za takve programe je 20,1%, a onih koji su koristili te programe je 10,8%. Slična situacija je i u Gradačcu, gdje je 87,5% mladih koji nisu čuli za vladine programe zapošljavanja, a od svih ispitanih mladih svega je 1,9% bilo korisnik ovakvih programa. U Hadžićima 74,1% mladih nikada nije čulo za neki vladin program zapošljavanja te samim tim nisu ni bili njegovi korisnici. Od ukupnog broja ispitanih, njih 24,6% je odgovorilo da jesu čuli za neki od programa zapošljavanja koje podržava lokalna zajednica. Prema njihovim odgovorima, 15,58% mladih su bili korisnici vladinog programa za zapošljavanje.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Na pitanje šta institucije mogu uraditi da bi se mladi lakše zaposlili, mladi su tokom razgovora ponudili moguće odgovore. Prema njihovim riječima, koristile bi im određene radionice o temama koje su njima bitne za izlazak na tržište rada, a neke bi se mogle organizirati i u sklopu redovnog obrazovanja.

„Smatram da je prvenstveno najbitnije da naučimo kako se piše ispravno CV i motivaciono (pismo) i kako se generalno obavlja taj intervju. I da nas neko uputi šta je generalno biro za zapošljavanje, koja je njihova uloga i također sve te neke druge stvari koje bi nama itekako pomogle ako već ne želimo na fakultet i tome slično, da nas malo usmjeri kako i na koji način. Mislim, govorim iz svog iskustva, dobila sam mnogo nekih preporuka i upita od nekih drugih svojih prijatelja i kolega, gdje su rekli da im je mnogo značilo da znaju da pišu CV i motivaciono pismo, a to nisu nikad naučili kroz srednju školu. A, naprimjer, ne žele na fakultet nego žele da se zaposle, a ne znaju kako da se sprema za sve to.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa, iskreno, prvenstveno čas odjeljske zajednice bi trebalo da bude to gdje možda profesori koji su završili to da budu razrednici, trebali bi nas na neki način uputiti. Isto kao što s nama razgovaraju o ponašanju, trebalo bi da i oni imaju nekog iskustva, da mogu nam objasniti kako su oni uspjeli naći posao, kako napisati CV, kako jednostavno pripremiti se. Jer su i oni bili u toj poziciji da moraju naći posao, prikupiti sve dokumente, otići odraditi ljekarski i sve. Prva zamjerka možda oko toga jeste da nemamo mi časova odjeljske zajednice. Većina profesora koji su razrednici oni zamijene čas odjeljske zajednice za svoj stručni predmet. Naprimjer, kod mene je razrednica profesorica fizike i mi smo možda samo dva puta održali čas odjeljske zajednice. I to kada je bio neki problem.“

(Muško, Kalesija)

Pokretanje vlastitog biznisa

Nema javno dostupnih informacija o tome da općina Kalesija samostalno kroz određene projekte podržava zapošljavanje ili samozapošljavanje mladih, odnosno biznis ideje mladih osoba.

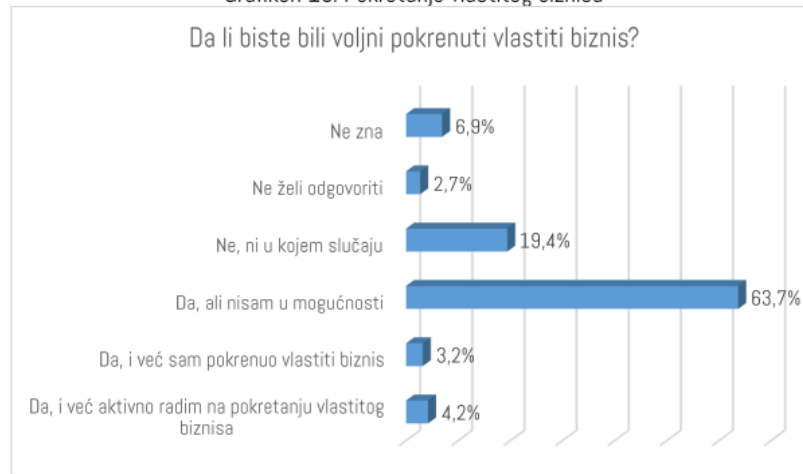
Ono što je prisutno u Tuzlanskom kantonu jeste saradnja s Investicijskom fondacijom „Impakt“ te podrška programu pod nazivom „IMPAKT inkubator poslovnih ideja“,¹⁷ koji je namijenjen mladima s područja ovog kantona koji žele pokrenuti biznis ili unaprijediti postojeći. Postojala je i saradnja s Omladinskom bankom, ali posljednji poziv za podršku biznis idejama mladih koji se odnosio na područje Tuzlanskog kantona, posredstvom Fondacije tuzlanske zajednice, objavljen je 2023. godine.

Na pitanje da li bi voljeli pokrenuti vlastiti biznis, dvije trećine ispitanih mladih, odnosno 63,7%, odgovorilo je potvrdno, ali da nisu u mogućnosti. U ovom slučaju ne postoje velike razlike u spolu. Mladih koji aktivno rade na pokretanju vlastitog biznisa ima 4,2%, a da su već pokrenuli svoj posao potvrdilo je 3,2% ispitanih. Ni u kojem slučaju vlastiti biznis ne bi pokrenulo 19,4% mladih koji su popunili anketu, i to većinski osoba ženskog spola (65,9%). Da ne znaju bi li pokrenuli vlastiti biznis odgovorilo je 6,9% ispitanika.

¹⁷ [Javi poziv za IMPAKT inkubator poslovnih ideja](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 19. Pokretanje vlastitog biznisa

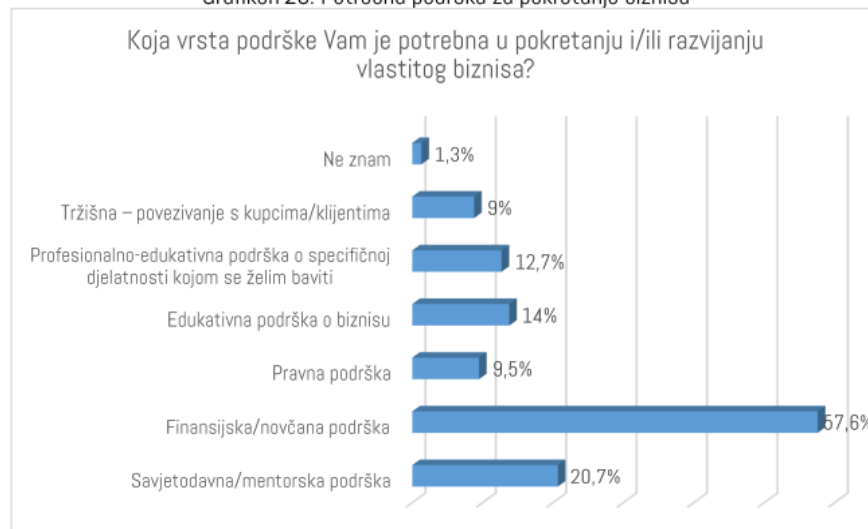

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kao najbitniji vid podrške prilikom pokretanja biznisa više od polovine mladih odabralo je finansijsku podršku (57,6%). Međutim, pokazalo se i da je mentorska, odnosno savjetodavna podrška mladima jako važna te je 20,7% ispitanika označilo da je bitno imati i ovaj vid podrške prilikom pokretanja biznisa. Edukativnu podršku u ovom segmentu voljelo bi imati 13,8% mladih, a profesionalno-edukativnu podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se željeli baviti voljelo bi 12,7% mladih.

Povezivanje s klijentima cijeno bi 8,8% mladih Kalesije, kao i pravnu podršku, koju je kao važnu odabralo 9,6% ispitanika. Da ne znaju kakva bi im podrška bila najpotrebnija odgovorilo je 1,3% ispitanika.

Grafikon 20. Potrebna podrška za pokretanje biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Mladi Kalesije su tokom razgovora govorili o tome da li bi željeli imati vlastiti biznis te koja vrsta podrške bi im najviše koristila.

„Pa, iskreno, možda razmišljam da poslije srednje ili fakulteta, možda da otvorim svoj neki mali biznis, nešto da započnem, neku priču. Pa možda nešto oko struje, elektronike, tako, jer već evo time sad se bavim, pa da možda na to izvučem šta, da bude veće, da bude hajmo reći legalno, pod znacima navoda. Da nekako neku svoju priču započnem, kao što je naprimjer ovdje firma Lafat, Iman transport. To je postalo iz nekih malih, od jednog kamiona, nekog malog aparata za varenje, da su započeli priču, a sada su multimilionerske firme.“

(Muško, Kalesija)

„Pa sigurno mentorska podrška bi mi odgovarala, ali najviše networking. Nekako, kako upoznati te ljude, neko mentorstvo kako upoznati ljude, kako doći do tih ljudi. Naprimjer, pomoć marketinga da se to započne. Jer na početku ne možemo sve zaposliti, ne možemo zaposliti marketing menadžera, ne možemo zaposliti PR-a (...).“

(Muško, Kalesija)

„Pa ja bih iskreno voljela nekako da se bavim fotografijom. Ne znam, da li sad da otvorim svoj neki studio ili nešto tako, u tom nekom smislu. Mislim, pored te finansijske, svakako mi je potrebna ta savjetodavna, mentorska i pravna, prije svega, podrška. A sad za neke druge stvari, mislim da bi usputno se samo pojavljivalo, kako i šta u zavisnosti, kako bi se usmjerila i u kojem pravcu.“

(Žensko, Kalesija)

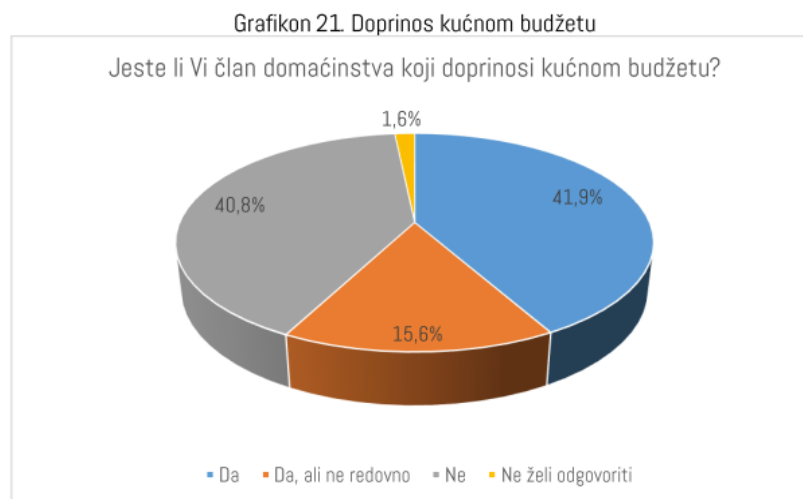
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA

Doprinos kućnom budžetu

Mladih koji doprinose svom kućnom budžetu, prema njihovim tvrdnjama, ima 41,9%. Treba istaći da u ovom slučaju više doprinose muškarci, jer je među onima koji su rekli da doprinose kućnom budžetu bilo 71,5% muškaraca te 28,5% žena.

Mladih članova domaćinstva koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,6%. Prema rezultatima istraživanja, mladih koji nikako ne doprinose kućnom budžetu ima 40,8%. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 1,6% mladih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je u pitanju doprinos kućnom budžetu, slična situacija je i u većini drugih lokalnih zajednica gdje je Institut radio istraživanje.

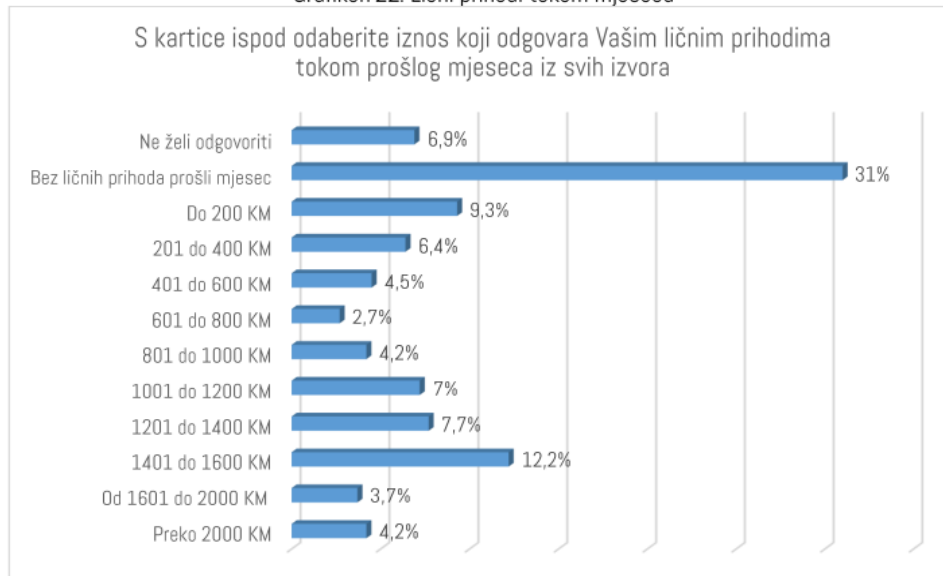
Mladih koji doprinose svom kućnom budžetu u Hadžićima, prema njihovim tvrdnjama, ima 35,8%. Mladih Hadžića koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,7%. U Gradačcu onih koji doprinose kućnom budžetu ima 38,2%, a neredovno kućnom budžetu doprinosi njih 14,9%. U Bihaću 26,5% redovno doprinosi kućnom budžetu, dok 21,9% mladih povremeno doprinosi. U Sanskom Mostu mladih koji doprinose svom kućnom budžetu, prema njihovim tvrdnjama, ima 38,5%, a mladih članova domaćinstva koji doprinose kućnom budžetu, ali ne redovno, ima 15,6%.

Među mladima u Kalesiji koji su učestvovali u anketiranju, najviše ih je potvrdilo da nemaju nikakvih ličnih prihoda (31%). Na pitanje o ličnim prihodima nije željelo odgovoriti 6,9% ispitanika.

Do 200 KM mjesečno, prema tvrdnjama mladih, prima njih 9,3%. Od 201 do 1.000 KM mjesečna primanja ima 17,8% mladih, a od 1.001 do 2.000 KM mjesečno ima primanja njih 30,8%. Više od 2.000 KM zarađuje 4,2% mladih.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 22. Lični prihodi tokom mjeseca

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

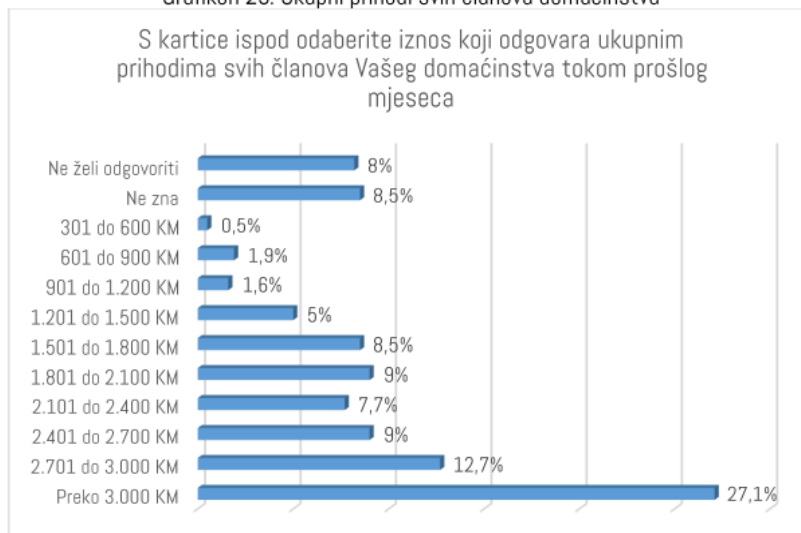
Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, prosječna neto plata u Kalesiji krajem 2024. iznosila je 1.044 KM, a u Tuzlanskom kantonu 1.248 KM.

Prema odgovorima u upitniku, ukupna mjesečna primanja čitavog domaćinstva iznose od 301 do 1.200 KM kod 4% mladih. Ukupna primanja domaćinstva iznose od 1.201 KM do 2.100 KM kod 22,5% ispitanih. Od 2.101 KM do 3.000 KM mjesečni prihodi kompletnog domaćinstva iznose kod 29,4% mladih, dok iznad 3.000 KM mjesečno prihoduje njih 27,1%.

Potrebno je napomenuti i da 8,2% mladih nije željelo odgovoriti na ovo pitanje, a 8,5% ih je kazalo da ne zna koliki su ukupni prihodi njihovog domaćinstva.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 23. Ukupni prihodi svih članova domaćinstva

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

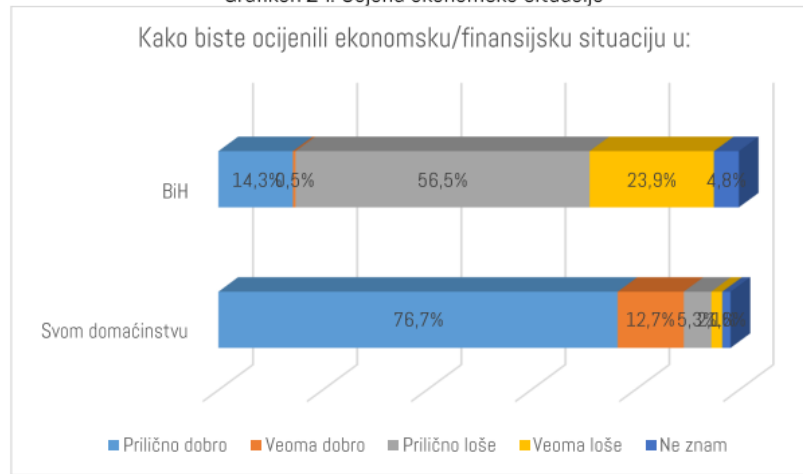
Prema izjavama mladih, 60,2% njih na kraju mjeseca uspije uštedjeti određenu sumu novca pored svih mjesečnih izdataka. S druge strane, 36,3% mladih nije u mogućnosti ništa uštedjeti. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 34% mladih Kalesije.

Kao priličnu dobru, 76,7% mladih ocijenilo je finansijsku situaciju u svom domaćinstvu, a veoma dobrom 12,7% ispitanika. Kao prilično lošu finansijsku situaciju označilo je 5,3% mladih, dok je veoma lošom ocijenilo svoju finansijsku situaciju 2,1% mladih.

Na pitanje kako bi ocijenili ekonomsku situaciju u BiH, prilično dobrom ju je označilo 14,3% ispitanika, a veoma dobrom 0,5%. Da je u BiH prilično loša ekonomska situacija smatra 56,5% mladih Kalesije, a veoma loša 23,9%.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 24. Ocjena ekonomske situacije

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

O tome da li mladi imaju dovoljno sredstava da podmire svoje osnovne potrebe razgovaralo se tokom fokusne grupe. Mišljenja mladih su podijeljena.

„Pa ja lično imam dovoljno novca za svoje potrebe... Mislim da većina ima. Možda ima čak i više nego što treba.“

(Muško, Kalesija)

„Pa ako bismo rekli, mislim... Ako imaju novac od roditelja, i ako neki rade 'na crno', da imaju. Ali kao da, mislim... Kako bih rekla, da imaju svoj neki džeparac, nešto kao isključivo svoj. Mislim da je to mali broj ljudi. U smislu da rade nešto honorarno, preko nekih ugovora.“

(Muško, Kalesija)

„Ja bih rekla da je to podijeljeno, iskreno. Mislim, govorim iz iskustva i šta vidim oko sebe, što znam o ljudima sa kojima sam radila i kakva je situacija. Mislim da se više plasira u javnost ono što, da bi nekako ti mladi ljudi druge zadovoljili, da se neka slika plasira o njima, nego što je to zapravo realno. Kad govorimo realno, mislim da stvarno nije baš idealna situacija i da se možda ima samo za neke tu i tamo najosnovnije stvari. Ali ako govorimo sad o tome da se treba redovno kupovati odjeća, neke druge stvari, ne znam, neki kursevi, tome slično, mislim da stvarno nema se za to.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa, mislim, ne kažem samo da je tu stvar nezainteresovanosti, nego upravo i te finansijske situacije, što ne mogu baš platiti tu kartu, koliko god je ona. Mislim da je sad znatno skuplja u odnosu na ono što je nekad prije bilo. Tako da, mislim, ja govorim zbog tih nekih primjera koji su meni ljudi govorili. Mislim da stvarno nije to baš idealna takva situacija. Ja znam dok sam ja išla u srednju školu, da su neki ljudi oblačili se, mislim, nosili toliko markirano i sve, a da oni onda zapravo nisu kupovali te stvari. Da čak novac koji su dobijali za užinu, da ga nisu koristili za užinu nego su gladovali po cijeli dan da bi kupovali te neke cigarete i tome slično. Tako da, mislim da je ovdje stvar nečeg drugog što se zapravo nama plasira, a moje mišljenje je da je u realnosti skroz drugačije i da bi, rekla bih da je možda čak 60 posto onih koji nisu baš u nekoj najboljoj finansijskoj situaciji, a da je 40 posto onih koji su okej. Mislim, kod nas nema neke, možda neke srednje klase, ali eto. Kod nas ovdje ili imaš ili nemaš. Mislim, nema sad ono nešto između, barem ja tako mislim.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Stambeno zbrinjavanje

Većina mladih u općini Kalesija živi sa svojim roditeljima, kao što je slučaj u cijeloj BiH. Prema rezultatima istraživanja, u ovoj bh. općini 81,7% mladih živi u stanu/kući koji je u vlasništvu njihovih roditelja. Mladih koji žive u stanu koji je u njihovom vlasništvu ili vlasništvu njihovog bračnog partnera ima 7,7%. Kao podstanar sa roditeljima živi 8,5% mladih, a kao podstanar odvojeno od roditelja živi 1,6% ispitanika.

Prema dostupnim podacima, općina Kalesija ne nudi mladima olakšice kada je u pitanju njihovo osamostaljivanje, odnosno kupovina prve nekretnine ili subvencioniranje najma.

S druge strane, podrška dolazi iz Tuzlanskog kantona za subvencioniranje kamata namjenskih kredita za stambeno zbrinjavanje mladih od 18 do 35 godina, a koji prvi put rješavaju stambeno pitanje. Sredstva za subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih dodjeljuju se putem javnog poziva pojedincima u traženom iznosu, a maksimalan iznos ne može biti veći od 3.000 KM.¹⁸

Na pitanje zašto mladi uglavnom žive sa svojim roditeljima, neki ispitanici su odgovorili da smatraju da je to tako jer je lakše ili zato što sebi ne mogu priuštiti drugačije.

„Ne moraju plaćati stan.“

(Žensko, Kalesija)

„Zato što je sve skupo.“

(Muško, Kalesija)

„Pa zato što se još uvijek nisu finansijski dovoljno obezbijedili.“

(Muško, Kalesija)

„Kod nas se sprat unaprijed pravi.“

(Muško, Kalesija)

„Možda je to čak nametnuto od roditelja. Kao što je neko spomenuo, već se unaprijed prave spratovi. Ja lično smatram da je to više neko tradicionalno.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa ja bih opet rekla da je to podijeljeno, da zavisi od osobe do osobe koliko je ona ili on zapravo osviješten. I od roditelja, da li se tu više gleda na tradiciju. Mislim, sad, da me ne shvati niko pogrešno, ali kako bih rekla, ako je osoba nekih širokih vidika, onda će sebi obezbijediti da ne živi sa svojim roditeljima. Ali ako je, kako bih rekla, ono, kao, nigdje u životu nije otišao, samo završio srednju školu i kao, samo roditelji, udaja, ženidba i ništa drugo, mislim da nekako, ostaju tu. Mislim, imam ja takvih poznanika i prijatelja i komšija i sa jedne i sa druge strane, tako da nekako, mislim da zavisi od individue. Ali, evo, iz mog iskustva, mi ne želimo da živimo ni sa njegovim roditeljima, a ni sa mojim. Ali da moramo, morali bismo onda živjeti. Jer je sve preskupo, upravo zbog finansija. I sutra kad se odlučimo na kupovanje nečeg, da li kuće ili stana, upitno je onda koliko možemo živjeti pod kirijom.“

(Žensko, Kalesija)

¹⁸ [Vlada Tuzlanskog kantona – Javni poziv](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Mladi u fokusnoj grupi nisu previše upoznati sa socijalnim politikama koje nudi njihova općina. Uglavnom su svi čuli za stipendije koje se svake godine dodjeljuju studentima.

„Ja jesam čula za biznise, znam da to imaju, ali da kod nas to nije baš ono... Pošto sam ja malo u tim nekim strukturama, pa ono puno saradujem s opštinom. Što se tiče generalno to, tu je onako malo taj novitet, kako se dobijaju te pare, tu je kao negdje ispod radara, što bi rekli. Što se tiče stipendija, znam da postoji, mislim, ja sam sama to koristila, i imaju oni te neke druge stvari. Za tu potpomognutu oplodnju znam da nešto ima, ali nisam baš sigurna u kom smislu, to baš ne znam. I znam da je bilo ovo nešto za stanove i tako, u kom pravcu, nije me toliko interesovalo, nije mi trebalo, pa se nisam toliko sad zanimala, ali znam da postoji te neke stvari.“

(Žensko, Kalesija)

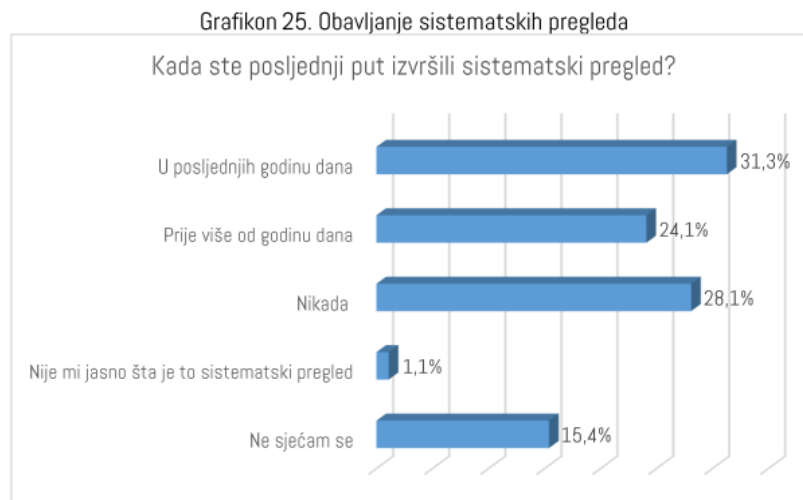
„Ja znam da mladi dobijaju stanove ako su izbjeglice. Ili ono, kako se zovu, ako su socijalno ugroženi. Da nemaju gdje, pa to. Ali da ima kao Bijeljina, da daju mladim bračnim parovima da kupe zemljište za kuću i to, to nema.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH

Sistematski pregled u posljednjih godinu dana obavilo je 31,3% mladih iz Kalesije, dok ih je 24,1% obavilo pregled prije više od godinu dana. Da se ne sjećaju kada su obavili sistematski pregled kazalo je 15,4% ispitanika. Prema njihovim tvrdnjama, sistematski nikada nije obavilo 28,1% mladih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Od osoba koje su obavile sistematski pregled, 72,2% ih je istaklo kako je to uradilo zbog posla ili polaganja vozačkog ispita, i to ako se pogleda po spolu – 57% muškaraca i 43% žena. Pored toga, oko 9% mladih kaže kako su sistematski uradili samoinicijativno, jer su se željeli pregledati.

Radi sportskih takmičenja ili uobičajenih pregleda radi bavljenja sportom sistematski je uradilo 6,6% ispitanika. Zbog zdravstvenih problema i preporuke ljekara sistematski je uradilo oko 10% mladih.

Ako uporedimo s drugim manjim lokalnim zajednicama u kojima je Institut radio istraživanja položaja i potreba mladih, u Gradačcu je postotak mladih koji nisu uradili nikada sistematski pregled 20,3%. S druge strane, u Bihaću 0,9% mladih nikada nije bilo na sistematskom, a u Hadžićima 1,3%. U Sanskom Mostu 15,2% mladih nije nikada bilo na sistematskom.

Svi ovi podaci ukazuju na slabiju brigu mladih o vlastitom zdravlju jer je očito da mladi sistematske preglede rade samo kada su prinuđeni, i to radi posla ili polaganja vozačkog ispita. Stoga je neophodno raditi na jačanju svijesti kod mladih o važnosti preventivnih pregleda u očuvanju vlastitog zdravlja.

Prvi ginekološki pregled sa 17 godina imalo je 2,7% djevojaka, a sa 18 godina prvi put se pregledalo njih 4,8%. U 20. godini prvi ginekološki pregled imalo je 4,8% djevojaka. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 10,1% ispitanica, a 5,9% odgovorilo je kako se ne sjećaju kada je bio njihov prvi pregled kod ginekologa.

Ginekološki pregled u posljednjih godinu dana nije obavilo 2,1% mladih žena u Kalesiji. Jedan pregled u posljednjih godinu dana od vremena anketiranja uradilo je 13,8% ispitanica.

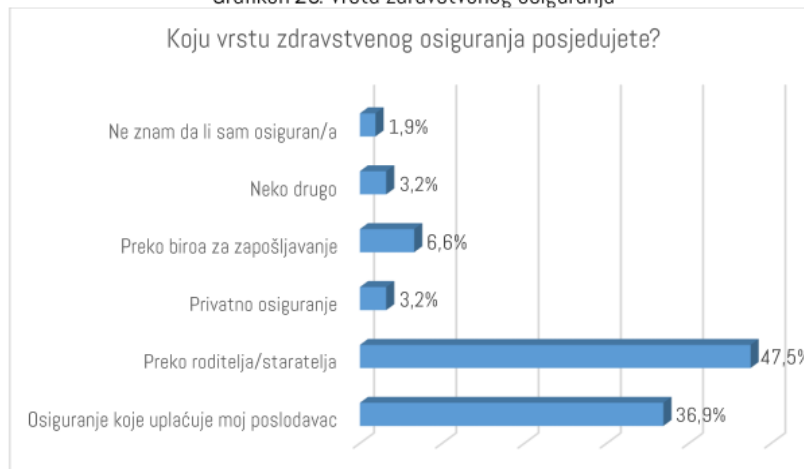
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Ginekološki pregled, prema njihovim tvrdnjama, nikada nije obavilo 56,9% mladih žena iz Kalesije.

Ovakav podatak je zabrinjavajući i ukazuje na nedovoljno razvijenu svijest kod mladih žena o važnosti vlastitog zdravlja, posebno kad se radi o preventivnim pregledima. Da se ne sjećaju da li su imale pregled u posljednjih godinu dana odgovorilo je 6,3% ispitanica. Treba istaći i da na pitanje koliko pregleda su imale u posljednjih godinu dana nije željelo odgovoriti 11,7% žena. Visoke stope odbijanja odgovaranja na pitanja o reproduktivnom zdravlju kod mladih žena općine Kalesija ukazuju na potrebu promjene pristupa ovim pitanjima svih učesnika brige o reproduktivnom zdravlju mladih.

Najviše anketiranih mladih ima zdravstveno osiguranje preko roditelja, i to 47,5%, jer je većina i dalje u nekom procesu obrazovanja. Druga značajna kategorija su zaposleni, odnosno oni kojima poslodavac uplaćuje osiguranje (36,9%). Privatno osiguranje ima 3,2% mladih, a neko drugo osiguranje koje nije bilo ponuđeno u odgovorima u anketi također ima 3,2% ispitanika. Zdravstveno osiguranje preko biroa za zapošljavanje ima 6,6% mladih osoba. Da ne znaju da li su osigurani odgovorilo je 1,9% mladih.

Grafikon 26. Vrsta zdravstvenog osiguranja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na pitanje koliko su zadovoljni uslugama koje pruža njihov dom zdravlja, ukupno 36,6% ispitanika je odgovorilo da je zadovoljno i u potpunosti zadovoljno pruženim uslugama. Svoje nezadovoljstvo njihovim radom iskazalo je 19,1% mladih, dok je u potpunosti nezadovoljno 4,8% ispitanika. Najviše je mladih koji su odgovorili da nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni (37,1%).

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 27. Zadovoljstvo uslugama u domu zdravlja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Za specifične zdravstvene usluge doma zdravlja koje su namijenjene mladima zna, a ujedno ih je i koristilo, 2,1% mladih. Da su upoznati s tim uslugama, ali ih ne koriste, istaklo je 8,8% mladih. Na drugoj strani, 88,6% mladih ne zna da postoje zdravstvene usluge koje su posebno organizirane i specifično namijenjene samo njima.

O tome koliko se obraćaju ljekaru kada su bolesni, većina mladih u Kalesiji kaže da pomoć od ljekara potraži samo ako smatraju da su ozbiljnije bolesni.

„Bukvalno kada dođe 5 do 12.“

(Muško, Kalesija)

„Kad doslovno padaš s nogu, onda se ide ljekaru.“

(Žensko, Kalesija)

„Mislim, ja sam osoba koja voli redovno obavljati sve te preglede. Često sam u nekoj tu situaciji da mi ljudi govore kao, pa ti sebi tražiš nešto da nisi dobro samo da odeš. Ali nije stvarno tako, nego volim redovno da se pregledam, da vodim računa o tome. Ali me baš nervira, jer u zadnje vrijeme sam prestala toliko ići u dom zdravlja nego gledam privatno, upravo zbog tog što ja moram da budem ono, što bi kod nas rekli, na samrti da bi me neko primio. Nego moram čekati neke termine po ne znam ja koliko. Mislim, kad se prehladim, kad nisam dobro i ne znam, kad imam temperaturu i bilo šta. Tako da stvarno sad izbjegavam ići doktoru. A sve što mogu privatno da odem, tu idem redovno. Čisto onako radi sebe.“

(Žensko, Kalesija)

„Odem ako je baš kritično stanje, onda. I šta je kritično stanje? Kad ne mogu da hodam.“

(Muško, Kalesija)

Ponašanja mladih koja utječu loše na njihovo zdravlje, a koja su primijetili mladi u Kalesiji, iznijeli su tokom razgovora u fokusnoj grupi.

„Puno mladih ljudi, recimo, isto i puši. I onda imaju tako problema i sa kondicijom i to, ne mogu dugo da izdrže, da sad hodaju, trče, da rade neki posao, jer imaju te respiratorne probleme.“

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

(Muško, Kalesija)

„Ja, naprimjer, radim u ugostiteljskom objektu i ovo, mislim, što sam ja primijetio u zadnjih pet godina, sve više omladine manje pije, ali sve više ih puši. Mislim, nargile, ali i SNUS koriste. Više te nikotinske proizvode koriste nego alkohol.“

(Muško, Kalesija)

„Isto tako mislim da je problem, da su mladi našli SNUS da se odvikavaju od pušenja. I koriste SNUS da se odvikne od jednog, iako na SNUS-u piše da je veoma zavisan. I onda, taman se odvikneš od cigara, navikao si se na SNUS. I sad imaš taj problem. Znam druga koji je ostavio alkohol, cigare i sve, ali kaže: 'Sad mi je SNUS jedini zavisnik.'“

(Muško, Kalesija)

Seksualna aktivnost

Da je seksualno aktivno potvrdilo je 164% mladih iz općine Kalesija. Među mladima koji su seksualno aktivni muškaraca je 64,5%, dok je žena 35,5%. Mladih koji su odgovorili da nisu seksualno aktivni ima 714%, a od toga je 524% žena i 47,6% muškaraca. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 12,2% mladih osoba.

Konzumiranje duhana i alkohola

Prema odgovorima na upitnik, oko dvije trećine mladih u Kalesiji ne konzumira duhanske proizvode (71,9%). Do 20 cigareta dnevno konzumira 9,3% mladih (muškaraca 85,7%, a žena 14,3%). Do 10 cigareta dnevno puši 8,5% ispitanika, a više od 20 cigareta dnevno konzumira 4,8% (83,3% muškaraca i 16,7% žena). Do 5 cigareta dnevno puši 5% mladih. Na kraju, među mladim ispitanim ima 27,6% pušača.

Nikotinske vrećice SNUS, prema njihovim odgovorima, ne konzumira 97,9% mladih. Do tri vrećice dnevno koristi 1,1% ispitanika.

Većina mladih kaže da nikako ne konzumira alkoholna pića, odnosno 80,9% (od toga je 44,3% muškaraca i 55,7% žena). U posljednjih mjesec dana 5% mladih je popilo dva do tri pića (89,5% muškaraca i 10,5% žena), a jedno piće u mjesec je konzumiralo 9,5% mladih. Niti jedno alkoholno piće u posljednjih mjesec dana nije popilo 1,9% ispitanih mladih.

Opojne droge tvrdi da ne konzumira 97,3% mladih u Kalesiji. Nijednom u posljednjih mjesec dana drogu nije konzumiralo njih 1,1%.

Kad je u pitanju nargila, 74,3% ispitanika tvrdi da je nikako ne konzumira. Jednom mjesečno je konzumira 2,7% mladih, a isti postotak je i za konzumiranje nargile jednom sedmično (2,7%). Više puta sedmično nargilu konzumira 4,2% mladih. Rjeđe od jednom mjesečno nargilu konzumira 8,8%, a dva do tri puta mjesečno nargilu koristi, prema njihovim odgovorima, 64% mladih iz Kalesije.

Mladi u Kalesiji kažu da postoji veliki problem jer se dosta koriste svi nikotinski proizvodi koji su štetni po zdravlje ljudi. Osim toga, spominje se i prekomjerno korištenje energetskih pića.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Znači, moja grupa drugarica, nas ima pet cura, apsolutno nijedna ne pije, ali od nas pet, njih četiri puše cigare, koriste nargile. Stvarno, više od ljudi znam da su tako na SNUS-u, cigarama... Alkohol, znači, ništa, nula. I to sam baš i ja primijetila.

(Žensko, Kalesija)

„Čak nam se omladina i manje drogira nego prethodnih godina.“

(Muško, Kalesija)

„Čuo sam da SNUS sprži kožu (desni zuba), jer se to stavlja pod usnu. Pa, znam, recimo, jednu curu koja je baš koristila, i koristila je više puta tokom dana. I ona je meni bukvalno pokazala to, baš ono strašno izgleda, ali doslovno je spržilo desni.“

„Nama su, čak u osnovnoj, padali u nesvijest od toga (SNUS).“

(Muško, Kalesija)

„Imam ja jednu situaciju, kolega iz razreda, iz srednje, koji je prvi put valjda koristio taj SNUS, i otišao je u WC, vratio se sav žut. Što se SNUS-a tiče, to znam. A htjela sam možda spomenuti energetska pića. Bila je ekskurzija prije par godina u mojoj školi, išlo su u drugu državu. I taj jedan dječak, koji inače nije pio energetska pića, popio je, ne znam, dva, tri, četiri. To sad ne zvuči puno, okej, međutim, on nije navikao na to, a društvo ga tjeralo, nagovaralo... I pao je u nesvijest, svašta mu se desilo, bio je u bolnici sve vrijeme za ekskurziju. Tako da, mislim da koriste puno energetska pića.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa ja mislim, po nekom mom mišljenju, da energetska pića imaju gori efekt po organizam od alkohola.“

(Muško, Kalesija)

Većina mladih u Kalesiji kaže da ne igra nikako igre na sreću, a takvih je 93,1%. Rjeđe od jednom mjesečno igre na sreću igra 4,5% mladih. Na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 1,3% mladih.

Bavljenje sportskim aktivnostima

Što se tiče sportskih aktivnosti, skoro polovina mladih, odnosno 45,1%, ne bavi se sportom ili rekreativnim aktivnostima. U ovoj kategoriji dominiraju žene, kojih je 61,8%, dok je neaktivnih muškaraca 38,2%.

Na drugoj strani, onih koji se svakodnevno bave sportskim aktivnostima ima 6,6% (muškaraca 68% i 32% žena). Sportske aktivnosti dva do tri puta sedmično ima 24,9% mladih. Jednom sedmično aktivno je 11,4% mladih, i to 62,8% žena i 37,2% muškaraca. Rjeđe od jednom sedmično vježba 11,4% ispitanika.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 28. Bavljenje sportom i rekreacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema njihovim odgovorima, najviše aktivnih mladih bavi se ekipnim sportovima poput nogometa, košarke, odbojke i slično, i to njih 35,1%. Na drugom mjestu je odlazak u teretanu, odnosno 26,8% mladih bavi se bodybuildingom, kondicijskim vježbanjem i slično. Osim toga, 12,1% ih se bavi fitnessom, odnosno pilatesom, jogom, aerobikom, plesom i slično, a planinarenje, hiking i slično izbor je za 3,9% ispitanika. Biciklizmom i trčanjem bavi se 4,3% mladih u Kalesiji, a borilačkim sportovima bavi se 4,8% ispitanika.

O tome koliko se mladi bave sportom i rekreacijom u Kalesiji razgovaralo se i u fokusnoj grupi, gdje su mladi kazali čime se oni najradije bave.

„Pa trekning, ako se može računati. Negdje je isto tako šetnja. Baš volim da šetam, ali samo negdje po nekim ruralnijim područjima. Planina, šta ja znam. To baš volim.“

(Muško, Kalesija)

„Ja jedino u teretanu što idem. To je jedino što je u mojoj aktivnosti.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja sam se bavio sportom, karateom, šest godina, i to profesionalno. Bio sam u reprezentaciji Bosne i Hercegovine. Ali eto prije pola godine sam prestao. Nisam mogao uskladiti školu i to. Jer oboje zahtijeva trud. I ne mogu na dvije strane da to izbalansiram.“

(Muško, Kalesija)

„Također, ja sam se prije bavila odbojkom. Trenirala sam možda četiri-pet godina. Ali prestala sam prije možda godinu dana. Isto tako radi škole i tih drugih obaveza. Nisam mogla sve da stignem.“

(Žensko, Kalesija)

„Pa ja sam jedno vrijeme bila član Specijalne olimpijade u Sarajevu zajedno sa svojim drugovima iz tuzlanskog udruženja. Išli smo na plivanje. Išla sam ovdje na Tušnju, bilo je takmičenje olimpijada u bacanju loptice. Tako da sam tu bila.“

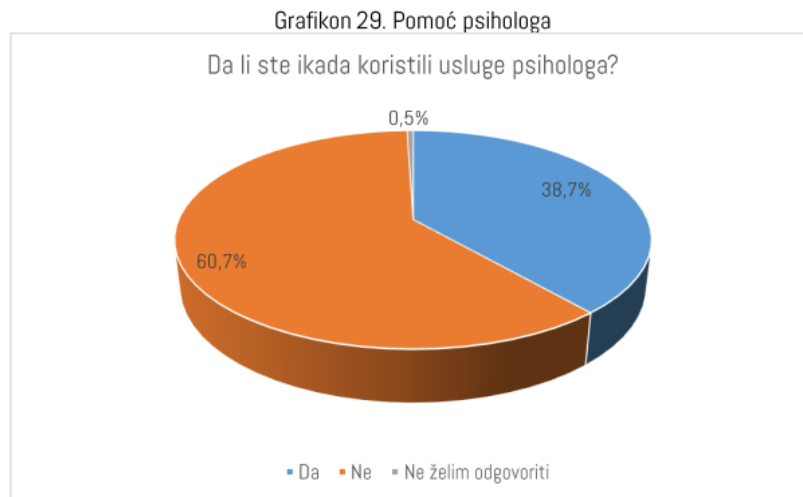
(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Usluge psihologa

Usluge psihologa nikada nije koristilo 60,7% mladih u općini Kalesija, dok ih je 38,7% bilo kod psihologa. Od ispitanika koji su odgovorili da su potražili pomoć psihologa je 59,6% muškaraca i 40,4% žena.

Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu potražili pomoć jer nisu osjetili potrebu (89%). Osim toga, 4,8% mladih kazalo je da im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje, a 2,6% mladih u Kalesiji odgovorilo je da usluge psihologa nisu dostupne u mjestu u kojem žive.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada su u pitanju ostale lokalne zajednice u kojima je Institut proveo istraživanja o položaju i potreba mladih, zabilježeni su visoki procenti mladih koji ne traže pomoć ili savjet psihologa.

U Bijaću je 29,3% mladih posjetilo psihologa u određenom periodu svog života, dok je 66,1% mladih Bijaća iskazalo da nije nikada posjetilo psihologa. Većina mladih (75,7%) navodi nedostatak potrebe kao glavni razlog zbog kojeg nisu posjetili psihologa. Međutim, značajan broj mladih (12,6%) izjavljuje da su osjećali potrebu za takvom vrstom usluge, ali nisu znali kome se obratiti ili gdje potražiti pomoć.

Usluge psihologa nikada nije koristilo 84,3% mladih u Hadžićima, dok ih je 14,4% bilo kod psihologa. Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu potražili pomoć jer nisu osjetili potrebu za tim (73,5%). Osim toga, 3,4% mladih potvrdilo je da je željelo posjetiti psihologa, ali da nisu znali kome da se obrate, a isti postotak mladih je istakao kako im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje.

U Gradačcu je 42,8% mladih posjetilo psihologa u određenom periodu svog života, dok je 53,7% mladih iskazalo da nije nikada posjetilo psihologa. Većina mladih koji su izjavili da nikada nisu posjetili psihologa navodi nedostatak potrebe kao glavni razlog (91,2%). Međutim, određena grupa mladih (8,8%) izjavljuje da su osjećali potrebu za takvom vrstom usluge, ali nisu znali kome se obratiti ili gdje potražiti pomoć.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Usluge psihologa nikada nije koristilo 73,4% mladih u Sanskom Mostu, dok ih je 14,2% bilo kod psihologa. U grupi mladih koji su posjetili psihologa njih 68,5% je reklo da im je razgovor s psihologom koristio. Kao razlog zbog kojeg nisu koristili usluge psihologa mladi najčešće navode da nisu osjetili potrebu (84,8%).

Mladi u Kalesiji kažu da se njihovi vršnjaci ne usuđuju otići psihologu i kada imaju određenih mentalnih poteškoća najčešće zbog bojazni od toga šta će njihova okolina reći ili pomisliti. Prema njihovim riječima, u školama u Kalesiji ne postoje psiholozi kojima se mladi mogu obratiti.

„Pa mislim da jeste odlazak psihologu tabu tema. Mislim da je mlade baš sramota da pričaju o svojim osjećanjima i potrebama. Sad ne znam da li je to zato što im je neugodno, ili jednostavno nemaju povjerenje. Mislim, barem ja kako to gledam.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da mladi i dalje to gledaju – ako odem psihologu, ja sam odmah lud.“

(Muško, Kalesija)

„Ima isto i situacija, naprimjer, ljudi ne žele da idu psihologu, da traže stručnu pomoć zato što to je sramota. Sramota je i za njih i njihovu porodicu. Ne dao Bog da komšija čuje da sam ja išao kod psihologa.“

(Muško, Kalesija)

„Isto tako da se nadovežem, kad se ide preko doma zdravlja, ostane u kartonu, daju ljudi dijagnozu. Tako da vrlo često mladi zapravo neče da se obrate jer ostane njima dijagnoza, iako to možda nešto nije ozbiljno, neka anksioznost ili nešto slično. Naravno, ozbiljno je toj individui. Ali generalno ne žele da to stoji u njihovim kartonima, jer se to uvijek može primijetiti, može vidjeti. Baš zato nekako je tabu tema generalno. Ne treba da zbog nečega što je procedura mladi sebi oduzmu pravo na psihologa, naprimjer.“

(Žensko, Kalesija)

„Neke osobe nisu ni navikle da izlažu svoje osjećaje i ja mislim da je problem što se ne priča o tome, jer one sve vrijeme kupe, kupe u sebe, i što može eskalirati nečim katastrofalnim. Tako da mislim da bi trebalo više da se razgovara o tome da osobe trebaju, pa makar prijatelju ili nekome u koga imaju povjerenje, da se ispričaju sa njim, da maknu taj teret sa srca i tako.“

(Muško, Kalesija)

„Ni osnovna ni srednja škola nema psihologa. Znači, ako ima neke probleme, uglavnom ono, odeš da popričaš sa pedagogicom. Ali nemamo baš direktno psihologa u školi. Bar ne u Kalesiji, ne znam kako je u Tuzli.“

(Muško, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

AKTIVIZAM MLADIH (učesće, volontiranje, mobilnost mladih)

Politika na lokalnom nivou u Kalesiji zanima 35% mladih, a u velikoj mjeri zanima njih 64%. S druge strane, lokalna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 57,6% ispitanih mladih ljudi.

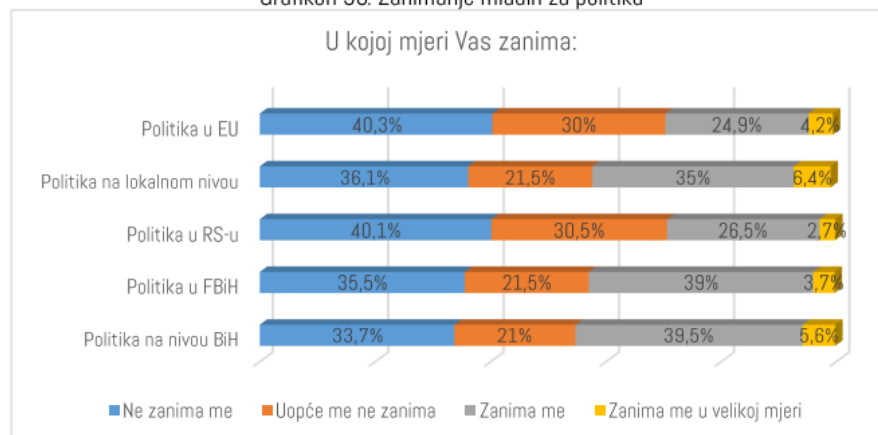
Politika u RS-u zanima ukupno 29,2% mladih. Onih koje ne zanima politika u ovom bh. entitetu ima 40,1%, a uopće ne zanima njih 30,5%.

Politika u FBiH zanima 39% ispitanika, a da ih zanima u velikoj mjeri istaklo je 3,7% mladih. S druge strane, politika u Federaciji BiH ne zanima 35,5% mladih Kalesije, dok uopće ne zanima 21,5% mladih.

Politika na nivou BiH zanima 39,5% ispitanika, a da ih zanima u velikoj mjeri odgovorilo je 5,6% mladih. Državna politika ne zanima i uopće ne zanima ukupno 54,7% mladih.

Politika u Evropskoj uniji (EU) zanima ukupno 24,9% mladih ljudi, dok onih koje ne zanima i uopće ne zanima politika u EU ima 70,3%.

Grafikon 30. Zanimanje mladih za politiku

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada se sve sagleda, mlade najviše zanima politika u BiH, a pokazali su to potvrdni odgovori skoro polovine ispitanika. Tačnije, 45,1% mladih najviše zanima ono što se dešava na državnom nivou. Potom slijedi politika na entitetskom nivou, koja zanima 42,7% mladih, a na trećem mjestu je lokalna politika, za koju se zanima 41,4% mladih Kalesije.

Promjene u društvu

U okviru istraživanja položaja i potreba mladih u općini Kalesija oni su ocjenjivali efikasnost različitih načina za kreiranje društvenih promjena.

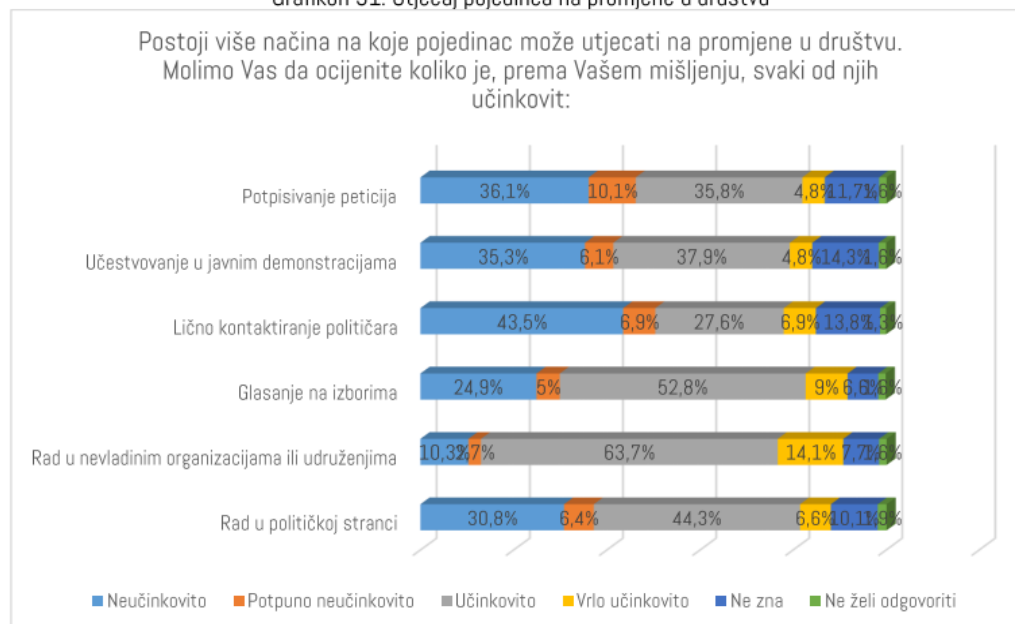
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Da je rad u političkoj stranci efikasan način djelovanja da se kreiraju promjene u društvu smatra 44,3% ispitanika, a da je jako učinkovit ističe njih 6,6%. Djelovanje u političkoj stranci ne smatra učinkovitim 30,8%, a potpuno neučinkovito je za 64% mladih.

Na promjene u društvu može se utjecati kroz rad u nevladinim organizacijama, a to je mišljenje 63,7% ispitanika, a da je rad u organizacijama vrlo učinkovit smatra 14,1% mladih. Neučinkovitim i potpuno neučinkovitim za društvene promjene rad u organizacijama/udruženjima ističe 13% ispitanika.

Više od polovine mladih smatra da je glasanje na izborima učinkovit i potpuno učinkovit način za promjene u društvu (61,8%). Neučinkovitim je glasanje na izborima ocijenilo ukupno 29,9% mladih. Učestvovanje u demonstracijama učinkovitim smatra 37,9% mladih, a vrlo učinkovitim 4,8%. Demonstracije su neučinkovite i potpuno neučinkovite za 41,4% ispitanika. Potpisivanje peticija učinkovitim i veoma učinkovitim smatra ukupno 40,6% ispitanika, dok ih neučinkovitim i potpuno neučinkovitim ocjenjuje njih 46,2%.

Grafikon 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu

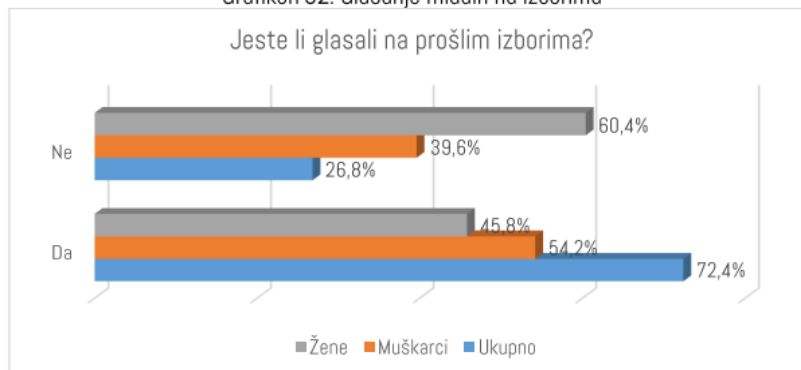
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Prema rezultatima istraživanja, 724% mladih istaklo je da je glasalo na proteklim izborima, od toga je 54,2% muškaraca i 45,8% žena. Nije glasalo 26,8% mladih, i to 39,6% muškaraca i 60,4% žena.

Oni koji su rekli da nisu glasali odgovorili su na pitanje o razlozima neizlaska na izbore. Kao najdominantniji razlog zbog kojeg nisu glasali mladi su istakli to što nemaju pravo glasa (71,2%). Potom, 8,9% mladih je kazalo da nisu glasali jer ne vjeruju da će se nešto promijeniti, a od toga je 66,7% muškaraca i 33,3% žena. Osim toga, 9,9% mladih kazalo je da u trenutku izbora nisu bili u BiH.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Grafikon 32. Glasanje mladih na izborima

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Da su izbori sljedeće sedmice, 68,7% mladih kaže da bi obavili svoju građansku dužnost i glasali (52,9% muškaraca i 47,1% žena). Ne bi glasalo 9,3% mladih, a da nisu sigurni bi li izašli na glasanje odgovorilo je 9% ispitanika. Da ne bi glasali jer nemaju pravo glasa odgovorilo je 12,7% mladih.

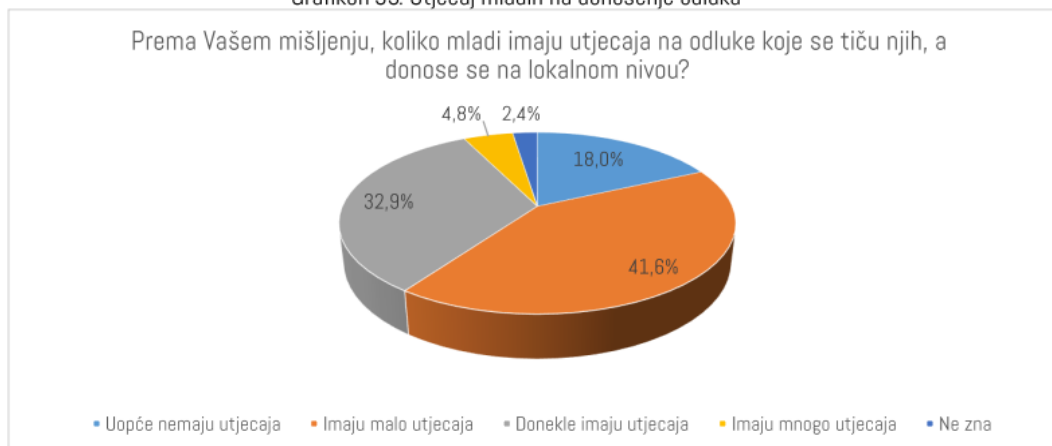
Mladi koji imaju pravo glasa kažu da glasaju na izborima, te ističu da obavljaju svoju građansku dužnost kako bi osigurali boljitak.

„Pa glasam zato što želim sebi da napravim bolje uslove za budućnost. I drugima, ne samo sebi.“

(Muško, Kalesija)

Mladi donekle imaju utjecaja na odluke koje se tiču njih, a donose se na lokalnom nivou. Ocjena je to 32,9% ispitanih mladih u Kalesiji. Da imaju malo utjecaja na odluke smatra 41,6% mladih, a da uopće nemaju utjecaja ističe njih 18%. S druge strane, da mladi imaju mnogo utjecaja kazalo je 4,8% mladih.

Grafikon 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka

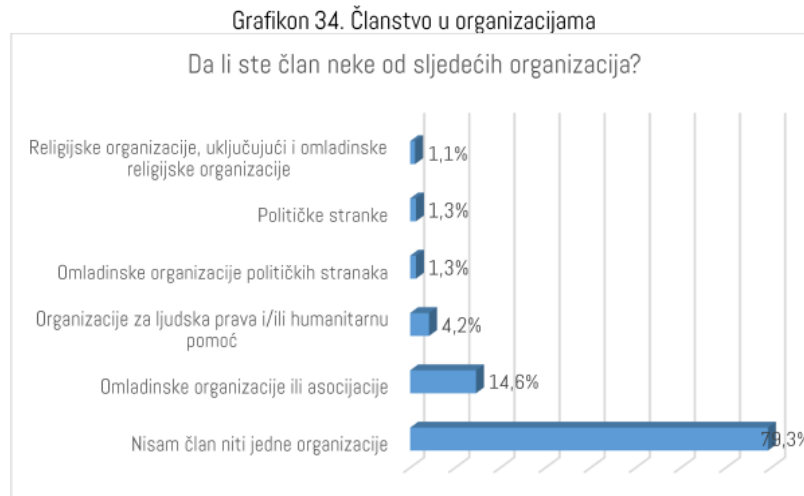

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Organiziranost mladih

Članstvo mladih u organizacijama civilnog društva je na veoma niskom nivou u općini Kalesija. Mladi u najvećoj mjeri nisu članovi organizacija, odnosno njih 79,3% kaže da nije član niti jedne organizacije. Ako su članovi nekih organizacija, onda su to najčešće omladinske organizacije (14,6%) i organizacije za ljudska prava ili humanitarnu pomoć (4,2%).

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Iako većina anketiranih nisu članovi organizacija, određen broj mladih ipak je na neki način učestvovao u aktivnostima omladinskih organizacija u protekloj godini. Radi se o 17,2% mladih koji su bili dio određenih aktivnosti omladinskih organizacija, bez obzira na to da li su članovi ili ne, a u pitanju je 66,2% žena i 33,8% muškaraca. U aktivnostima organizacija za ljudska prava i/ili humanitarnu pomoć učestvovalo je 5,8% mladih, religijskih organizacija 1,3% mladih i političkih stranaka njih 1,9%. U protekloj godini ni u kakvim aktivnostima nije učestvovalo 75,3% mladih.

Kada su u pitanju organizacije civilnog društva u Kalesiji, općina je u 2025. izdvojila 40.000 KM udruženjima koja su aplicirala s projektima bitnim za društvenu zajednicu. Osim toga, u Budžetu općine za 2025. izdvojeno je i 10.000 KM za organizacije i udruženja koja pomažu rad mladih.¹⁹

Mladi kažu da volontiraju kada za to imaju priliku, a najviše volontiraju u Udruženju mladih „Trik“ i lokalnom ogranku Crvenog križa.

„Prilike ima uvijek, samo nezainteresovanost je raširena baš. Često mi tu spominjemo, evo, naprimjer, imate grupu volontera, više od pola nisu aktivni, trećina je aktivna ponekad, a u četvrtinu se možete pouzdati da su stalno tu. To je sve do zainteresovanosti te neke individue. Hoće li ona ili neće. Da li želi da se posveti organizaciji u kojoj je član.“

(Muško, Kalesija)

¹⁹ [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Ja volontiram u Triku'. Već četiri godine sam ovdje.“

(Muško, Kalesija)

„Crveni križ isto tako dobro radi. Ja volontiram tu.“

(Muško, Kalesija)

Mobilnost

U posljednjoj godini u druge gradove u BiH putovalo je 94,2% mladih iz Kalesije, dok je 5,8% istaklo kako nigdje nije putovalo. Među onima koji nisu napuštali svoju lokalnu zajednicu 36,4% je muškaraca i 63,6% žena.

U posljednje dvije godine na studentskoj razmjeni bilo je 2,1% ispitanika. Ljetnu školu pohađalo je 2,1% mladih. U volonterskim ili nekim drugim kampovima bilo je 8% mladih, a od toga 53,6% žena i 46,4% muškaraca. U školu u prirodi išlo je 2,9% mladih, dok je na studijskim putovanjima bilo 64% ispitanika.

Kao razloge putovanja mladi koji su putovali u protekle tri godine najčešće su navodili da je to bilo u sklopu ekscurzije unutar entiteta, a takvih je bilo 36,9%. U drugom entitetu, također na ekscurziji, bilo je 16,2% mladih Kalesije. Na ekscurziji izvan BiH bilo je 24,4% mladih.

Mladih iz Kalesije koji su putovali u inostranstvo u protekloj godini ima 59,7%. Zemlje u koje su najčešće putovali u prethodne dvije godine su Austrija, Crna Gora, Hrvatska, Italija, Njemačka, Slovenija, Srbija, Turska i Španija. Najviše mladih je izvan BiH putovalo turistički (51,1%), dok je u posjeti prijateljima bilo 4,8% i rodbini 24,4% mladih. Osim toga, u poslovnu posjetu išlo je 6,6%, a 7,5% mladih u inostranstvo je išlo kako bi tamo radili.

Kad je u pitanju lokalna mobilnost mladih, može se reći da neredovan i nesiguran javni prijevoz ne ide u prilog mladima u obavljanju svakodnevnih obaveza, od odlaska u školu, na fakultet, do treninga i slobodnih aktivnosti.

O problemu s javnim prijevozom govorili su mladi u fokusnoj grupi, gdje su se uglavnom žalili na mali broj autobuskih linija, ali i na visoke cijene karte.

„Što se tiče javnog prijevoza, mislim da će se svi složiti da je jako loše. Tačnije, povezanost sa Živicama, gradom, nemamo nikako. A inače nam je opština možda i bliža nego Tuzla, hajmo reći. Sa Tuzlom imamo povezanost, međutim nemamo nedjeljom. Sada kad neko hoće da radi nešto nedjeljom, imamo radionice nedjeljom, šta ja znam, u Tuzli, ne možemo otići. Navečer nema da se vratim, ako traje dokasno. I uz to sve što su rijetke linije, nije im tajming dobar, nema nedjeljom i preskupo je. Naprimjer, dosta je ovdje skuplja karta, ja mislim, nego u Sarajevu. I sad, naprimjer, karta od Kalesije do Rajinaca, naprimjer, koja je 7 kilometara od ovdje, je 5 maraka. Tuzla – Kalesija je šest i po maraka. Mjesečna je 160 KM. I imate, naprimjer, neko ko je iz Memića, to je najdalja mjesna zajednica što se tiče općine Kalesija, do Tuzle je karta 8,5 maraka.“

(Muško, Kalesija)

„A dok imamo prevoznika iz Sapne koji vozi dva puta za Tuzlu i dva puta iz Tuzle. Studentska je 2 marke. A ova u GIPS-u je 6,5 maraka. Mislim, 6,5 KM je sve, nema studentska, penzionerska. Mislim, to je drastična razlika. Ali evo, oni su sad ovdje uveli da će i prigradske cijene biti 2,5 marke. A jučer je bila sjednica u našoj općini za te subvencije, za sve ostalo. Tako da, do narednog perioda trebalo bi to da bude, mislim, normalno što se tiče cijena. Ali generalno, i dalje su linije rijetke.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Mislim, kako bih rekla, zbog tog prijevoza vidi se manjak učesnika u svemu što se dešava. Pola stvari se ne može ni organizovati. Što bih, naprimjer, radovala se tom raspustu jer tada su ljudi aktivni. Ne možemo zato što oni imaju i te mjesečne karte, a niko neće da plaća baš četiri marke u jednom pravcu, ali i u drugom, da bi došao na neku aktivnost potpuno besplatno. Tako da, tu je baš katastrofa što se tiče prijevoza generalno.“

(Žensko, Kalesija)

Odlazak iz države

U BiH proteklih godina aktuelan je odlazak stanovništva u inostranstvo, bez obzira na njihovu dob, a najčešće u potrazi za boljim životom. Takav trend nije zaobišao ni Tuzlanski kanton, a samim tim ni općinu Kalesija.

Međutim, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku,²⁰ Tuzlanski kanton su od 2021. do 2024. napustile 14.354 osobe. Od tog broja, iz Kalesije je odselilo 1.296 osoba. U navedene četiri godine broj mladih (od 15 do 29 godina) koji su otišli iz Kalesije iznosio je 570, što je 43,98%.

Podaci podrazumijevaju odseljeno stanovništvo unutar Federacije BiH, Republike Srpske, Distrikta Brčko, kao i u inostranstvo. Razlozi odlaska iz lokalne zajednice mogu biti različiti, kao što su naprimjer nastavak školovanja, zasićenost aktuelnom političkom situacijom u zemlji, zaposlenje, ženidba/udaja i slično.

Tabela 12. Odlazak stanovništva iz TK i općine Kalesija

Godina		Migracije			
		Odlazak stanovništva iz TK i Kalesije			
		Ukupno	15-19 godina	20-24 godine	25-29 godina
2021.	Kalesija	348	26	64	63
	Tuzlanski kanton	3.609	234	554	591
2022.	Kalesija	404	38	61	60
	Tuzlanski kanton	3.707	263	496	609
2023.	Kalesija	341	20	52	59
	Tuzlanski kanton	3.519	238	441	609
2024.	Kalesija	203	20	47	60
	Tuzlanski kanton	3.523	245	470	595

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Kod 44,8% mladih Kalesije neko iz uže porodice je u prethodnih sedam godina napustio BiH. Kod 77,5% mladih neko iz šire porodice je otišao iz BiH u prethodnih sedam godina. Da znaju da im je neko iz susjedstva napustio zemlju u istom periodu potvrdilo je 83,6% mladih.

²⁰ [Federalni zavod za statistiku – Migracije](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

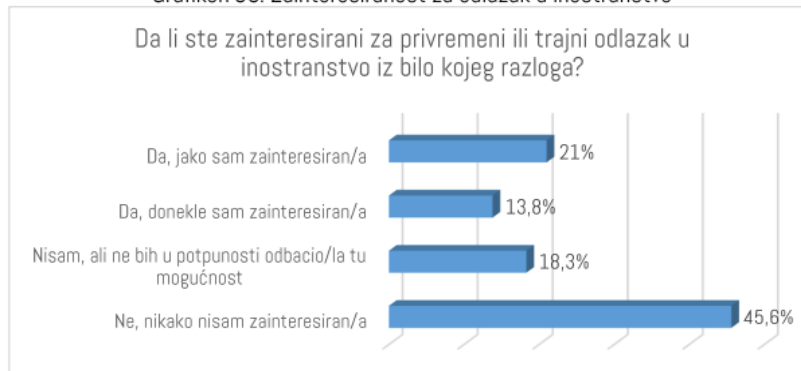
Grafikon 35. Odlazak iz zemlje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Što se tiče odlaska iz države, 45,6% mladih iz Kalesije nikako nije zainteresirano da napusti državu kako bi živjelo u inostranstvu. Mladih koji su donekle zainteresirani za odlazak ima 13,8%, dok jako zainteresiranih ima 21%. Mladih koji trenutno nisu zainteresirani, ali ne bi u potpunosti odbacili tu mogućnost, ima 18,3%.

Grafikon 36. Zainteresiranost za odlazak u inostranstvo

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladih Kalesije koji su već poduzeli neke korake za odlazak iz BiH ima oko 17%, a 27,8% je mladih koji planiraju poduzeti određene korake kada se za to steknu uslovi. U narednih godinu dana neke korake po tom pitanju planira poduzeti 11,2% ispitanika.

Mladi kao najveći razlog za odlazak iz BiH navode bolje uvjete rada i veće mogućnosti zaposlenja u inostranstvu (40,8%), dok je drugi razlog za odlazak iz BiH bolji standard i kvalitet života u inostranstvu (37,9%). Osim toga, nedostatak perspektive u BiH je također uzrok razmišljanja o odlasku mladih iz BiH (14,1%). Jedan od razloga odlaska iz BiH je i loša politička situacija u našoj zemlji, a to je potvrdilo 19,4% ispitanika. Bolje obrazovanje u inostranstvu navelo je 8,5% mladih koji razmišljaju o odlasku iz BiH. Mladih koji se ne osjećaju sigurno u našoj zemlji ima 64%, a bolju socijalnu i zdravstvenu brigu van BiH navelo je 19,1% ispitanika.

Tokom razgovora u fokusnoj grupi većina mladih kaže da ne bi napustila BiH, dok ima i onih koji bi vrlo rado otišli ako im se za to ukaže prilika. Ima i mladih koji bi privremeno napustili zemlju.

„Već radim na tome na neki način. Pa, ne direktno. Jer, recimo, ja sam oduvijek imao plan da... Čak i dok sam još mali bio. Znači, imao sam možda desetak godina kada sam prvi put o tome razmišljao. I to i dan-danas traje. Sad nisam poduzeo nekakve konkretne korake, sada da tražim posao i to. Ali, recimo, započeo sam sa time što, recimo, pomalo učim jezik. Kao, čisto da imam takvu pripremu, je l'."

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

(Muško, Kalesija)

„Pa, najprvo da studiram u drugoj državi i da živim. Zato što mislim da tamo fakulteti, možda i neke poslovne prilike, bi mi dale bolje uslove za život. Ali, također, mislim da bi tokom života trebalo više da se putuje i da se istražuje. Zato što je to jedan od najboljih načina za učenje.“

(Žensko, Kalesija)

„Ja lično ne bih otišla. Jer smatram da mora neko i ovdje ostati, da mora neko doprinijeti svojoj državi. I smatram također da, gdje god mi odemo, okej, možemo mi putovati i sve to. Gdje god mi odemo, nećemo nikad naići na najbolje moguće uslove. I da je potrebno najbolje moguće uslove praviti ondje gdje jesmo.“

(Žensko, Kalesija)

„Za mene je to tužan život. Ovi koji su otišli. Naprimjer, ja imam dosta ovih prijatelja koji su otišli. I onda kad pričaju kako je njima tamo, meni bude njih žao. Jer ja ovdje radim, eto, hajmo, radim neke, što bi se reklo u društvu, niži neki posao. Drugačije ljudi gledaju nekako mene nego njih, što rade kao medicinari u Njemačkoj. Ali njihov život je tužan po meni. Oni ustaju u 4, 5 ujutru da bi stigli na posao koji počne u 7. Onda rade, dođu kući, spremaju da jedu, ne znaju šta će više. Onda legnu spavat, sve tako. Onda žive za te dvije sedmice što dođu ovdje na odmor. Dok je meni svaki dan odmor, hajmo reći.“

(Muško, Kalesija)

„Imam neko podijeljeno mišljenje. Što se tiče studiranja, školovanja, hajde, ono, okej. Završit ćeš i vratit ćeš se. A kako bih ja uradio, naprimjer, kad bih išao u inostranstvo, našao bih neku ponudu koja je baš dobro plaćena. Ja, otišao bih tamo par godina, ne bih se nikako vraćao ovdje, tamo bih samo radio, ne bih puno ni trošio. Onda bih uzeo sve te pare i vratio se ovdje nazad, zauvijek. I to je to. Uglavnom, ne bih nikada otišao da se ne vratim. Nikada.“

(Muško, Kalesija)

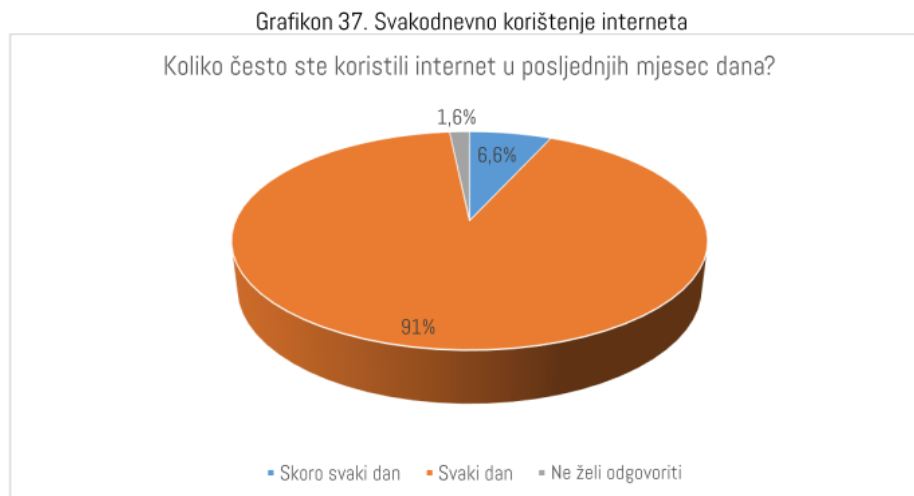
ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

INFORMIRANOST MLADIH

Mladi u općini Kalesija kao izvore informiranja najčešće koriste internetske portale. Internetske portale svakodnevno prati 584% mladih, a televiziju svakodnevno pratinjih 26,5%. Radio svaki dan sluša 11,1% mladih. Podkaste svaki dan gleda 3,2% ispitanika.

S druge strane, dnevne novine nikako ne čita 82% mladih, a magazine i časopise kao izvor informacija ne koristi 83% mladih.

Internet je svaki dan, prethodni mjesec u odnosu na trenutak anketiranja, koristilo 91% mladih, a skoro svaki dan potvrdilo je 6,6% ispitanika. Mladi internet najviše koriste putem pametnih telefona, i to njih 96,8%.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Što se tiče društvenih mreža i online servisa, najzastupljeniji je Instagram, koji svaki dan koristi 88,6% mladih. YouTube na dnevnoj bazi koristi 67,4% mladih, TikTok 63,7%, Facebook 63,1% mladih, a Snapchat 34% mladih. Naprimjer, Twittter (X) nikako ne koristi 79% mladih, a LinkedIn 89,7%.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

SLOBODNO VRIJEME

Mladi najčešće slobodno vrijeme provode s prijateljima, družeći se uživo ili online, gledajući TV i u druženju s porodicom.

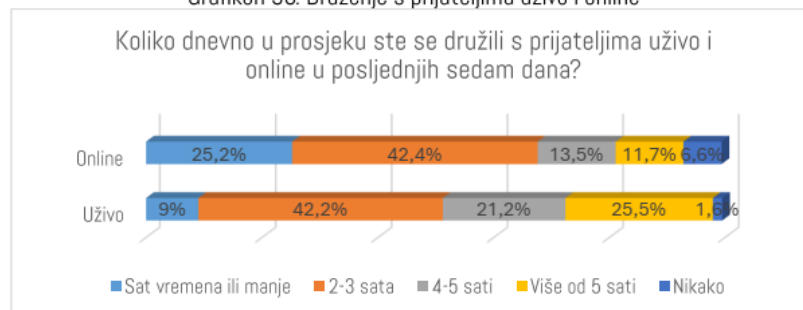
Prema njihovim odgovorima u upitniku, mladi u općini Kalesija dosta vremena provode družeći se uživo sa svojim prijateljima.

Tako je 25,5% mladih potvrdilo da s prijateljima uživo dnevno provede više od pet sati. Od dva do tri sata prosječno s društvom vrijeme provodi 42,2% mladih Kalesije, a između četiri i pet sati 21,2%. Sat vremena ili manje s prijateljima dnevno provodi 9% mladih.

U proteklih sedam dana od vremena anketiranja, u druženju s prijateljima online više od pet sati dnevno provelo je 11,7% mladih, dok u tu istu svrhu na internetu 42,4% mladih dnevno utroši od dva do tri sata. Od četiri do pet sati dnevno s prijateljima se online druži 13,5% mladih. Sat vremena ili manje u druženju online s prijateljima provelo je 25,2% mladih, a nikako njih 6,6%.

Na pitanje kako upoznaju nove osobe, 44,3% mladih odgovorilo je da to rade preko prijatelja i poznanika, dok 31,3% mladih nove osobe upoznaje tokom obrazovanja (škola ili fakultet) i na poslu. Prilikom izlazaka i druženja vani nove ljude upozna 15,4% mladih, a putem interneta 6,1%.

Grafikon 38. Druženje s prijateljima uživo i online

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Dodatno, 48,3% mladih kazalo je da više od pet sati dnevno provodi družeći se s članovima porodice. Od dva do tri sata dnevno vrijeme s porodicom provodi 27,9% mladih, a od četiri do pet sati 16,2% ispitanika. Sat vremena ili manje s porodicom je provelo 5,6% ispitanika.

Na pitanje koliko su dnevno u prosjeku gledali televiziju u posljednjih sedam dana, 26,3% mladih potvrdilo je da je to bilo između dva i tri sata, a 40,1% je istaklo da je TV gledalo sat ili manje. Prema njihovim odgovorima u anketi, televiziju nikako nije gledalo 22,3% mladih.

U posljednjih sedam dana u odnosu na vrijeme anketiranja 58,1% mladih nije pročitao nijednu knjigu, a manje od sat dnevno je čitalo 22% ispitanika. Od 2 do 3 sata dnevno uz knjigu je provelo 12,7% mladih. Od četiri do pet sati uz knjigu je provelo 3,7% mladih, a onih koji su čitali duže od pet sati ima 2,9%. Obrazovni sadržaj na internetu je u proteklih sedam dana sat vremena ili manje čitalo ili gledalo 36,9% mladih, a od dva do tri sata dnevno 21,2%. Takvu vrstu sadržaja nije pratilo 36,3% mladih. Putem novina, časopisa i portala dnevno se sat

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

vremena i manje informiralo 35,5% mladih, a dva do tri sata u informiranju je provelo 10,1% Kalesijaca. Nikako se nije informiralo njih 48,3%.

Kad su u pitanju duhovne, odnosno vjerske aktivnosti, 9% mladih je odgovorilo da u ovom aktivnostima dnevno provodi više od pet sati, a dva do tri sata provodi njih 20,2%. Sat vremena ili manje provodi 41,9% ispitanika. Vjerske aktivnosti nikako ne obavlja 19,1% mladih.

Određenim hobijem se u proteklih sedam dana svaki dan sat ili manje bavilo 38,2% mladih, a od dva do tri sata njih 26%. Nikakvim hobijem se nije bavilo 23,1% mladih. Pomaganjem u kućnim poslovima dnevno se od dva do tri sata bavi 38,7% mladih u Kalesiji, a od četiri do pet sati 16,7%. Sat vremena u kućanskim poslovima provede 17% mladih, a da nikako nisu pomagali odgovorilo je 1,9%. U pomaganju roditeljima ili starateljima u poslovima (poljoprivredni/privatni biznis) od dva do tri sata u prosjeku provodi 32,1% mladih Kalesije, a od četiri do pet sati 9,3%. Sat vremena ili manje pomagalo je 15,4% mladih, a nikako njih 22,8%.

Sportom ili rekreacijom dnevno u prosjeku dva do tri sata provede 22,8% ispitanika, a sat i manje 20,7%. Da se nikako ne bave sportskim ili rekreativnim aktivnostima odgovorilo je 44% mladih.

Većina mladih u fokusnoj grupi navela je da svoje slobodno vrijeme provodi na nekim sportskim ili kulturnim manifestacijama koje se organiziraju na području općine, ali najviše vremena provode u organizaciji „Trik“. Istakli su i sadržaje za koje bi voljeli da su više prisutni u njihovoj lokalnoj zajednici.

„Ima dosta sportskih. Kad krene sezona, odbojka, fudbal, košarka. Svako može da nađe nešto što ga zainteresuje da gleda. Naprimjer, ovako nekad u BKC-u imamo te neke predstave, uglavnom, zanimljive stvari. Samo što omladina to većinom ne gleda.“

(Muško, Kalesija)

„Pa voljeli bismo možda neke muzičke festivale ili tako. Imamo mi i to, ali rjeđe, recimo sad da imamo koncerte na otvorenom.“

(Muško, Kalesija)

„Većinom se to izdešava tokom Kalesijskog ljeta, imaju većinom ti koncerti na otvorenom. A ovako da se desi mimo Kalesijskog ljeta, nema.“

(Žensko, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

KULTURA I SPORT

Većina kulturnih zbivanja u Kalesiji skoncentrirana je u Bosanskom kulturnom centru „Alija Izetbegović“ (BKC). BKC raspolaže salom kapaciteta 225 sjedećih mjesta, galerijskim i bibliotečkim prostorom.

Uz redovne sadržaje kao što su promocije knjiga, tribine, projekcije filmova, koncerti, pozorišne predstave, glavni kulturni sadržaji u Kalesiji su Festival izvorne muzike, Kalesijsko ljeto, Kalesijska likovna kolonija – KLIK, Kulturna manifestacija „Ikre“, „Dani Povelje“, Škola slikanja, Dramski studio i drugo.

U dopunjenom Budžetu za 2025. Općina Kalesija je za rad Bosanskog kulturnog centra „Alija Izetbegović“ izdvojila 506.000 KM. Pod stavkom „izdaci za kulturu“ u Budžetu stoji 10.000 KM, a za organizaciju Tojšićkog i Kalesijskog ljeta Općina je izdvojila po 7.500 KM.²¹

Na pitanje da li imaju priliku posjećivati događaje iz oblasti kulture i umjetnosti (predstave, koncerte, izložbe i slično), bez obzira na to da li ih posjećuju, 45,9% mladih odgovorilo je da je to rijetko. Da često imaju priliku prisustvovati takvim događajima odgovorilo je 23,1% mladih. Kulturne događaje nikako nema priliku posjećivati, prema njihovim odgovorima, 22,8% ispitanika. Da ne znaju za kulturne događaje odgovorilo je 7,2% ispitanika.

Da imaju priliku, 18,8% mladih kaže da bi sasvim sigurno posjećivali kulturne događaje (60,6% žena i 39,4% muškaraca), a 44,8% kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje i tu nema skoro nikakve razlike po spolu. Nikako ne bi posjećivalo kulturne sadržaje 14,9% mladih, a vjerovatno ne bi njih 15,1%. Da ne znaju bi li išli na kulturne događaje odgovorilo je 5,3% mladih.

Grafikon 39. Posjećivanje događaja iz kulture i umjetnosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Na temu kulturnih događaja u Kalesiji razgovaralo se s mladima u fokusnoj grupi. Neki od njih smatraju da mladi nisu toliko zainteresirani za takvu vrstu događaja.

„Što se tiče kulture, generalno, mislim, mi imamo kada je Kalesijsko ljeto, bude sezona tu, nekog lijepog sadržaja, ali ću se složiti s kolegom da mislim da većina mladih ljudi zapravo nije ni zainteresovana toliko. Evo, govorim, naprimjer, kad god je neka predstava u BKC-u, 'Trik' uvijek ima određen broj ulaznica koje su besplatne i u većini slučajeva te ulaznice propadnu. Rijetko ko da se javi da hoće da ode sad. Da li je stvar tu prijevoza ili nečeg drugog. Tako da mislim, ima tu nekog sadržaja, može se koristiti ko hoće. Problem je, ja bih

²¹ [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

rekla, što se uvijek vrte isti ljudi na svemu. I mislim i na sportskim događajima, na kulturnim, generalno u 'Triku', a da sve ostalo nekako propada."

(Žensko, Kalesija)

Općina Kalesija je za Sportski savez općine Kalesija u Budžetu za 2025. izdvojila 200.000 KM, a za sportske kolektive i udruženja 40.000 KM. Za sponzorstvo fudbalskih klubova u Drugoj ligi FBiH izdvaja se 30.000 KM, za klubove u odbojkaškoj Superligi i Premijer ligi po 20.000, te za klubove u Prvoj ligi TK izdvaja se 15.000 KM.

Za nadarene sportiste Općina je u 2025. izdvojila 6.000 KM. Za nastavak radova u izgradnji gradske sportske dvorane izdvojeno je 480.000 KM.²²

Prilikom da često prisustvuju sportskim događajima ima 38,7% mladih, a 40,1% ih kaže da imaju priliku, ali rijetko. Na drugoj strani, 14,6% mladih ističe da nemaju uopće priliku posjećivati sportske događaje. Da ne znaju za sportske događaje istaklo je 5,8% mladih.

Skoro trećina mladih u općini Kalesija sasvim bi sigurno posjećivala sportske događaje kada bi za to imala priliku (28,6%), a vjerovatno bi išlo na ovakve događaje 39% ispitanih. Da vjerovatno ne bi išli na sportske događaje odgovorilo je 16,7% ispitanika. Mladih koje uopće ne zanima sport ima 9,5%, odnosno ne bi posjećivali sportska takmičenja i da imaju priliku.

Grafikon 40. Posjećivanje sportskih događaja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi su govorili o tome koji sportski događaji njih privlače, a šta bi voljeli imati u Kalesiji u sferi sporta.

„Ono što imamo u Kalesiji, meni je to zanimljivo. Ja, recimo, volim da gledam kad su turniri odbojke. Ja realno ne pratim sport, ne bavim se sportom, ne volim sport. Ali eto, volim tako kad budu ti turniri iz odbojke, baš volim da gledam. Nije bitno da li sam ili sam u društvu, ali to kad počne, znači kada je sezona toga, redovan sam. Sad nije to da idem na svaki, ali često, dovoljno.“

(Muško, Kalesija)

²² [Izmijenjeni Budžet Kalesije za 2025. godinu](#)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

„Volio bih da ima neki plivački klub.“

(Muško, Kalesija)

„Kako je 'Trik' krenuo s radom, počelo se ulagati u sportsku dvoranu. Sada se počelo pričati da će se početi iznajmljivati i ostali prostori. I vjerovatno bi ova dvorana trebala biti gotova, ako ne ove godine, onda polovinom naredne. Mislim, sad se baš aktivno radi. A što se tiče, sad je skoro urađena sportska dvorana za osnovnu školu. Srednja ima u kojoj je sad taj sadržaj, tako da mislim da kad se ova dvorana završi, da će to baš biti pravi bum i neko veliko osvježenje, jer će onda baš biti više sadržaja. Jer bi valjda sve te sportske događaje prebacili ovdje.“

(Žensko, Kalesija)

Kada je u pitanju zadovoljstvo podrškom lokalnih vlasti kulturnim sadržajima, najviše je neodlučnih mladih, odnosno onih koji su ni zadovoljni ni nezadovoljni (40,1%). Nezadovoljnih i veoma nezadovoljnih odnosom prema kulturi i umjetnosti je 27,6%. Mladih koji su zadovoljni u ovom segmentu je 18%. Slično je i sa zadovoljstvom podrškom organa vlasti sportskim događajima, gdje je neodlučnih 33,4%. Nezadovoljnih i veoma nezadovoljnih je ukupno 27%, a svoje zadovoljstvo podrškom vlasti sportskim događajima iskazalo je ukupno 31,8% mladih.

Najviše je neodlučnih kada je u pitanju zadovoljstvo mladih odnosom medija prema vremenu posvećenom kulturnim događajima, te je 31,8% onih koji su niti zadovoljni niti nezadovoljni. Zadovoljnih je 28,4%, a nezadovoljnih 17%.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

IDENTITET

Mladi u Kalesiji najviše su vezani za državu u kojoj žive – BiH, a pokazali su to njihovi odgovori na pitanje u kojoj mjeri su povezani s državom. Značajnu i vrlo značajnu vezanost za BiH izrazilo je 90,1% ispitanika. Da su vrlo malo vezani za BiH odgovorilo je 7,2% mladih, a nikakvu vezu sa svojom državom ne osjeća njih 1,6%.

Na drugom mjestu za njih po značaju je religija. Veoma značajnu i značajnu povezanost za religiju ima 87,5% mladih. S druge strane, 9,3% mladih osjeća vrlo malu povezanost s religijom, a 2,1% ne osjeća nikakvu povezanost.

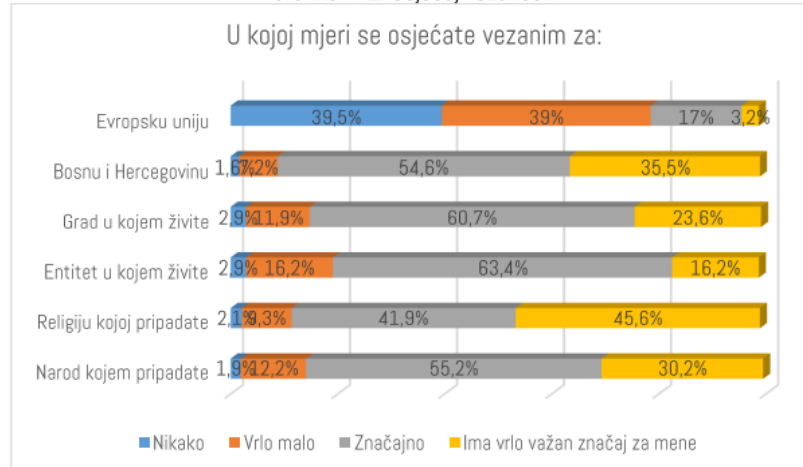
U ovoj općini je ukupno 854% mladih istaklo da osjećaju značajnu i vrlo značajnu povezanost s narodom kojem pripadaju. Vrlo malu povezanost s narodom kojem pripadaju ima 12,2% mladih, a 1,9% njih ne osjeća nikakvu povezanost.

Za grad/općinu u kojem žive značajno i vrlo značajno je vezano 84,3% mladih. Vrlo malu povezanost osjeća 11,9%, a nikakvu 2,9% ispitanih.

Više od dvije trećine mladih u Kalesiji značajno i veoma značajno vezano je za entitet u kojem žive (79,6%). Vrlo malo za entitet je vezano 16,2% ispitanih, a nikako 2,9%.

Kad je u pitanju Evropska unija, 3,2% ispitanih je kazalo da EU ima vrlo važan značaj za njih, a 17% je značajno povezano sa EU. Međutim, nikakvu vezu s EU ne osjeća 39,5% mladih, a vrlo malu 39% ispitanika.

Grafikon 41. Osjećaj vezanosti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Većina mladih kazala je kako im nacionalnost i religija nisu bitan kriterij za odabir prijatelja (79,6%), dok je to bitan kriterij za 11,9% ispitanika. Da nisu sigurni koliko im je to bitno odgovorilo je 7,2% mladih Kalesije.

Skoro četvrtina ispitanih (244%) kazala je kako bi stupila u brak s osobom druge nacionalnosti, dok 48,8% kaže da to ne bi uradili. U negativnim odgovorima prednjače žene, kod kojih 57,6% ne bi sklopilo brak s osobom

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

druge nacionalnosti, a muškaraca je 424%. Osim toga, 23,9% mladih je kazalo kako nisu sigurni da li bi stupili u brak s osobom druge nacionalnosti. Da su već u braku s osobom druge nacionalnosti odgovorilo je 1,9% mladih u Kalesiji.

Potom, 91,8% ispitanika odgovorilo je da im ne bi smetalo da im poslodavac ili nadređeni bude osoba druge nacionalnosti, i tu nema skoro nikakve razlike po spolu.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

SIGURNOST

Sigurnosnom situacijom u Kalesiji 39,8% mladih više je zadovoljno nego nezadovoljno. S druge strane, sigurnošću u Kalesiji je više nezadovoljno nego zadovoljno 26% ispitanih. Da su potpuno zadovoljni sigurnosnom situacijom odgovorilo je 21,8% mladih, a potpuno nezadovoljnih je 10,6%.

Grafikon 42. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Procjena prisutnosti nasilja oko mladih vrši se direktnim pitanjem o tome da li su bili žrtve nasilja, ali i kroz projektivno pitanje na koje mladi odgovaraju tako što se pokušaju prisjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva određenih oblika nasilja. Prisutnost nasilja je na ovako postavljenom pitanju znatno veća u odnosu na direktno izjašnjavanje o tome da li su mladi bili žrtva nekog oblika nasilja.

U slučajevima kada se trebaju sjetiti znaju li nekoga ko je bio žrtva nasilja, značajan oblik nasilja koji su mladi istakli jeste nasilje u porodici, i to 21,8% njih poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja. Kod međuvršnjačkog nasilja 38,2% mladih je odgovorilo da poznaje nekoga ko je bio žrtva, a kod nasilja na internetu 20,2% mladih ističe da poznaje takve žrtve. Mladi Kalesije potvrdili su da poznaju i neke žrtve razbojništva, i tu je 4,2% njih dalo potvrđan odgovor, kao i žrtve seksualnog nasilja (64%). Osim toga, žrtve nasilja na radnom mjestu poznaje 6,1% mladih. Mladi su odgovorili i da poznaju one koji su pretrpjeli nasilje od partnera ili partnerice (9,3%), kao i žrtve neke ekstremističke grupe, religijske ili navijačke (1,9%).

Inače, 34,7% mladih odgovorilo je da ne poznaje nikoga ko je bio žrtva bilo kojeg oblika nasilja, a na ovo pitanje nije željelo odgovoriti 7,7% mladih.

Na pitanje da li su oni bili žrtve nekog oblika nasilja, 77,2% ih je kazalo kako nikada nisu bili žrtve. Potom, 12,2% ih je odgovorilo da su bili žrtve međuvršnjačkog nasilja, 4,2% nasilja na internetu i 1,9% nasilja u porodici. Žrtava nasilja na radnom mjestu, prema njihovim odgovorima, je 1,9%. Pored toga, 24% ih je odgovorilo da su bili žrtve razbojništva. Da li su bili žrtve bilo koje vrste nasilja nije željelo odgovoriti 2,7% ispitanika, a da ne znaju da li su bili žrtve odgovorilo je njih 1,9%.

U kontekstu teme sigurnosti korisno je spomenuti i to da 84,6% mladih kaže da nisu bili žrtve provale ili krađe, ni oni ni članovi njihove porodice, u posljednjih pet godina. S druge, strane 10,3% potvrdilo je da su oni ili članovi njihove porodice bili žrtve provale ili krađe.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Kada je u pitanju zadovoljstvo radom policijskih službi u Kalesiji, neodlučnih ima 36,3% (ni zadovoljni ni nezadovoljni), a nezadovoljnih njihovim radom je 24,7%. Potpuno nezadovoljnih njihovim radom je 7,4%. Zadovoljstvo radom policije izrazilo je 22,8%, a potpuno zadovoljnih je 4% mladih.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Značenje pojmova mobing i buling tvrde da zna 55,2% mladih, a 17,8% ih je istaklo je da im je donekle jasno značenje tih pojmova. Mladih kojima nije poznato značenje navedenih pojmova ima 12,5%. Mladih iz Kalesije koji znaju šta je buling, ali ne i mobing je 7,2%, a onih koji znaju šta je mobing, ali ne i buling ima 3,2%.

Mladi su tokom razgovora uglavnom kazali da se osjećaju sigurno u Kalesiji, s tim da ima nekih situacija kada se i ne osjećaju najsigurnije. Ovom prilikom iznijeli su svoje mišljenje i o radu policije.

„Ja se osjećam sasvim sigurno. I u po' noći, i u po' dana. Mogu slobodno da se krećem. Bez nekakvih briga da će se nešto desiti. I hiljadu puta sam tako hodao, znači, u gluho doba noći, nikada mi se nije ništa desilo. Stvarno nikad nisam imao neku brigu.“

(Muško, Kalesija)

„Ja mislim da je sigurna situacija što se tiče ljudi. Neće vas niko pokušati... Mislim, nisam dosad čuo, evo zadnjih godina, da je neko nekoga napao, da ga opljačka, da nešto bude. Osim, ali sam čuo naprimjer za pse litalice. Uglavnom, da su oni problem. Mislim, oni su prvo meni problem. Mene su napali više puta, da ne idem sad dalje o drugim slučajevima. Oni su mi najveći problem što se tiče sigurnosti. A ovako, što se tiče ljudi, to se, naprimjer, ne bojim.“

(Muško, Kalesija)

„Pa, eto, više sam zadovoljan nego nezadovoljan. Ali složio bih se, uglavnom, sa kolegom. Što se tiče ljudi, situacija je okej. Imamo veliki problem sa psima litalicama. Jedino što bih ja dodao je ta zdravstvena sigurnost. Jer otpremanje smeća nije baš onako kako treba da bude. Uglavnom, ujutru, kad prolazite ovdje, poslije neke, poslije noći, naći ćete veliku količinu smeća koja je odložena bilo gdje, samo nije tamo gdje treba. To bi se isto trebalo riješiti, odlaganje smeća.“

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

(Muško, Kalesija)

„Pa, naprimjer, mislim, ovdje ispred 'Trika' nije uopšte sigurna. Ovdje dolazi svako. Još nema ni rasvjete, nema ništa. Mislim, skoro se desilo da su dolazili neki ljudi s puškama. Ja sam prijavila to. Donijeli su prave puške. A onda me neko sprdao iz policije, traže mi broj tablica. A eto ih tu blizu. Tako da, generalno, mislim, evo, ako govorimo o sigurnosnoj situaciji, ja kada ostanem sama ovdje u 20 h, mislim, puno ljudi tu bude okolo, ne osjećam se sigurno. Generalno, što se tiče smeća, pasa lotalica, tu, mislim, broj jedan. Ja sam imala neke situacije u taksiju gdje se ne osjećam sigurno. Tako da, što se mene tiče, tu i tamo.“

(Žensko, Kalesija)

„Što se tiče sigurnosti, slažem se sa kolegom, ovaj dio jeste malo zabačen, ali osjećam se sigurno u bilo koje doba ovdje. Već u malo zabačenijim dijelovima, naprimjer, u nekim manjim mjestima, i ne baš. Pošto u nas, u Memićima, prije nekoliko godina je baš bilo dosta pokušaja kidnapovanja. Čak i ja, kad sam imao pet godina, mene su pokušali kidnapovati na putu ispred kuće. I to je nešto baš što mi je ostalo u sjećanju. A što se tiče Kalesije centra, ne osjećam se nimalo zabrinuto.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče moje mjesne zajednice, ja se osjećam sigurnije hodati po noći nego po danu. Jer, upoznat sam dosta, siguran sam gdje prolazim, nema nikoga. Što se tiče policije, svako ima neko podijeljeno mišljenje, zavisi s kim se ko susreo.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče policije, sve je to podmićeno. Sve.“

(Muško, Kalesija)

„Što se tiče sigurnosti, osjećam se sigurno, ali mislim da može bolje.“

(Muško, Kalesija)

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

PREPORUKE

Analiza položaja i potreba mladih predstavlja dokument koji je osnova za donošenje strategije prema mladima. Strategija prema mladima predstavlja zakonsku obavezu lokalnih zajednica i drugih nivoa vlasti u Federaciji BiH na osnovu Zakona o mladima Federacije BiH iz 2010. godine. Rad na ovom dokumentu zahtijeva pristup kroz više aspekata. Zbog navedenog analiza je podijeljena na više oblasti, koje daju uvid u položaj i potrebe mladih u određenoj lokalnoj zajednici.

Ova analiza pokazala je potrebu, pored ostalih, da se buduće djelovanje fokusira na domene navedene u nastavku teksta.

Obrazovanje

Praktična nastava je naglašena kao jedna od glavnih potreba unapređenja nastavnog procesa. Iako lokalna zajednica nema veliki utjecaj na proces obrazovanja, sadržaj kurikuluma ili nastavne planove i programe, ona može omogućiti uvjete za praktičnu nastavu. Preporuka bi bila, posebno za tehničke i strukovne smjerove obrazovanja, da se omogući bolja i kvalitetnija praktična nastava, u dogovoru s većim brojem komercijalnih firmi koje bi mladim ljudima pružile priliku da nauče raditi ono za šta se obrazuju. Osim toga, poželjno bi bilo da se učenicima subvencioniraju troškovi javnog prijevoza pošto, prema njihovim riječima, većina obavlja praksu izvan svoj lokalne zajednice.

Kao drugi aspekt za unapređenje obrazovnog procesa mladi su naglasili preopširne nastavne planove i programe. Naime, 15,6% mladih u istraživanju izjasnilo se da su im nastavni planovi i programi preopširni. Ovaj problem bi se mogao rješavati inicijativama s nižih nivoa vlasti prema višim gdje će se tražiti unapređenje nastavnih planova i programa.

Pošto su mladi vršnjačko nasilje u školama označili kao jedan od velikih problema tokom obrazovanja, preporuka je da se više radi na prevenciji u dogovoru s prosvjetnim radnicima i organizacijama civilnog društva.

Pored svega, ono što je potrebno unaprijediti, a pokazalo se kao veliki problem tokom razgovora s mladima, jeste da u školama nije osiguran adekvatan pristup osobama s invaliditetom. Naime, potrebno je uraditi sve što je moguće da osobe kojima je otežano kretanje zbog invaliditeta imaju slobodan pristup školi, te omogućiti im nesmetano kretanje unutar škole. Sredstva za ovu svrhu mogu se tražiti od različitih institucija na višim instancama vlasti.

Zapošljavanje

Mladi su u analizi pokazali da im je idealno radno mjesto u vlastitom biznisu jer se skoro polovina ispitanika izjasnila da bi voljela vlastiti biznis (43,5%). Iako je to nekada bilo najpoželjnije radno mjesto, opada interes kod mladih za radom u državnoj firmi ili administraciji, jer je to kao idealno radno mjesto označilo 32,4% ispitanika. Veća podrška mladima prilikom pokretanja vlastitih obrta i biznisa može pomoći u poboljšanju klime na tržištu rada.

Prema rezultatima istraživanja, 57,6% mladih smatra da bi im najviše odgovarala finansijska podrška za pokretanje vlastitog biznisa. Mladima je potrebna i šira podrška kroz različite oblike savjetovanja o tome kako da pokrenu vlastiti biznis i na taj način ostvare mogućnost vlastitog zaposlenja. U istraživanju je 20,7% mladih istaklo kako bi im savjetodavna, odnosno mentorska podrška najviše koristila, dok je 14% mladih kazalo da bi im odgovarala edukativna podrška.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Mladima bi koristila i priprema za tržište rada nakon što završe proces obrazovanja, a ono što su izrazili kao želju jesu edukacije na kojima bi učili kako napisati CV, motivaciono pismo, a korisna bi im bila i priprema za intervju za posao. To su sve aktivnosti za koje bi se moglo odvojiti vrijeme na odjeljenskim zajednicama za mlade koji su završni razredi u srednjoj školi ili organiziranjem besplatnih radionica na spomenute teme.

Zdravstvo

Sistem preventivne zdravstvene zaštite mladih u općini Kalesija potrebno je unaprijediti. Naime, veliki broj mladih ne vodi brigu o zdravlju i ne obavlja ni preventivne sistematske preglede. Potrebno je raditi na razvoju svijesti kod mladih ljudi o važnosti obavljanja redovnih sistematskih pregleda te razvijati im navike da vode računa o vlastitom zdravlju. Tu spada i briga o psihičkom zdravlju mladih osoba, koje nerado traže pomoć, uprkos psihičkim problemima, najčešće uzrokovanih stresom i vršnjačkim nasiljem. Psihološku pomoć ne traže najčešće jer im psiholozi u školama nisu dostupni, ali i zbog osude okoline ako se neko i odluči potražiti stručnu pomoć.

Kad je u pitanju ženska populacija, redovni ginekološki pregledi mogu spriječiti i pravovremeno otkriti moguća oboljenja, te je potrebno omogućiti djevojkama redovne ginekološke preglede i osvijestiti ih o važnosti redovne kontrole njihovog zdravstvenog stanja. Zabrinjavajući je podatak da je više od 50% mladih žena tokom istraživanja kazalo da nikad nisu obavile ginekološki pregled, te je to razlog više da se radi na jačanju svijesti.

Programi za mlade

Potrebno je kreirati prilike i pružiti mogućnosti za veću uključenost mladih osoba u volonterske i edukativne aktivnosti kroz nastavni ili vannastavni proces.

Isto tako bi bilo poželjno da sve eventualne aktivnosti budu besplatne jer nedostatak novca može biti velika prepreka koja bi mogla spriječiti mlade da učestvuju u aktivnostima.

Osim toga, pošto u Kalesiji već postoji Omladinska organizacija „Trik“, koja okuplja veliki broj mladih, bilo bi korisno da se osigura dodatna podrška ovoj organizaciji, ali i drugima koji rade s mladima, a kako bi mogli unaprijediti ili obogatiti sadržaje koje nude mladima.

Komunikacija

Uzimajući u obzir da mladi najčešće informacije dobijaju putem društvenih mreža i internetskih portala, komunikaciju s mladima je najbolje ostvariti kroz navedene kanale. Promocija aktivnosti koje su vezane za mlade osobe puno je efektivnija ako se odvija online i putem društvenih mreža, jer na taj način veći broj mladih ima mogućnost da sazna za njih.

Slobodno vrijeme i rekreacija

Potrebno je unaprijediti sadržaje iz oblasti kulture i umjetnosti kako bi mladi mogli kvalitetnije provoditi svoje slobodno vrijeme. Naime, treba stvoriti uvjete da u Kalesiji ima veći broj kulturnih događaja, a koji će biti privlačni mladim ljudima. U provedenom istraživanju 18,8% mladih kazalo je da bi sasvim sigurno posjećivalo kulturne događaje da imaju priliku za to, a 44,8% ih kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje ako bi im se ukazala prilika.

Pored toga, mladima u Kalesiji nedostaje i događaja zabavnog karaktera, poput koncerata bh. pjevača, koji bi bili dostupni svima, na otvorenom, a samim tim i besplatni.

Mobilnost mladih

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Mladima bi koristila i priprema za tržište rada nakon što završe proces obrazovanja, a ono što su izrazili kao želju jesu edukacije na kojima bi učili kako napisati CV, motivaciono pismo, a korisna bi im bila i priprema za intervju za posao. To su sve aktivnosti za koje bi se moglo odvojiti vrijeme na odjeljenskim zajednicama za mlade koji su završni razredi u srednjoj školi ili organiziranjem besplatnih radionica na spomenute teme.

Zdravstvo

Sistem preventivne zdravstvene zaštite mladih u općini Kalesija potrebno je unaprijediti. Naime, veliki broj mladih ne vodi brigu o zdravlju i ne obavlja ni preventivne sistematske preglede. Potrebno je raditi na razvoju svijesti kod mladih ljudi o važnosti obavljanja redovnih sistematskih pregleda te razvijati im navike da vode računa o vlastitom zdravlju. Tu spada i briga o psihičkom zdravlju mladih osoba, koje nerado traže pomoć, uprkos psihičkim problemima, najčešće uzrokovanih stresom i vršnjačkim nasiljem. Psihološku pomoć ne traže najčešće jer im psiholozi u školama nisu dostupni, ali i zbog osude okoline ako se neko i odluči potražiti stručnu pomoć.

Kad je u pitanju ženska populacija, redovni ginekološki pregledi mogu spriječiti i pravovremeno otkriti moguća oboljenja, te je potrebno omogućiti djevojkama redovne ginekološke preglede i osvijestiti ih o važnosti redovne kontrole njihovog zdravstvenog stanja. Zabrinjavajući je podatak da je više od 50% mladih žena tokom istraživanja kazalo da nikad nisu obavile ginekološki pregled, te je to razlog više da se radi na jačanju svijesti.

Programi za mlade

Potrebno je kreirati prilike i pružiti mogućnosti za veću uključenost mladih osoba u volonterske i edukativne aktivnosti kroz nastavni ili vannastavni proces.

Isto tako bi bilo poželjno da sve eventualne aktivnosti budu besplatne jer nedostatak novca može biti velika prepreka koja bi mogla spriječiti mlade da učestvuju u aktivnostima.

Osim toga, pošto u Kalesiji već postoji Omladinska organizacija „Trik“, koja okuplja veliki broj mladih, bilo bi korisno da se osigura dodatna podrška ovoj organizaciji, ali i drugima koji rade s mladima, a kako bi mogli unaprijediti ili obogatiti sadržaje koje nude mladima.

Komunikacija

Uzimajući u obzir da mladi najčešće informacije dobijaju putem društvenih mreža i internetskih portala, komunikaciju s mladima je najbolje ostvariti kroz navedene kanale. Promocija aktivnosti koje su vezane za mlade osobe puno je efektivnija ako se odvija online i putem društvenih mreža, jer na taj način veći broj mladih ima mogućnost da sazna za njih.

Slobodno vrijeme i rekreacija

Potrebno je unaprijediti sadržaje iz oblasti kulture i umjetnosti kako bi mladi mogli kvalitetnije provoditi svoje slobodno vrijeme. Naime, treba stvoriti uvjete da u Kalesiji ima veći broj kulturnih događaja, a koji će biti privlačni mladim ljudima. U provedenom istraživanju 18,8% mladih kazalo je da bi sasvim sigurno posjećivalo kulturne događaje da imaju priliku za to, a 44,8% ih kaže da bi vjerovatno išli na takve događaje ako bi im se ukazala prilika.

Pored toga, mladima u Kalesiji nedostaje i događaja zabavnog karaktera, poput koncerata bh. pjevača, koji bi bili dostupni svima, na otvorenom, a samim tim i besplatni.

Mobilnost mladih

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

Za kvalitetnije provođenje slobodnog vremena mladima u Kalesiji potrebne su redovnije međugradske autobuske linije i subvencioniranje karti za javni prijevoz. Prema riječima mladih, rijetke su i neredovne autobuske linije prema drugim gradovima i općinama, a nedjeljom ih nemaju nikako. Samim tim skućene su im mogućnosti ućešća u mnogim aktivnostima edukativnog ili društvenog karaktera. Osim toga, skupe autobuske karte su jedan od razloga zašto ne mogu biti društveno aktivniji.

Sigurnost mladih

Sigurnosnom situacijom u Kalesiji 26% mladih više je nezadovoljno nego zadovoljno, a potpuno nezadovoljnih je 10,6%.

Kroz razgovor s mladima naglasili su da se osjećaju nesigurno zbog pasa lotalica, ali i u pojedinim dijelovima općine koji nisu dobro osvjetljeni. Osim toga, problematićna su im i neka naselja koja su udaljenija od centralnog dijela Kalesije zbog svega navedenog.

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE KALESIJA

LITERATURA

Agencija za statistiku BiH [online] Popis 2013. Dostupno na:

<https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0> [pristupljeno: 3.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://www.px-web.fzs.gov.ba> [pristupljeno: 3.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/2021/06/30/kantoni-u-brojkama/> [pristupljeno: 7.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na : [Obrazovanje – Federalni zavod za statistiku \(fzs.ba\)](https://www.fzs.ba/obrazovanje) [pristupljeno: 7.7.2025.].

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2022/06/nezaposlenost-2021.pdf> [Pristupljeno: 8.7. 2025]

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/> [Pristupljeno 8.7.2025]

Federalni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: [Migracije stanovništva: – Federalni zavod za statistiku \(fzs.ba\)](https://www.fzs.ba/migracije) [Pristupljeno 14.7.2024.]

Službena stranica općine Kalesija <https://kalesija.ba/>

JU Mještovita srednja škola Kalesija [Zanimanja i smjerovi - msskalesija](https://www.zanimanja.ismjeskovita.ba/)

Analiza rezultata položaja i potreba mladih općine Hadžići // <https://mladi.org/storage/2023/10/Analiza-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Hadzici.pdf>

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Općine Sanski Most // mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Sanski-Most.pdf

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Grada Bihaća // www.bihac.org/files/media/65dc337392ac6.pdf

Analiza rezultata položaja i potreba mladih Grada Gradačca // <https://mladi.org/storage/2024/07/Analiza-rezultata-polozaja-i-potreba-mladih-grada-Gradacca.pdf>

Sadržaj

Broj akta	OPĆINSKO VIJEĆE	Strana
77	Strategija prema mladima Općine Kalesija 2026 – 2031.....	365
	Akcioni plan Strategije prema mladima Općine Kalesija.....	509
	Analiza rezultata istraživanja položaja i potreba mladih Općine Kalesija.....	529